

Nr 86.

*Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till förordning
om investeringsfonder; given Stockholms slott den 14
februari 1947.*

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsråds-
protokollet över finansärenden för denna dag, föreslå riksdagen att antaga
härvid fogat förslag till förordning om investeringsfonder.

GUSTAF.

Ernst Wigforss.

F ö r s l a g
till
förordning om investeringsfonder.

Härigenom förordnas som följer.

1 §.

Vid beräkning av nettointäkt av rörelse enligt kommunalskattelagen och förordningen om statlig inkomst- och förmögenhetsskatt må svenskt aktiebolag eller svensk ekonomisk förening njuta avdrag i enlighet med bestämmelserna i denna förordning för belopp, som av årsvinsten avsättes till investeringsfond.

Om bolaget eller föreningen icke jämlikt punkt 4 av anvisningarna till 29 § kommunalskattelagen tillgodonjuter fri avskrivning å maskiner eller andra för stadigvarande bruk avsedda inventarier, må avdragsrätt enligt denna förordning dock icke åtnjutas med mindre beskattningsnämnd, efter därom framställt yrkande, lämnat särskilt medgivande därtill.

(Se vidare anvisningarna.)

2 §.

1 mom. Investeringsfonder som i denna förordning avses äro

- a) investeringsfond för byggnader,
- b) investeringsfond för inventarier,
- c) investeringsfond för varulager samt
- d) investeringsfond för arbeten i gruva.

2 mom. Avdrag enligt 1 § må, oavsett om avsättning sker till en eller flera fonder, för visst beskattningsår ej överstiga tjuugu procent av årsvinsten.

Överstiger årsvinsten för beskattningsåret medeltalet av motsvarande vinster för de två näst föregående beskattningsåren, må emellertid avdraget ökas med hälften av det överskjutande beloppet, dock högst med femton procent av vinsten under förstnämnda beskattningsår. Har rörelsen icke bedrivits under de båda näst föregående beskattningsåren eller under ettdera av dessa år, skall vid beräkningen av avdraget så anses som om rörelsen bedrivits jämväl nämnda år men då icke lämnat någon vinst.

Kungl. Maj:t äger på ansökan av skattskyldig förordna, att högre avdrag än nu sagts må av denne tillgodonjutas,

såvitt angår fond för byggnader, om den skattskyldige avser att med anlåtande av fonden förbättra otillfredsställande bostadsförhållanden för hos honom anställda arbetstagare utan ledande ställning och förhöjd avsättning erfordras med hänsyn till de planerade åtgärdernas omfattning samt,

såvitt angår fond för arbeten i gruva, om på grund av särskilda förhållanden förhöjd avsättning erfordras för utförande av mera angeläget undersökningsarbete, förberedande arbete eller tillredningsarbete som i 5 § första stycket avses.

(Se vidare anvisningarna.)

3 §.

Till investeringsfond enligt denna förordning gjorda avsättningar skola stå under tillsyn av statens arbetsmarknadskommission.

4 §.

1 mom. Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts förordnande, arbetsmarknadskommissionen äger besluta att investeringsfond under visst eller vissa beskattningsår och under villkor i övrigt, som läget å arbetsmarknaden påkallar, skall eller må tagas i anspråk för sitt ändamål.

Beslut, varom i första stycket förmäles, må avse samtliga företag eller företag av viss beskaffenhet eller ock visst eller vissa företag.

2 mom. Det ankommer på arbetsmarknadskommissionen att genom samråd med skattskyldig, som gjort avsättning till investeringsfond, verka för att fondens ianspråktagande i erforderlig utsträckning planlägges.

Fråga om fonds ianspråktagande må väckas, förutom av arbetsmarknadskommissionen och den skattskyldige, även av vederbörande kommun och näringsorganisation.

5 §.

Investeringsfond får efter beslut enligt 4 § 1 mom. tagas i anspråk under visst beskattningsår för ändamål, varom här nedan sägs:

investeringsfond för byggnader: dels för avskrivning å byggnad, som ny-, till- eller ombyggt under beskattningsåret, med högst ett belopp motsvarande kostnaderna under beskattningsåret för ny-, till- eller ombyggnaden, delö ock för bidrag under samma år till ny-, till- eller ombyggnad av bostad för arbetstagare eller förutvarande arbetstagare utan ledande ställning hos den skattskyldige eller hos honom närstående företag;

investeringsfond för inventarier: för avskrivning å maskiner och andra för stadigvarande bruk avsedda inventarier, som anskaffats under beskattningsåret;

investeringsfond för varulager: för nedskrivning å råvaror samt hel- och halvfabrikat med högst ett belopp, motsvarande kostnaderna under beskattningsåret för tillverkning eller anskaffning av dylika tillgångar; samt

investeringsfond för arbeten i gruva: för kostnader för undersökningsarbete, förberedande arbete eller tillredningsarbete under beskattningsåret i gruva, stenbrott eller annan liknande fyndighet.

Därest investeringsfond för byggnader efter beslut enligt 4 § 1 mom. fått tagas i anspråk under flera på varandra följande beskattningsår samt ny-, till- eller ombyggnad pågått under flera av dessa år, må den skattskyldige, under förutsättning att avdrag för kostnaderna under de tidigare åren icke redan skett, under det sista året taga fonden i anspråk för avskrivning å byggnaden

med högst ett belopp motsvarande de sammanlagda byggnadskostnaderna under de ifrågavarande åren.

Kungl. Maj:t må, om särskilda skäl därtill föreligga, medgiva skattskyldig, som själv eller genom dotterföretag driver rörelse i utlandet, att taga investeringsfond för varulager i anspråk för kostnader, ämnade att främja avsättningen utomlands av varor som den skattskyldige här i riket tillverkar.

Vid tillämpning av bestämmelserna i första stycket skall iakttagas, att kostnad för anskaffning av begagnade inventarier icke må medräknas samt att, då fråga är om inventarier eller varulager, som av den skattskyldige förvärvats från rörelseidkare med vilken han är förbunden i väsentlig ekonomisk intressegemenskap, anskaffningskostnaden må medräknas endast om tillgången tillverkats under beskattningsåret.

(Se vidare anvisningarna.)

6 §.

Kungl. Maj:t eller myndighet som Kungl. Maj:t bestämmer äger meddela tillstånd för skattskyldig, som avsatt investeringsfond för visst ändamål, att taga fonden i anspråk för annat i 5 § omförmålt ändamål.

7 §.

Kungl. Maj:t må, om särskilda skäl därtill föreligga, medgiva att investeringsfond för byggnader tages i anspråk för avskrivning av kostnader för vägarbete, anordnande av vatten- och avloppsledningar, iordningställande i övrigt av tomtområde för bebyggelse samt liknande arbeten.

8 §.

För beskattningsår, under vilket medel avsatta till investeringsfond tagits i anspråk jämlikt denna förordning, må vid taxeringen avdrag för i 5 § avsedd avskrivning, nedskrivning eller kostnad eller för där angivet bidrag med belopp svarande mot fondens minskning ej ske, men skall, där medlen tagits i anspråk för avskrivning eller nedskrivning, så anses, som om den ifrågavarande tillgången i beskattningsavseende avskrivits eller nedskrivits med det i anspråk tagna beloppet.

9 §.

Har investeringsfond, som enligt meddelat beslut skolat tagas i anspråk för sitt ändamål, icke tagits i anspråk i enlighet med beslutet, äger arbetsmarknadscommissionen föreskriva, att fondavsättning helt eller delvis skall återföras till beskattning.

Därest föreskrift meddelats om fondavsättnings återförande till beskattning, må den skattskyldige icke för beskattningsåret i fråga tillgodonjuta avdrag för ny avsättning till investeringsfond.

Då föreskrift meddelats enligt första stycket skall arbetsmarknadscommissionen lämna underrättelse därom dels till den skattskyldige, dels ock, för att tillställas vederbörande beskattningsnämnd, till länsstyrelsen i det län där den skattskyldige skall taxeras till statlig inkomst- och förmögenhetsskatt.

10 §.

Har skattskyldig tagit investeringsfond i anspråk utan tillstånd eller har arbetsmarknadskommissionen beslutat fondavsättnings återförande till beskattning, skall beloppet upptagas såsom skattepliktig intäkt av rörelse för det beskattningsår, varunder ianspråktagandet skett eller enligt meddelad föreskrift skolat ske. Till beloppet skall därvid läggas ränta, beräknad efter tre procent om året för det antal taxeringsår, som förflutit efter det, då avdraget för avsättningen skett, till och med det då beloppet taxeras.

Vid den taxering, då återföringen sker, må varken nettointäkten eller den till kommunal inkomstskatt uppskattade inkomsten av den förvärvskälla, varom fråga är, upptagas lägre än den till beskattning återförda fondavsättningens jämte ränta.

11 §.

Hava till investeringsfond avsatta medel, i annat fall än i 10 § avses, icke tagits i anspråk senast under det beskattningsår, för vilket taxering sker under tionde taxeringsåret efter det, då avdrag för avsättningen ägt rum, skola medlen detta taxeringsår återföras till beskattning. Vad i 10 § sägs skall därvid äga motsvarande tillämpning, dock att, där de avsatta medlen ej fått av den skattskyldige tagas i anspråk under något år efter avsättningen, ränta skall beräknas efter allenast två procent.

Har skattskyldig trätt i likvidation, skall investeringsfond återföras till beskattning för det beskattningsår, varunder beslutet om likvidationen fattats. Till beloppet skall därvid läggas ränta efter två procent om året enligt i 10 § angivna grunder.

Kungl. Maj:t äger, då skäl därtill äro, föreskriva att den tid, inom vilken återföring till beskattning enligt första stycket skall ske, skall utsträckas med högst fem år.

Det åligger arbetsmarknadskommissionen att, när fondmedel jämlikt denna paragraf skola återföras till beskattning, lämna underrättelse i enahanda ordning, som i 9 § sista stycket sägs.

12 §.

Vid tillämpning av denna förordning skola tidigare till investeringsfond avsatta medel anses hava tagits i anspråk före senare avsättningar.

13 §.

Har fastighet, å vilken med anlitande av till investeringsfond avsatta medel företagits ny-, till- eller ombyggnad, avyttrats inom tio år från utgången av det beskattningsår, varunder medlen tagits i anspråk, och föreligga icke förutsättningar för beskattning av realisationsvinst, skall såsom intäkt av rörelse upptagas vad som vid dylik avyttring må hava återbekommits av belopp, för vilka den skattskyldige tillgodonjutit avdrag enligt denna förordning. Motsvarande skall gälla då ersättning utfaller på grund av försäkring för skada å sådan fastighet samt skadan inträffat inom nyss angiven tid.

Vid beräkning av återvunnet belopp skall i förekommande fall vid avsättning till investeringsfond erhållet avdrag anses återvunnet före åtnjutna avdrag för värdeminskning.

14 §.

Har taxeringsnämnd påfört taxering enligt 10, 11 eller 13 §, skall taxeringsnämndens ordförande i förekommande fall lämna taxeringsnämndsordförandena i de övriga taxeringsdistrikt, där taxering bör äga rum, erforderliga meddelanden till ledning vid taxeringen inom dessa distrikt.

15 §.

Skattskyldig, som gjort avsättning till investeringsfond enligt denna förordning, är pliktig att vid självdeklaration för det beskattningsår, då avsättningen ägt rum, ävensom för varje påföljande beskattningsår, intill dess de avsatta medlen avförts ur fonden, foga uppgift enligt formulär, som fastställs av Kungl. Maj:t, rörande avsättning av medel till fonden samt fondens användning och avveckling. Vid allmän självdeklaration skall sådan uppgift fogas i tre exemplar.

Skattskyldig, som avsatt medel till investeringsfond, är skyldig att på anfordran till arbetsmarknadskommissionen lämna de uppgifter i fråga om fonden, som kommissionen anser erforderliga ur arbetsmarknadssynpunkt.

16 §.

Det åligger taxeringsnämnd, som har att till statlig inkomst- och förmögenhetsskatt taxera aktiebolag eller ekonomiska föreningar, att i sitt protokoll förteckna de skattskyldiga, som för året avgivit eller bort avgiva uppgifter enligt 15 § första stycket.

17 §.

Länsstyrelsen har att snarast möjligt efter det taxeringsnämnderna avslutat sitt arbete till arbetsmarknadskommissionen översända två exemplar av de jämlikt 15 § första stycket vid allmän självdeklaration fogade uppgifterna. Om ändring i meddelat beslut rörande avdrag för avsättning till investeringsfond därtill föranleder, skola erforderliga tilläggsuppgifter ofördröjligen genom länsstyrelsens försorg tillställas kommissionen.

18 §.

Hos arbetsmarknadskommissionen skall föras register över investeringsfonder.

19 §.

Över arbetsmarknadskommissionens beslut enligt denna förordning må klagan föras hos Kungl. Maj:t genom besvär, vilka skola hava inkommit till finansdepartementet inom trettio dagar efter den, då klaganden erhöll del av beslutet.

20 §.

För tillämpningen av denna förordning erforderliga föreskrifter meddelas av Kungl. Maj:t.

Denna förordning träder i kraft dagen efter den, då förordningen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling, och äger tillämpning jämväl med avseende å det beskattningsår, för vilket taxering av beskattningsnämnd i första instans verkställs under år 1947.

Förordningen skall äga tillämpning jämväl å sådana vid förordningens ikraftträdande befintliga konjunkturinvesteringsfonder och investeringsfonder för byggnader, för inventarier och varulager samt för arbeten i gruva, vilka bildats enligt förordningen den 17 juni 1938 (nr 384) angående rätt för svenskt aktiebolag och svensk ekonomisk förening att vid taxering till kommunal inkomstskatt samt statlig inkomst- och förmögenhetsskatt åtnjuta avdrag för avsättning till konjunkturinvesteringsfond¹ eller enligt förordningen den 12 juni 1942 (nr 371) om rätt att vid taxering till kommunal inkomstskatt samt statlig inkomst- och förmögenhetsskatt åtnjuta avdrag för avsättning till investeringsfond;² dock att beträffande sådana avsättningar till fond för inventarier och varulager, som avses i 2 § 3 mom. första stycket förordningen den 12 juni 1942, de i sistnämnda förordning meddelade bestämmelserna alltjämt skola gälla.

Beträffande de fonder, varå denna förordning enligt föregående stycke äger tillämpning, skall iakttagas följande:

1. Den i 11 § första stycket denna förordning angivna tidrymden skall räknas från det taxeringsår, då avdrag för avsättning skett enligt äldre bestämmelser.

2. Skattskyldig, som verkställt avsättning till fond för inventarier och varulager, äger att före den 1 juni 1947 till arbetsmarknadskommissionen inkomma med anmälan, huruvida kvarstående fondavsättningar, som icke verkställts jämlikt 2 § 3 mom. första stycket förordningen den 12 juni 1942, komma att av honom redovisas såsom fond för varulager eller såsom fond för inventarier enligt denna förordning eller med angivna belopp uppdelas å dessa fonder. Avlämnas icke sådan anmälan, skola fondavsättningarna av arbetsmarknadskommissionen fördelas med lika belopp å de båda fonderna, därvid kommissionen har att om fördelningen underrätta den skattskyldige och länsstyrelsen.

3. Vid återförande till beskattning av fondavsättning, som skett enligt någon av de äldre förordningarna, skola de däri meddelade bestämmelserna rörande efterbeskattning tillämpas, därvid dock ränta å påförda utskylder skall utgå för det antal år, som föranledes av bestämmelserna i 10 och 11 §§ denna förordning, jämförda med punkt 1 här ovan.

¹ Senaste lydelse se 1944: 277.

² Senaste lydelse se 1944: 279.

4. I den mån ej annat följer av vad ovan stadgas skola i samband med denna förordnings ikraftträdande förordningarna den 17 juni 1938, nr 384, och den 12 juni 1942, nr 371, upphöra att gälla, såvitt angår fonder för byggnader, för inventarier och varulager och för arbeten i gruva.

Anvisningar

till 1 §.

Bolag eller förening, som icke tillgodonjuter fri avskrivning å maskiner eller andra för stadigvarande bruk avsedda inventarier, må medgivas rätt till avdrag för avsättning till investeringsfond endast om avsättningarna i den skattskyldiges räkenskaper och i företedd utredning redovisas på sådant sätt, att tillfredsställande kontroll kan utövas över fondmedlens användning.

till 2 §.

Med årsvinst förstås årsvinsten enligt vederbörligen fastställd balansräkning efter avdrag av avskrivningar, tantiemer m. fl. poster, vilka rätteligen äro att hänföra till omkostnader i rörelsen — jämväl om de formellt utgått av vinstmedel — men utan avdrag för avsättning till reservfond, dispositionsfond, investeringsfond m. fl. fonder, donationer o. d. Avdrag skall icke ske för de på årsvinsten belöpande skatterna, vare sig de erlagts preliminärt eller icke, varemot avdrag skall ske för annan under beskattningsåret erlagd skatt.

Med arbetstagare utan ledande ställning avses arbetstagare, som icke i egenkap av verkställande direktör, styrelseledamot eller eljest kan antagas utöva inflytande å företagens medelsdispositioner för i förordningen angivna ändamål.

till 5 §.

Investeringsfond för byggnader må tagas i anspråk för bidrag till bestående av kostnader för ny-, till- eller ombyggnad av bostad för arbetstagare eller förutvarande arbetstagare, som i 5 § avses, vare sig bidraget lämnas direkt till arbetstagaren eller den förutvarande arbetstagaren *eller* till förening eller annan sammanslutning, bildad huvudsakligen av personal hos det ifrågavarande företaget eller detta närstående företag, *eller* till sådant närstående företag vars huvudsakliga uppgift är att uppföra och tillhandahålla bostäder åt personal, som nyss sagts.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:ts Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 14 februari 1947.

N ä r v a r a n d e:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden WIGFORSS, SKÖLD, GJÖRES, DANIELSON, VOUGT, MYRDAL, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG, WEIJNE.

Efter gemensam beredning med cheferna för jordbruks- och handelsdepartementen anmäler chefen för finansdepartementet, statsrådet Wigforss, fråga angående *ändrad lagstiftning om investeringsfonder* samt anför därvid.

Inledning.

Genom förordningen den 17 juni 1938 (nr 384) medgavs svenskt aktiebolag och svensk ekonomisk förening, som tillgodonjöt fri avskrivning å maskiner eller andra för stadigvarande bruk avsedda inventarier, rätt att vid taxering till kommunal inkomstskatt samt statlig inkomst- och förmögenhetsskatt åtnjuta avdrag enligt i förordningen närmare angivna regler för avsättning till konjunkturinvesteringsfonder för byggnader samt för inventarier och varulager. Förordningen avsåg allenast avsättningar, som gjordes under de beskattningsår, för vilka taxering verkställdes åren 1939—1941. Genom förordningen den 20 juni 1941 (nr 433) utsträcktes emellertid bestämmelserna i 1938 års förordning till att gälla jämväl i fråga om avsättningar under beskattningsår, för vilka taxering ägde rum åren 1942—1944.

Redan under år 1942 genomfördes ny lagstiftning i ämnet. Genom förordningen den 12 juni nämnda år (nr 371) stadgades, att för de beskattningsår, för vilka taxering verkställdes åren 1942—1944, avdrag enligt närmare angivna regler finge ske för avsättning till investeringsfonder för byggnader, för inventarier och varulager, för arbeten i gruva samt för ersättande av förkrigslager. Vad angår de två sistnämnda fonderna innebar den nya förordningen utvidgning av den krets av skattskyldiga, vilka ägde tillgodonjuta avdragsrätten; rätt till avdrag för avsättning tillerkändes nämligen beträffande investeringsfond för arbeten i gruva varje svenskt aktiebolag och svensk ekonomisk förening, oavsett om företaget tillgodonjöt fri avskrivningsrätt eller icke, samt beträffande investeringsfond för ersättande av förkrigslager varje skattskyldig rörelseidkare. — Genom förordningen av år 1942 upphävdes 1941 års förordning, därvid tillika föreskrevs, att om fond-

avsättning gjorts enligt sistnämnda förordning den skulle anses utgöra avsättning enligt 1942 års förordning.

Slutligen vidtogos genom förordningen den 9 juni 1944 (nr 279) åtskilliga ändringar i 1942 års förordning, innebärande bland annat att avdrag för avsättning till investeringsfond medgavs jämväl för de beskattningsår, för vilka taxering verkställdes åren 1945—1947, samt att avdrag fick ske även för avsättning till investeringsfond för fartyg.

Snart nog efter tillkomsten av 1942 års lagstiftning om investeringsfonder framkommo yrkanden om ändringar i densamma. Genom 1944 års förordning blevo de dessförinnan framställda ändringsyrkandena delvis tillgodosedda, men vissa frågor blevo ställda på framtiden. Härom må anmärkas följande.

I skrivelse den 25 augusti 1943 hemställde *Sveriges skogsägareförbund* om sådana lagstiftningsåtgärder, att skogsägare medgaves avdragsrätt för medel, som avsatts till investeringsfond för skogsvårdsarbeten.

I skrivelse den 21 december 1943 framhöll vidare *Sveriges industriförbund* bland annat, att en viktig förutsättning för att medverka från företagens sida vid lösandet av de industrianställdas bostadsfråga skulle kunna påräknas i den stora omfattning, som vore önskvärd, vore att företagen bereddes möjlighet att verkställa avdragsgilla avsättningar till investeringsfonder för bostadsbyggnader med för ändamålet tillräckliga belopp. Företagens medverkan vid lösandet av nämnda fråga kunde ske antingen genom att företagen själva ombesörjde byggnadsverksamheten eller genom stödjande av byggnadsverksamhet, som utövades av de anställda eller av egnahemsföreningar eller liknande organ. Vad anginge bostadssubventioner till anställda föreläge jämväl starka skäl för att lämna en del av dessa obeskattade hos mottagarna. Förbundet ifrågasatte därför även vissa skattelättnader för dylika subventioner. — I infordrade remissyttranden över industriförbundets skrivelse tillstyrkte vissa av remissmyndigheterna närmare utredning av de i framställningen behandlade spörsmålen.

I gemensam skrivelse den 27 maj 1944 rörande de mellansvenska järnmalmstillgångarna och den svenska järnhanterings behov av dylika malmer förordade *kommerskollegium* och *Sveriges geologiska undersökning*, att frågan om ytterligare utsträckning och utvidgning av lagstiftningen om investeringsfonder för arbeten i gruva upptoges till övervägande.

I de lika lydande *motionerna* I: 61 och II: 92 vid 1944 års riksdag yrkades, att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t anhålla om utredning rörande omarbetning och utvidgning av lagstiftningen om investeringsfonder i syfte bland annat att en samarbetning av hithörande bestämmelser till en författning skulle äga rum, att näringsföretagen själva borde få bestämma tidpunkten då fonderna finge tagas i anspråk, att den tidsperiod, varunder beslut om fonds tagande i anspråk finge av Kungl. Maj:t meddelas, skulle förlängas, att till fond avsatta medel skulle få utnyttjas för täckande av förlust å rörelsen, att avsättningar för framtida bostadsbyggande skulle få ske i så stor omfattning som det latent nybyggnadsbehovet krävde, att möjlig-

het borde beredas de inom skogsindustrien verksamma företagen att upplägga investeringsfonder för framtida skogsvårdsarbeten, att rätt till skattefria avsättningar för framtida investeringar även borde beredas jordbrukarna, att utvidgad rätt till skattefria avsättningar borde medgivas rederinringen samt att skattefria fonderingar skulle få äga rum jämväl för förvärv av malmfyndigheter.

I *motionen* II: 202 vid samma års riksdag hemställdes, att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t begära utredning om huruvida skattefrihet kunde beviljas jordägare för inkomst, som han ville avsätta på betryggande sätt till en byggnadsfond för jordbruksfastighet.

Bevillningsutskottet vid 1944 års riksdag anförde bland annat (betänkanden nr 42 och 43) att utskottet funne det önskvärt att vid den översyn av ifrågavarande författningsbestämmelser, som enligt vad utskottet inhämtat vore avsedd att äga rum, frågan om avdragsrätten för avsättning till investeringsfond för bostadsbyggnader komme under omprövning samt att därvid jämväl undersöktes huruvida och under vilka förutsättningar avdragsrätt för investeringar till olika ändamål skulle kunna medgivas jordbrukare.

På grund av vad sålunda förekommit tillkallade jag med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 10 november 1944 e. o. hovrättsnotarien, lantbrukaren T. Bengtsson, Stamhem, Anderslöv, ledamoten av riksdagens andra kammare E. R. Brandt, taxeringsintendenten vid överståthållarämbetet S. H. Holdo, borgmästaren i Eskilstuna K. E. Rosander, ordförande, f. d. kammarrättsrådet E. D. Sivert och direktören i trafik aktiebolaget Grängesberg—Oxelösund M. E. Waldenström med uppdrag att såsom sakkunniga inom finansdepartementet verkställa en allmän översyn av lagstiftningen om investeringsfonder m. m. I direktiven för de sakkunniga anförde jag följande:

Vid den blivande översynen bör till en början undersökas i vad mån de enligt gällande lagstiftning föreliggande möjligheterna att erhålla avdrag för fondavsättningar blivit utnyttjade ävensom i vad mån det statliga och kommunala skatteunderlaget påverkats av denna avdragsrätt. Med utgångspunkt från resultaten av nämnda undersökning bör upptagas till behandling frågan om en permanent, för normala förhållanden avsedd lagstiftning i ämnet. Därest en sådan lagstiftning finnes böra komma till stånd, bör vid den fortsatta utredningen undersökas för vilka olika ändamål avdragsrätt bör medgivas. Härvid synes kunna ifrågakomma, å ena sidan, att utmönstra vissa slags fonder såsom varande belingade av rådande utomordentliga förhållanden (fonder för ersättande av förkrigslager samt fonder för fartyg) samt, å andra sidan, att utbygga systemet med nya slag av fonder. Det allmännas intresse av att genom en speciell inriktning av skattelagstiftningen underlätta en utjämning av de växlingar i produktion och sysselsättning, som följa med de ekonomiska konjunkturerna, får här vägas mot statens och kommunernas intresse av att det befintliga skatteunderlaget icke minskas. Samma synpunkter synes böra vara i huvudsak avgörande även då det gäller att utforma regler för bestämmande av de avdragsgilla beloppens storlek.

Med hänsyn till det nuvarande läget å bostadsmarknaden lärer frågan

om ändrad lagstiftning rörande investeringsfonder för byggnader böra ägnas särskild uppmärksamhet. I anslutning härtill torde jämväl böra prövas de övriga förslag till främjande av bostadsbyggandet m. m. vid industrianläggningar, som framlagts i industriförbundets förenämnda skrivelse.

I samband med frågan om de ändamål, för vilka avdrag bör medgivas, bör även upptagas frågan om vilka grupper av skattskyldiga, som skola äga tillgodonjuta ifrågavarande förmåner. Därvid torde bl. a. böra undersökas, huruvida tillräckliga skäl föreligga att i fråga om fonder för byggnader samt för inventarier och varulager bibehålla den nu stadgade begränsningen till bolag och föreningar med fri avskrivningsrätt.

Jämväl de bestämmelser, som reglera rätten att taga i anspråk avsatta fondmedel, torde böra göras till föremål för förnyad prövning. Med hänsyn till att fondmedel böra få utnyttjas endast i sådana konjunkurlägen, då det ur allmänna synpunkter är önskvärt att så sker, synes dock erforderligt att, hur än reglerna i övrigt utformas, Kungl. Maj:t beredes ett avgörande inflytande på frågan om tidpunkten för fondmedlens ianspråktagande.

Vid utredningen bör jämväl tagas i övervägande, huruvida en sammanarbetning bör ske av 1938 och 1942 års förordningar. Därest utredningen skulle resultera i förslag om utfärdande av ny författning i ämnet av permanent karaktär, synes emellertid föga vara att vinna på en dylik sammanarbetning av de äldre författningarna.

Frågan om avdrag för avsättning till investeringsfond var därefter föremål för diskussion vid 1945 års riksdag. Sålunda yrkades i *motionen* I: 170 vid denna riksdag, att riksdagen måtte anhålla om skyndsamt utredning med förslag till sådan ändring av 1942 års författning om investeringsfonder, att rätt till avdrag för avsättning till dylik fond måtte tillkomma även den, som bedreve skogsbruk. — I sitt av riksdagen godkända betänkande nr 11 inskränkte sig 1945 års *bevillningsutskott* till att hänvisa till den pågående utredningen.

Slutligen kan nämnas, att *telefonaktiebolaget L. M. Ericsson* i en den 19 maj 1945 dagtecknad skrift, som av Sveriges industriförbund med instämmande överlämnats till finansdepartementet, framhållit angelägenheten av att industriföretag, som bedreve verksamhet i utlandet, finge göra avdrag för avsättning till investeringsfond för mötande av genom katastrofartade händelser uppkomna förluster i dylik verksamhet.

Den 8 november 1945 avlämnade de för översyn av lagstiftningen tillkallade sakkunniga *betänkande* med förslag till förordning om vissa investeringsfonder m. m. (SOU 1945: 49). Två vid betänkandet fogade författningsförslag torde få såsom *bihang* fogas vid detta protokoll.

Över berörda betänkande ha, efter remiss, *ytttranden* avgivits av kamrarrätten, statskontoret, kommerskollegium, lantbruksstyrelsen, skogsstyrelsen, fullmäktige i riksbanken, statens byggnadslånebyrå, statens arbetsmarknadskommission, överståthållarämbetet, samtliga länsstyrelser, styrelserna för svenska landskommunernas förbund och svenska stadsförbundet, taxeringsnämndsordförandenas riksförbund samt Sveriges fastighetsägareförbund. Kommerskollegium har jämte eget yttrande överlämnat *ytttranden* från Sveriges geologiska undersökning, handelskammaren i Göteborg, Skånes han-

delskammare, Sveriges köpmannaförbund, Sveriges grossistförbund, kooperativa förbundet och Sveriges redareförening ävensom från Stockholms handelskammare, Sveriges allmänna exportförening, Sveriges industriförbund, jernkontoret och svenska gruvföreningen; de sistnämnda fem organisationerna ha därvid åberopat ett yttrande av delegerade för industriförbundet m. fl. (näringslivets skattedelegation). Lantbruksstyrelsen har överlämnat yttrande från Sveriges lantbruksförbund. Slutligen har skogsstyrelsen överlämnat yttranden från skogsvårdsstyrelserna i Stockholms, Uppsala, Södermanlands, Östergötlands, Jönköpings, Kronobergs, Kristianstads, Malmöhus, Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län, Kalmar läns norra och Kalmar läns södra landstingsområden, Sveriges skogsägareförbund, Sveriges skogsägareföreningars riksförbund ävensom skogsindustriernas samarbetsutskott.

Gällande bestämmelser.

De fonder som omförmälas i gällande författningar, sådana desamma lyda efter 1944 års ändringar, äro följande:

- 1) konjunkturinvesteringsfond för byggnader,
- 2) konjunkturinvesteringsfond för inventarier och varulager,
- 3) investeringsfond för byggnader,
- 4) investeringsfond för inventarier och varulager,
- 5) investeringsfond för arbeten i gruva,
- 6) investeringsfond för ersättande av förkrigslager, samt
- 7) investeringsfond för fartyg.

Konjunkturinvesteringsfonder ha kunnat bildas enligt 1938 års förordning genom avsättningar, för vilka avdrag fått ske vid taxeringarna åren 1939, 1940 och 1941. Avsättning till dylik fond får sålunda icke längre ske, och fondmedlen måste — för att undgå beskattning — ha tagits i anspråk för sitt ändamål senast under det beskattningsår, för vilket taxering verkställs år 1947.

Investeringsfonder ha kunnat eller kunna bildas enligt 1942 års förordning. Avdrag för avsättningar till dessa fonder har kunnat medgivas från och med 1942 års taxering (beträffande investeringsfond för fartyg från och med 1944 års taxering) och kan medgivas jämväl vid 1947 års taxering. Fondmedlen måste i varje särskilt fall ha tagits i anspråk senast under det beskattningsår, för vilket taxering verkställs under sjätte taxeringsåret efter det då avdraget för avsättningen skett.

Rätt till avdrag för fondavsättning tillkommer enligt författningarna:

a) beträffande fonder för byggnader samt för inventarier och varulager svenskt aktiebolag och svensk ekonomisk förening, som åtnjuter fri avskrivning, dock att från och med 1944 års taxering rätt till avdrag för avsättning till investeringsfond för inventarier och varulager jämväl tillkommer annan skattskyldig, som på grund av statligt förfogande, eldsvåda eller därmed jämförlig, av den skattskyldiges åtgöranden oberoende anledning under be-

skattningsåret åtnjutit ersättning för maskiner eller andra för stadigvarande bruk avsedda inventarier;

b) beträffande fond för arbeten i gruva varje svenskt aktiebolag och svensk ekonomisk förening;

c) beträffande fond för ersättande av förkrigslager varje rörelseidkare; samt

d) beträffande fond för fartyg den som bedriver rederirörelse med ång- eller motorfartyg i utrikes fart.

Avdrag må icke för samma beskattningsår åtnjutas både för avsättning till fond för inventarier och varulager och för avsättning till fond för fartyg, där ej den skattskyldige förutom rederirörelse driver jämväl annan rörelse.

Avsättning, för vilken avdrag till ifrågavarande fonder medgives, må för visst beskattningsår ej överstiga i det följande för varje slag av fond angiven procent av årsvinsten enligt vederbörligen fastställd balansräkning för beskattningsåret och ej heller, såvitt angår aktiebolag, följande procent av aktiekapitalet:

	Av års- vinsten	Av aktie- kapitalet
konjunkturinvesteringsfond för byggnader	10	2
konjunkturinvesteringsfond för inventarier och varulager ..	20	4
investeringsfond för byggnader	10	3
investeringsfonder för inventarier och varulager samt för arbeten i gruva	20	6

Från och med 1944 års taxering gäller dock att skattskyldig, som på grund av statligt förfogande, eldsvåda eller därmed jämförlig anledning under beskattningsåret åtnjutit ersättning för maskiner eller andra för stadigvarande bruk avsedda inventarier, må avsätta till investeringsfond för inventarier och varulager ett belopp, högst motsvarande det varmed ersättningen ingår i den skattepliktiga inkomsten för ifrågavarande år.

I fråga om investeringsfond för ersättande av förkrigslager gälla särskilda regler. Här må endast nämnas, att vid lagerminskning på grund av statligt förfogande, eldsvåda eller därmed jämförlig anledning avsättningsbeloppet må beräknas till skillnaden mellan kostnaden för att anskaffa ett mot lagerminskningen svarande lager vid utgången av det beskattningsår taxeringen avser samt anskaffningskostnaden för samma lager vid utgången av det beskattningsår, som gick till ända närmast före den 1 september 1939, eventuellt med tillägg av minskning av dold reserv genom lagerminskningen.

I fråga om avsättning till investeringsfond för fartyg gälla också särskilda bestämmelser avseende dels avsättning för anskaffning av ersättningstonnage och dels avsättning för underhålls- och reparationsarbeten å fartyg.

Respektive fonder må under vederbörligt beskattningsår tagas i anspråk för följande ändamål, nämligen

a) fond för byggnader: för avskrivning å byggnader, som uppförts under samma beskattningsår;

b) fond för inventarier och varulager: för avskrivning å maskiner och andra för stadigvarande bruk avsedda inventarier samt nedskrivning å råvaror, hel- och halvfabrikat med högst ett belopp motsvarande kostnaden för tillverkning eller anskaffning av dylika tillgångar under samma beskattningsår; därvid skall iakttagas att tillgång, som av den skattskyldige förvärvats från annan rörelseidkare, vilken är med den skattskyldige förbunden i väsentlig ekonomisk intressegemenskap, må medräknas endast om tillgången tillverkats under beskattningsåret;

c) fond för arbeten i gruva: för undersökningsarbete, förberedande arbete och tillredningsarbete under beskattningsåret i gruva, stenbrott eller annan liknande fyndighet;

d) fond för ersättande av förkrigslager: för nedskrivning å råvaror, hel- och halvfabrikat i samma utsträckning som beträffande investeringsfond för inventarier och varulager, i den mån tillverkningen eller anskaffningen inefattar lagerökning under beskattningsåret; samt

e) fond för fartyg: för avskrivning å fartyg, som anskaffats under beskattningsåret, eller för underhålls- och reparationsarbeten å fartyg under samma år.

Hinder möter ej att taga i anspråk investeringsfond för inventarier och varulager för de ändamål, som nyss angivits för investeringsfond för arbeten i gruva, eller att taga i anspråk investeringsfond av senare slaget för de ändamål som nyss angivits för fond av förra slaget. Investeringsfond för arbeten i gruva må dock av annan än den, som tillgodonjuter fri avskrivning å maskiner och andra för stadigvarande bruk avsedda inventarier, tagas i anspråk endast för sådana arbeten i gruva som förut nämnts.

I författningarna regleras jämväl tiden för ianspråktagande av fondmedel. Enligt 1938 års författning må sålunda konjunkturinvesteringsfond tagas i anspråk endast under sådant beskattningsår, som av Kungl. Maj:t genom särskilt beslut bestämmes under hänsynstagande till att dylika fonders användning må kunna bidra till en utjämning av konjunkturförhållandena i riket. — Sådant beslut har meddelats genom kungörelse den 18 oktober 1940 (nr 894), varigenom förordnats att konjunkturinvesteringsfond för byggnader finge tagas i anspråk under de beskattningsår, för vilka taxering verkställdes åren 1941—1943. Vidare har genom kungörelse den 2 oktober 1942 (nr 814) föreskrivits, att konjunkturinvesteringsfond för byggnader finge tagas i anspråk under det beskattningsår, för vilket taxering verkställdes år 1944, dock endast under förutsättning att den av vederbörande företag bedrivna verksamheten enligt beslut av Kungl. Maj:t förklarats vara av omedelbar betydelse för folkförsörjningen eller rikets försvar.

Enligt 1942 års förordning må investeringsfond för byggnader, för inventarier och varulager, för arbeten i gruva samt för fartyg tagas i anspråk endast under något av de beskattningsår, för vilka taxering verkställdes åren 1943 och 1944, eller under sådant senare beskattningsår, som av Kungl. Maj:t efter hörande av kommerskollegium och fullmäktige i riksbanken bestämmes genom särskilt beslut. Beslut, som nyss sagts, må avse företag av alla

slag eller företag eller verksamhet av viss beskaffenhet eller, beträffande investeringsfond för fartyg, viss skattskyldig och skall avse minst två beskattningsår i följd. — Sådant beslut har meddelats genom kungörelse den 6 april 1945 (nr 111), varigenom förordnats att dels investeringsfond för inventarier och varulager och dels investeringsfond för arbeten i gruva finge under de beskattningsår, för vilka taxering av beskattningsnämnd i första instans verkställdes åren 1946 och 1947, tagas i anspråk för undersökningsarbete, förberedande arbete och tillredningsarbete i gruva, stenbrott eller annan liknande fyndighet.

Investeringsfond för ersättande av förkrigslager ävensom — enligt ett i 1942 års förordning meddelat undantagsstadgande — investeringsfond för inventarier och varulager, i den mån fråga är om avsättning av utbekommen ersättning på grund av statligt förfogande, eldsvåda etc. för maskiner eller andra för stadigvarande bruk avsedda inventarier, så ock investeringsfond för fartyg, i den mån fråga är om medel för underhålls- och reparationsarbeten, må enligt den skattskyldiges bestämmande tagas i anspråk när som helst under vederbörlig sexårsperiod.

För beskattningsår, under vilket fondmedel enligt vederbörlig balansräkning tagits i anspråk jämlikt gällande bestämmelser, må vid taxeringen avdrag för sådan av- eller nedskrivning å byggnader, inventarier eller varulager, som skett medelst användning av fondmedel, eller för sådana utgifter för arbeten i gruva eller å fartyg, som bekostats med dylika medel, ej ske med belopp svarande mot fondminskningen, men skall, där medlen tagits i anspråk för av- eller nedskrivning, den ifrågavarande tillgången anses i beskattningsavseende åsatt ett värde så bestämt som om för sagda år dylikt avdrag medgivits.

Har fond ej tagits i anspråk i enlighet med dess ändamål under den därför bestämda tiden, skall den skattskyldige efterbeskattas för vad som avsatts utan att därefter ha tagits i anspråk för det avsedda ändamålet. Därvid skall iakttagas, att tidigare avsatta medel anses hava tagits i anspråk före senare avsatta medel. Vid sådan efterbeskattning skola såväl statliga som på grund av taxering till kommunal inkomstskatt utgående utskylder av vederbörande beskattningsnämnd påföras den skattskyldige med belopp, som vid debitering för det beskattningsår avsättningen avsett skulle tillkommit för den inkomst, som efterbeskattas, jämte ränta efter tre procent om året eller, där de avsatta medlen ej fått av den skattskyldige tagas i anspråk under något år efter avsättningen, efter två procent om året. Har skattskyldig tagit fond i anspråk i annan ordning än i författningarna sägs eller beslutat likvidera, skall efterbeskattning omedelbart äga rum, därvid ränta beräknas efter tre procent om året. För efterbeskattningen skola taxeringsförordningens bestämmelser i vad de röra eftertaxering äga motsvarande tillämpning.

Skattskyldig, som gjort avsättning till fond, är pliktig att vid självdeklaration för det beskattningsår, då avsättningen ägt rum, ävensom för varje påföljande beskattningsår, intill dess de avsatta medlen avförts ur fonden, foga

uppgift å blankett enligt av Kungl. Maj:t fastställt formulär rörande avsättning av medel till fonden samt fondens användning och avveckling, så ock, för beskattningsår under vilket fond tagits i anspråk, utredning att därför stadgade villkor äro uppfyllda.

Sammanfattningsvis kan sägas, att lagstiftningen om konjunkturinvesteringsfonder respektive investeringsfonder har följande syften. Den enligt 1938 års förordning medgivna avdragsrätten för avsättning till konjunkturinvesteringsfond för byggnader samt för inventarier och varulager avsåg att medverka till en utjämning av växlingarna i produktion och sysselsättning. Syftet med avdragsrätten var sålunda att öka möjligheterna för näringsföretagen att under en kommande lågkonjunktur bereda sysselsättning åt sina anställda genom att då verkställa i och för sig önskvärda byggnadsarbeten m. m. 1942 års lagstiftning motiverades däremot av i viss mån andra skäl; denna lagstiftning avsåg sålunda främst att bereda möjlighet till uppskov viss tid med vidtagandet av sådana dispositioner, som i övrigt kunde vara tveksamma men som med hänsyn till skatteeffekten kunde anses böra vidtagas omedelbart. Vad särskilt angår investeringsfonderna för ersättande av förkrigslager tillskapades dessa fonder för att dels bereda lindring i den beskattning, som skulle bli en följd av att vinst vid av kristiden orsakad minskad lagerhållning framträdde, och dels undanröja de olägenheter, som eljest skulle följa av att företagen för att undgå sådan beskattning köpte varor i konstlad omfattning under en period av varuknapphet. Vad slutligen angår fartygsfonderna har avdragsrätt för dylika avsättningar medgivits i syfte att befordra vidmakthållandet och utvecklingen av den i utrikes fart gående handelsflottans kapacitet samt för att nybyggnader och reparationer skulle kunna uppskjutas till en senare tidpunkt, då tillgången på arbetskraft och materiel förbättrats.

Investeringsfondernas ekonomiska betydelse för den skattskyldige.

I en vid de sakkunnigas betänkande fogad promemoria (betänkandet s. 111—116) förekommer en redogörelse för vissa beräkningar över värdet av den förmån, som rätten att erhålla avdrag vid taxering för avsättning till investeringsfond utgör för den skattskyldige. Enligt denna redogörelse kan — vid aktiebolags avsättning av medel, som disponeras för sitt ändamål efter sex år och som vid tiden för fonddispositionen kunna användas till utgifter, vilka även vid den vanliga taxeringen äro omedelbart avdragsgilla — förmånens värde, om man räknar med en förräntning av 3 procent, uppskattas till ett belopp motsvarande ungefär 4 procent av hela fondavsättningen. Det understrykes emellertid i promemorian, att vid denna beräkning bortsetts från att åtskilliga skattskyldiga ha möjlighet att, i stället för att avsätta medel till investeringsfond, under löpande beskattningsår använda en del av därunder uppkommen vinst till omedelbart avdragsgilla utgifter, i vilket fall rätten till

avsättning i allmänhet icke torde uppfattas såsom innebärande en ekonomisk förmån. Vidare anges i promemorian, att för skattskyldig, som avsätter medel till uppförande av byggnad, därå den skattskyldige är berättigad till avdrag för värdeminskning, förmånens värde varierar med byggnadens livslängd. Därest av ett aktiebolag för detta ändamål avsätta medel tagas i anspråk efter sex år för uppförande av exempelvis en byggnad med 50 års varaktighet, skulle sålunda förmånens värde utgöra 16,2 procent av fondavsättningen, under det att förmånens värde, om byggnadens livslängd är $66\frac{2}{3}$ år, skulle motsvara 18,8 procent av avsättningen. Slutligen framhålles i promemorian, att ett aktiebolag, som kunde göra avsättning till investeringsfond för användning till icke avdragsgilla omkostnader, skulle erhålla en skatteförmån av 38,8 procent av fonden (= den beräknade direkta skatten på aktiebolags inkomst).

De sakkunniga ha i anslutning till nämnda beräkningar anfört:

Av undersökningen framgår, att den förmån, en skattefri fondavsättning under vissa förutsättningar innebär, är olika för aktiebolagen och de ekonomiska föreningarna, å ena, samt de enskilda personerna och med dem i beskattningshänseende likställda, å andra sidan.

Förmånen är vidare beroende av det ändamål, för vilket fonden får tagas i anspråk. Om fonden får tagas i anspråk för omkostnader, som redan enligt allmänna beskattningsregler äro avdragsgilla, har förmånen för aktiebolagen och de ekonomiska föreningarna vid nuvarande skattebelastning om »effektivt» 38,8 procent av nettovinsten före skatteavdragen och ett ränteläge av 3 procent angivits till ungefär 4 procent av fonden vid ianspråktagande efter 6 år, motsvarande i genomsnitt icke fullt 0,7 procent av fonden per år.

Användes fonden däremot för avskrivning av byggnader, som icke äro av tillfällig natur, blir förmånen större och växer med byggnadens livslängd.

Skulle fonden få användas för avskrivning av kostnader, vilka icke enligt de allmänna beskattningsreglerna äro avdragsgilla, bleve förmånen störst.

För de enskilda personerna beror förmånen på den skattebörda, som vilar på det översta inkomstskiktet. Denna skattebörda kan vara både större och mindre än för aktiebolagen och de ekonomiska föreningarna. Vidare bör i detta sammanhang påpekas, att enskild skattskyldig, om denne erhöle avsättningsrätt, skulle kunna utjämna den skattepliktiga inkomsten mellan olika år och härigenom i vissa fall uppnå en lindring i skatteprogressionen.

När man här talar om skatteförmåner för olika slag av skattskyldiga och för skattskyldiga i olika inkomstlägen, får man icke bortse ifrån att förmånen för olika skattskyldiga kan te sig olika värdefulla på grund av särskilda förhållanden, vilket även i vissa avseenden belyses i promemorian.

De i promemorian angivna siffrorna för skattelindringen få därför icke betraktas såsom ett absolut mått på förmånens betydelse i det särskilda fallet. Procenttalen avse endast att giva en bild av skattereglernas ungefärliga betydelse och den inbördes relationen i den skattelindring, som vid olika situationer uppstår.

Utfallet av den nuvarande lagstiftningen.

De sakkunniga ha företagit en statistisk utredning angående i vad mån de för närvarande föreliggande möjligheterna att erhålla avdrag för fondavsättningar blivit utnyttjade ävensom i vad mån det statliga och kommunala skatteunderlaget påverkats av dessa avdrag. Denna utredning redovisas i fyra tabeller (betänkandet s. 27, 29, 30 och 31).

Av *tabell 1*, som utgör en sammanställning över antalet skattskyldiga, som gjort avsättningar, antalet avsättningar, avsatta belopp, disponerade belopp och återstående belopp till och med 1945 års taxering med särskilda uppgifter för de olika länen, framgår, att avsättningar skett med sammanlagt omkring 96 milj. kronor, därav omkring 33 milj. kronor disponerats. De flesta avsättningarna ha förekommit i de större städerna och å mera betydelsefulla industriorter (Stockholms stad nära 17 milj., Göteborgs och Bohus län nära 22 milj., Malmöhus län över 10 milj., Västmanlands län över 8 milj. kronor). I Gotlands och Jämtlands län ha inga avsättningar ägt rum. Antalet avsättningar uppgår till 1 226, vadan medelstorleken av varje avsättning är omkring 78 000 kronor. Antalet skattskyldiga, som gjort avsättningar, är 534 och medeltalet av avsatta belopp per skattskyldig är sålunda omkring 180 000 kronor.

Tabell 2 utvisar, hur avsättningarna fördela sig på fonder av olika slag och på olika år samt hur mycket av respektive fonder som återstod odisponerat vid utgången av taxeringsåret 1945. Av tabellen framgår, att de största avsättningarna under lagstiftningens hittillsvarande giltighetstid skett till fond för byggnader och att dylika avsättningar uppgå till omkring 49 milj. kronor. Därefter komma avsättningar till fonder för ersättande av förkrigslager samt för inventarier och varulager med respektive 23 och 17 milj. kronor. Vid 1939 års taxeringar ha medgivits förhållandevis stora avdrag för avsättningar till då förekommande fonder för *byggnader* samt för *inventarier och varulager* (respektive omkring 5 och 5 1/2 milj. kronor). Vid 1940 års taxeringar ha dylika avsättningar gått tillbaka (till respektive 2 1/4 och 1 milj. kronor). Därefter ha avsättningar till ifrågavarande fonder visat en stigande tendens (1941 respektive 4,7 och 1,2 milj. kronor, 1942 respektive 5,8 och 1,1 milj. kronor, 1943 respektive 9,8 och 2,7 milj. kronor, 1944 respektive 9,9 och 2,4 milj. kronor samt 1945 respektive 11,9 och 3,4 milj. kronor). Avdrag för avsättningar till *ersättande av förkrigslager* förekommo första gången vid 1941 års taxering (25 000 kronor), kulminerade vid 1942 och 1943 års taxeringar (respektive 6,1 och 7,4 milj. kronor) för att sedan gå något tillbaka vid 1944 och 1945 års taxeringar (respektive 4,7 och 5,1 milj. kronor). Avdrag för avsättningar till fond för *arbeten i gruva* ha medgivits med smärre belopp vid 1942—1945 års taxeringar (högst 1944 med 413 000 kronor). Avdrag för avsättningar till fond för *fartyg* slutligen ha medgivits vid 1944 och 1945 års taxeringar dels för underhåll och reparation av fartyg (med respektive 1,3 och 1,2 milj. kronor) och dels för anskaffning av ersätt-

ningstonnage (med respektive 1,6 och 0,5 milj. kronor). — Av avsättningarna ha till och med 1945 års taxering disponerats ur fond för byggnader 23,6 milj. kronor, ur fond för inventarier och varulager 2,9 milj. kronor, ur fond för ersättande av förkrigslager 6,8 milj. kronor, ur fond för arbeten i gruva 40 000 kronor samt ur fond för fartyg 25 000 kronor.

Tabell 3 visar, hur fondavsättningarna fördela sig med hänsyn till rörelsens art. Av tabellen framgår, att lagstiftningen haft sin största betydelse för metall- och maskinindustrien och att inom denna industri avsättningarna övervägande skett till investeringsfond för byggnader (nära 20 milj. kronor).

Tabell 4 utgör en sammanställning över vad avsättningarna betytt för det kommunala skatteunderlaget. Antalet kommuner, där det kommunala skatteunderlaget minskats med mera än 4 000 kronor, uppgår för taxeringsåren 1939—1945 till sammanlagt 712. Av dessa utvisa endast 139 en minskning i det kommunala skatteunderlaget med över en procent och endast 13 ligga över 5 procent. I två fall framträda siffror överstigande 10 procent. I det ena av dessa — där avsättningen motsvarar 19 % av skatteunderlaget — beror den höga siffran på en enda avsättning till investeringsfond för ersättande av förkrigslager. Det andra fallet — där minskningen uppgick till 10,7 procent — synes förklaras därav att vederbörande beskattningsnämnd icke iakttagit, att avsättningen bort maximeras i förhållande till årsvinsten.

De sakkunniga ha även beräknat vad avsättningarna betytt i omedelbar minskning av det statliga skatteunderlaget olika år. De ha härför erhållit följande procentsiffror:

1939	1940	1941	1942	1943	1944	1945
0·29	0·08	0·15	0·29	0·36	0·32	0·33.

De sakkunniga ha slutligen undersökt, hur det kommunala skatteunderlaget varierat från år till år inom de kommuner, där avdraget överstigit en procent av det kommunala skatteunderlaget. De ha härom anfört följande:

Beträffande de 139 fall, där skatteunderlaget under åren 1939—1945 påverkats av fondavsättningarna med mer än 1 procent, visar skatteunderlaget endast i 15 fall samtidigt minskning i förhållande till föregående taxeringsår. Dylig påverkan har i 13 fall drabbat samma kommun endast en gång och i ett fall — varom mera nedan — två gånger. Antalet påverkade kommuner blir vid sådant förhållande 14. En undersökning av hithörande fall har givit följande resultat.

Minskningen i skatteunderlaget till följd av fondavsättningarna ligger i 10 av dessa 15 fall mellan 1 och 2 procent och i 2 fall mellan 2 och 3 procent. Endast i 3 fall överstiga minskningarna 3 procent och ligga vid 5,3 respektive 8,5 och 10,7 procent.

Minskningen om 5,3 procent inträffade vid 1945 års taxering för en industristad. Skatteunderlagets minskning i förhållande till föregående år utgjorde endast 0,2 procent. Det samlade skattetrycket för 1945 beräknas oförändrat i förhållande till föregående år.

Minskningen om 8,5 procent inträffade vid 1939 års taxering och berörde en industrikommun. Skatteunderlaget hade detta år sjunkit med 21,1 procent jämfört med 1938. Skattetrycket steg samtidigt från 8 kronor till 8 kro-

nor 50 öre per skattekrona. Nedgången i antalet skattekronor var dock endast tillfällig och återhämtades redan vid 1940 års taxering. Under de därpå följande åren steg skatteunderlaget avsevärt och hade år 1944 blivit 3 gånger så stort som år 1939. 1945 inträffade åter en nedgång i skatteunderlaget med icke mindre än 42,8 procent, av vilka emellertid endast 2,4 procent orsakades av fondavsättning. 1945 års skatteunderlag ligger likväl omkring 70 procent över 1938 och 1940 års siffror. Skattetrycket beräknas sänkt från 9 kronor för år 1944 till 8 kronor 80 öre för år 1945.

Minskningen om 10,7 procent inträffade vid 1942 års taxering för en industrikommun och var föranledd av den förut omnämnda avsättningen till investeringsfond för ersättande av förkrigslager. Nedgången i skatteunderlaget från år 1941 utgjorde här 23,6 procent. Det må dock observeras, att 1941 års skatteunderlag var särskilt högt. 1942 års skatteunderlag låg i nivå med 1940 års motsvarande siffra, som i sin tur låg 15 procent högre än år 1939. Skattetrycket för 1942 var 80 öre lägre än för 1941.

Utöver den förut omnämnda stegringen i skattetrycket för år 1939 inom en industrikommun förekommer en stegring i skattetrycket endast i 3 av ifrågavarande 15 fall. Stegringen i skattetrycket är i dessa 3 fall obetydlig. I 11 fall ha sålunda de nu undersökta fondavsättningarna icke lett till högre total utdebitering inom kommunen.

Att flertalet av de fall, vilka uppvisa en stor sänkning av skatteunderlaget på grund av fondavsättning, likväl visa stigande skatteunderlag i förhållande till näst föregående års taxering synes i icke ringa omfattning sammanhänga därmed att *dels* de största intrången i det kommunala skatteunderlaget förekomma inom kommuner, där ett enda företags inkomster och åtgärder betyda förhållandevis mycket för berörda skatteunderlag, *dels* dessa företag vid avsättning till investeringsfonder redovisat stigande vinster som motverkat skatteunderlagets hopkrympning genom fondavsättningar.

De fondbelopp, som enligt uppgifterna till 1945 års taxering kvarstodo vid utgången av år 1944 (motsvarande beskattningsår), utgöra — som av det förut sagda framgår — omkring 63 milj. kronor. Detta belopp kan lämpligen jämföras med den s. k. investeringsreserven för budgetåret 1945/46. De sakkunniga ha erinrat om att den däri ingående s. k. allmänna reserven, som upplagts med tanke på den efter kriget befarade arbetslösheten, innefattar anläggningsarbeten och anskaffningar för en total kostnad av omkring 790 milj. kronor och den s. k. särskilda grovarbetsreserven dylika arbeten för omkring 240 milj. kronor (jfr proposition nr 265/1945 s. 5).

De sakkunniga ha infordrat yttranden från länsstyrelserna m. fl. angående erfarenheterna av lagstiftningens hittillsvarande tillämpning. Efter redogörelse för dessa yttranden ha de sakkunniga anfört följande:

Av den verkställda statistiska undersökningen framgår, att avsättning till konjunkturinvesteringar och investeringsfonder förekommit i förhållandevis liten omfattning. Om orsakerna härtill dela sig meningarna. I de remissyttranden, som inkommit till de sakkunniga, åberopas såsom förklaring härtill väsentligen

att de skattskyldiga icke ägt kännedom om författningsbestämmelserna,

att bestämmelserna varit invecklade och svårtillämpade,

att de skattskyldiga i första hand utnyttjat andra möjligheter till reserveringar,

att avsättningsreglerna varit för snävt avgränsade med hänsyn till behovet, samt

att ovissheten huruvida och när fond må tagas i anspråk liksom risken för efterbeskattning och räntepåföring, om tillstånd till ianspråktagande ej lämnas, kunnat hämma avsättningarna.

Även i fråga om lagstiftningens betydelse, i den mån den blivit tilläpplad, äro omdömena skiftande. Å ena sidan har gjorts gällande, att lagstiftningen haft fördelaktiga verkningar för det enskilda näringslivet och utgjort ett instrument som, mera allmänt utnyttjat, kunnat befordra en konjunktur-utjämning. Å andra sidan har hävdats, att lagstiftningen hittills icke fått någon konjunkturutjämnande verkan utan väsentligen lett till en friare avskrivning och att dess verkningar först kunna närmare bedömas under en lågkonjunktur.

Vad beträffar fondavsättningarnas inverkan på skatteunderlaget kan sägas, att denna i stort sett varit obetydlig.

I samband med behandling av frågan, huruvida de nuvarande provisoriska bestämmelserna borde ersättas med ny lagstiftning, ha de sakkunniga framhållit, att resultatet av den verkställda undersökningen icke finge överskattas. Den nuvarande försökslagstiftningen hade endast varit i tillämpning under ett fåtal år och därtill under år som varit starkt präglade av de av kriget föranledda förhållandena, vilka i huvudsak medfört en delvis starkt utpräglad högkonjunktur. Den ringa omfattningen av fondavsättningarna kunde tyda på att de skattskyldiga som beretts denna förmån ej ansett den vara av särskilt värde eller fylla något mera markerat behov, men även i detta avseende torde tidsförhållandena ha spelat in. Det vore icke uteslutet utan snarare sannolikt att det förhållandet att avdrag för avsättning till fond icke medgivits i den krisbetonade lagstiftningen om krigskonjunkturskatt, verkat hämmande i fråga om både antalet avsättningar och dessas storlek. Det torde för övrigt kunna antagas, att om lämpliga ändringar genomfördes i lagstiftningen dessa komme att medföra, att avsättningsmöjligheterna utnyttjades i ökad omfattning.

Såsom en sammanfattande redogörelse för *bristerna i nuvarande lagstiftning* ha de sakkunniga framhållit, att samhällets önskemål att draga in den enskilda företagsamheten i strävandena att åstadkomma jämnare konjunkturer icke syntes ha blivit tillgodosett på bästa sätt genom gällande lagstiftning, samt vidare anförde:

Det framstår sålunda som en brist, att fondavsättningarnas storlek äro begränsade efter ganska schematiska regler för varje slag av avsättning utan möjlighet till undantag, där sådant av särskilda skäl är påkallat och utan olägenhet kan ske.

En annan nackdel är, att den i nuvarande lagstiftning angivna tidrymden av sex år, inom vilken fonden må tagas i anspråk, är alltför kort för att medgiva tillfredsställande avsättningar för större investeringsföretag och än mer för dessas utförande.

Det är vidare en svaghet att fonden endast må användas för på förhand bestämt ändamål. Efter det avsättningen skedde kunna nämligen förhållandena vara så förändrade att medlens ianspråktagande för annat ändamål påkallas av arbetsmarknads- eller andra vägande skäl.

I formellt hänseende äro de nuvarande bestämmelserna svåröverskådliga och i vissa avseenden svårtillämpliga. Särskilt är efterbeskattningsförfarandet

besvärligt i sin nuvarande utformning. Risken för en beskattningsåtgärd av nuvarande utformning torde avhålla många skattskyldiga från avsättning.

Det framstår därjämte som en stor svaghet i det nuvarande systemet att samhällsorganen icke äga möjlighet att följa de skattskyldigas olika åtgärder i fråga om fonderna. Nämnda förhållande framträder särskilt, när det gäller att bedöma frågor om tillstånd att taga i anspråk investeringsfond. Sådana frågor måste för närvarande avgöras utan närmare kännedom om fondavsättningarnas omfattning, vilket medför, att verkan av ett beslut blir svårbedömd ur arbetsmarknadssynpunkt. Att tillstånd till fonds ianspråktagande skall lämnas av Kungl. Maj:t efter tämligen generella regler medför för övrigt, att bedömandet icke kan närmare anknyta till förhållandena för de särskilda företagen på olika orter eller inom skilda branscher. Samhället saknar för övrigt möjlighet att ur arbetsmarknadssynpunkt utöva kontroll över sättet för fondernas ianspråktagande. Den kontroll, som utövas genom beskattningsnämnderna, är av huvudsakligen formell beskaffenhet. Genom nu angivna förhållanden blir den konjunkturutjämnande effekten av mindre värde.

En nackdel är slutligen att vid underlåtenhet att begagna erhållet tillstånd till fonds ianspråktagande efterbeskattning inträder först sedan tidsfristen för fondens användande — i regel sex år — gått till ända. Möjligheterna att få i gång arbeten vid en given tidpunkt försvagas härigenom.

Den nuvarande lagstiftningen torde sålunda icke vara tillfredsställande anpassad efter arbetsmarknadens krav och de enskilda näringsidkarnas rimliga önskemål.

Den föreslagna lagstiftningens huvudgrunder.

De sakkunnigas förslag innebär, att följande slag av investeringsfonder skola finnas nämligen

- 1) investeringsfond för byggnader,
- 2) investeringsfond för inventarier,
- 3) investeringsfond för varulager, samt
- 4) investeringsfond för arbeten i gruva.

Investeringsfonder för ersättande av förkrigslager samt för fartyg skola sålunda ej längre förekomma.

Den föreslagna lagstiftningen avses skola vara permanent och avsättning skall kunna ske varje år från det förordningen trätt i kraft. Fondmedel skola för att undgå beskattning tagas i anspråk inom tio år från det år då avsättningen skett. Den nu gällande tidsperioden för investeringsfonds ianspråktagande har sålunda utsträckts med fyra år. Dessutom skall Kungl. Maj:t enligt förslaget kunna medgiva, att perioden utsträcker med ytterligare fem år (till sammanlagt 15 år).

Enligt förslaget skall varje svenskt aktiebolag och varje svensk ekonomisk förening kunna erhålla avdrag för avsättning till investeringsfond. Avdragsrätten är sålunda icke — som nu beträffande flertalet avsättningar är fallet — inskränkt till aktiebolag eller förening med rätt till fri avskrivning. Där- emot föreslås avdragsrätten liksom nu inskränkt till avsättningar i förvärvskällan rörelse.

Avdrag för avsättning skall genomgående få ske med högst 20 procent av årsvinsten med tillägg, därest årsvinsten för beskattningsåret överstiger medeltalet av vinsterna för de två näst föregående beskattningsåren, av hälften av det överskjutande beloppet. Avdraget må dock utgöra högst trettiofem procent av senaste årsvinst. Kungl. Maj:t skall emellertid i vissa fall kunna medgiva, att högre avdrag må åtnjutas. De sålunda stadgade maximibeloppen avses skola gälla, oavsett om fråga är om avsättning till en eller flera fonder, och begränsningen avser sålunda icke som enligt gällande bestämmelser varje fond för sig. Den nuvarande spärren med hänsyn till aktiekapital har helt slopats.

Beträffande rätten att disponera fondmedel innebär de sakkunnigas förslag följande.

Investeringsfond för byggnader, som enligt gällande bestämmelser endast får användas till avskrivning å »byggnader som uppförts under samma beskattningsår», skall enligt förslaget få tagas i anspråk för avskrivning av »kostnader för ny-, till- eller ombyggnad» samt för bidrag till bostadsbyggnande för arbetare och vissa tjänstemän; sådant bidrag skall enligt föreslagen ändring i anvisningarna till 32 § kommunalskattelagen även i viss utsträckning vara skattefritt för mottagaren. Om särskilda skäl härför föreligga skall Kungl. Maj:t enligt förslaget kunna medgiva, att fonden dessutom får tagas i anspråk för avskrivning av kostnader för vägarbete, anordnande av vatten- och avloppsledningar, iordningställande i övrigt av tomområde för bebyggelse samt liknande arbeten (s. k. anläggningsarbeten).

Om särskilda skäl föreligga må Kungl. Maj:t enligt förslaget medgiva skattskyldig, som själv eller genom dotterföretag driver rörelse i utlandet, tillstånd att taga investeringsfond för varulager i anspråk för reglering av kostnader ämnade att förbättra avsättningen utomlands av varor, som den skattskyldige tillverkar. Vidare föreslås, att Kungl. Maj:t eller myndighet som Kungl. Maj:t bestämmer skall kunna lämna skattskyldig tillstånd att i vilket fall som helst taga fond, som avsatts för visst ändamål, i anspråk för annat i bestämmelserna om fonds ianspråktagande omförmält ändamål.

I övrigt överensstämna de föreslagna bestämmelserna om disposition av fondmedel i huvudsak med de nuvarande.

Till investeringsfond gjorda avsättningar skola enligt förslaget stå under tillsyn av statens arbetsmarknadskommission, som även skall föra register över investeringsfonderna.

Kungl. Maj:t eller myndighet som Kungl. Maj:t bestämmer skall, enligt vad de sakkunniga föreslå, äga besluta att investeringsfond inom viss tid och under villkor i övrigt, som läget å arbetsmarknaden påkallar, skall eller må tagas i anspråk för sitt ändamål. Enligt förslaget skall Kungl. Maj:t sålunda kunna bestämma icke blott att investeringsfond *får* utan även att den *skall* tagas i anspråk inom viss tid. Vidare innebär förslaget att Kungl. Maj:t skall äga delegera sin bestämmanderätt i dessa hänseenden till annat organ. Därest investeringsfond icke tages i anspråk i enlighet med härom meddelat beslut, skall arbetsmarknadskommissionen kunna föreskriva, att fondavsättning

helt eller delvis skall återföras till beskattning. Förslaget innebär därjämte den nyheten, att beslut om ianspråktagande av fond alltid skall kunna avse, icke blott som nu i allmänhet är fallet, företag av alla slag eller av viss beskaffenhet utan även visst eller vissa företag. Fråga om fonds ianspråktagande skall kunna väckas förutom av arbetsmarknadskommissionen och den skattskyldige även av vederbörande kommun och näringsorganisation.

Har skattskyldig tagit investeringsfond i anspråk utan tillstånd eller har arbetsmarknadskommissionen beslutat fondavsättnings återförande till beskattning, skall beloppet icke som enligt gällande lagstiftning efterbeskattas för det år då avdrag för avsättningen medgivits utan upptagas som skattepliktig intäkt av rörelse för det beskattningsår, då fondmedlen återföras. Till beloppet skall därvid läggas ränta efter 3 procent om året. Vidare skall gälla, att nettointäkten av rörelse och den till kommunal inkomstskatt uppskattade inkomsten av den ifrågavarande förvärvskällan vid återföringen icke få upptagas lägre än den till beskattning återförda fondavsättningen jämte ränta. Rätten att göra avsättning till investeringsfond skall sålunda icke kunna användas till täckande av förlust ett år genom överförande av inkomst från annat år. Ha fondmedel ej fått tagas i anspråk under den därför bestämda tiden, skola de på samma sätt återföras till beskattning så fort denna tid gått till ända. Därvid skall liksom nu ränta beräknas efter 2 procent om året. Detsamma gäller om skattskyldig trätt i likvidation, därvid återförandet skall ske för det beskattningsår, varunder likvidationen ägt rum.

De sakkunniga ha till en början angående behovet av den föreslagna nya lagstiftningen anfört följande:

En given förutsättning för en fortsatt lagstiftning om investeringsfonder är, att man även i framtiden har att räkna med konjunkturväxlingar inom näringslivet.

Att man bör räkna med dylika växlingar torde vara klart redan av det förhållandet, att vårt lands näringsliv och särskilt vissa delar av den svenska industrien är i betydande utsträckning beroende av import och export. Den konjunktürkänslighet, som följer av detta beroende, har med styrka framträtt under de sistförflutna krisåren, då svårigheter i fråga om landets export i förening med brist inom landet på vissa betydelsefulla importvaror — exempelvis kol, byggnadsjärn, gummi och vissa kemikalier — medfört rubbningar i den normala produktionen. Under den närmaste efterkrigstiden torde man kanske, sedan de första svårigheterna efter vapenstilleståndet övervunnits, ha att räkna med en speciell konjunkturvåg, då de under kriget tömda lagren skola påfyllas samt eftersatta reparations-, byggnads- och anläggningsarbeten inom landet och återuppbyggnadsarbeten i de krigshärjade länderna utföras. Sedan denna speciella konjunktur gått till ända, torde man kunna räkna med konjunkturväxlingar av mera normal typ.

Det är icke möjligt för samhället att i alla avseenden förutse den framtida utvecklingen på det ekonomiska området och dess återverkan på arbetsmarknaden. Den framtida konjunkturutvecklingen kan i bästa fall överblickas endast i begränsad omfattning och för kortare tid. Nämnade förhållanden ävensom övriga erfarenheter från tidigare kriser visa angelägenheten av att samhället i god tid planlägger åtgärder för och därigenom har god beredskap

vid nedgående konjunkturer. När det gäller att använda investeringsfonder såsom ett medel för arbetslöshetens bekämpande och uppnående av jämnare produktionsförhållanden, sammanfaller problemställningen delvis med den aktuella uppgiften att åstadkomma god beredskap för försämrade konjunkturlägen. Här må erinras om den s. k. investeringsreserven, som av Kungl. Maj:t framlagts för och godkänts av riksdagen.

Då konjunkturutjämnningen är en angelägenhet av särskild vikt och lösandet av detta problem inrymmer betydande svårigheter, torde varje möjlighet, som kan lämna ett lämpligt bidrag till frågans lösning, böra tillvaratagas. En genom fondavsättning tillskapad möjlighet att hålla näringslivet i gång under lågkonjunktur i större utsträckning än vad eljest skulle vara fallet bör vara ett gott bidrag till de åtgärder, som i övrigt vidtagas för att möta en kommande depression, och ett komplement till eller en grund för en för dylika situationer genom det allmännas försorg upplagd investeringsreserv. Det bör här vara av särskilt värde, att företagarna under en depressions första skede kunna sysselsätta sina anställda, så att nödigt rådrum för vidtagande av andra erforderliga, depressionen motverkande åtgärder därigenom vinnes.

Den med avsättning till investeringsfond förenade skatteförmånen bör under högkonjunkturer av mera normal beskaffenhet vara ägnad att stimulera företagarna till konjunkturutjämnande åtgärder, vilka eljest icke skulle vidtagits eller i varje fall ej vidtagits å härför lämplig tidpunkt.

En fördel med fonderna är vidare att deras ianspråktagande även indirekt kan påverka näringslivet i gynnsam riktning. Denna effekt är i vissa fall påtaglig. Byggandet av bostäder och fabriker sprider sålunda sina indirekta verkningar inom vida grenar av näringslivet. Även andra investeringar kunna medföra dylika verkningar.

För en fortsatt lagstiftning talar vidare det förhållandet, att det enskilda näringslivet genom investeringsfonderna mera medvetet drages in i de samhälleliga strävandena för jämnare konjunkturer. Härigenom vinnes bl. a. den fördelen, att vissa åtgärder för motverkande av arbetslöshet komma att omhänderväras av företag, vilka hava tillgång till för investeringsuppgiften skold och erfaren teknisk och administrativ personal.

På grund av vad de sakkunniga nu anfört och då några mera framträdande olägenheter icke visat sig av den nuvarande försöksanordningen äro de sakkunniga av den uppfattningen, att de möjligheter till konjunkturutjämnning, som en lagstiftning om investeringsfonder inrymmer, ej nu böra prisgivas. En förutsättning för gynnsamma verkningar av en fortsatt lagstiftning är emellertid, dels att densamma vinner anslutning från företagarnas sida och dels att de samhälleliga önskemålen om konjunkturutjämnning behörigen tillgodoses.

Beträffande frågan huruvida en fortsatt lagstiftning borde givas permanent karaktär eller ej ha de sakkunniga framhållit, att skillnaden mellan dessa alternativ ej torde vara alltför framträdande, då en försökslagstiftning kunde förlängas och en permanent sådan bringas att upphöra. De sakkunniga hade stannat för att förordna en permanent lagstiftning men det vore, särskilt med hänsyn till den ringa erfarenheten av den hittills gällande lagstiftningen, angeläget att verkningarna av den nya lagstiftningen följdes och att härav föranledda åtgärder i fråga om lagstiftningens fortbestånd och utformning sedermera vidtoges.

De sakkunniga ha vidare framhållit, att en mera permanent lagstiftning icke kunde anses motiverad om ej genom densamma ett tillfredsställande bi-

drag vunnas till den konjunkturutjämning som eftersträvades. Systemet måste bli en drivfjäder för företagen att under lågkonjunktur i lämplig utsträckning sätta igång arbeten, som eljest icke skulle kommit till utförande eller i varje fall icke skulle kommit till utförande vid den ur det allmännas synpunkt lämpligaste tidpunkten. För att nå den konjunkturutjämnande effekten borde man söka uppnå ökad anslutning till systemet, och ett fortsatt lagstiftningsarbete borde därför inriktas på att undanröja eller motverka orsakerna till att gällande lagstiftning icke kommit i mera allmänt bruk. För att nå detta mål borde man söka få till stånd en smidig samverkan mellan allmänna och enskilda intressen. De sakkunniga ha vidare anfört:

En dylik samverkan bör underlättas därav att det som regel på längre sikt icke föreligger något motsatsförhållande mellan de allmänna och de enskilda intressena i fråga om konjunkturutjämningen. Flera storföretag hava uppgjort eller uppgöra oberoende av gällande lagstiftning investeringsplaner, som äro avsedda att genomföras, om rörelsen skulle behöva inskränkas. Med hänsyn till det allmännas starka intresse av en så jämn sysselsättning som möjligt inom näringslivet äro dylika strävanden i allmänhet förtjänta av samhällets stöd. Genom lämpliga stödåtgärder bör man kunna räkna med att konjunkturutjämnande åtgärder från enskilda företags sida komma att vidtagas i långt större utsträckning än vad eljest skulle vara fallet.

Om anledningen till att investeringsfonder för ersättande av förkrigslager och för fartyg slopats i förslaget ha de sakkunniga anfört, att den ståndpunkt de intagit i fråga om behövligheten av en lagstiftning om investeringsfonder endast hade avseende å sådana fonder, vilka avsattes för att tagas i anspråk under lågkonjunkturer. De sakkunniga ha vidare anfört:

Båda de ifrågavarande fonderna fylla ett investeringsbehov, men detta är av annan karaktär än vad som gäller i fråga om fonderna för motverkan av depression, eftersom beträffande förstnämnda slag av fonder vikt lagts vid att investeringsverksamhet *icke* vidtages under den tid, då ifrågavarande onormala förhållanden ännu råda. Detta syfte med lagstiftningen framträder särskilt klart i fråga om investeringsfond för ersättning av förkrigslager.

Vid bedömandet av huruvida fonden för ersättande av förkrigslager skall bibehållas eller ej torde man få utgå ifrån att det onormala försörjningsläget inom en icke alltför avlägsen framtid kommer att efterträdas av mera normala förhållanden. Skulle i en framtid försörjningsläget åter bli av krisartad beskaffenhet, torde i anledning härav påkallade åtgärder först då böra vidtagas. Åtgärder för bekämpande av speciella krisförhållanden böra nämligen icke ha plats i en för mera normala förhållanden avsedd lagstiftning. Ur dessa synpunkter synes det riktigast, att fonden för ersättande av förkrigslager bringas att upphöra, så snart förhållandena det medgiva. — — —

I fråga om fartygsfonderna ligger frågan måhända något annorlunda till med hänsyn till lagstiftningens dubbla syfte. Det kan vara föremål för tvekan, om och när handelsflottan vuxit och utvecklats på sådant sätt, att det behov, som den provisoriska lagstiftningen syftar till, blivit tillgodosett. Emellertid böra fonder av denna typ icke hava plats i en lagstiftning med huvudsaklig uppgift att verka för konjunkturutjämning. Det särskilda investeringsbehov, som fartygsfonderna avse att fylla, lorde för övrigt i allt väsentligt kunna tillgodoses genom de i vissa hänseenden vidgade möjligheterna att avsätta till investeringsfond för inventarier, som de sakkunniga komma att föreslå. En-

ligt de sakkunnigas mening bör därför frågan även för fartygsfonderna kunna reduceras till ett spörsmål om tiden för anordningens upphörande.

De sakkunnigas förslag har i princip tillstyrkts i flertalet *remissyttranden*. Ur yttrandena må följande här återgivas.

I det av *kammarrätten* avgivna yttrandet anföres:

De svängningar i de ekonomiska förhållandena, som uppkomma genom perioder av uppsving och nedgång i konjunkturerna och därav följande förändringar i medborgarnas möjligheter till sysselsättning och inkomstförvärv, hava länge utgjort föremål för ingående studium, och allvarliga överväganden hava förekommit rörande sätten att undanröja de ödesdigra verkningarna av dessa konjunktursvängningar. Då dessa konjunkturfluktuationer även i vårt land bruka bliva särskilt starkt framträdande i nedåtgående riktning någon tid efter det att världsproduktionen omställts från krigs- till fredshushållning, är det givet, att statsmakterna nu i god tid på allt sätt planera för att möta eventualiteten av en efter det senaste kriget inträdande lågkonjunktur. En dylik konjunktur erbjuder ju den skrämmande bilden av på en gång stigande utgifter för den sociala omvårdnaden och sjunkande skatteunderlag. — — — De äldre investeringsförordningarna hava, enligt vad de sakkunniga visat, kommit till relativt obetydlig användning. Om man på den avsedda vägen vill vinna ett värdefullt medel till konjunkturutjämning, synes det alltså vara ofrånkomligt att revidera ifrågavarande lagstiftning i sådan riktning, att den för vederbörande skattskyldiga innefattar tillräckliga förmåner för att locka till avsättningar till investeringsfond. Å andra sidan kunna statsmakterna icke skänka de skattskyldiga större förmåner än som ur det allmännas synpunkt svara mot syftet av lagstiftningen. Kammarrätten saknar emellertid anledning att i detta sammanhang närmare ingå på frågan om det remitterade förslaget innefattar en på alla punkter tillfredsställande avvägning mellan dessa båda intressen. Då det dock enligt kammarrättens mening finnes grundad anledning att tro, att det av de sakkunniga utarbetade förslaget i ämnet kan komma att i ej obetydlig grad verka i riktning mot den utjämning av konjunkturen, som framträder såsom ett i en nära liggande framtid viktigt samhällsintresse, tvekar kammarrätten ej att tillstyrka införandet av sådana skattelättnader, som i enlighet med förslagets huvudgrunder innebära ett sammanförande och ett anteciperande av avdragsrätten för vissa en rörelse åvilande omkostnader, vilken avdragsrätt egentligen belöper på ett eller flera senare beskattningsår.

En oavvislig förutsättning för att en konjunkturutjämnande effekt skall uppnås är emellertid, att avsättningarna göras under högkonjunktur och att investeringarna verkställas under vikande konjunkturen eller lågkonjunktur. Förslaget synes innefatta tillräckliga garantier för att investering kommer till stånd vid en ur det allmännas synpunkt lämplig tidpunkt. Men varken den gällande eller den föreslagna lagstiftningen upptager någon bestämmelse av beskaffenhet att hindra fondavsättningar i tiden, då det ur det allmännas synpunkt vore lämpligare, att medlen komme till omedelbar användning för avsett syfte än att de fonderades. Därtill kommer, att det icke synes föreligga något hinder för företag, som har för avsättning tillgängliga medel, att å ena sidan vägra efterkomma myndighets direktiv att investera avsatta medel och såsom följd härav till beskattning upptaga de avsatta medlen, men å andra sidan på nytt avsätta ett belopp, som mer eller mindre svarar mot det till beskattning upptagna. Skulle någon åtgärd i anledning av det nu anförda anses påkallad, torde detta till äventyrs kunna ske genom en föreskrift,

varigenom Kungl. Maj:t tillägges befogenhet att bestämma, att avsättningar under visst eller vissa år eller under vissa förhållanden icke få företagas. En sådan föreskrift kunde betingas — förutom av konjunkturutmätningshänsyn — även av omsorg om det kommunala skatteunderlaget. Det förefaller nämligen icke uteslutet, att för någon enstaka kommun betydande fondavsättningar i tider av sjunkande skatteunderlag kunde få betänkliga konsekvenser.

Kammarrätten ifrågasätter till sist om icke, med hänsyn till att den föreslagna lagstiftningen vore avsedd att få permanent karaktär, i såväl kommunalskattelagen — eventuellt förordningen om statlig inkomst- och förmögenhetsskatt — som taxeringsförordningen borde givas åtminstone en allmän hänvisning till ifrågavarande lagstiftning.

Statskontoret förklarar sig dela de sakkunnigas uppfattning, att en genom fondavsättning tillskapad möjlighet att hålla näringslivet i gång under lågkonjunktur borde vara ett gott bidrag till de åtgärder, som i övrigt vidtoges för mötande av en depression, och tillstyrker därför att de nuvarande provisoriska författningarna i ämnet ersättas med en lagstiftning av mera permanent karaktär.

Fullmäktige i riksbanken biträda i princip det framlagda förslaget, som i förhållande till nu gällande bestämmelser innebure en värdefull förenkling och tillgodosåge de syften lagstiftningen avsåge.

Statens arbetsmarknadskommision anser investeringsfonder av ifrågavarande slag vara av värde som ett komplement till den statliga och kommunala investeringsreserven och biträder därför de sakkunnigas uppfattning, att nuvarande provisoriska lagstiftning borde ersättas av en permanent sådan. De sakkunnigas förslag — innebärande bland annat uppmjukning av reglerna beträffande fondavsättningarnas storlek, möjlighet för skattskyldig att efter särskild prövning taga fond i anspråk för annat ur arbetsmarknadssynpunkt önskvärt avsättningsberättigat ändamål än det ursprungligen avsedda samt förlängning av den tidsfrist, inom vilken fond finge tagas i anspråk — kunde antagas skapa förutsättningar för en ökad anslutning från företagarnas sida.

Länsstyrelsen i Stockholms län har intet att erinra mot att lagstiftningen om investeringsfonder reglerades i huvudsaklig överensstämmelse med det framlagda förslaget, som innebure en förbättring — särskilt med avseende å den praktiska tillämpningen — i förhållande till nuvarande bestämmelser.

Länsstyrelsen i Blekinge län finner det synnerligen önskvärt, att den nuvarande provisoriska lagstiftningen om investeringsfonder på sätt de sakkunniga föreslagit ersättes med ny lagstiftning av permanent natur, utvidgad till att omfatta avsättningar till bostadsbyggande m. m. Förslaget aktualiserade dock en del andra taxeringsspörsmål, i synnerhet som den nuvarande begränsningen till företag med fri avskrivning slopades. Det syntes sålunda vara nödvändigt att frågorna om värdering av varulager och beskattning av återvunna värdeminskningsskatt vid försäljning av vissa fastigheter snarast bleve lösta.

Länsstyrelsen i Örebro län tillstyrker principiellt den föreslagna lagstiftningen och anför vidare:

En av förutsättningarna för att denna lagstiftning skall få avsedd verkan är givetvis att avsättningar till investeringsfonderna komma till stånd i större utsträckning än vad som hittills varit fallet. I detta avseende bör måhända beaktas, att så länge möjligheter till skattefria reserveringar i form av nedskrivningar å varulager och inventarier finnas, de skattskyldiga torde i första hand begagna sig härav för vinstutjämning mellan olika år. I den mån en restriktivare lagstiftning beträffande varulagervärdering införes, komma måhända avsättningar till investeringsfonder att bli mera lockande.

De sakkunniga synas i allt väsentligt hava tillmötesgått näringslivets önskemål beträffande bestämmelser, som reglera avsättningarnas ändamål och storlek. Detsamma gäller även den tidsrymd, under vilken fonderna, därest de icke tagas i anspråk, få kvarstå obeskattade hos företagen. Länsstyrelsen finner de bestämmelser, som de sakkunniga föreslå i dessa avseenden, i stort sett väl avvägda och ändamålsenliga.

Länsstyrelsen ifrågasätter slutligen, om ej den ursprungliga benämningen konjunkturinvesteringsfonder borde bibehållas, då de föreslagna fonderna uteslutande hade till ändamål att verka för konjunkturutjämning.

Länsstyrelsen i Kopparbergs län tillstyrker, att gällande lagstiftning göres permanent samt utvidgas i huvudsaklig överensstämmelse med förslaget. Länsstyrelsen framhåller därjämte följande:

Den nu gällande lagstiftningens angående investeringsfonder syftemål kan i korthet sägas vara att uppmuntra till vissa ur det allmännas synpunkt gagneliga åtgärder från de enskildas sida. Vid sådant förhållande torde erinringar mot en fortsatt och utvidgad lagstiftning kunna framställas endast om det visat sig att det allmännas, framför allt de kommunala menigheternas, berättigade anspråk på största och möjligast jämna skatteunderlag lidit avbräck eller det kan befaras att sådana olägenheter i framtiden skola förekomma. Enligt länsstyrelsens mening visar de sakkunnigas undersökning om gällande lagstiftnings inverkan på det kommunala skatteunderlaget, att detta endast i undantagsfall genom avsättningar till investeringsfond minskats i en omfattning, som är ägnad väcka betänkligheter. Därest ändring av den kommunala indelningen kommer till stånd — vilket av länsstyrelsen i annat yttrande förordats — torde man kunna förvänta, att olägenheterna för kommunernas vidkommande av en utvidgning av lagstiftningen bli ännu mindre.

Jämväl länsstyrelserna i Uppsala, Södermanlands, Östergötlands, Jönköpings, Kalmar, Malmöhus, Hallands, Göteborgs och Bohus, Skaraborgs, Värmlands, Västmanlands, Jämtlands, Västerrorrlands och Västerbottens län tillstyrka i princip de sakkunnigas förslag, sistnämnda länsstyrelse dock under framhållande av att den föreslagna lagstiftningen liksom den nuvarande vore ägnad att ingiva vissa betänkligheter ur taxeringsteknisk synpunkt.

Länsstyrelsen i Älvsborgs län tillstyrker de sakkunnigas förslag utom såvitt angår avsättning till investeringsfond för varulager. Med bortseende från avsättningar till investeringsfond för ersättande av förkrigslager uppginge avsättningarna till endast 72,3 milj. kronor, vilka sålunda borde medräknas då det gällde att bedöma betydelsen av en lagstiftning om investeringsfonder motiverad ur konjunkturutjämningspunkter. Uppenbarligen skulle, för att en mera påtaglig konjunkturutjämnande effekt skulle ha ernåtts, investeringar av en helt annan storleksordning ha erfordrats. Den viktigaste orsaken till att lag-

stiftningen ej tillämpats i större utsträckning vore måhända att söka i det förhållandet, att de kategorier skattskyldiga, varom här vore fråga, enbart genom att utnyttja den fria lagervärderingen och rätt till fri avskrivning å maskiner och inventarier i allmänhet haft möjlighet att i önskvärd utsträckning reglera sina vinster. Att denna möjlighet funnes kunde i väsentlig grad antagas ha den effekten, att ej heller den nu föreslagna lagstiftningen i mera avsevärd utsträckning komme att utnyttjas. Därest inskränkningar skulle komma att göras i rätten till fri lagervärdering och fri avskrivning å maskiner och inventarier vore det å andra sidan sannolikt att intresset för den föreslagna lagstiftningen skulle komma att öka. — Med hänsyn till företag, som ej hade fri avskrivning å maskiner och inventarier, samt dessa nyttigheters nära sammanhang med byggnader kunde det vara motiverat att trots det förut anförda tillåta avsättning till investeringsfond för inventarier, vilket däremot knappast vore fallet beträffande avsättning till investeringsfond för varulager.

Styrelsen för svenska landskommunernas förbund anför:

Då förslaget till förordning angående konjunkturinvesteringssonder behandlades vid 1938 års riksdag uttalade riksdagens bevillningsutskott farhågor för att denna lagstiftning skulle medföra en alltför långtgående minskning i vissa kommuners beskattningsunderlag. Även det nu framlagda förslaget kunde tänkas ge anledning till liknande farhågor. Såvitt styrelsen förstår tala emellertid åtskilliga omständigheter för att riskerna med en sådan lagstiftning icke kunna vara särskilt stora för kommunerna. Av utredningen framgår sålunda, att omfattningen av den hittillsvarande fonderingen varit ganska ringa och att kommunernas beskattningsunderlag endast i rena undantagsfall mera kännbart rönt inflytande av lagstiftningen. I sakens natur torde ligga, att inrättandet av fonder av här ifrågasatt slag icke blir aktuellt i andra fall än då företagen gå med så betydande vinst att de kommuner, inom vilka företagen äro belägna, ändå erhålla tillräckliga beskattningsunderlag. Också för kommunerna måste dessutom den konjunkturutjämnande effekt, som dessa fonder få, bli av värde. Styrelsen tänker i detta sammanhang särskilt på den föreslagna investeringsfonden för uppförande av bostäder åt företagens arbetare och lägre tjänstemän, vilken torde kunna bli av betydelse för lösandet av bostadsfrågan inom vissa av fonderna berörda landskommuner. Enligt förslaget har vidare kommun, inom vilken företag upplagt investeringsfond, tillagts rätt att hos den myndighet, som har att bestämma när och hur fondmedlen skola användas, väcka fråga om deras tagande i anspråk för avsett ändamål. Slutligen har i förslaget förutsatts, att, därest förslaget vunne statsmakternas bifall, verkningarna av lagstiftningen i olika hänseenden och bland annat också med avseende på kommunernas beskattningsunderlag skulle bli föremål för fortlöpande kontroll. Med hänsyn till de olika garantier, som uppställts för att motverka missbruk av den här föreslagna avdragsrätten för aktiebolag och ekonomiska föreningar, och då lagstiftningen under vissa förutsättningar synes kunna bli till fördel jämväl för kommunerna, har styrelsen ansett sig böra lämna förslaget utan erinran.

Ej heller *styrelsen för svenska stadsförbundet* har något att erinra mot förslaget, vilket i princip tillstyrkes jämväl av *taxeringsnämndsordförandenas riksförbund*.

Handelskammaren i Göteborg tillstyrker en lagstiftning i huvudsaklig överensslämmelse med de sakkunnigas förslag. Om lagstiftningen skulle er-

hålla den praktiska betydelse som åsyftades, torde det framför allt vara av vikt att bestämmelserna gjordes mera överskådliga och lättillgängliga än vad som varit förhållandet i fråga om den hittills gällande provisoriska lagstiftningen. I detta avseende syntes de sakkunniga genom reglernas sammanförande till en författning och även genom de särskilda reglernas klarare avfattning ha åstadkommit väsentliga förbättringar.

Skånes handelskammare anför:

Såsom de sakkunniga framhållit kan en mera permanent lagstiftning om investeringsfonder icke anses motiverad, med mindre densamma i sin praktiska tillämpning ger ett tillfredsställande bidrag till en eftersträvd konjunkturutjämning. Av tidigare gjorda erfarenheter torde jämväl vara klart, att, då denna lagstiftning hitintills endast fått begränsad tillämpning, detta mindre berott på bristande reella förutsättningar än på lagstiftningens egen i många avseenden otillfredsställande utformning. Genom den nu föreslagna revisionen synes emellertid dessa brister, utan eftersättande av lagstiftningens konjunkturutjämnande syftning, på ett förtjänstfullt sätt ha blivit undanröjda. Enligt handelskammarens mening torde därför kunna antagas, att lagstiftningen i nu föreslagen form vid en smidig tillämpning skall vinna avsedd ökad anslutning samt jämväl i övrigt motsvara sitt ändamål. För egen del anser sig handelskammaren sålunda kunna biträda de sakkunnigas förslag i förevarande skick.

Kooperativa förbundet anser önskvärt, att möjlighet till fortsatt fondbildning bibehölles på sätt de sakkunniga föreslagit, enär medel uppsamlade under högkonjunktur säkerligen kunde bidra till mildrande av en efterföljande ekonomisk depression, om medlen då på lämpligt sätt användes till nya investeringar. Inom kooperativa förbundet och dess dotterbolag hade konjunkturinvesteringsfonder respektive investeringsfonder avsatts till ett sammanlagt belopp av 2,4 milj. kronor för byggnader och 4,85 milj. kronor för inventarier och varulager. Av dessa fonder hade de för byggnader tagits i anspråk med allenast 96 000 kronor under det att övriga fondmedel ännu icke använts.

Näringslivets representanter i övrigt ha icke haft några principiella erinringar att framföra mot förslaget, med undantag dock för *Sveriges redareförening*, som anför:

De sakkunniga hava framhållit, att, då fartyg äro att hänföra till inventarier, de föreslagna bestämmelserna om investeringsfond för sagda ändamål torde bliva av betydelse även för rederinäringen och för sysselsättningen inom vår varvsindustri. Enligt föreningens mening hava de sakkunniga vid utformningen av sitt förslag uteslutande utgått från vad som i nu förevarande hänseende kan anses vara lämpligt och ändamålsenligt för industri- och handelsföretag. Rederinäringen skiljer sig emellertid i mycket väsentliga hänseenden från andra näringsgrenar. Inom denna näring växla sålunda konjunkturerna starkare än inom flertalet andra näringsgrenar, en omständighet som medför, att rederiföretagens årsresultat äro mycket ojämnt. Sistnämnda företag äro i hög grad beroende av prisutvecklingen på den internationella fraktmarknaden. Detta gäller även om tonnagepriserna. Ett rederiföretag måste därför alltid räkna med, att en del av dess vinster under goda år måste användas för att täcka en viss begränsad del av driftkostnaderna under en efterföljande lågkonjunktur, exempelvis avskrivningar för värdeminskning

å fartyg. I förhållande till flertalet andra slag av rörelse är rederirörelsen av mycket riskfylld natur. Såvitt angår flertalet rederier representera fartygen ett mångfaldigt större värde än anläggningstillgångarna för andra slag av företag. Då fartygen i regel ej kunna effektivt drivas mer än cirka 20 år samt fartygskonstruktionerna numera undergå snabba förändringar och kravet å ökad hastighet på fartygen ständigt växer, måste rederierna i mån så ske kan för att behålla sin konkurrenskraft årligen reservera stora belopp för anskaffning av ersättningstonnage. Under kriget har visserligen nyanskaffning ägt rum i stor utsträckning såsom ersättning särskilt för förlorat större linjetonnage. Återväxten av det mindre tonnaget, särskilt tramptonnaget, har emellertid ej kunnat ske i tillnärmelsevis erforderlig utsträckning, beroende på bland annat de höga anskaffningskostnaderna och de långa leveranstiderna. Uppmärksammas må, att sedan år 1939 det för den europeiska farten disponerade svenska tonnaget nedgått från cirka 717 000 d.w.ton till i runt tal 580 000 d.w.ton eller med cirka 20 $\%$. Detta gäller bl. a. om det medelstora tonnaget, som hör till den för vårt lands råvaruförsörjning så betydelsefulla trampfarten. Att märka är vidare, att nyanskaffning av tonnage under kriget ej kunnat ske för den normala avgången av fartyg på grund av förslitning eller till följd av behovet av handelsflottans modernisering. De fartyg, som under kriget varit sysselsatta utanför den s. k. skagerackspärren utan möjligheter till erforderlig översyn och reparation, hava i hög grad minskat i värde och denna omständighet kommer att framtvunga behovet av en snabbare förnyelse eller i varje fall att åsamka rederierna stora kostnader för dessa fartygs iståndsättande i fullt driftdueligt skick. För de ändamål, som nu berörts, nödgas rederierna i stor utsträckning disponera en stor del av sina vinstmedel.

Under normala tider gäller, att rederierna tillämpa den principen, att de av vinstmedlen under goda år reservera medel för tonnagets förnyelse samt därefter låta verkställa nybyggnader vid varven, då dessa hava mindre tillgång på arbete och i följd härav kunna utföra nybyggnaderna till billigare priser. Vad särskilt angår tramprederierna äro deras ekonomiska förutsättningar i regel sådana, att de ofta icke kunna bygga nya fartyg utan nödgas inköpa secondhand-tonnage. Då enligt det föreliggande förslaget avsättning till investeringsfond för inventarier ej torde få tagas i anspråk för inköp av ett redan färdigt fartyg, hava sistnämnda rederier i allmänhet ej någon nytta av att avsätta medel till en investeringsfond för inventarier. Särskilt med hänsyn till att vi behöva komplettera vår handelsflotta beträffande det medelstora tramptonnaget, anser föreningen nödvändigt att sådan ändring vidtages i författningsförslaget, att rederier äga rätt att använda investeringsfond för inventarier till inköp av secondhand-tonnage.

Av vad föreningen ovan anfört framgår, att de sakkunnigas förslag icke innefattar en för rederierna ändamålsenlig lösning av frågan om rätt att göra avsättningar till investeringsfond för anskaffning av tonnage. Förutsättningen för att denna lagstiftning skall bliva till gagn för rederinäringen är sålunda, att förslaget omarbetas i erforderliga delar med beaktande av de särskilda förhållanden, som gälla för denna näringsgren. Med hänsyn till de stora kostnaderna även under normala förhållanden för nyanskaffning av tonnage, är det nödvändigt, att rederierna äga rätt att årligen avsätta större belopp än som gäller för andra näringsföretag. I varje fall böra, med hänsynstagande till de ojämna årsresultaten för rederierna, dessa vara berättigade att under en tioårsperiod avsätta sammanlagt så stort belopp, som motsvarar det belopp, som enligt förslaget skall få avsättas under sagda period. En sådan regel skulle visserligen medföra, att ett rederi under år med gott vinstresultat finge avsätta ett större belopp än som nu föreslås för varje särskilt år, men

detta skulle till följd av den av föreningen föreslagna spärregeln icke leda till att rederierna beredas en större förmån än andra företag.

Därest de av föreningen föreslagna ändringarna anses innebära alltför stora avvikelser från de sakkunnigas principiella grunder för den ifrågavarande lagstiftningen, får föreningen hemställa, att särskilda bestämmelser införas i fråga om rederiföretags rätt till avsättning till investeringsfond för fartyg.

Kommerskollegium tillstyrker, att en lagstiftning i huvudsaklig överensstämmelse med det framlagda förslaget komme till stånd. Den föreslagna lagstiftningen torde i stort sett tillfredsställa av ämbetsverket tidigare framförda önskemål om en enhetligare och mera konsekvent utformning av bestämmelserna om investeringsfonder. Att avsättningar till dylika fonder hittills varit av liten omfattning kunde bero på speciella förhållanden. Det syntes emellertid vara av väsentlig betydelse för såväl företagen som det allmänna att en konjunkturutjämning åstadkommes.

I anledning av redareföreningens yttrande framhåller kommerskollegium, att det vore angeläget att beskattningsreglerna utformades så att rederiföretagen kunde i önskvärd omfattning utnyttja sina nuvarande vinster för framtida nybyggnader och reparationer, varför föreningens önskemål borde beaktas, samt anför vidare:

I betraktande av de betydande växlingar som rederiernas årsresultat ofta förete synes föreningens förslag om beräkning av avdrag för investeringsavsättningar med skiftande årsbelopp inom ramen för längre tidsperiods (10 år) sammanlagda avsättningsbelopp vara välgrundat. — — — Slutligen vill kollegium biträda redareföreningens hemställan att särskilda bestämmelser måtte utfärdas om avsättning till investeringsfond för fartyg, därest här berörda specialföreskrifter skulle anses falla utanför den nu tilltänkta författningens ram.

I ett par yttranden uttalas tvekan mot att giva den föreslagna lagstiftningen permanent karaktär.

Länsstyrelsen i Gotlands län tillstyrker sålunda visserligen att förslaget lägges till grund för lagstiftning men ifrågasätter — på grund av den begränsade erfarenhet, som kunnat utvinnas med för närvarande rådande ordning — om ej författningen borde givas tidsbegränsad giltighet intill dess systemet med fondavsättningar vunnit en allännare anslutning.

En liknande åsikt företrädes av *länsstyrelsen i Kristianstads län*. Förslaget, åt vilket länsstyrelsen principiellt gäve sin anslutning, inrymde icke förvärvskällan jordbruksfastighet, där ett starkt behov av modernisering i form av nybyggnad och underhåll till betydande belopp föreläge och där åtgärder kunde tänkas medverka till åsyftat resultat. Vidare syntes utredning angående rätten till fri lagervärdering böra avvaktas. De sakkunniga hade slutligen själva framhållit, att den föreslagna lagstiftningen i viss mån vore att anse som en försökslagstiftning. Även en provisorisk lagstiftning begränsad till ett visst antal år skulle med den utformning bestämmelserna fått i större utsträckning än förut föranleda avsättningar till investeringsfonder och därigenom tillgodose lagstiftningens syftemål. Vid senare överbäganden om

fortsatt och permanent lagstiftning torde även större möjligheter förefinnas att överblicka och taga ställning till konjunkturväxlingarna i näringslivet, vilket vore en förutsättning för lagstiftning i detta ämne.

Länsstyrelsen i Norrbottens län anför:

En förutsättning för att avsättning till investeringsfonder skall ske i avsedd omfattning är att företagen och den eller de ställiga myndigheter, vilka skola utöva tillsyn och besluta tidpunkten för och sättet för fonds ianspråktagande komma att redan vid den första planläggningen beträffande fondens användning uppnå ett förtroendefullt samarbete. Brister det härutinnan torde lagstiftningen komma att bliva förfelad. Hur förhållandena härutinnan kunna gestalta sig ävensom i vad mån investeringsfonders ianspråktagande kommer att i mera betydelsefull utsträckning verka konjunkturutjämnande är det emellertid nu icke möjligt att bedöma. Med hänsyn till de osäkra faktorer som sålunda föreligga synes lagstiftningen böra göras provisorisk. Med den motiveringen att en provisorisk lagstiftning kan förlängas och en permanent sådan bringas att upphöra hava de sakkunniga funnit sig böra föreslå att lagen göres permanent. Denna de sakkunnigas motivering må väl vara teoretiskt riktig men i praktiken torde det vara så att en provisorisk lag förlänges först efter noggrann utredning om de verkningar densamma haft, medan en permanent lag i regel får fortsätta att gälla även om densamma icke är i allo tillfredsställande.

Ett par av de hörda myndigheterna ha uttalat *betänkligheter* mot förslaget i dess helhet.

Lantbruksstyrelsen framhåller sålunda, att avsättningarna till investeringsfonder hittills fått en relativt obetydlig omfattning, samt anför vidare:

Lantbruksstyrelsen vill särskilt understryka vikten av att anslutning från företagarnas sida vinnes för lagstiftningens syfte. Erfarenheterna av den nuvarande lagstiftningen synas visa, att företagen i övervägande grad ställt sig avvaktande om ej avvisande mot densamma. De samhällseliga intressena, främst arbetareintressena, torde vara, att högkonjunkturen bibehålles så länge som möjligt och att en eventuell lågkonjunktur får så ringa omfattning som möjligt. Inrättandet av investeringsfonderna kommer givetvis att i sin mån bidra till ernäendet av dylika verkningar men torde också leda till att anläggningar, som skola bekostas av dylika reserverade medel, bliva förhållandevis dyra, under vissa förutsättningar dyrare än om de finge utföras vid en ur företagsekonomisk synpunkt lämplig tidpunkt. De sakkunnigas förslag till lagstiftning förefaller hava lagt tyngdpunkten på de samhällseliga önskemålen. För tillgodoseende av dessa har investeringsfondernas ianspråktagande gjorts mera beroende av allmänna organ och näringsorganisationer än av fondägarens — det vill säga den skattskyldiges — avsikter och önskemål. Det vore förvånande, om de härvidlag föreslagna bestämmelserna vore ägnade att främja den avsättning till investeringsfonder, som i sista hand är avgörande för huruvida den föreslagna lagstiftningen får någon betydelse eller ej. — — —

Lantbruksstyrelsen har, såsom framgår av det föregående, hyst *betänkligheter*, huruvida den föreslagna lagstiftningen, så som den i förslaget utformats, kan komma att få någon större betydelse. Om den förutvarande mera krisbetonade lagstiftningen skall ersättas med en mera stadigvarande, torde i varje fall en sådan utformning böra väljas, att näringslivets män icke avskräckas från att binda sin handlingsfrihet genom att begagna sig av de möjligheter till fondavsättningar, som avses med lagstiftningen.

Länsstyrelsen i Gävleborgs län yttrar:

Endast de av det senaste världskriget föranledda särskilda förhållandena hava enligt länsstyrelsens uppfattning utgjort bärande skäl för gällande lagstiftning om skattelättnader på grund av avsättningar till investeringsfonder. Efter krigstillståndets upphörande synas emellertid övervägande skäl tala mot en definitiv lagstiftning om rätt till avdrag för sådana avsättningar. Sålunda skulle — — — en sådan lagstiftning som den föreslagna i stort sett endast komma att gynna sådana företag, vilkas ekonomiska bärkraft medger avsättningar för kommande behov, medan ekonomiskt svagare företag skulle komma att lida men av lagstiftningen till följd av den ökade skatteutdebitering, som måste bli en följd av att de ekonomiskt starkare företagen i viss utsträckning befriades från beskattning. Resultatet av den föreslagna lagstiftningen skulle sålunda kunna bli det motsatta mot det önskade, nämligen att förebygga störningar till följd av växlande konjunkturer. Därjämte bör i sammanhanget framhållas, att icke endast aktiebolag och ekonomiska föreningar torde vara i behov av skattefria investeringsavdrag utan även enskilda rörelseidkare, ävensom att liknande synpunkter om önskvärdheten av konsolidering för mötande av befarade ekonomiska kriser kunna anläggas även beträffande övriga skattskyldiga. Enligt länsstyrelsens uppfattning skulle sålunda den föreslagna lagstiftningen komma att obehörigt gynna särskilt de större aktiebolagen och ekonomiska föreningarna på bekostnad av övriga skattskyldiga.

Härutöver får länsstyrelsen mot de sakkunnigas förslag framhålla, att det icke kan anses tillfredsställande att det allmänna ställes utan säkerhet för att de skatter, vilka till följd av avsättning till investeringsfond icke omedelbart uttagas, verkligen kunna inflyta, därest sådana omständigheter inträffa, att taxering för avsatt belopp sedermera måste äga rum. Företaget kan vid denna senare tidpunkt vara insolvent med följd att den mot investeringsavdraget svarande skatten icke kan uttagas. Därest en lagstiftning i enlighet med de sakkunnigas förslag skall komma till stånd, anser länsstyrelsen därför oundgängligen nödvändigt att sådan ändring vidtages i författningsförslaget, att den mot investeringsavdraget svarande skatten provisoriskt uttages redan då avdraget beviljas.

En svaghet i förslaget synes även vara, att någon säkerhet icke finnes för att avsatta belopp verkligen komma att användas för avsedda ändamål. Även om någon skatteförlust på grund av inträdande insolvens icke åsamkas det allmänna, synes det betänkligt att ekonomiskt starka företag genom avsättningar av hithörande slag skola kunna förskaffa sig skattekredit, medan mindre starka företag, som normalt måste vara i större behov av sådan förmån, icke hava sådan möjlighet. Exempelvis skulle det mången gång för ett nystartat företag vara till stort gagn med någon lättnad i form av skatte-kredit, men just sådana företag lära helt naturligt undantagslöst icke kunna begagna sig av de i förslaget avsedda lättnaderna.

Som en ytterligare svaghet i förslaget framhåller länsstyrelsen, att ett företag, som med investeringsfond fått göra engångsnedskrivning på en av företaget uppförd byggnad, vid försäljning av byggnaden enligt förslaget beskattades för återkommen avskrivning endast i den mån reglerna för realisationsvinstbeskattning härtill gäve anledning (jfr s. 71 o. f.), samt framhåller vidare:

Den med författningsförslaget åsyftade utjämningen mellan skilda beskattningsår för motverkande av olägenheter till följd av konjunkturväxlingarna synes enligt länsstyrelsens uppfattning bäst kunna uppnås genom en kvittning

vid taxeringen mellan skilda beskattningsår, så att rörelseidkares beskattning icke hänföres allenast till resultatet av det sistförflutna beskattningsåret utan till genomsnittsinkomsten under en följd av år. Den i Norge redan år 1918 införda ordningen, varigenom skatten beräknas å den genomsnittliga inkomsten under tre på varandra följande år synes därvid vara värd att prövas även i vårt land. Ehuru vissa olägenheter städse måste bliva en följd av sådan ordning, därigenom att ändring i ett eller flera års taxering kan komma att ske av högre beskattningsinstans, synas dessa olägenheter icke behöva avskräcka från införande av sådan ordning.

Den nu gällande provisoriska lagstiftningen om fondavsättningar är av *Departements-*
chefen.
i viss mån heterogen karaktär. De år 1938 meddelade bestämmelserna om *konjunkturinvesteringfonder* åsyftade — som redan av namnet framgår — att främja en sådan planläggning av näringslivets investeringsverksamhet att denna komme att verka i konjunkturutjämnande riktning. Företagare skulle under högkonjunktur med god sysselsättning medgivas frihet från beskattning för den del av vinsten, som avsattes för byggnadsarbeten eller anskaffande av inventarier eller varor under fallande konjunktur med hotande arbetslöshet.

1942 års lagstiftning om *investeringfonder* motiverades däremot av i viss mån andra skäl. Denna lagstiftning avsåg sålunda främst att bereda möjlighet till uppskov viss tid med vidtagandet av sådana dispositioner, som i övrigt kunde vara tveksamma men som med hänsyn till skatteeffekten likväl kunde anses bära vidtagas omedelbart. Motivförskjutningen — som föranledde ändrad benämning å fonderna — är särskilt framträdande i fråga om investeringfonderna för ersättande av förkrigslager.

En särställning intaga de s. k. eldsvådefonderna, d. v. s. sådana investeringsfonder för inventarier och varulager som bildats genom avsättning av medel erhållna såsom ersättning för inventarier, vilka den skattskyldige förlorat på grund av statligt förfogande, eldsvåda m. m. Av särskild art äro vidare de genom 1944 års författningsändringar införda investeringsfonderna för fartyg, vilka fonder avsågo att bereda möjlighet att avsätta medel för anskaffning av ersättningstonnage för i utrikes fart använda fartyg samt för underhåll av sådana fartyg. Sistnämnda bestämmelser liksom bestämmelserna om investeringfonder för ersättande av förkrigslager voro avsedda att gälla endast så länge de krisartade förhållandena varade.

I det av de sakkunniga nu framlagda förslaget återfinnas endast bestämmelser av det först angivna slaget, d. v. s. bestämmelser om fonder med konjunkturutjämnande syfte. De investeringsfonder som sålunda skola förekomma äro investeringfonder för byggnader, för inventarier, för varulager samt för arbeten i gruva.

Avsättning för de ändamål, vartill dessa fonder äro avsedda att användas, föranleder i princip avdragsrätt vid taxering även enligt gällande bestämmelser. I det avseendet innebär sålunda den föreslagna lagstiftningen intet nytt. En nyhet i förslaget är däremot, att de nuvarande provisoriska bestämmelserna skola ersättas med permanenta sådana. Andra nyheter äro, att den krets av företagare, som medgives rätt till avdrag för avsättning till investe-

ringsfond, utvidgats, *att* maximitiden mellan avsättning av medel och deras ianspråktagande för avsett ändamål utsträckts samt *att* lagstiftningen kompletterats med särskilda bestämmelser för främjande av bostadsbyggande. I övrigt ha föreslagits åtskilliga ändringar i förhållande till nuvarande regler huvudsakligen i avsikt dels att förenkla tillämpningen av bestämmelserna och på annat sätt uppmuntra till ökad avsättning och dels att effektivisera kontrollen över att avsatta medel komma till användning på sådant sätt att de tillgodose lagstiftningens syfte. Till dessa frågor återkommer jag senare. Därvid kommer jag även att beröra spörsmålet om inrättande av investeringsfonder i andra förvärvskällor än rörelse ävensom vissa andra frågor, som de sakkunniga diskuterat men ansett icke nu böra föranleda några lagstiftningsåtgärder.

De sakkunnigas förslag har i princip tillstyrkts i nästan alla remissyttrandena. Endast lantbruksstyrelsen och länsstyrelsen i Gävleborgs län intaga en avvisande ställning till förslaget. Lantbruksstyrelsen har därvid uttalat farhågor för att inrättandet av investeringsfonder skulle komma att fördyra företagets anläggningsarbeten. Dessa farhågor synas emellertid i huvudsak ogrundade. Det bör i detta sammanhang även framhållas att, därest en viss investeringsåtgärd ur företagsekonomisk synpunkt bör utföras utan ytterligare uppskov, lagstiftningen om investeringsfonder självfallet icke utgör hinder för åtgärdens vidtagande.

Vad åter angår de av länsstyrelsen i Gävleborgs län anförda skälen emot förslaget äro dessa av sådan natur att de kunnat åberopas redan mot den ursprungliga lagstiftningen, vilken ju tillkom före kriget och sålunda icke var föranledd av därunder uppkomna särskilda förhållanden. Dessa skäl funnos då icke böra förhindra lagstiftningens genomförande och torde nu icke böra tillmätas större betydelse än tidigare.

Ytterligare har anmärkts, att rätten till skattefria reserveringar i form av nedskrivningar å inventarier och varor kunde antagas verka hämmande på företagets benägenhet att göra avsättning till investeringsfond. Detta lär i och för sig vara riktigt, men den föreslagna lagstiftningen om investeringsfonder torde icke därför kunna betraktas såsom obehörlig eller onyttig. I övrigt torde jag emellertid få återkomma till den sålunda gjorda anmärkningen — som främst riktar sig mot bestämmelserna om avsättning till investeringsfond för varulager — i samband med att dessa bestämmelser upptagas till närmare behandling.

Beträffande min principiella inställning till förslaget vill jag härefter nämna, att jag delar de sakkunnigas åsikt, att åtgärder från det allmännas sida i konjunkturutjämnande syfte bliva behöfliga även i framtiden och att de möjligheter till en sådan utjämnning, som lagstiftningen om investeringsfonder inrymmer, därför icke böra prisgivas. Vidare anser jag lika med de sakkunniga, att tiden nu är mogen för ersättande av gällande provisoriska bestämmelser med en mera permanent lagstiftning samt att man vid utformningen av denna lagstiftning bör i möjligaste mån bortse från andra syn-

punkter än de som sammanhånga med konjunkturutjämningssyftet. Då slutligen de sakkunnigas förslag även i övrigt synes i sina huvudlinjer vara utformat på ett ändamålsenligt sätt samt dess effekt med avseende å skatteunderlaget icke torde bliva sådan att förslaget av dylik anledning bör förkastas, anser jag förslaget böra läggas till grund för lagstiftning efter de ändringar beträffande vissa detaljer som jag i det följande ämnar föreslå.

Av de detaljer i förslaget, mot vilka särskilda erinringar framförts, vill jag redan nu beröra ett par.

Kammarrätten har ifrågasatt meddelande av en föreskrift att Kungl. Maj:t skulle äga bestämma att avsättningar under visst eller vissa år eller under vissa förhållanden icke finge företagas. Därigenom skulle förhindras, att avsättningar gjordes under lågkonjunktur, då medlen hellre borde komma till omedelbar användning för avsett syfte. Vidare skulle man därigenom förhindra, att påföljden av att vägra efterkomma myndighets direktiv att investera avsatta medel gjordes verkningslös genom att den skattskyldige — samtidigt som förut avsatt belopp återfördes till beskattning — på nytt avsatte ett belopp som helt eller delvis svarade mot det till beskattning upptagna. Det av kammarrätten sist anförda skälet för en komplettering av lagstiftningen på denna punkt synes bärande. Jag förordar i enlighet härmed införande av en bestämmelse att — därest skattskyldig beskattas för återförda investeringsfondsmedel därför att han icke efterkommit föreskrift att taga medlen i anspråk för avsett ändamål — den skattskyldige icke skall äga för beskattningsåret i fråga erhålla avdrag för ny avsättning till investeringsfond.

Redareföreningen har gjort gällande, att förslaget icke innefattade en för rederierna ändamålsenlig lösning av frågan om investeringsfond för anskaffande av tonnage och att därför förslaget borde omarbetas i vissa delar eller ock särskilda bestämmelser meddelas beträffande investeringsfonder för rederierna. Emellertid synes det ifrågavarande avsättningsbehovet, som de sakkunniga framhållit, i allt väsentligt kunna tillgodoses genom tillämpning av de föreslagna bestämmelserna om avsättning till investeringsfond för inventarier.

Vad angår de av redareföreningen framställda yrkandena om rätt för rederierna att avsätta större belopp än andra företag ävensom att använda avsatta medel till inköp av s. k. secondhand-tonnage, skall jag närmare motivera min ståndpunkt härutinnan i ett senare sammanhang.

Länsstyrelsen i Örebro län har ifrågasatt bibehållande av den ursprungliga benämningen »konjunkturinvesteringsfond». Ehuru denna benämning med hänsyn till den föreslagna lagstiftningens syfte torde få anses mera adekvat än benämningen »investeringsfond», är sistnämnda beteckningsätt likväl enklare och synes därför böra godtagas.

Det tekniska förfarandet. Fråga om skyldighet att insätta fondmedel i riksbanken.

Beträffande principerna för lagstiftningens tekniska anordnande ha de sakkunniga framhållit, att två vägar kunde väljas. Man kunde låta företagen göra avsättningar av medel, för vilka skatt i vederbörlig ordning erlades, med rätt för dem att, då investeringarna utförts, återfå på investeringsbeloppen belöpande skatt. En annan väg vore den hittills använda att medgiva avdrag omedelbart men att göra skattefriheten slutligt beroende av om investeringarna komme till stånd. Den förstnämnda vägen eller den s. k. restitutionslinjen vore förenad med vissa olägenheter, och man borde därför i fortsättningen bygga vidare på den i nuvarande lagstiftning inslagna vägen att villkorligt medgiva avdrag för fondavsättning.

Enligt de sakkunnigas förslag skola sålunda liksom hittills de skattskyldiga själva äga bestämma över till investeringsfonder avsatta medels placering under tiden till dess de tagas i anspråk. De sakkunniga ha emellertid i ett särskilt avsnitt i sitt betänkande berört frågan huruvida de skattskyldiga borde åläggas insätta fondmedlen i riksbanken. De sakkunniga ha härvid anfört:

Till stöd för ett dylikt krav talar bland annat det förhållandet, att konjunkturvågorna merendels kännetecknas av motsvarande svängningar i fråga om tillgången på penningmedel och att man bör eftersträva, att även dessa svängningar bliva utjämnade. Konjunkturutjämningen kunde tänkas främjad bättre, om ett mot investeringsfonden svarande penningbelopp droges ur marknaden under högkonjunkturen för att stå till förfogande, när fonden i en lågkonjunktur skulle tagas i anspråk. Härigenom skulle även säkerhet vinnas för att den skattskyldige icke på grund av finansieringssvårigheter hindrades att använda fonden för dess ändamål.

För fondmedlens insättande i riksbanken talar även vikten av kontroll från samhällets sida. Detta skäl förlorar dock i styrka genom att lagstiftningen inskränkes till aktiebolag och ekonomiska föreningar och alltså till skattskyldiga med ordnade räkenskaper, varigenom en fortlöpande kontroll från taxeringsnämndernas sida underlättas. Kontrollen främjas för övrigt genom uppläggandet av ett centralt register, varom de sakkunniga i annat sammanhang framlägga förslag.

Då emellertid ett krav på riksbanksdeposition såsom villkor för avdrag vid avsättning till investeringsfond otvivelaktigt skulle medföra att avsättningar ej komme till stånd i nämnvärd utsträckning, hava de sakkunniga icke ansett sig kunna framlägga förslag i sådant avseende.

Förevarande spörsmål beröres jämväl i några *remissyttranden*.

Länsstyrelsen i Kristianstads län anför sålunda, att länsstyrelsen i likhet med de sakkunniga ansåge att med hänsyn till storleken av önskvärda avsättningar deposition av fondmedlen i riksbanken icke torde kunna krävas, därest en mera omfattande fondavsättning skulle komma till stånd. Länsstyrelsen ansåge sig emellertid böra framhålla, att det torde kunna antagas att icke alla företagen kunde under lågkonjunktur ha medel disponibla för avsett ändamål. I tider av vikande konjunktur uppkomme särskilt i fråga om

mindre företag ofta förhållanden, som ställde stora krav på likviditet, och en planerad nybyggnad bleve då icke den primära arbetsuppgiften.

Länsstyrelsen i Norrbottens län anför:

Därest syftet med den föreslagna lagstiftningen om investeringsfonder skall uppnås, nämligen att under lågkonjunktur taga fonderna i anspråk med konjunkturutjämnande verkan, måste man väl förutsätta att medel finnas tillgängliga för igångsättande av arbeten. Risk torde förefinnas att fonderna, där-est de icke äro särskilt avskilda, investeras i företagens fastigheter, varulager m. m. och att det för företaget kan uppstå stora svårigheter att vid en av statlig myndighet bestämd tidpunkt lösgöra erforderligt kapital. Då tidpunkten för fondernas disponerande sammanfaller med lågkonjunktur, följer där-av i regel att företaget har stor användning för hela sitt kapital på grund av den stagnation som kriser medför i försäljning och i likvider för utstående fordringar. Länsstyrelsen ifrågasätter därför huruvida icke till investeringsfond avsatt belopp bör deponeras i riksbanken.

Överståthållarämbetet anför:

Den särskilda lättnad i skattehänseende, som den nu gällande provisoriska lagstiftningen innebär, torde varit föranledd av närmast före och under världskriget rådande förhållanden. Ett förlänande åt denna lagstiftning, låt vara i något begränsad form, av permanent karaktär bör tydligtvis äga rum endast om särskilda skäl tala därför. Det skäl, som anförts, är i huvudsak att genom lagstiftningen i fråga en möjlighet skulle beredas till konjunkturutjämnning genom att näringslivet skulle kunna hållas i gång under en lågkonjunktur i större utsträckning än vad eljest skulle vara fallet.

Skall detta i och för sig önskvärda syftemål kunna främjas genom en åtgärd av nu ifrågasatt art, är erforderligt, att de fonderade medlen också hållas disponibla för ändamålet, exempelvis genom insättning å särskilt konto i riksbanken. Där-est en fondering får redovisas på annat sätt, såsom genom inköpta maskiner eller andra investeringar i rörelsen, kan följden bli den att inga medel finnas disponibla vid en inträffande lågkonjunktur. I så fall har den medgivna skattelättnaden endast fått karaktären av en ekonomisk förmån under en högkonjunktur och en förmån som främst kommer de bäst konsoliderade och ekonomiskt bärkraftiga företagen till del.

Vid överbägande av dessa olika synpunkter har överståthållarämbetet för sin del funnit sig icke kunna förorda en lagstiftning av nu ifrågasatt art, såvida icke de ifrågasatta investeringsfonderna hållas avskilda från rörelsen i övrigt genom insättning å särskilt konto i riksbanken.

Länsstyrelsen i Västernorrlands län anser sig icke kunna dela de sakkunnigas betänkligheter mot riksbanksdeposition såsom villkor för avdrag vid avsättning till investeringsfond samt anför vidare:

Det synes ur åtskilliga synpunkter önskvärt, att genom villkor om deposition bl. a. markeras, att den skattskyldige genom avdraget kommer i en villkorlig skatteskuld till det allmänna. Emellertid kan ifrågasättas, om icke depositionsskyldigheten kunde begränsas till den å avsättningen belöpande skatten, beräknad till 40 % av avdraget. Vid sådant förfaringsätt torde bestämmelserna om ränta vid avdraget belopps beskattning kunna utgå.

Det är möjligt, att en och annan skattskyldig av depositionstvång skulle låta sig avhållas från att göra fondavsättning men å andra sidan kan befaras, att avdragsrätt utan depositionstvång skulle medföra åtskilliga avsättningar, som voro föranledda endast av åstundan att för tillfället erhålla lägsta möjliga skatt och som icke skulle äga nämnvärd betydelse för konjunkturutjämnningen. En skattskyldig, som med avsättning verkligen vill tjäna det

därmed avsedda syftet, torde näppeligen avstå från avsättningen på grund av skyldigheten att i avvaktan på det avsatta beloppets disposition för avsett ändamål deponera den del därav, som han eljest skulle ha att erlægga i skatt.

Fullmäktige i riksbanken ifrågasätta också, att mot skatten å gjord avsättning svarande belopp skulle insättas i riksbanken. Enligt fullmäktige borde utöver restitutionslinjen och metoden med omedelbart skatteavdrag ett tredje alternativ underkastas närmare prövning. De anföra härom vidare:

Enligt detta alternativ skulle den å fondavsättningen belöpande skatten erläggas av den skattskyldige men skattebeloppet insättas å ett spärrat konto, exempelvis i riksbanken, varvid en uppdelning finge göras mellan stats- och kommunalskatter. Om därefter investeringen kommer till utförande, skulle den gjorda skatteavsättningen utbetalas till företaget. Tekniken komme sålunda att nära ansluta sig till ett system med statsbidrag. Några komplikationer för myndigheterna i samband med skatterestitution komme härvid icke att uppstå. För företagen vore givetvis denna linje avgjort fördelaktigare än det av de sakkunniga avvisade alternativet med insättning av hela fondbeloppet i riksbanken. Om den å avsättningen belöpande skatten komme att insättas å särskilt konto, skulle man även kunna undvika de med en räntebereäkning förbundna svårigheterna, då ju ingen anledning finnes att medge ränta å de insatta medlen men å andra sidan någon straffränta, om skattebeloppet förverkades och alltså definitivt skulle inbetalas till staten resp. kommunen, icke heller torde behöva ifrågakomma utom i nedan berörda, sannolikt relativt fåtaliga fall.

Ur teknisk synpunkt torde den här skisserade lösningen icke medföra några större svårigheter. Någon kontroll från riksbankens sida över medlens användning synes icke behöva ifrågakomma, utan vederbörande skulle äga lyfta de belopp, som svara mot den planerade investeringen, så snart han kan visa att det föreligger tillstånd, generellt eller meddelat efter särskild prövning, att utföra den investering för vilken avsättning skett. Vid beloppets lyftande skulle därefter riksbanken endast behöva underrätta vederbörande länsstyrelse samt arbetsmarknadskommissionen. Om belopp uttagits utan att investeringen kommit till utförande, måste givetvis skattebeloppet definitivt erläggas och härvid bör även straffränta utgå.

Slutligen kan erinras, att *Sveriges lantbruksförbund* uttalat att, därest avsättning till investeringsfond finge ske även i förvärvskällan jordbruksfastighet, garanti för att den icke bokföringspliktige lantbrukaren icke förbrukade de avsatta medlen skulle kunna skapas genom införande av en bestämmelse om skyldighet att i riksbanken insätta mot avsättningen svarande belopp (jfr s. 47 o. ff.) — Häremot framhåller *lantbruksstyrelsen*, att eu sådan anordning otvivelaktigt skulle medföra, att fondavsättningar ej komme till stånd i nämnvärd utsträckning.

*Departements-
chefen.*

Avsättning till investeringsfond medför enligt förslaget liksom enligt hittills gällande bestämmelser ingen skyldighet att hålla det avsatta beloppet avskilt till dess det tages i anspråk för sitt ändamål. Detta system innebär självfallet en viss risk för att den skattskyldige vid den tidpunkt, då den åtgärd för vilken avsättning skett skall vidtagas, icke kan uppbringa likvida medel härför.

I vissa remissyttranden har föreslagits dels att till investeringsfond avsatta medel skola hållas avskilda från rörelsen i övrigt genom insättning å särskilt

konto i riksbanken och dels att å avsättningen belöpande skatt skall insättas å sådant konto. Av dessa alternativ anser jag det förstnämnda vara mest värt att överväga. Genom föreskrift om skyldighet att insätta hela det avsatta beloppet skulle vinnas, *att* ett mot investeringsfonderna svarande penningbelopp undandrogemarknaden under högkonjunktur, *att* likvida medel säkert stode till förfogande när vederbörande fond skulle tagas i anspråk för sitt ändamål samt *att* det allmänna finge större möjlighet att kontrollera de avsatta medlens användning. Vidare skulle vinnas säkerhet för skattens erläggande, om fondmedlen icke användes på behörigt sätt och därför återfördes till beskattning. Även det andra alternativet — enligt vilket den å avsättningen belöpande skatten skulle insättas å särskilt konto i riksbanken — skulle emellertid medföra vissa fördelar, vilka dock icke skulle bli lika betydande som enligt det förstnämnda alternativet.

Å andra sidan skulle en anordning, enligt vilken till investeringsfond avsatta medel eller viss del därav skulle insättas i riksbanken, bli förenad med vissa olägenheter av administrativ art. Jag vill i detta sammanhang erinra om att vid tillkomsten av 1942 års lagstiftning förelåg ett förslag om fondmedlens insättande i riksbanken, vilket förslag jag emellertid icke ansåg mig kunna förorda bl. a. på grund av de administrativa svårigheter dess genomförande skulle möta. Vidare skulle, som de sakkunniga framhållit, en föreskrift om skyldighet att deponera fondmedlen — eller viss del därav — i riksbanken säkerligen verka i hög grad hämmande på bildandet av investeringsfonder.

Vid övervägande av de för- och nackdelar, som sålunda skulle vara förenade med de nu diskuterade anordningarna, har jag för min del stannat vid att de sakkunnigas förslag bör godtagas, d. v. s. att skyldighet icke bör föreligga att i riksbanken insätta vare sig de avsatta beloppen eller den därå belöpande skatten.

Sveriges lantbruksförbund har framhållit, att genom införande av depositionsskyldighet av ifrågavarande slag skulle kunna skapas garanti för att den icke bokföringspliktige lantbrukaren icke förbrukade avsatta medel. Med hänsyn till att jag, såsom i det följande närmare angives, icke nu föreslår inrättande av investeringsfonder för jordbrukare, saknar jag emellertid för närvarande anledning att upptaga den av lantbruksförbundet berörda frågan till diskussion.

I vilka förvärvskällor och för vilka ändamål bör avsättning till investeringsfond få ske?

De sakkunnigas förslag innebär, att avdrag för avsättning till investeringsfond skall — liksom hittills — få ske endast i förvärvskällan rörelse. De sakkunniga ha emellertid undersökt frågan, huruvida lagstiftningen borde utsträckas även till andra förvärvskällor. Vad angår inkomst av *tjänst, tillfällig förvärvsverksamhet* och *kapital* ha de sakkunniga därvid funnit, att ett sådant utsträckande visserligen från teoretisk synpunkt vore länkbart men å

andra sidan skulle medföra stora praktiska svårigheter utan motsvarande nytta i konjunkturutmätningshänseende. De sakkunniga ha därför ställt sig avvisande härtill. De sakkunniga ha icke heller ansett tillräckliga skäl föreligga att införa en fondlagstiftning för förvärvskällorna *jordbruksfastighet* och *annan fastighet*; beträffande frågan om lagstiftningens tillämpning å dessa båda förvärvskällor torde jag emellertid få hänvisa till den särskilda redogörelse härför, som lämnas i det följande.

De sakkunniga, som sålunda endast förordat rätt till avdrag för avsättning till investeringsfond i förvärvskällan rörelse, ha därvid betonat, att frågan i första hand gällde själva avdragsrätten vid taxering. Huruvida till investeringsfond avsatt belopp, som avdragits i förvärvskällan rörelse, finge användas för investeringar i annan förvärvskälla, vore ett spörsmål som icke besvarades i gällande lagstiftning. Författningens ordalydelse och syftemål syntes icke lägga hinder i vägen för en sådan användning.

De sakkunniga ha därefter berört frågan huruvida — om avdrag för fondavsättningar medgäves för skilda slag av åtgärder — dessa avsättningar skulle ske till en gemensam fond eller om särskilda fonder alltså borde finnas för olika ändamål. De sakkunniga ha härom uttalat, att de ur arbetsmarknadssynpunkt ansåge en uppdelning vara att föredraga med hänsyn till att de olika slagen av investeringar i allmänhet torde påverka olika grenar av näringslivet på olika sätt och på olika vägar. Även ur taxeringssynpunkt syntes en uppdelning vara till fördel.

Vad slutligen angår de olika ändamål, för vilka avsättning till fond skall medgivas, ha de sakkunniga framhållit att, om samhället skulle öva ett avgörande inflytande på tidpunkten för investeringsföretagets igångsättande, endast sådana i och för sig nyttiga investeringar borde ifrågakomma, vilka företagaren själv utan större olägenhet kunde förlägga till sådan tidpunkt, då konjunkturstimulerande åtgärder vore önskvärda. Med denna utgångspunkt borde byggnadsarbeten i första hand komma i fråga. Genom sådana arbeten kunde sysselsättning för den egna arbetarstammen beredas eller eljest förbättrad sysselsättningsmöjlighet såväl direkt som indirekt åstadkommas inom näringslivet.

De sakkunniga ha vidare anfört:

Investeringar i lager genom inköp eller produktion torde inom vissa gränser i allmänhet vara lämpade för utjämning av depression inom näringslivet liksom ock vissa arbeten i gruva. Även anskaffande av maskinutrustning kan hava konjunkturstimulerande verkningar. Fondavsättning för dessa ändamål bör därför tillåtas. — — —

Med hänsyn till den olikhet, som i flera avseenden föreligger mellan inventarier å ena och varulager å andra sidan, hava de sakkunniga ansett sig böra förorda en uppdelning av nuvarande fond för inventarier och varulager på två fonder, en för inventarier och en för varulager. — — —

För att en blivande lagstiftning skall komma till största möjliga nytta, böra gränserna mellan fonderna ej vara definitivt fastlåsta. Förhållandena kunna växla, så att en användning av fonden för det ändamål, som ursprungligen åsyftats, sedermera ter sig mindre lämplig, medan fondens disponeran-

de för annan investering skulle tillgodose den enskildes önskemål och även ur allmän synpunkt vara lämpligt. Med hänsyn härtill föreslå de sakkunniga, att den skattskyldige efter särskild prövning av statlig myndighet må kunna erhålla tillstånd att använda fonden till annan investering, för vilken lagstiftningen medgiver avsättning. En av företagaren gjord ansökning härom torde böra bifallas, därest den tilltänkta nya användningen icke strider mot lagstiftningens syftemål.

De här berörda frågorna ha upptagits till särskild behandling endast i ett fåtal *remissyttranden*.

I anledning av de sakkunnigas uttalande, att den nuvarande lagstiftningen icke syntes lägga hinder i vägen för att i förvärvskällan rörelse avsatta medel finge användas för investeringar i annan förvärvskälla framhåller *kammarrätten*, att det vid gällande lagstiftnings tillkomst knappast torde ha varit avsett, att investeringar skulle få äga rum i förvärvskälla av annat slag än rörelse. Meningen torde näppeligen ha varit att t. ex. tillåta ett bolag, som av sin inkomst av bruksrörelse gjort fondavsättningar, att använda dessa medel för uppförande av ekonomibyggnader å en bolaget tillhörig jordbruksfastighet. Det torde även vara tveksamt, om avsikten kunde ha varit att medgiva investeringar i annan rörelse än den, vari avsättningarna gjorts. En alldeles särskild anledning till tvekan erbjöde det fallet, att företaget i fråga bedrivit de båda rörelserna i skilda kommuner. Det vore nämligen icke förenligt med principerna för den kommunala beskattningen att medgiva överflyttning av medel från en förvärvskälla till en annan. Med hänsyn till skatteköllornas rätta fördelning mellan kommunerna och till garantibeskattningsens verkningar vore det av vikt att förvärvskällorna hölles i sär.

Mot förslaget att inrätta särskilda fonder för olika ändamål förklarar sig *statens arbetsmarknadskommission* intet ha att erinra.

Länsstyrelsen i Uppsala län ifrågasätter däremot om icke antalet fonder skulle kunna reduceras utan att det ändamål, som åsyftades med avsättningarna, bleve eftersatt, samt anför vidare:

Det synes länsstyrelsen lämpligt att använda endast *en* investeringsfond, som efter samråd mellan arbetsmarknadskommissionen och vederbörande företag skulle kunna disponeras för anskaffande av sådana tillgångar, som vore de lämpligaste såväl för företaget som ur arbetsmarknadssynpunkt. En sådan bestämmelse torde bliva till fördel för de skattskyldiga även ur den synpunkten, att de, då avsättning verkställes, ej behöva taga ställning till frågan om det ändamål till vilket fonden i framtiden skall användas. Härigenom skulle dessutom deklaraionsförfarandet och skattemyndigheternas kontroll underlättas. Vid avsättning till endast *en* fond skulle även arbetsmarknadskommissionen få större möjligheter att reglera de avsatta medlens disposition på det ur arbetsmarknadssynpunkt lämpligaste sättet.

Länsstyrelsen i Kristianstads län ställer sig också tveksam till förslaget att inrätta fyra särskilda investeringsfonder. Därest endast *en* fond för konjunkturutmjämning skapades, torde detta vara till fördel för såväl företagen som arbetsmarknadskommissionen, vilka då skulle ha större möjligheter att avgöra för vilket ändamål fondavsättningen i framtiden borde tagas i anspråk.

Kooperativa förbundet ifrågasätter, huruvida det icke från de sakkunnigas utgångspunkter vore mest praktiskt om uppdelningen å särskilda fonder kunde inskränkas så att i stället finge bildas gemensamma fonder för åtminstone byggnader och inventarier, så mycket mer som teknikens utveckling ofta nog kommit att göra gränslinjen mellan dessa olika slag av tillgångar otydlig. Förbundet anför vidare:

Under alla omständigheter är det, om uppdelningen i särskilda fonder nödvändigt skall bibehållas, av betydelse att det avsedda dispensförfarandet tillämpas med smidighet och tillmötesgående och utan onödiga formaliteter.

I detta sammanhang vill styrelsen framhålla, att det bör beredas möjlighet att investeringsfond, som upplagts inom ett till en koncern hörande företag, må kunna efter tillsyningsmyndighetens prövning tagas i anspråk för investeringsändamål inom annat företag inom samma koncern. Det är ofta endast en lämplighetsfråga hos vilket företag inom en sådan ekonomisk sammanslutning en nyanläggning skall lokaliseras, och koncernens tillgångar böra därvid få betraktas som en ekonomisk enhet. Av förslaget framgår, att dessa synpunkter på en punkt i viss mån redan vunnit beaktande, nämligen i det i 2 § avsedda fallet, då fond för byggnader användes till att förbättra otillfredsställande bostadsförhållanden för arbetare m. fl. De sakkunniga framhålla nämligen i motiveringen (s. 75) att ett visst företags fond för byggnad må användas för subventionering av bostadsbyggande, som utföres av personal, anställd vid det ifrågavarande företaget eller detta närstående företag, eller för egnahemsföreningar, bildade huvudsakligen av personal hos företaget eller närstående företag med uppgift att uppföra bostäder åt nämnda personal. Emellertid är det angeläget att det av styrelsen nu framförda önskemålet må givas särskilt uttryck i författningstexten.

*Departements-
chefen.*

Vad angår de förvärvskällor, i vilka avsättning till investeringsfond skall få ske, delar jag de sakkunnigas uppfattning att rätt till avdrag för avsättning bör medgivas i förvärvskällan rörelse men däremot icke i förvärvskällorna tjänst, tillfällig förvärvsverksamhet och kapital. Beträffande frågan om rätt till avdrag för avsättning i förvärvskällorna jordbruksfastighet och annan fastighet torde jag i detta sammanhang allenast få hänvisa till den särskilda redogörelse härför, som lämnas i det följande.

Beträffande rätten att taga fondmedel i anspråk gäller enligt nuvarande bestämmelser, att avsättningar för framtida anskaffning av inventarier alltid få tagas i anspråk för anskaffning av varor och tvärtom; avsättning för dessa ändamål sker ju nämligen till en gemensam fond. Vidare kan i allmänhet investeringsfond för inventarier och varulager tagas i anspråk för de ändamål, som i författningen angivits för investeringsfond för arbeten i gruva, och tvärtom. I övrigt få medel avsatta för visst ändamål icke tagas i anspråk för annat ändamål.

Enligt förslaget skall avsättning ske till fyra olika fonder, däribland en särskild för inventarier och en särskild för varulager. Avsättning för anskaffning av maskiner och andra inventarier får sålunda enligt förslaget icke utan vidare användas för anskaffning av varor; ej heller får avsättning för det senare ändamålet användas för det förra. I detta avseende innebär sålunda förslaget en inskränkning beträffande dispositionsrätten i förhållande

till nuvarande bestämmelser. Emellertid föreligger enligt förslaget en generell möjlighet att efter tillstånd av Kungl. Maj:t eller därtill av Kungl. Maj:t utsedd myndighet taga fond, som avsatts för visst ändamål, i anspråk för annat i författningen angivet ändamål. Därmed torde berättigade krav på smidighet i fråga om möjligheterna att disponera till investeringsfond avsatta medel för särskilda ändamål vara tillgodosedda. Då det dessutom av skäl, som de sakkunniga anfört, onekligen innebär en fördel att ha avsättningar för olika ändamål redovisade särskilt för sig, anser jag mig böra godtaga de sakkunnigas förslag i förevarande avseende.

I anslutning till vad kammarrätten i sitt remissyttrande anfört vill jag framhålla, att av lagstiftningens allmänna grunder lär följa att i den skattskyldiges rörelse avsatta medel icke få tagas i anspråk för investeringar i annan förvärvskälla.

Kooperativa förbundet har framhållit, att möjlighet borde finnas att taga i anspråk investeringsfond, som upplagts inom ett till en koncern hörande företag, för investeringsändamål hos annat företag inom samma koncern. En allmän regel om rätt till sådan överflyttning av fonderna skulle emellertid aktualisera flera tveksamma frågor, vilka icke behandlats i det föreliggande utredningsmaterialet. Vid sådant förhållande och då jag icke är övertygad om att något större behov av den föreslagna regeln föreligger, anser jag mig icke böra biträda kooperativa förbundets förslag.

Beträffande frågan för vilka ändamål avsättning bör få ske delar jag i övrigt i stort sett de sakkunnigas mening. Till denna fråga återkommer jag emellertid i det följande i samband med behandlingen av de olika slagen av investeringsfonder.

Fråga om investeringsfonder i förvärvskällan jordbruksfastighet.

De sakkunniga ha i särskilda avsnitt behandlat frågan om investeringsfonder för jordbruk respektive för skogsbruk.

Beträffande investeringsfonder för jordbruk ha de sakkunniga anfört:

Vid bedömandet av frågan om inrättande av investeringsfonder för jordbruket bör man liksom för näringslivet i övrigt i första hand tillse, att man genom institutet ernår en konjunkturutmätningseffekt. Det gäller alltså att pröva, om investeringsfonder på detta område kunna motverka och utjämna depressionstendenserna i sådan utsträckning, att ett avsteg från eljest gällande beskattningsregler kan anses vara motiverat.

Vad angår behovet och möjligheten av att genom investeringsfonder påverka arbetsförhållandena för de i jordbruket anställda är det här liksom på andra områden förenat med vissa vanskligheter att bedöma den framtida utvecklingen i fråga om sysselsättningens variation ehuru dessa svårigheter torde vara av mindre storleksordning vid jordbruket. Såvitt de sakkunniga kunna bedöma, har man icke anledning befara, att den inom jordbruket sysselsatta arbetskraften de närmaste åren skall lösställas, i varje fall icke i större utsträckning.

Vid sådant förhållande torde frågan om inrättande av investeringsfonder för jordbruket huvudsakligen få prövas med hänsyn till möjligheten och lämpligheten av att vid depression inom andra delar av näringslivet skapa sysselsättning för härigenom lösgjord arbetskraft. Möjligheterna härav torde kunna bedömas något olika för olika slag av åtgärder.

Vad till att börja med angår sådana anläggningsarbeten som dikning, vattenavledning m. fl. föreligger här utan tvivel en arbetsreserv, särskilt för grovarbetare. Om kompetent arbetskraft, som ledigställts vid depression inom annan näringsgren, kan överföras till dylika arbeten, skulle säkerligen en konjunkturutmätning ge effekt vinnas. Det är emellertid icke att förvänta, att sådan arbetskraft i större omfattning kan disponeras för ändamålet. Att för sådana arbeten anlita ovan arbetskraft är förenat med svårigheter, bl. a. med hänsyn till behovet av god arbetsledning. Enär arbetena ofta torde komma att igångsättas långt från arbetarens hemort, tillkomma dessutom svårigheter med beredande av bostad och förplägnad. Även ersättningsbestämmande torde understundom vara vanskligt. Nu berörda förhållanden kunna medverka till en kostnadsfördyring av arbetena. Dessa omständigheter torde i många fall föranleda, att såväl företagare som arbetare komma att visa mindre vilighet att medverka till en anordning av ifrågavarande slag.

Även i fråga om byggnadsarbeten göra sig liknande synpunkter, om ock i mindre grad, gällande. Särskilt bör den olika lönesättningen för byggnadsarbeten i städer och större samhällen å ena samt på landsbygden å andra sidan ej förbises. Förhållandena äro emellertid olika i olika delar av landet. På sina håll och särskilt i södra Sverige finnes en särskild grupp av byggnadsarbetare, som huvudsakligen ägnar sig åt landsbygden. I ett depressionsläge skulle igångsättandet av byggnadsarbeten genom anlåtande av investeringsfonder för denna grupp kunna skapa arbetstillfällen, som eljest icke skulle hava uppkommit.

Vad sålunda sagts om byggnadsarbeten torde hava betydelse för såväl bostadsbyggnadsföretag som driftsbyggnader. Vid sidan av dessa för de olika kategorierna av byggnadsföretag gemensamma synpunkterna torde dock vissa särpräglade förhållanden framträda, och detta gäller främst bostadsbyggnader.

De sakkunniga ha vidare framhållit, att lämpliga driftsbyggnader verkamt kunde bidra till en för jordbruket eftersträfvärd rationalisering. Denna i och för sig beaktansvärda synpunkt kunde dock icke tillerkännas avgörande betydelse, då frågan om investeringsfonder för dylika byggnader i första hand vore en konjunkturutmätningsspörsmål.

De sakkunniga ha härefter gått in på frågan om avsättning till investeringsfond för bostadsbyggnader. De ha i samband härmed (betänkandet s. 93) redogjort för en vid folkräkningen 1935/36 verkställd undersökning av bostadsförhållandena i 100 landskommuner, av vilken undersökning framginge att av bostadshus, bebodda av brukaren, inom storleksgrupperna 3—99 hektar åker omkring 40 000 vore förfallna och omkring 60 000 mycket bristfälliga. Sedan denna undersökning verkställdes hade läget emellertid enligt de sakkunniga sannolikt förbättrats. Sålunda hade under budgetåren 1933/34—1941/42 beviljats sammanlagt 86 149 bostadsförbättringsbidrag, 17 770 nybyggnadslån och 2 974 förbättringslån enligt härom gällande bestämmelser. Vidare hade bostadsbyggandet inom jordbruket främjats även genom lantarbetarbostadslån och lantarbetarbostadsbidrag.

De sakkunniga ha jämväl erinrat om, att egnahemsbildningen på landsbygden stöddes genom egnahemsnämndernas verksamhet, samt vidare anförde:

Bostadsfrågan för den rena landsbygden är i viss mån av olika beskaffenhet än för industriorterna därigenom att landsbygdens bostadsproblem redan genom nu berörda åtgärder vunnit statsmakternas särskilda beaktande. Skulle man nu gynna bostadsbyggandet på landsbygden genom investeringsfonder, komme man, eftersom lantbrukets arbetsgivare i vissa fall kunna erhålla statsbidrag för uppförande av arbetarbostäder, att gå fram på två olika vägar. För ett dylikt tillvägagångssätt kunna måhända skäl åberopas. Skall man emellertid även för jordbrukets vidkommande använda investeringsfonder, lærer det vara nödvändigt att samordna reglerna härom med de bestämmelser av subventionskaraktär, vilka redan finnas, så att erforderlig jämnhet skapas vid användandet av båda eller endera stömlinjen. En dylik avvägning lærer knappast böra ske i nu förevarande sammanhang.

De sakkunniga ha även berört frågan om investeringsfonder för andra ändamål inom jordbruket än för byggnader och därvid framhållit, att man här icke gärna kunde tänka sig andra fonder än för anskaffande av döda inventarier, varför de inskränkte sig till frågan om dylika fonder. Förutsättningarna för att nå en konjunkturstimulerande effekt syntes här vara gynnsammare än för övriga fonder därigenom att inventarieanskaffningen, om den inriktades på lämpligt sätt, kunde få betydelse för den svenska maskinindustrien. En betydande olägenhet låge emellertid däri, att man finge röra sig med en mångfald små fonder, vilka vore svårkontrollerbara.

De sakkunniga ha slutligen anförde:

Vid införandet av investeringsfonder för jordbruket möter, oavsett vilket slags fonder det är fråga om, en speciell svårighet. För att få nämnvärd betydelse ur konjunktursynpunkt måste nämligen avsättningsrätten utsträckas utöver aktiebolagens och de ekonomiska föreningarnas krets till även fysiska personer och med dem i beskattningshänseende likställda.

Ett dylikt utsträckande är självfallet förenat med besvär ur taxerings- och kontrollsynpunkt. Sålunda uppkomma här bland annat vissa svårigheter vid fondmedlens återförande till beskattning. Det av de sakkunniga tidigare förordade efterbeskattningsförfarandet kan icke lämpligen komma till användning, då här är fråga om skattskyldiga, som äro underkastade progressiv beskattning. Skola dessa svårigheter ur taxerings- och kontrollsynpunkt kunna bemästras, är en nödvändig förutsättning härför att den skattskyldige har en tillförlitlig bokföring. Eftersom jordbrukarna enligt nuvarande lagstiftning icke äro ålagda bokföringsskyldighet men förslag angående lagstiftning om sådan skyldighet inom kort torde vara att förvänta, hava de sakkunniga stannat för att nu icke föreslå investeringsfonder för jordbruket. Om och när jordbrukets bokföringsfråga tillfredsställande lösts, är frågan om investeringsfonder för jordbruket förtjänt av förnyat övervägande, därvid även den förskjutning i här ovan berörda förhållanden, som då kan hava inträtt, bör beaktas. Skulle därvid fonder för jordbruket komma att införas, torde bestämmelserna härom måhända med hänsyn till jordbrukets speciella förhållanden och den progressiva beskattningen för jordbrukare böra upptagas i en särskild författning.

Vad angår investeringsfonder för skogsbruk ha de sakkunniga erinrat om de förslag som framförts i syfte att mildra verkning-

arna av den progressiva beskattningen vid inkomst genom större engångsförsäljningar av skog (se exempelvis kommunalskatteberedningens betänkande, del II, SOU 1942:35) samt om förordningarna den 30 juni 1943 (nr 490) med särskilda bestämmelser angående taxering för inkomst av under år 1943 stormfälld skog och den 29 juni 1945 (nr 483) med särskilda bestämmelser angående taxering för inkomst av under år 1945 avyttrad brännved eller massaved m. m., genom vilka förordningar frågan om en inkomstutjämnning för skogsbruket för dessa särfall erhållit sin lösning. Vidare ha de sakkunniga beträffande den taxeringsmässiga behandlingen av kostnader för skogsvårdande åtgärder anfört följande:

I den mån utgiften är att anse såsom underhållskostnad är den omedelbart avdragsgill. Hit räknas reparation och underhåll av byggnader, stängsel, diken och inventarier, som användas i skogsbruket, samt kostnader för skogsvård och underhåll såsom förvaltning, bevakning, underhåll av vägar å skogen, skogskultur, vari inbegripes av avverkning föranledd skogsplantering m. m., skyddsdikning och skogsindelning med mera dylikt. Kostnader för grundförbättringsarbeten såsom nyodling, vattenavledning, sjösänkning och nyanläggning av vägar å skogen äro däremot icke i någon form avdragsgilla vid ifrågasvarande inkomstberäkning. Särskilda regler gälla dock i visst fall beträffande kostnader för skogsplantering på av ålder kala marker. Kostnaden för uppförande av byggnader å skogen får allenast avdragas i form av årliga med hänsyn till byggnadens antagliga varaktighetstid beräknade värdeminskingsavdrag, såvida fråga ej är om rent tillfälliga byggnader, för vilka kostnaden får avdragas omedelbart. Kostnaden för nyuppsättning av inventarier får ej avdragas men väl utgifterna för ersättningsanskaffning. Skattskyldig, som för fullständiga räkenskaper och redovisar inkomsten enligt räkenskapsmässiga grunder, medges dock enligt praxis avdrag för nyanskaffning i form av årliga värdeminskingsavdrag.

Härefter ha de sakkunniga redogjort för de statsbidrag, som för närvarande utgå till skogsbruket. De sakkunniga ha härom anfört:

Sålunda kunna bidrag lämnas med här nedan angivna belopp i förhållande till godkänd kostnad,

från statens skogsutdikningsanslag med högst 40 procent, inom de fyra nordligaste länen högst 50 procent, till torrlägningsföretag, vilka avse höjande av alstringsförmågan hos mark med hänsyn till dess utnyttjande för skogsbörd,

från statens skogsodlingsanslag med högst 50 procent till skogsodling eller annan åtgärd för vinnande av ändamålsenlig skogsproduktion å vissa marker med otillfredsställande skogstillstånd, samt

från anslaget till väg- och flottledsbyggnader med 50 procent till byggande av stamväg, med högst 40 procent till byggande av annan skogsväg samt med högst 25 procent till utförande av flottledsbyggnad eller uppförande av skogshärbärge eller annan liknande förläggning.

För aktiebolag gäller inskränkning i bidragsrätten så till vida att de icke få uppbara statsbidrag från skogsutdikningsanslaget eller skogsodlingsanslaget.

Beträffande vissa skogar i norra Sverige kunna statsbidrag lämnas från norrländska skogsproduktionsanslaget till vissa åtgärder för främjande av skogsåterväxten såsom hyggesrensning, markberedning och skogsodling, beståndsvård såsom röjning och röjningsgallring i stavaskog, plantskog och

ungskog, skogsutdikning, betesanläggning och därmed sammanhängande nyodling samt anläggning eller förbättring av väg för utforsling av skogsprodukter. Statsbidragen utgå med 40 procent för anläggning eller förbättring av väg samt i övrigt med 60 procent av godkänd kostnad men särskilt tilläggsbelopp må därutöver beviljas enskild person — — —. Statsbidrag utgår emellertid beträffande samtliga slag av åtgärder jämväl till aktiebolag.

Om läget å arbetsmarknaden därtill giver anledning, kan efter Kungl. Maj:ts medgivande statsbidrag för torrlägningsföretag i Norrland samt vissa delar av Dalarna och Värmland beviljas till högst 60 procent av godkänd kostnad. Då synnerliga skäl föreligga, kan efter Kungl. Maj:ts prövning i varje särskilt fall bidraget till vägbyggnadsföretag höjas till högst 75 procent samt bidraget till utförande av flottledsbyggnad samt uppförande av skogshärbärg eller liknande förläggning till högst 50 procent av ifrågavarande kostnad.

Dessutom kunna lån lämnas från statens skogsväglånefond till företag, som avser skogsväg. Byggnadsbidrag och lån från skogsväglånefonden må sammanlagt icke överstiga 80 procent av den av skogsvårdsstyrelsen godkända kostnaden för företaget eller den del därav, som bidraget eller lånet avser.

Enligt av riksdagen lämnat bemyndigande äger Kungl. Maj:t fastställa andra grunder för understödjande av skogsvårdsåtgärder att tillämpas vid arbetslöshet. Såsom ram inom vilken de förhöjda bidragen böra beviljas har i propositionen nr 264 år 1944 angivits följande av skogsstyrelsen föreslagna procenttal i förhållande till godkänd kostnad

70 procent för byggande av stamväg,

60 procent för övriga åtgärder,

15 procent tilläggsbelopp till enskild person, vilken för sin och sitt husfolks bärgning är beroende av arbetsinkomster vid sidan av sitt jordbruk, under förutsättning, att han kan antagas icke vara i stånd att utan tilläggsbelopp utföra i företaget ingående arbete.

I propositionen har vidare uttalats, att den skillnad, som för närvarande upprätthålles i bidragshänseende mellan bolag och enskilda vid arbetslöshet torde kunna bortfalla samt att statsbidrag till skogsvägsföretag och lån från skogsväglånefonden under en arbetslöshetskris i vissa fall böra tillsammans kunna uppgå till hela kostnaden för företaget.

Sammanfattningsvis ha de sakkunniga anfört, *att* det allmännas understödsverksamhet i allt väsentligt vore inriktad på sådana skogsvårdsarbeten, vilka i taxeringshänseende kunde hänföras till förbättringsarbeten, därför kostnaden icke vore avdragsgill, *att* verksamheten i en arbetslöshetskris vore avsedd att intensifieras samt *att* i ett dylikt läge den under normala förhållanden gällande begränsningen i fråga om bidrag åt aktiebolag avsåges skola bortfalla.

De sakkunniga ha härefter framhållit följande:

Huruvida det stöd, som samhället sålunda lämnar de enskilda intressenterna för en förbättrad skogshushållning, är lämpligt avvägt, kan självfallet vara föremål för olika meningar. De nu berörda synpunkterna kunna emellertid icke vid bedömande av frågan om införandet av särskilda investeringsfonder i första hand få bliva av avgörande betydelse, då problemet enligt de direktiv, som lämnats de sakkunniga, nu närmast gäller att inom skattelagstiftningens ram få till stånd ett konjunkturpolitiskt instrument och icke att

avväga grunderna för olika stödåtgärder med hänsyn till den ena eller andra näringens önskemål och behov.

Även rena beskattningssynpunkter hava såsom redan av det förut anförda framgår understundom lagts på frågan om inrättande av investeringsfonder inom skogsbruket. Det har sålunda gjorts gällande, att nuvarande skatteregler verkade orättvist bland annat för sådana enskilda skogsägare, vilka av ekonomiska, skogliga eller andra hänsyn avverkade stora virkesmängder under ett enda år eller sålde skog på rot i större poster eller i samband med skogsmarkens avyttring, då dessa skogsägare drabbades hårdare av beskattningen med dess progression än om inkomsterna för dylika fall fördelades på ett visst antal år. Det har vidare framhållits, att denna orättvisa vore särskilt kännbar för skogsbruket, då ett rationellt drivet skogsbruk ofta förutsatte dylika engångsuttag.

Denna skogsbrukets speciella skattefråga torde dock icke, lika litet som det nyss avhandlade eventuella behovet av ytterligare stöd åt skogsbruket, få verka avgörande för frågan om inrättandet av investeringsfonder för detta näringsfång. Om krav från de skattskyldigas sida på lindring i progressionens verkningar genom inkomstutjämning böra tillgodoses, lär det kunna ske genom anordningar liknande dem, som kommunalskatteberedningen föreslagit eller som finnas införda i 1943 års förordning angående taxering för inkomst av under år 1943 stormfälld skog eller i 1945 års förordning angående taxering för inkomst av under år 1945 avyttrad brännved eller massaved m. m.

De sakkunniga ha uttalat den uppfattningen, att frågan om skogsbrukets indragande under den föreslagna lagstiftningen om investeringsfonder borde i första hand bedömas med hänsyn till den inverkan en sådan åtgärd kunde ha för sysselsättningens utjämnande. I detta sammanhang ha de åberopat infordrade yttranden från arbetsmarknadscommissionen och skogsstyrelsen angående behovet inom skogsbruket av en arbetsreserv för konjunkturutjämning m. m. (betänkandet s. 117—127) samt vidare anföril:

Innan de sakkunniga söka besvara frågan om lämpligheten av investeringsfonder inom skogsbruket, vilja de sakkunniga erinra om att de grenar av vårt näringsliv, vilka bygga på skogen såsom råvarutillgång, utgöras av det egentliga skogsbruket och av skogsindustrierna, av vilka här sågverken, pappersmassefabrikerna och pappersbruken äro av särskilt intresse. Dessa industrier äro i varierande och ofta hög grad konjunkturkänsliga, vilket förhållande särskilt sammanhänger med att produktionen till betydande del säljes på utländsk marknad. Vid sidan om dessa konjunktursvängningar framträda även så kallade säsongvariationer. Dessa förekomma framförallt inom skogsbruket och sågverksrörelsen, särskilt i Norrland.

Vidare vilja de sakkunniga framhålla, att i den mån investeringsfonder av förut angivet slag och särskilt då investeringsfonder för varulager inrättas inom skogsindustrierna, verkan av dessa fonder indirekt bör komma även skogsbruket till godo. Investeringsfond för varulager är ju nämligen avsedd att stimulera även skogsindustrierna att vid vikande efterfrågan å industriernas produkter i viss utsträckning arbeta på lager. Härigenom bör en jämnare förbrukning av skogens oförädlade produkter erhållas. Värdet av investeringsfonderna för varulager i detta avseende bör dock ej överskattas, då lagringsmöjligheterna för skogsindustrierna icke kunna sägas vara särskilt gynnsamma.

Vad härefter angår frågan, om någon konjunkturutjämning kan ske för det egentliga skogsbruket (avverkning och drivning) genom inrättande av

särskilda investeringsfonder för detsamma, torde böra beaktas, att någon möjlighet att åstadkomma jämnare sysselsättning inom skogsbruket genom att lagra massaved och andra gagnvirkessortiment i oförädlat skick i skogen knappast föreligger. Massaveden försämras hastigt efter längre lagring i skogen och några lagringsmöjligheter för övriga gagnvirkessortiment å avverkningsplatsen torde praktiskt taget ej föreligga. Avverkning och framdrivning måste därför i allt väsentligt variera till sitt omfång i förhållande till den från tid till annan växlande efterfrågan å skogsprodukterna från förädlingsindustriernas sida. Att åstadkomma en jämnare tillgång i fråga om avverknings- och drivningsarbetet genom att inrätta särskilda fonder för skogsbruket är därför knappast möjligt. Ur denna synpunkt äro sådana fonder icke motiverade.

Vid nu angivna förhållanden bör frågan om särskilda investeringsfonder för skogsbruket uteslutande bedömas med hänsyn till behovet och nyttan av desamma för skogsvårds- och närstående arbeten, i vilka de sakkunniga här inbegripa även flottleder och vägföretag, som huvudsakligen avse att betjäna skogsbruket.

Till denna grupp av arbeten räknas icke endast rena försvarsarbeten i skogen utan även arbeten för höjande av skogens och skogsmarkens värde såsom en kapitaltillgång, såsom skogsodlings- och skogsdikningsarbeten och annan beredning av skogsmarken, röjning och, såsom nämnts, anläggande av skogsvägar och flottleder. Även uppförande och underhåll av skogshärbärgen och andra för skogsbruket nödvändiga byggnader kunna räknas hit liksom åtgärder för åstadkommande av betesfred i skogarna.

Av det anförda framgår, att de skogsvårdande arbetena äro av vitt skilda slag. En del av arbetena kunna utan större men förskjutas i tiden, under det att andra böra komma till utförande utan större dröjsmål. Det förstnämnda slaget av arbeten är ur denna synpunkt i och för sig lämpligt som konjunkturjämnande arbeten under det att övriga åter närmast höra hemma i ett system, som tager mera direkt sikte på utjämnande av säsongvariationerna.

Vid ett bedömande av arbetskraftsfaktorn inom skogsbruket bör man icke bortse från de olikheter, som föreligga inom landets skilda delar. Vad de södra och angränsande delarna av mellersta Sverige beträffar torde man numera kunna räkna med att huvudparten av den arbetskraft, som på vintern är sysselsatt med arbete i skogen, i allmänhet kan beredas arbete under sommarhalvåret, främst inom jordbruket. Något säsongutjämningsproblem av större omfattning torde därför här knappast föreligga. Skulle däremot huggnings- och drivningsarbeten under vintern minska kraftigt, får man räkna med en temporärt betonad friställning av arbetskraft. Då emellertid endast en del av skogsvårdsarbetena såsom vägar och flottledsbyggnader kunna utföras under vintern, torde i allmänhet investeringsfonder endast komma att få betydelse för dessa företag.

Beträffande Norrland och måhända de norra och västra delarna av mellersta Sverige torde problemet ligga något annorlunda till, då inom dessa delar större svårigheter förefinnas för beredande av jämn sysselsättning under årets skilda delar åt de arbetare som regelmässigt sysselsättas i skogen. Det är troligt att vissa skogsvårdande arbeten i större utsträckning än i övriga delar av landet kunna här användas som utjämningsarbeten under vissa tider på året.

Vid friställning av skogsarbetare på grund av minskade arbetstillfällen i skogen under vintern torde för dessa delar av landet förhållandena vara av i stort sett samma beskaffenhet som för landet i övrigt.

För att nå en tillfredsställande lösning i fråga om de arbeten, som lämpligen kunna utföras såsom säsongutjämnande torde man kunna välja mellan

olika vägar. Sålunda kan det övervägas att ändra avdragsreglerna för skogsvårdande arbeten vid taxering av inkomsterna för skogsbruket och måhända göra kostnaderna för dylika arbeten under vissa villkor avdragsgilla även för andra år än det varunder de utförts. En annan möjlighet torde vara, att utforma statsbidragsreglerna och främst då villkoren för statsbidrag mera med tanke på att nå en dylik säsongutjämning. Det kan även här, om större skogsinkomster vid engångsuttagning av skog icke utjämnas å flera beskattningsår efter linjer, som kommunalskatteberedningen föreslagit, då fråga är om avyttring av skog i samband med avyttring av mark, övervägas att under vissa villkor tillåta skattefri avsättning till fond eller annan skattefri reservering för framtida utförande av dylika arbeten.

De berörda med konjunkturutjämningsspörsmålet icke direkt sammanhängande frågorna om säsongutjämning äro till sin huvudpart ett norrlandsproblem. Då dessa frågor efter vad de sakkunniga erfarit komma att behandlas av den s. k. norrlandskommittén i samband med övriga spörsmål angående Norrlands näringsliv, hava de sakkunniga icke ansett sig böra ingå på desamma.

De sakkunniga ha även berört frågan huruvida investeringsfonder för skogsvårdande arbeten borde inrättas för att bereda möjlighet att vid arbetslöshet inom andra näringar än skogsbruket sysselsätta sålunda friställd arbetskraft. De ha härvid åberopat förenämnda yttrande från skogsstyrelsen, varav framginge, att man ägde en arbetsreserv av icke obetydlig storleksordning inom skogsbruket på grund av eftersatta skogsvårdsarbeten. De sakkunniga ha vidare anfört:

Vissa grupper av den vid arbetslöshet friställda arbetskraften torde lämpligen kunna utföra sådana arbeten, under det att andra och mycket betydande grupper äro ovana därvid. Behovet av god arbetsledning kommer därför att understundom bliva framträdande. Anskaffandet av bostad och ombesörjandet av utspisning bereda även vissa svårigheter, och samma torde vara fallet med ersättningsbestämmande. Man torde därjämte få räkna med att arbeten, som utföras av ovan arbetskraft, ofta ställa sig dyrare än om van arbetskraft anlitas. Dessa förhållanden torde medföra, att såväl skogsägarna — särskilt då mindre och medelstora sådana — som arbetarna skola visa mindre villighet till att medverka till en dylik ordning. De organisatoriska svårigheter, som här möta, medföra vidare, att endast vissa arbeten av ej alltför ringa storleksordning lämpligen kunna ifrågakomma.

De sakkunniga ha slutligen gjort följande uttalande:

Vid ett bedömande av den föreliggande frågan om investeringsfonder för skogsbruket med syfte att åstadkomma konjunkturutjämning bör man även hålla i minnet att statsmakterna tidigare ur såväl skogsvårdssynpunkt som i viss utsträckning även ur konjunktursynpunkt beträtt statsbidragslinjen. Skulle nu investeringsfonder införas för skogsvårdande arbeten måste, om man ej vill på lämpligt sätt avveckla statsbidragen, tillses att de olika bidragsformerna, rena statsbidrag och bidrag genom skattefri avsättning, så utformas, att lämpligt avvägt, rättvisande resultat erhålles av båda stödlinjerna sammantagna. En dylik avvägning lärer emellertid icke böra ske av denna kommitté. Skulle en sådan avvägning komma att ske av norrlandskommittén eller i annan ordning, kan frågan komma i ett nytt läge.

De sakkunniga hava därför stannat för att icke föreslå särskilda investeringsfonder för skogsvårdande åtgärder.

De sakkunnigas negativa inställning till frågan om investeringsfonder i förvärvskällan jordbruksfastighet har väckt kritik i flera av de avgivna *remissyttrandena*.

Vad först angår frågan om särskilda investeringsfonder för skogsbruket framhåller *skogsvårdsstyrelsen i Uppsala län* det lämpliga och rättvisa i att även skogsbruket tillerkändes förmånen av rätt till avsättning till investeringsfond. Progressionen vid statsbeskattningen gjordes sig särskilt gällande, då en samlad avkastning från skogen på en gång uttoges, t. ex. vid överskott på gammal avverkningsmogen skog eller vid avyttring av växande skog i samband med avyttring av marken. Det kunde då inträffa fall då beskattningen bleve så hård, att inkomsten i själva verket bleve illusorisk. *Skogsvårdsstyrelsen* anför vidare:

Då förekomsten av avverkningsmogen skog är större än normalt, kan det ur skogsvårdens synpunkt vara ändamålsenligt att under längre eller kortare period uttaga större avverkningar än som betingas av skogens normala avkastningsförmåga. Vid sådana tillfällen är det vanligt, att åtminstone en del av överskottet användes för skogsförbättrande åtgärder, vilka äro ägnade att på längre sikt höja skogens avkastningsförmåga. Denna princip har bl. a. tagit uttryck i föreskrifter i lagen om häradsallmänningar, där föreskrift lämnas om, att inkomster från avverkningar, som överstiga skogsmarkens normala avkastningsförmåga, skall fonderas för användning för nyssnämnda skogsförbättrande åtgärder. Denna i lag redan föreskrivna fondbildning torde i huvudsak överensstämma med den tanke på investeringsfonder, som av de sakkunniga för vissa andra näringar föreslagits.

Skogsvårdsstyrelsen i Södermanlands län anför:

Skogsvårdsstyrelsen anser att möjliggörande av investeringsfonder skulle högst avsevärt förbättra skogsvårdsintresset. Det kan ej hjälpas att där skogsmarken är fördelad på smärre enheter, saluavverkningar ske sporadiskt. Efter avverkningen måste skogsmarken iordningställas, hygen röjas och skogsodlas, dikena rensas, vägar repareras o. s. v. Alla dessa arbeten äro kostsamma och då några inkomster inflyta ett år och omkostnaderna ske andra år, kunna ej avdragen belastas det år då inkomsterna erhållas. Härigenom blir beskattningen av framförallt smärre skogsbruk orättvis. Men även de större skogsbruken lida härav. Å många sådana dikteras skogsvårdsåtgärderna av skattetekniska problem och regleras ej efter skogsbiologiska förhållanden.

Därför anser *skogsvårdsstyrelsen* att investeringsfonder böra bildas, så att en skogsägare kan begagna sig av en högkonjunktur för verkets försäljning och göra skogsvårdsåtgärder vid annat tillfälle.

Skogsvårdsstyrelsen i Östergötlands län anser, att frågan om investeringsfonder för skogsbruket borde upptagas till ny prövning och om möjligt genomföras. Dylika fonder kunde få stor betydelse icke blott för utförandet av eftersatta skogsvårdsarbeten utan även som en konjunkturutmätande faktor för arbetstillgången. Vidare anför *skogsvårdsstyrelsen*:

Det är visserligen sant, att investeringsfondsbestämmelserna endast torde kunna tillämpas för skogsägare med ordnad bokföring, vilka i förhållande till hela antalet skogsägare f. n. torde vara relativt få, och att vissa svårigheter bl. a. för taxeringsnämnderna skulle uppstå. Men dels växer år från

är antalet av jordbrukare-skogsägare med ordnad bokföring, dels får inte ökat arbete för myndigheterna hindra genomförandet av en för såväl den enskilde som landet så betydelsefull reform, som förslaget angående investeringsfond för skogsbruket skulle utgöra.

Även *skogsvårdsstyrelsen i Malmöhus län* anser, att frågan om investeringsfonder för skogsbruket borde omprövas och om möjligt genomföras. Styrelsen förordar, att investeringsfonder för skogsbruket regleras genom en särskild förordning, samt anför vidare:

För Malmöhus läns vidkommande, där skogsbruket i hög grad domineras av gods och fideikommiss med ordnad bokföring, skulle en dylik regulator bli av stor betydelse. Här skall endast utöver tidigare anförda synpunkter framhållas den svårighet, som i slättbygden föreligger att uthålligt och oberoende av konjunkturerna bevara och försörja en kunnig och fast skogsarbetarstam — som är en grundförutsättning för det rationella skogsbruket. En skogsbrukets investeringsfond blir härvid en utomordentlig medhjälpare. Det är styrelsens uppfattning, att därvidlag icke den statliga bidragsverksamheten ensam är ett fullt tillfredsställande instrument, när det under lågkonjunktur gäller att påverka investeringsverksamheten inom det sydsvenska skogsbruket.

Skogsvårdsstyrelsen i Kalmar läns södra landstingsområde anser det önskvärt, att avsättning till investeringsfond finge ske även inom skogsbruket, därvid icke blott större utan även mindre skogsföretag, som hade ordnad bokföring, borde komma i fråga.

Skogsvårdsstyrelsen i Västernorrlands län framhåller, att en arbetsreserv för skogsbruket vore av särskilt stort värde inom nämnda län, när konjunkturväxlingarna för länet sedan lång tid medfört svårlösta problem i fråga om skogsbrukets arbetstillgång till följd av den dominerande ställning som trävaruindustri och skogsbruk intoge bland länets näringar. Frågan om investeringsfonder för skogsbruket borde emellertid under förhandenvarande förhållanden anstå. Därest mera genomgripande förändringar i fråga om statsanslag till skogsarbeten komme att vidtagas, syntes frågan böra i samband därmed ånyo upptagas till prövning.

Skogsvårdsstyrelsen i Jämtlands län anser det beklagligt att de sakkunniga icke funnit någon lösning av frågan om lämplig avvägning mellan avsättning till investeringsfond och statsbidrag för skogsvårdsarbeten. Skulle den efterlysta utredningen om denna fråga anses vara ett tillräckligt motiv för förslagens ställande på framtiden, borde tills vidare avsättning få ske för sådana arbeten, som icke vore berättigade till statsbidrag. Detta skulle i hög grad verka stimulerande på intresset för eftersatta kulturåtgärder, som för dagen torde vara det mest angelägna skogsvårdsarbetet.

Skogsvårdsstyrelsen i Västerbottens län anför:

Av senaste riksskogstaxeringen framgår, att en mycket allvarlig och för vårt skogsbruks framtid betänklig eftersläpning av nödvändiga skogsvårdsåtgärder, framför allt skogskulturer, föreligger. En av orsakerna till att så blivit fallet anser styrelsen ligga i den omständigheten, att, när arbetena normalt borde utföras, sakna skogsägarna de ekonomiska förutsättningarna här för. Detta torde i hög grad gälla enskilda smärre skogsägare men även ha sin

tillämpning på stora skogsförvaltningar. Efter högkonjunktorens stora avverkningar och höga inkomster följa normalt tider med starkt avtagande inkomster och eftersläpande höga skatter. Möjligheterna för skogsbruket att lösgöra medel för även nödvändiga skogsvårdsarbeten bli därmed starkt beskurna. Det vill fördenskull synas skogsvårdsstyrelsen som en angelägenhet av stor vikt, att sådana bestämmelser införas, att en skogsägare finge möjlighet att under år, då inkomster av större avverkningar inflyta, skattefritt fondera en viss del av dessa inkomster för att sedan utnyttja dem till skogsvårdande arbeten inom en viss föreskriven tid. För större skogsförvaltningar skulle detta kunna förverkligas genom rätt att verkställa avsättning till investeringsfond för skogsbruket. Det får anses vara ett intresse, att även den stora massan av smärre skogsägare, som dock förvalta närmare 50 % av våra skogar, tillerkännas en liknande rätt. Skogsvårdsstyrelsen vill ifrågasätta, huruvida detta icke skulle kunna förverkligas, genom att en enskild skogsägare, som haft inkomst av skogsförsäljning, finge rätt att skattefritt deponera ett med hänsyn till avverkningens omfattning avvägt belopp. Utbetalning av det deponerade beloppet skulle vara beroende av intyg från skogsvårdsstyrelsen, att de av avverkningen betingade skogsvårdsåtgärderna vore utförda. Därest sådana åtgärder icke inom ett visst antal år bleve utförda, skulle depositionen upptas till beskattning som inkomst.

Skogsvårdsstyrelsen i Norrbottens län framhåller, att skogsbolagen i Norrland i realiteten icke hade möjlighet att få statsbidrag för betesanläggningar och skogsvårdsarbeten i den utsträckning de sakkunniga gjort gällande, samt anför vidare:

Då aktiebolag icke alls får uppbära bidrag ur skogsutdiknings- eller skogsodlingsanslaget är aktiebolags i Norrland rätt under normala tider till bidrag till skogsvårds- och skogsutdikningsarbeten relativt inskränkt.

I proposition nr 264 år 1944 har visserligen uttalats att den skillnad, som för närvarande upprätthålles i bidragshänseende mellan bolag och enskilda vid arbetslöshet torde kunna bortfalla och så lär väl också bli fallet vid inträffande omfattande arbetslöshet, men variationen mellan full arbetstillgång inom skogsbruket och arbetslöshetskris är stor, varför åtgärder utan sådant direkt statsingripande, som här avses, i konjunkturutjämnande syfte måste anses lämpliga.

Skogsvårdsstyrelsen vill dessutom erinra om följande. Härvarande bolag ha genom omfattande vedavverkningar lojalt medverkat i vedproduktionen. Härigenom och genom den under krisen permanenta bristen på arbetskraft inom skogsbruket ha skogsvårds- och skogsutdikningsarbeten på bland annat bolagsskogarna i det närmaste helt fått släpa efter. Betydande sådana arbetsobjekt i trängande behov av åtgärder förefinnas sålunda nu. Genom tillskapande av möjlighet för bolagen av att avsätta investeringsfonder kunde för dem underlättas att vid en återgång till fredsförhållanden få ifrågasätta arbeten utförda, något som i sin mån givetvis måste verka konjunkturutjämnande.

Skogsvårdsstyrelsen i Norrbottens län anser därför att goda skäl föreligga för inrättande av investeringsfonder för skogsbrukets behov.

Önskvärdheten av att avsättning till investeringsfond finge ske i skogsbruket framhålles även av övriga skogsvårdsstyrelser, som yttrat sig, utom *skogsvårdsstyrelsen i Kronobergs län*, som icke anser anledning förefinnas att införa särskilda investeringsfonder för skogsbruket.

Sveriges skogsägareförbund anmärker, att de sakkunniga vid behandling av den konjunkturmässiga arbetslösheten endast tagit upp frågan om skogsbruket i sådant läge kunde mottaga friställd arbetskraft från andra yrken, samt anför i övrigt:

Förbundet anser, att de sakkunnige på denna punkt gått förbi sakens kärna. Det betydelsefulla är, att skogsarbetsgivarna vid framträdande av utpräglad konjunkturarbetslöshet inom skogsbruket först och främst taga hand om och bereda sysselsättning för sin egen, vana och yrkeskunniga arbetskraft. Denna behöver inga förflyttningar, nya förläggningar eller extra instruktörer. Det är endast arbetstillfällena och pengar, som behövas. Arbetstillfällena skola erbjudas i form av skogsvårdsarbeten av skilda slag under sommarhalvåret samt väg- och byggnadsarbeten under vinterhalvåret. Genom investeringsfonderna skall medelstillgången tryggas. — — —

Förbundet kan icke heller biträda de sakkunnigas negativa inställning gent emot möjligheterna att omskola ovan arbetskraft till skogsarbete. — — —

Förbundet medger, att inrättandet av investeringsfonder för skogsvårdsarbeten behöver föregås av en utredning om på vad sätt sådan åtgärd bör påverka rätten att erhålla statliga bidrag till sagda arbeten. Detta behov av utredning minskar emellertid icke önskvärldheten av att möjlighet beredes för inrättandet av investeringsfonder för skogsvårds- och därmed besläktade arbeten. Förbundet får därför påyrka, att dylik utredning må komma till utförande.

Sveriges skogsägareföreningars riksförbund anser, att den föreslagna lagstiftningen borde utvidgas att omfatta även inkomst av skogsbruk och avse även andra skattskyldiga än aktiebolag och ekonomiska föreningar. Förbundet framhåller, att avsättning av investeringsfonder skulle i hög grad förbättra möjligheterna för skogsvården och underlätta framskaffandet av erforderliga medel för utförandet av eftersatta arbeten och för intensifiering av önskvärda sådana, samt anför vidare:

Även om, såsom de sakkunniga framhålla, större näringsföretag givetvis ha större möjligheter att för sin arbetarstab och mera direkt och synbart bidra till en konjunkturutjämning, så får man enligt riksförbundets mening icke förbise den betydelse, som ett större antal, men till sin storlek mindre företag måste komma att ha ur konjunkturutjämnings synpunkt. Detta även inom skogsbruket, såsom varande en mer än många andra konjunkturbetonad näringsgren.

Riksförbundet kan icke finna att tillräckliga motiv föreligga för att en fysisk person, som driver skogsbruk, icke, om han så vill, skall kunna fondera medel till framtida gagn för sin rörelse, utan ställas i särklass i förhållande till rörelseidkare av juridisk natur. Då utjämningsmöjligheterna ur taxeringssynpunkt för jordbruk och skogsbruk, som oftast äges av fysiska personer, på grund av nu gällande skattelagstiftning (redovisning enligt kontantprincipen) äro sämre än för andra förvärvskällor, vill riksförbundet anse det som endast en rättvisa för skogsfastigheter och dess fysiska ägare att möjligheter gives för även dem till skattefri fondering. — — — För att kunna utnyttja avdragsmöjligheterna vid inkomstbeskattningen leder nuvarande skattesystemet sålunda till att en skogsägare under högkonjunktur med dyrbar arbetskraft söker avdragsgilla arbeten och därigenom utnyttjar arbetstillfällena som ur sysselsättningssynpunkt bort sparas, medan han under lågkonjunktur undviker alla sådana kostnader, enär de icke kunna utnyttjas i avdrags syfte vid inkomstdeklarationen. Samma förhållande gäller byggnads-

verksamheten och anskaffning av inventarier för skogsbrukets del. Riksförbundet kan icke finna annat än att starka skäl tala för att även fysiska personer bör erhålla avdragsrätt till investeringsfond i skogsbruket. — — —

Det förhållandet, att skogsbruk enligt lag i regel icke äro pliktiga att föra handelsböcker, bör enligt riksförbundets mening icke heller få anses såsom ett hinder för lagstiftningens utsträckande att även omfatta skogsbruk och rätt att avsätta del av överskott till investeringsfond. En smidig form för fondavsättningen torde utan alltför omständlig procedur kunna ordnas i samband med deklaraionsförfarandet. Ävenså bör det vara möjligt att på något enkelt och effektivt sätt genomföra kontroll över fondavsättningen och över att fonderna användas på åsyftat sätt.

Skogsindustriernas samarbetsutskott anser, att norrlandskommittén snarast borde upptaga frågan om investeringsfonder i skogsbruk till särskild behandling och utarbeta förslag till lagstiftning, samt anför vidare:

Samarbetsutskottet är för sin del av den uppfattningen, att utgångspunkten vid bedömande av frågan, huruvida investeringsfonder böra inrättas för skogsbrukets behov, bör vara att skogsbruket i vårt land normalt skall kunna bära sig självt utan subventioner. Om denna enligt vår mening sunda princip skall kunna upprätthållas, är det emellertid nödvändigt — icke minst med hänsyn till de för skogsbrukets del särskilt kännbara konjunkturväxlingarna — att företagen beredas möjligheter att under högkonjunktur reservera medel, avsedda att tagas i anspråk under mindre gynnsamma konjunkturer för sådana arbeten, som erfordras för skogstillgångarnas bevarande och förkovran. Härigenom skulle den ur det allmännas synpunkt önskvärda utjämningen av arbetstillgången vinnas utan den belastning av statskassan, som statsbidrag för ifrågavarande ändamål medföra. Vål kunna situationer uppstå, då det för motverkande av djupgående depressioner å arbetsmarknaden kan visa sig ändamålsenligt med direkta statsbidrag inom skogsbruket, men den dominerande faktorn beträffande de konjunkturutjämnande åtgärderna inom denna verksamhetsgren bör dock enligt vår mening vara den möjlighet till självfinansiering, som inrättandet av investeringsfonder för skogsbrukets behov skulle innebära. De statsbidrag, som kunna ifrågakomma, böra sålunda huvudsakligen vara av temporär natur.

Den alldeles övervägande delen av Sveriges export av trävaror och massa härrör från Norrland samt från vissa delar av Värmland och Dalarna. Medan sålunda Sydsveriges produktion huvudsakligen går till inhemsk konsumtion, har särskilt Norrland en utomordentligt stark känning av de konjunkturväxlingar å världsmarknaden, som beröra skogsbruket.

Vidare bör framhållas, att arbetskraftfördelningen inom det norrländska skogsbruket *normalt* fördelar sig med c:a 90 % på arbeten med avverkning och transport och resterande 10 % på arbeten i samband med skogarnas reproduktion m. m. Inträder en lågkonjunktur, tvingar denna ofrånkomligt och omedelbart fram en begränsning av avverkningen i Norrland och därmed reduceras i samma mån skogsbrukets möjlighet att bereda arbete åt den del av befolkningen i Norrland, som regelmässigt utför avverknings- och därmed förenade arbeten. Efter kort tid gör sig samma verkan gällande för skogsindustriens arbetare vid sågverk och fabriker. Redan uppgiften att skaffa arbetstillfällen åt den så att säga ordinarie arbetarstammen inom skogsbruket, blir därför av den största betydelse. — — —

Frågan gäller sålunda här icke såsom de sakkunniga anfört, i främsta rummet s. k. ovan arbetskraft utan det gäller den ordinarie skogsarbetarebefolkningen i Norrland och den för konjunkturväxlingar exponerade situation, som denna befolkning befinner sig i. För en stor del av ifrågavarande

arbeten såsom skogsodling, gallrings- och hyggesrensning m. m. kan emellertid enligt vad erfarenheten giver vid handen även ovan arbetskraft användas. De sakkunnigas uttalanden i denna del synes vittna om att de tagit intryck av erfarenheterna rörande utnyttjande av sådan arbetskraft vid de mera krävande avverkningsarbetena under kristiden. Förhållandena äro uppenbarligen icke jämförbara.

Skogsstyrelsen anser det angeläget att frågan om skattelättnad för skogsbruket genom avsättning till investeringsfond upptoges till allsidig utredning under hänsynstagande till en lämplig avvägning i förhållande till de statliga skogsvårdsbefrämjande bidragsformerna. Frågan om möjligheterna att i skogsvårdande och liknande företag sysselsätta ovan arbetskraft vore icke den väsentliga utan det gällde i första hand att bereda sysselsättning åt den egna, vana arbetskraften. *Skogsstyrelsen* anför vidare:

Det synes *skogsstyrelsen* som om de sakkunniga alltför ensidigt sammankopplat spörsmålet om investeringsfonder för skogsbruket med behovet av sådana skogsvårdsåtgärder, som äro berättigade till bidrag från nu befintliga statsanslag. Förvisso finnes i företag av detta slag en arbetsreserv av betydande storleksordning, som kan tagas i anspråk för här ifrågavarande ändamål. Det bör emellertid framhållas, att en sannolikt större, av olika orsaker ackumulerad reserv av arbetsobjekt föreligger i form av icke bidragsberättigade men likväl synnerligen trängande och i bästa mening produktiva åtgärder av skilda slag. Med hänsyn härtill anser *styrelsen* att en från bidragsverksamheten fristående behandling av frågan om bildande av investeringsfonder bort kunna äga rum åtminstone i vissa hänseenden.

Vad beträffar den del av förefintlig arbetsreserv i skogarna, som enligt gällande bestämmelser är berättigad till bidrag från de för skogsförbättringsändamål anvisade statsanslagen, ansluter sig *skogsstyrelsen* till de sakkunnigas åsikt att frågan om inrättande av investeringsfonder står i ett direkt inbördes sammanhang med det statliga bidragsväsendet på skogsbrukets område. I båda fallen rör det sig om ett bistånd från statens sida, nämligen genom skattefri fondavsättning respektive rena statsbidrag, och en rationellt ordnad stödverksamhet förutsätter en ändamålsenlig avvägning mellan, bland annat, dessa båda understödsformer. I överensstämmelse med vad i betänkandet och flera av de till *skogsstyrelsen* avgivna yttrandena anförts anser *styrelsen*, att en lösning av nyssnämnda fråga bör ske i samband med ett övervägande på vad sätt inrättandet av investeringsfonder bör påverka rätten att erhålla statsbidrag till hithörande företag. Såsom förutsatts av 1944 års skogsvårdsstyrelseutredning i dess nyligen avgivna betänkande (SOU 1945: 58) har *skogsstyrelsen* förberett en undersökning rörande reformering av bestämmelserna för de statliga skogsvårdsanslagen i syfte att göra stödåtgärder mera effektiva. Därast så skulle anses lämpligt är *styrelsen* beredd att, efter erhållet uppdrag, jämväl samtidigt taga de med investeringsproblemet förbundna spörsmålen under omprövning.

Länsstyrelsen i Västernorrlands län slutligen anser det uppenbart, att vissa skogsvårdande åtgärder lämpade sig synnerligen väl som arbetsreserv för konjunkturutmätning och att det vore felaktigt att avvisa tanken på dylika avsättningar blott på grund av att det beviljats statsbidrag till skogsvårdande åtgärder eller att frågan vore en s. k. norrlandsfråga. *Länsstyrelsen* anför härpå:

För de inom skogs- och träindustrin verksamma företagen äro dessa egna skogar formellt att hänföra till förvärvskällan jordbruksfastighet men i realiteten ingå desamma i rörelsen. Såväl ur det allmännas som ur näringslivets och företagens synpunkt torde anledning saknas att i förevarande avseende göra skillnad mellan å ena sidan sådan inkomst, som formellt är att beteckna såsom härflytande från rörelse, och å andra sidan den inkomst, som skall anses härröra från skogsbruk. Snarast torde det få anses påkallat ur det allmännas synpunkter, att företagen genom medgivande till fondavsättning animeras till att söka utjämna sysselsättningsmöjligheterna jämväl för den inom skogsbruket sysselsatta arbetskraften. Omvårdnaden om denna arbetskraft från företagens sida torde icke hava utvecklats i samma omfattning som i fråga om den i rörelse sysselsatta personalen, och varje åtgärd, som härvidlag kan åstadkomma en förbättring, synes vara av värde.

I anslutning till det anförda får länsstyrelsen hemställa, att författningsförslaget måtte kompletteras med bestämmelser om rätt till avdrag jämväl för avsättning till investeringsfond för skogsbruk.

Vad därefter angår frågan om investeringsfonder i förvärvskällan jordbruksfastighet överhuvud taget framhåller *länsstyrelsen i Kristianstads län*, att det för en fortsatt utveckling av jordbruksnäringen föreläge ett starkt behov av modernisering i form av nybyggnad och underhåll, därvid kostnaderna uppginge till betydande belopp. Med lika rätt syntes skattelagstiftningen kunna användas som medel i fråga om denna närings vitala problem desto mera som under en lågkonjunktur igångsatta arbeten i jordbruket, avseende även andra byggnader än bostäder, jämväl verkade för konjunkturutjämning. Frågan om införande av investeringsfonder för jordbruket borde därför snarast bringas till sin lösning.

Länsstyrelsen i Gotlands län delar de sakkunnigas uppfattning att för närvarande rätt till avsättning till investeringsfond knappast kunde medgivas i någon annan förvärvskälla än rörelse men framhåller angelägenheten av att möjligheten för jordbrukare att erhålla avdrag för avsättning bleve föremål för utredning, så snart frågan om jordbrukarnas bokföringsskyldighet nått sin lösning.

Liknande mening uttalas av *länsstyrelsen i Örebro län*.

Näringslivets skattedelegation — i vars yttrande *kommerskollegium* instämmer — anser det beklagligt, att de sakkunniga icke ansett sig kunna förorda lagstiftningens utsträckning till att avse avsättningar jämväl för jordbrukets och skogsbrukets behov. Skattedelegationen förutsatte emellertid, att frågan om investeringsfonder för jordbruket toges under förnyat överbäggande, så snart jordbrukets bokföringsfråga blivit tillfredsställande löst.

Sveriges lantbruksförbund anser, att lagstiftningen borde avse även fysiska personer samt omfatta även investeringsfonder för jordbruk och skogsbruk. Förbundet framhåller, att kontantprincipen vid taxeringen med dess brist på möjligheter till utjämning mellan olika inkomstår liksom skatteprogressionen m. m. stimulerade till att under högkonjunktur, då högre bruttointäkter förekomme, verkställa avdragsgilla utgifter å arbeten m. m., som mycket väl kunde utföras senare. Förbundet anför vidare:

Förvärvskällan jordbruksfastighet har icke andra möjligheter till investeringsverksamhet än med beskattade vinstmedel, och eftersom beskattningen är progressiv för flertalet idkare av jordbruk och skogsbruk, torde skattekonsekvenserna härav för dem vara betydligt allvarligare än vad som gäller för t. ex. aktiebolagen. Avsättningen till investeringsfonder skulle för dessa företagare möjliggöra, att skatteprocenten bleve bättre anpassad efter medelinkomsten för ett flertal år och icke såsom nu helt bleve beroende av de enskilda årens resultat.

Av skäl som ovan anförts skulle enligt förbundets mening möjligheten att avsätta till investeringsfonder i högre grad stimulera fysiska personer och med dem i beskattningshänseende likställda att vidtaga konjunkturutjämnande åtgärder än vad fallet är med juridiska personer, varjämte den ur ren beskattningssynpunkt skulle vara mera motiverad för de förra.

Förbundet anser i övrigt motiven för avdragsrätt vid avsättning till investeringsfonder vara minst lika starka för fysiska personer som för juridiska personer. Det större antalet företagare bland fysiska personer uppväger mer än väl den omständigheten, att de merendels driva verksamhet i mindre enheter. En bättre fördelning av de arbetstillfällena, som många över olika landsdelar och näringsgrenar spridda smärre företagare kunna erbjuda, torde väga tyngre ur konjunkturutjämnande syfte än den fördelning, som några få till vissa orter förlagda stora företag kunna åstadkomma.

En avsättning till investeringsfond både för å ena sidan nybyggnad och reparation av fastighet och å andra sidan nyuppsättning, utbyte och underhåll av maskiner och andra inventarier liksom för grundförbättring och skogsvård borde medgivas även jordbruk och skogsbruk vid den ordinarie inkomsttaxeringen. Detta skulle i hög grad stimulera till utförande av nyinvesteringar och förbättringsåtgärder i jordbruket och skogsbruket vid lämpligare tidpunkter och därigenom också åstadkomma en bättre fördelning av arbetstillfällena.

I övrigt förklarar sig förbundet, som även åberopar Sveriges skogsägareföreningars riksförbunds yttrande, ej kunna dela de sakkunnigas uppfattning, att det föreslagna efterbeskattningsförfarandet icke lämpligen kunde tillämpas på fysiska personer. Då avsatt belopp, därest ifrågasatt investeringsföretag ej genomförts inom föreskriven tid, skulle beskattas det år beloppet rätteligen skulle ha tagits i anspråk, uppstode inga svårigheter vid fondmedlens återförande till beskattning. Förbundet anför vidare:

Den omständigheten, att idkare av jordbruk och skogsbruk enligt lag icke äro skyldiga att föra handelsböcker, bör enligt förbundets mening icke utgöra något hinder för rätten att avsätta viss del av årsvinsten till investeringsfonder. Formellt bör detta kunna ordnas genom en särskild redovisning i samband med deklarationsförfarandet i likhet med vad som nu är fallet beträffande den redovisning, som lämnas å särskilda blanketter vid avsättning till investeringsfonder enligt nu gällande lagstiftning. Kontrollen att investeringsfonderna användas på åsyftat sätt torde nämligen i ett dylikt fall bliva lika stor, oavsett om vederbörande skattskyldig är enligt lag skyldig att föra handelsböcker eller icke.

Givetvis kan häremot göras den invändningen, att beloppen visserligen bli va redovisade i deklARATIONERNA, men att någon garanti icke skapas för att vederbörande icke bokföringspliktige skattskyldig icke förbrukar de medel, som svarar mot avsättningen till investeringsfonden. Denna olägenhet torde emellertid kunna avhjälpas genom att införa en särskild bestämmelse om

skyldighet att i riksbanken å särskilt konto insätta ett belopp som svarar mot det vid taxeringen avdragsgilla beloppet. Från riksbanken skulle beloppet få uttagas vid den tidpunkt Kungl. Maj:t bestämmer.

Lantbruksstyrelsen uttalar sig i avstyrkande riktning beträffande frågan om investeringsfonder i förvärvskällan jordbruksfastighet. Styrelsen åberopar till stöd för sin ståndpunkt de av de sakkunniga anförda skälen samt anför vidare:

De fördelar, som jordbruks- och skogsbruksnäringarna skulle kunna hava av rätt till avsättande av investeringsfonder, synas böra vägas mot de olägenheter, som skulle följa med skyldigheten att avlämna erforderliga återkommande kontrolluppgifter och att disponera över fondmedlen på visst sätt och vid viss tidpunkt, som måhända icke skulle sammanfalla med fondägarens önskemål. Även om ifrågavarande näringsidkare i princip synas böra åtnjuta avdrag för avsättning av medel exempelvis till uppförande av arbetarebostäder, torde det dock ej kunna bortses från den särskilda ställning ifrågavarande näringar intaga bland annat på grund av gällande bestämmelser om subventioner för jord- och skogsbrukets vidkommande. Ur den skattskyldiges synpunkt torde därför föga vara att vinna genom avsättning till investeringsfonder under de föreslagna formerna. Den önskvärda utjämningen av jord- och skogsbrukets årsinkomster torde böra åstadkommas genom en lämplig revision av lagstiftningen rörande dessa näringars taxering och beskattning. Ej heller ur allmän synpunkt synas så stora fördelar vara att vinna med inrättandet av investeringsfonder av ifrågavarande relativt obetydliga storleksordning, att dessa fördelar kunna uppväga de olägenheter ur bland annat taxerings- och förvaltningsteknisk synpunkt, som obestriddligen skulle följa av en dylik åtgärd.

Statens arbetsmarknadskommision slutligen framhåller, att effekten av investeringsfonder för skogsbruket ur arbetsmarknadssynpunkt torde vara begränsad. Flera skäl talade jämväl mot att lagstiftningen utsträcktes att avse investeringsfonder för jordbruket överhuvud taget även om sådana investeringsfonder kunde beräknas få större betydelse i berörda avseende. Frågan syntes dock framdeles böra upptagas till förnyat övervägande.

Frågan om inrättande av investeringsfonder i förvärvskällan jordbruksfastighet synes, som också de sakkunniga framhållit, vara i viss mån beroende av frågan om införande av bokföringsskyldighet för jordbrukare. Kontrollen över till dylik investeringsfond gjorda avsättningar skulle givetvis underlättas och eventuella bestämmelser om investeringsfonder för jordbrukare jämväl i övrigt kunna utformas på ett enklare sätt, om bokföringsskyldighet förelåge. — I anslutning till det nyss anförda vill jag erinra om att förslag om införande av bokföringsskyldighet för vissa jordbrukare (brukare av fastighet med lägst 60 000 kronors taxeringsvärde) numera framlagts av 1943 års jordbrukstaxeringskommision (SOU 1946: 29). Statsmakterna ha emellertid ännu icke tagit ställning till berörda förslag.

Vidare vill jag framhålla att eventuella bestämmelser om avsättning till investeringsfond i denna förvärvskälla för att få någon betydelse måste avse även fysiska personer d. v. s. skattskyldiga som äro underkastade progressiv

*Departements-
chefen.*

beskattning. Det torde därför bliva nödvändigt att, om lagstiftningen skall kompletteras med bestämmelser om investeringsfonder för jordbrukare, utforma dessa bestämmelser på ett sätt som i väsentliga delar avviker från de nu föreslagna. I detta sammanhang bör emellertid understrykas att, i den mån såsom motiv för en lagstiftning om investeringsfonder för skogsbruket åberopas önskvärdheten att på detta område mildra verkningarna av den progressiva beskattningen, lagstiftningen systematiskt icke faller inom ramen för den nu föreslagna förordningen.

Slutligen vill jag erinra om att — såsom även i flera yttranden framhållits — en lagstiftning angående investeringsfonder för jordbrukare icke bör genomföras utan att en utredning först verkställs angående samordning av en dylik lagstiftning med bestämmelserna om statsbidrag till skogsvårdsarbeten och till bostadsbyggande å landsbygden.

På grund av vad jag sålunda anfört anser jag mig i vart fall icke för närvarande böra framlägga förslag till lagstiftning om investeringsfonder i förvärvskällan jordbruksfastighet.

Fråga om investeringsfonder i förvärvskällan annan fastighet.

Beträffande förvärvskällan annan fastighet ha *de sakkunniga* framhållit, att en lagstiftning om investeringsfonder i denna förvärvskälla i enstaka fall — såvitt anginge mycket stora fastighetsföretag — kunde bli av viss betydelse. De sakkunniga ha emellertid icke ansett tillräckliga skäl föreligga att endast med hänsyn till dessa speciella fall föreslå införande av en fondlagstiftning för förvärvskällan annan fastighet.

I *remissyttrandena* har de sakkunnigas mening i allmänhet godtagits på denna punkt.

Sveriges fastighetsägareförbund har emellertid intagit en annan ståndpunkt. Förbundet har sålunda hemställt, att åtgärder måtte vidtagas för införande av bestämmelser om rätt till avdrag för avsättning till investeringsfond jämväl för nu ifrågakvarande förvärvskälla. Fastighetsägareförbundet har därvid framhållit i huvudsak följande.

En avdragsrätt av ifrågakvarande slag skulle vara av stor betydelse även för andra skattskyldiga än de större fastighetsföretagen. Näringslivets skattedelegation hade i en till 1944 års allmänna skattekommitté avlämnad promemoria framhållit, att ett återhållande moment i lagstiftningen skulle avlägsnas genom medgivande att investeringsfond för byggnader finge i förvärvskällan rörelse användas icke blott för nybyggnader utan även för reparationsarbeten å byggnader, vilket allenast skulle innebära ett fullföljande av de principer, som kommit till uttryck i bestämmelserna om rätt till avdrag för avsättning till bekostande av underhållsarbeten å fartyg. Skattedelegationen hade även framhållit, att lagstiftningens national-ekonomiska betydelse begränsats genom att den medgäve avdrag endast för avsättning i förvärvskällan rörelse och i vissa fall endast för aktiebo-

lag och ekonomiska föreningar samt att den borde i viss utsträckning kunna göras tillämplig bland annat även vid beräkning av inkomst av annan fastighet. Dessa synpunkter borde enligt fastighetsägareförbundets mening beaktas, och de sakkunnigas förslag borde alltså kompletteras så att investeringsfond för byggnader finge förekomma även i förvärvskällan annan fastighet samt användas jämväl för reparationsarbeten. Reparationer av fastigheter hade till följd av kriget blivit i hög grad eftersatta och avkastningen hade därför under denna tid visat en rätt betydande stegring. Möjlighet till avsättning för framtida reparationer borde därför finnas, när följden eljest bleve att större delen av fastighetsbeståndet, då normala förhållanden åter inträdde och de eftersatta reparationerna verkställdes, komme att visa betydande underskott. För att avdragsrätt skulle kunna medgivas torde emellertid erfordras, att vederbörande skattskyldig hade ordnad bokföring. Att inkomstberäkningen, trots att sådan bokföring funnes, skedde efter kontantprincipen borde icke utesluta möjligheten att få avdrag för avsättning till investeringsfond. Enbart den omständigheten att skattskyldig hade ordnad bokföring borde sålunda anses tillräcklig för rätt till avdrag. Vad anginge avdragets storlek borde detta bestämmas att motsvara den ungefärliga årliga normala reparationskostnaden, därvid i författningstexten lämpligen syntes böra angivas en viss procent, beräknad å hyresinkomsterna eller taxerade byggnadsvärdet. Möjligen kunde en dubbel spärr tänkas så att avdrag för avsättning icke finge beräknas till högre belopp än det lägsta av de tal, som framkomme enligt dessa regler. Hinder borde icke föreligga att samtidigt medgiva avdrag för verkliga utförda reparationer och avsättning till investeringsfond. Till förebyggande av att skattskyldig tillskansade sig obehörig skattelindring borde föreskrivas, att medgivna avdrag för avsättningar till investeringsfond, till den del avsättningarna icke använts till reparationer, skulle upptagas till beskattning i den mån de återbekommes vid fastighetens försäljning. I övrigt torde de för investeringsfonder i rörelse gällande principerna kunna tillämpas.

Förutsättningen för att rätt till avdrag vid taxering för avsättning till investeringsfond i förvärvskällan annan fastighet skall få någon praktisk betydelse torde vara, att avsättning får göras även för underhålls- och reparationsarbeten. Emellertid är enligt de sakkunnigas förslag avsättning för sådant ändamål i förvärvskällan rörelse icke tillåten, och i detta avseende ämnar jag icke förorda någon ändring i förslaget. Att i fråga om ändamålen för avsättningarna vidga avdragsrätten speciellt för förvärvskällan annan fastighet torde å andra sidan icke böra komma i fråga. Därtill kommer att, om avdragsrätt i denna förvärvskälla överhuvud taget skall tillåtas, avdragsrätten av praktiska skäl torde böra gälla även för fysiska personer med de särskilda problem, som detta för med sig. Jag delar därför de sakkunnigas mening att lagstiftningen om investeringsfonder icke bör utsträckas att omfatta förvärvskällan annan fastighet.

*Departements-
chefen.*

Investeringsfond för byggnader. Fråga om skattefrihet för bostadssubvention åt anställd.

Enligt *de sakkunnigas* förslag skall investeringsfond för byggnader få tagas i anspråk för avskrivning av kostnader för ny-, till- eller ombyggnad eller bidrag till bostadsbyggande för arbetare eller tjänstemän utan ledande ställning, vilka äro eller varit anställda hos den skattskyldige eller hos honom närstående företag. Om särskilda skäl föreligga skall Kungl. Maj:t kunna medgiva, att investeringsfond för byggnader får tagas i anspråk jämväl för avskrivning av kostnader för vägarbete, anordnande av vatten- och avloppsledningar, iordningställande i övrigt av tomtområde för bebyggelse samt liknande arbeten.

I samband med de föreslagna ändringarna beträffande de ändamål, för vilka investeringsfond för byggnader må tagas i anspråk, ha de sakkunniga föreslagit införande i punkt 3 av anvisningarna till 32 § kommunalskattelagen av en bestämmelse om viss skattefrihet för bostadssubventioner. De sakkunniga ha sålunda föreslagit, att vad skattskyldig såsom bidrag till förvärvande av tillfredsställande bostad för sig och sin familj uppburit av den, hos vilken han såsom tjänsteman utan ledande ställning eller såsom arbetare är eller varit anställd, eller av denne närstående företag må efter beskattningsnämnds beprövande undantagas från beskattning i vad det uppburna bidraget icke överstiger 3 000 kronor. Återstoden av bidraget, dock lägst 1 000 kronor och högst 5 000 kronor, skall på ansökan av den skattskyldige kunna efter beskattningsnämnds beprövande fördelas till beskattning på de fem beskattningsår, som infalla närmast efter det, då bidraget blivit för denne tillgängligt för lyftning. Om den skattskyldige avlider före utgången av nämnda tidsperiod, skola belopp, som enligt angivna fördelning belöpa å det beskattningsår, varunder dödsfallet skett, och senare beskattningsår, icke tagas till beskattning.

De sakkunnigas förslag innebär sålunda *dels* vissa jämkningar i nuvarande bestämmelser om de allmänna ändamål, för vilka investeringsfond för byggnader må tagas i anspråk, *dels* införande av en bestämmelse om att sådan fond må tagas i anspråk för bidrag till bostadsbyggande åt vissa anställda och *dels* införande av bestämmelser om skattelättnader för dylikt bidrag. I det följande behandlas dessa tre frågor var för sig.

1. Allmänna ändamål, för vilka fondmedlen må tagas i anspråk.

Angående de allmänna ändamål, för vilka investeringsfond för byggnader bör få tagas i anspråk, ha de sakkunniga anfört:

Enligt gällande lagstiftning må investeringsfond för byggnader tagas i anspråk för avskrivning å »byggnader», som uppförts under beskattningsåret. Ordalagen i lagstiftningen kunde möjligen åberopas till stöd för en restriktiv tolkning av vad som menas med uppförande av byggnad, så att icke till- eller ombyggnadsföretag inbegreps häri. Oavsett hur denna fråga bör med nu gällande lagstiftning besvaras, hava de sakkunniga kommit till den uppfattningen, att i en blivande lagstiftning investeringsfond för byggnader bör kun-

na tagas i anspråk även för till- och ombyggnadsarbeten. Ur arbetsmarknadssynpunkt äro dessa arbeten i stort sett av samma värde som nybyggnadsföretagen. Om man genom lämpliga till- och ombyggnadsåtgärder kan nå i stort sett samma resultat som genom en nybyggnad och detta kan ske för lägre kostnader, finnes ingen anledning varför icke sådana byggnadsarbeten skulle omfattas av lagstiftningen.

På grund härav föreslå de sakkunniga, att investeringsfond för byggnader må tagas i anspråk för avskrivning å kostnader för ny-, till- eller ombyggnad.

De sakkunniga hava i detta sammanhang till besvarande upptagit frågan, huruvida investeringsfond borde få tagas i anspråk för reparations- och därmed likställda underhållsarbeten.

Även om ett igångsättande av reparations- och underhållsarbeten i en lågkonjunktur i viss utsträckning kunde hava konjunkturstimulerande betydelse, skulle dock lagstiftningens utsträckande till dessa arbeten medföra betydande administrativa svårigheter. Såväl tillsynsmyndigheten som taxeringsorganen skulle få syssla med en mångfald åtgärder, vilka var för sig skulle hava föga inverkan på depressionens avhjäljande och vars samlade betydelse många gånger skulle vara tivelaktig och i varje fall svåröverskådlig. På grund härav hava de sakkunniga ansett sig icke böra framlägga förslag i nu antytt avseende.

De sakkunniga hava vidare till besvarande upptagit frågan huruvida med byggnadsarbeten skola likställas s. k. anläggningsarbeten, varmed här åsyftas vägarbeten, anordnande av vatten- och avloppsledningar, iordningställande i övrigt av tomtområden för bebyggelse samt liknande arbeten.

Vid bedömandet av frågan om dessa arbeten skola inrymmas under lagstiftningen torde böra uppmärksammas, att kostnaderna för dessa arbeten icke i taxeringshänseende äro avdragsgilla såsom omkostnader och att ej heller årliga värdeminskningsskattavdrag medgivnas för dylika arbeten.

Såsom tidigare framhållits — — — skulle skatteförmånen bliva störst, om investeringsfond finge användas till gäldande av sådana kostnader, vilka enligt vanliga beskattningsregler icke godkännas till avdrag på något av de angivna sätten.

Ehuru arbeten av ifrågavarande slag utgöra lämpliga sysselsättningsobjekt under en lågkonjunktur, hysa de sakkunniga med hänsyn till skattelindringens storlek betänkligheter mot att villkorslöst utsträcka lagstiftningen till denna grupp av åtgärder.

I särskilda fall kan emellertid ett ianspråktagande av investeringsfond för byggnader för dylika anläggningsarbeten, som icke sällan äro oräntabla, vara betingat av omständigheterna. Om i en depression brist skulle uppstå på byggnadsmaterial, så att byggnadsverksamheten försvåras eller förhindras, torde möjlighet böra beredas företagarna att taga fondmedlen i anspråk även för dylika anläggningsarbeten. Skulle stor arbetslöshet uppstå inom andra områden än byggnadsindustrin, samtidigt som denna industri har full sysselsättning, lär det i allmänhet vara mindre lämpligt att i större utsträckning sysselsätta den friställda arbetskraften inom byggnadsfacket på grund av arbetskraftens bristande yrkesvana och då en ansvällning av byggnadsarbetarkåren kan komma att medföra betydande svårigheter vid en framtida depression för detta fack. Även i ett dylikt läge kan det därför finnas skäl för ett medgivande att taga byggnadsfondens medel i anspråk för anläggningsarbeten. Medgivande, varom nu är fråga, kan även tänkas böra ifrågakomma, då fonds ianspråktagande för markförbättringsarbeten utgör en förutsättning för att överhuvud taget få i gång erforderlig byggnadsverksamhet på viss ort för att lösa en trängande bostadsfråga.

Medgivande att taga investeringsfond för byggnader i anspråk för ifrågavarande slag av anläggningsarbeten torde emellertid böra lämnas endast om

starka skäl av angivet slag eller annan särskild beskaffenhet prövas föreligga. Med hänsyn till hithörande frågors natur synes medgivande endast böra få lämnas av Kungl. Maj:t.

Beträffande vissa taxeringstekniska frågor vid ianspråktagande av investeringsfond för byggnader ha de sakkunniga framhållit följande:

Att investeringsfond tagits i anspråk för avskrivning av en tillgång, för vilken fonden upplagts, medför att tillgångens i taxeringshänseende gällande värde nedbringas i motsvarande mån. Gäller det byggnad, läser taxeringsnämnden få öva kontroll över att avskrivningsunderlaget icke vid taxeringarna upptages högre än detta restvärde. I regel läser det bliva nödvändigt att kräva avskrivningsplan för sådan kontroll. Har ett företag med anlåtande av investeringsfond verkställt avskrivning å nybyggnad, som för sig taxeras, torde detta likväl icke hindra, att äldre byggnader, som taxeras utan sammanblandning med nybyggnaden, fortsättningsvis avskrivs i förhållande till det äldre byggnadsbeståndets taxeringsvärde. Gäller det däremot tillbyggnad eller ombyggnad eller en nybyggnad, som taxerats gemensamt med äldre byggnader, torde det bliva nödvändigt att göra en ny avskrivningsplan för hela det byggnadsbestånd, som på detta sätt i taxeringshänseende behandlas som en enhet. Det komplicerar taxeringsarbetet att avskrivning efter genomförd investering i sistnämnda fall icke kan beräknas på byggnadens taxeringsvärde. Denna olägenhet förlorar dock i betydelse därigenom att aktiebolag och ekonomiska föreningar, som taxeras för inkomst av rörelse, i allt större utsträckning förete avskrivningsplaner även för byggnader.

Ur taxeringssynpunkt kan det synas belämligt, att en skattskyldig, som med investeringsfond fått göra en engångsnedskrivning på en av honom uppförd byggnad, vid försäljning av byggnaden beskattas för återbekommen avskrivning endast i den mån reglerna om realisationsvinstbeskattning härtill giva anledning. Det kan ifrågasättas, huruvida icke genom uttrycklig föreskrift borde stadgas oinskränkt skattskyldighet när genom investeringsfond gjord avskrivning sålunda återbekommes. Enligt de sakkunnigas mening torde emellertid detta problem sakna större praktisk räckvidd. Det bleve för övrigt svårt att kontrollera, att en dylik föreskrift efterlevdes. De sakkunniga hava därför icke ansett sig böra föreslå bestämmelser härom.

De sakkunnigas förslag i nu förevarande del har berörts i ett tiotal *remissyttranden*. Förslaget har därvid tillstyrkts utan reservation av statens byggnadslånebyrå och statens arbetsmarknadskommission, medan i övriga yttranden framförts vissa erinringar. Ur remissyttrandena må följande här återgivas.

Statens byggnadslånebyrå hälsar med tillfredsställelse förslaget att investeringsfond för byggnader efter Kungl. Maj:ts tillstånd skulle kunna anlitas för avskrivning av kostnader för anläggningsarbeten, särskilt med hänsyn därtill att det å område utom stadsplan åläge icke kommunen utan markägarna att utföra gator samt ledningar för vatten och avlopp. Byrån fortsätter:

Någon ändring härutinnan förutsattes icke i stadsplaneutredningens 1942 betänkande med förslag till byggnadslag m. m. Enligt vad erfarenheten utvisar har berörda förhållande icke sällan medfört, att bristfälliga eller provisoriska anläggningar för vatten och avlopp tillkommit, vilka flerstades orsakat svåra sanitära olägenheter. Beträffande vägaras standard är densamma inom sådana områden ofta mycket låg beroende därpå, att markägarna inom området mången gång haft intresse av att så långt möjligt begränsa sina utgifter för ändamålet. En förbättring i ovan påtalade missför-

hållanden synes flerstädes kunna inträda, därest investerade fondmedel få tagas i anspråk för ifrågavarande anläggningsarbeten.

Statens arbetsmarknadskommission anför:

Den föreslagna utvidgningen av avsättningsrätten beträffande investeringsfond för byggnader kan beräknas medföra, att avsättningarna i ännu högre grad än hittills komma att koncentreras till denna fond. Med hänsyn till byggnadsverksamhetens stora betydelse som konjunkturstimulerande faktor kunna de inom det enskilda näringslivet gjorda fondavsättningarna för byggnadsändamål komma att utgöra värdefulla bidrag till den allmänna investeringsreserven. Å andra sidan får inte bortses från husbyggnadsverksamhetens begränsade möjligheter att lokalt bereda från andra näringsområden friställd arbetskraft sysselsättning. Ur arbetsmarknadssynpunkt har därför förslaget om att fond för byggnader även under vissa villkor skall få tagas i anspråk för anläggningsarbeten en viss betydelse. Härigenom skapas nämligen en möjlighet att i viss utsträckning utnyttja ifrågavarande fonder såväl i sådana fall, då arbetslöshet uppkommer inom andra områden än byggnadsindustrien samtidigt med att denna industri har full sysselsättning, som i sådana fall, då knapphet på byggnadsmaterial utesluter utvidgning av husbyggnadsverksamheten i konjunkturutjämningsssyfte. Kommissionen anser sig därför böra biträda ifrågavarande förslag.

Kammarrätten framhåller, att de sakkunnigas skäl för att icke föreslå bestämmelser om beskattning av vid försäljning återvunna avskrivningar i de fall då realisationsvinstbeskattning icke kunde ifrågakomma — eller att frågan saknade större praktisk räckvidd — icke verkade övertygande. Kammarrätten fortsätter:

Det måste nämligen kunna inträffa, att byggnad, vars värde nedskrivits med anlåtande av fondmedel, säljes, sedan mer än tio år förflutit efter den skattskyldiges förvärv av fastigheten. Det må i samband härmed framhållas, att enligt praxis vinst, som vid försäljning av en fastighet beräknats belöpa på en byggnad, vilken å fastigheten uppförts senare än tio år före försäljningen, vid det förhållandet, att säljaren ägt tomten under längre tid än tio år, ej utgör beskattningsbar inkomst (R.Å. 1927 ref. 2). Då skattskyldiga, som kunna förmodas göra avsättningar till investeringsfond för byggnader, ofta torde sedan länge hava varit ägare av den mark, varå med fondmedlen avskrivna byggnader uppförts, bör man måhända räkna med att försäljning av fastighet med sådan byggnad, där icke tomtförsäljningsrörelse föreligger, leder till att inkomst undgår beskattning. Däremot vill kammarrätten instämma uti det i betänkandet gjorda uttalandet, att det vore svårt att kontrollera en sådan föreskrift om oinskränkt skattskyldighet, som ovan berörts. De vid tidigare tillfällen gjorda utredningarna härutinnan — föranledda av överväganden huruvida fri avskrivning å byggnader skulle kunna medgivas — torde till och med få anses hava utvisat, att trygghet för beskattning i förevarande avseende knappast står att vinna.

Vid införandet av den nuvarande försökslagstiftningen ansågos betänkligheter av nu antydd art uppenbarligen icke böra hindra dess genomförande, och kammarrätten anser, att så ej heller nu bör vara fallet, även om möjligheterna till fondavsättningar föreslås ökade. Det torde nämligen kunna göras gällande, att den med lagstiftningen i förevarande avseende avsedda effekten — konjunkturutjämnning och ökad bostadsproduktion — kan vara värd att vinnas även till priset av den brist på jämlikhet i beskattningen, som härav tilläventyrs kan föranledas.

Då kammarrätten sålunda, ehuru med tvekan, tillstyrker, att investeringsfond för byggnader upptages i den nya lagstiftningen, vill kammarrätten

emellertid framhålla önskvärdheten av att uppmärksamhet för framtiden ägnas lagstiftningens verkan i nu avsett hänseende.

De sakkunniga diskutera frågan, huruvida med byggnadsarbeten skola likställas s. k. anläggningsarbeten, och föreslå, att så i särskilda fall skall få ske, dock blott efter medgivande av Kungl. Maj:t. Nu gällande lagstiftning medger icke i något fall, att de med obeskattade vinstmedel verkställda avsättningarna till investeringsfond få användas annorledes än för avskrivning å kostnader, som enligt allmänna beskattningsregler äro vid inkomsttaxeringen avdragsgilla, antingen på en gång eller medelst årliga värdeminskningssavdrag. Kan tvekan yppas redan i fråga om fondmedlens användande för avskrivning å byggnader, i fråga om vilka blott årliga värdeminskningssavdrag kunna medgivas, måste detta i än högre grad bliva fallet, när det gäller omkostnader, som överhuvud taget icke äro enligt gällande beskattningsregler avdragsgilla. Det kan även befaras, att därest i ett hänseende och för vissa skattskyldiga avsteg anses kunna göras från dessa regler, anspråk kunna med visst fog komma att väckas om avsteg från samma regler i andra hänseenden eller för andra skattskyldiga. Kammarrätten får alltså med hänsyn till skatterättsliga principer avstyrka de sakkunnigas förslag i denna del. Om återigen den ifrågasatta rätten till avskrivning av anläggningskostnader anses vara av sådan väsentlig betydelse för syftet med den föreslagna lagstiftningen, att de skatterättsliga principerna måste i viss mån eftergivas, är en fråga, som undandraget sig kammarrättens bedömande.

Länsstyrelsen i Norrbottens län framhåller, att investeringsfonder för byggnader visserligen ur allmän synpunkt torde bliva av stor betydelse för att åstadkomma arbetstillfällen under lågkonjunktur men att avsättning till sådan fond i regel endast torde komma att utnyttjas av större väl konsoliderade företag, vilka härigenom kunde bereda sig avsevärda fördelar ur skattesynpunkt. Mindre ej så väl konsoliderade företag ävensom företag, vilka icke dreves som aktiebolag eller ekonomisk förening, torde däremot knappast komma att begagna sig av rätten till avsättning till investeringsfond.

Olägenheten av att belopp, som använts till nedskrivning av byggnad, i vissa fall kunna återvinnas utan att bli föremål för beskattning har påpekats i några andra yttranden.

Sälunda framhåller *länsstyrelsen i Örebro län*, att de sakkunnigas åsikt om obehövligheten av särskilda bestämmelser vid försäljning av helt eller delvis avskriven byggnad måhända vore riktig men att de sakkunniga icke berört det fallet att en byggnad förstörts genom brand. Den ersättning för själva byggnaden, som då erhöles, vore icke till någon del skattepliktig enligt gällande regler även om branden inträffade inom en tioårsperiod. Det kunde icke anses tillfredsställande att en brandskadeersättning, som mycket väl kunde tänkas utfalla kort tid efter det en byggnad med hjälp av en investeringsfond nedskrivits till 0, skulle bliva helt skattefri. Lämpliga bestämmelser borde meddelas till förebyggande av de missförhållanden, som här kunde yppa sig.

Länsstyrelserna i Östergötlands och Gävleborgs län framhålla som en svaghet i förslaget, att ett företag, som med investeringsfond fått göra en engångsnedskrivning på en av företaget uppförd byggnad, vid försäljning av byggnaden beskattades för återbekommen avskrivning endast i den mån reglerna för realisationsvinstbeskattning härtill gäve anledning.

Länsstyrelsen i Värmlands län anför, att enligt länsstyrelsens förmenande det icke vore alldeles betydelseöst med en bestämmelse om skattskyldighet, när genom investeringsfond gjord avskrivning återbekommes, till förhindrande av missbruk. Det finge väl anses icke hava avsetts att fondbelopp, som genom överlåtelse av byggnad återfördes till skattskyldigs disposition, skulle kunna undgå beskattning, och frånvaron av en sådan bestämmelse skulle kunna inbjuda till manipulationer t. ex. i samband med ombildning av ett aktiebolag. Av denna anledning ville länsstyrelsen för sin del förorda ett stadgande av angivet innehåll.

Taxeringsnämndsordförandenas riksförbund anser ett dylikt stadgande absolut nödvändigt och anför som stöd härför det exemplet att en skattskyldig 1936 eller tidigare köpt en tomt, varå han 1947 eller senare uppförde en byggnad, som omedelbart nedskreves genom anlitande av investeringsfond för att sedan försäljas. Försäljningsvinsten kunde då icke beskattas, medan köparen i vanlig ordning kunde erhålla värdeminskningssavdrag beräknat å anskaffnings- eller taxeringsvärdet.

Länsstyrelsen i Gotlands län ifrågasätter också en bestämmelse av angivet innehåll och framhåller i övrigt, att kontrollen av efterlevnaden torde underlättas, därest avskrivningsplan för byggnad gjordes obligatorisk, när avskrivning skett med ianspråktagande av investeringsfond. Såsom de sakkunniga framhållit föredde aktiebolag och ekonomiska föreningar i allt större utsträckning sådana planer, varför en bestämmelse härom i regel ej torde bereda nämnvärda svårigheter. I planen skulle årligen anmärkas summan av avskrivningar, som skett med anlitande av investeringsfond. — Frågan om investeringsfonds för byggnader användning för reparations- och underhållsarbeten torde förtjäna ytterligare övervägande. Nuvarande skattebestämmelser syntes befordra en tendens hos de skattskyldiga att i största möjliga omfattning förlägga dylika arbeten — i den mån de kunde förskjutas i tiden — till år med goda vinster, då omkostnadsavdragen kunde utnyttjas bättre än under år med sämre vinstresultat. Detta förhållande kunde i viss mån bidra till en skärpning av konjunktursvängningarna.

Behovet av avskrivningsplan för byggnader, som bekostats med till investeringsfond avsatta medel, har påpekats i ett par andra yttranden.

Länsstyrelsen i Uppsala län anför sålunda:

Att avsatt belopp till investeringsfond för byggnader får användas till nedskrivning av ny-, till- eller ombyggnad medför en hastigare nedskrivning än eljest. Det synes därför nödvändigt, att avskrivningsplan finnes upplagd för kontroll av att icke mer än 100 % avskrivs. De sakkunniga hava härvid förutsatt, att en sådan plan skall upprättas för den nya byggnaden, eller, om denna samtaxeras med redan befintliga, avskrivningsplan upprättas för hela byggnadsbeståndet. Skattemyndigheterna torde emellertid icke kunna förvägra en skattskyldig att efter tillstånd av arbetsmarknadskommissionen disponera avsatt belopp för nedskrivning å nyuppförd byggnad, även om avskrivningsplan ej finnes. Det torde därför vara nödvändigt, att, för att avsättning till investeringsfond för byggnader skall få verkställas, det villkoret uppställas, att tillförlitlig värdeminskningssplan å befintliga byggnader fin-

nes upplagd. Om sådan ej finnes, torde det för myndigheterna bliva svårt att få full kontroll över att ej för höga avdrag medgivas i framtiden.

Liknande åsikt uttalas av *länsstyrelsen i Kristianstads län* under framhållande, att 8 § i de sakkunnigas förslag torde böra givas en klarare formulering.

Länsstyrelsen i Kronobergs län anför, att såsom villkor för investeringsfonds för byggnader användning för till- eller ombyggnadsarbeten borde uppställas, att godkänd avskrivningsplan funnes upprättad för den till- eller ombyggda fastigheten.

*Departements-
chefen.*

Investeringsfond för byggnader, vilken enligt gällande bestämmelser får tagas i anspråk för avskrivning å byggnader som *uppförts* under beskattningsåret, skall enligt förslaget få tagas i anspråk för avskrivning av kostnader för *ny-, till- eller ombyggnad*. Mot den sålunda föreslagna ändringen har ingen erinran gjorts vid remissbehandlingen och även jag biträder förslaget härutinnan.

Liksom enligt gällande bestämmelser får enligt förslaget investeringsfond för byggnader icke tagas i anspråk för reparationsarbeten. Jag anser de sakkunnigas skäl för denna ståndpunkt bärande och delar sålunda deras mening även i detta avseende.

Särskilt då byggnad uppföres å entreprenad torde det förekomma, att byggnadskostnaderna icke påföras fastighetens konto förrän under det år, då byggnadsarbetet slutförts. Bland annat med hänsyn härtill torde möjlighet böra beredas den skattskyldige att, i sådana fall då byggnadsarbetet pågår flera år, under det sista året taga fonden i anspråk för avskrivning jämväl av de kostnader, som belöpa å de tidigare åren. Jag förordar i enlighet härmed en bestämmelse att, därest investeringsfond för byggnader fått tagas i anspråk under flera på varandra följande beskattningsår samt *ny-, till- eller ombyggnad* pågått under flera av de sa år, den skattskyldige skall äga att under det sista året taga fonden i anspråk för avskrivning å byggnaden med högst ett belopp motsvarande de sammanlagda byggnadskostnaderna under de ifrågasvarande åren.

Enligt förslaget skall efter Kungl. Maj:ts medgivande investeringsfond för byggnader få tagas i anspråk för avskrivning av kostnader för vägarbete, anordnande av vatten- och avloppsledningar, iordningställande i övrigt av tomtområde för bebyggelse samt liknande arbeten (s. k. anläggningsarbeten). I detta avseende innebär förslaget en principiell utvidgning av avdragsrätten i förhållande till gällande lagstiftning i så måtto att avdrag skulle komma att medgivas för avsättning till kostnader, vilka i och för sig icke äro avdragsgilla. Rätt till avdrag för avsättningen skulle därför i detta fall innebära en väsentligt större förmån för den skattskyldige än vad eljest är fallet.

Förslaget har i denna del avstyrkts av kammarrätten på grund av principiella skäl och även jag är tveksam om lämpligheten av en sådan utsträckning av avdragsrätten. I princip avser nämligen lagstiftningen om investeringsfonder icke att bereda den skattskyldige en skattelättnad i egentlig mening utan endast att medgiva en förskjutning i fråga om tiden för avdragets utnyttjande. I och för sig verkar det också egendomligt, att avdrag för en

eljest icke avdragsgill grundförbättringskostnad skulle medgivas blott därför att avdraget yrkades för ett tidigare år än det kostnaden egentligen avsåge.

Emellertid kan det, som de sakkunniga framhållit, i vissa lägen vara ur allmänna synpunkter fördelaktigt att låta till investeringsfond för byggnader avsätta medel tagas i anspråk för arbeten av ifrågavarande slag. Genom den föreslagna bestämmelsen att Kungl. Maj:ts tillstånd erfordras för att taga fondmedlen i anspråk för dylikt ändamål torde även vinnas garantier för att rätten icke bleve utnyttjad i andra fall än då det ur allmänna synpunkter vore påkallat. Med hänsyn härtill anser jag mig, trots det förut anförda, böra godtaga de sakkunnigas förslag. Jag vill dock understryka, att Kungl. Maj:ts medgivande bör lämnas endast då starka skäl för medlens användning för det ifrågakomna ändamålet föreligga.

Om till investeringsfond avsätta medel användas till byggnadsarbeten innebär detta i stort sett ingen egentlig skattelättnad, eftersom avskrivningsunderlaget beträffande byggnaden nedbringas i motsvarande grad. Härigenom kommer det vid avsättningen av medlen erhållna avdraget att så småningom uppvägas av minskade avdrag för värdeminskning å byggnaden. Avyttras byggnaden och föreligga förutsättningar för beskattning av realisationsvinst, kommer beskattning av de ur investeringsfonden tagna medlen, i den mån de återvinnas genom avyttringen, att ske för det beskattningsår varunder avyttringen företages.

Emellertid kan det hända att investerade medel återvinnas vid avyttring av byggnad under sådana omständigheter att beskattning för realisationsvinst icke kan ske. För sådant fall innebär såväl den nuvarande som den föreslagna lagstiftningen den förmånen för den skattskyldige att han återbekommer medel, för vilka skattefrihet åtnjutes, utan motsvarande skatteplikt och utan att skyldighet för vederbörande ägare föreligger att för framtiden underkasta sig reduktion av värdeminskningsskatt. De betänkligheter, som äro förenade med en dylik lucka i beskattningen, ha de sakkunniga avvisat med att problemet saknade större praktisk räckvidd och att en föreskrift om skattskyldighet för återvunna fondmedel bleve svår att bringa i praktisk tillämpning.

Emellertid har i flera remissyttranden framhållits behovet av en särskild bestämmelse om skattskyldighet i det fall att en med användning av investeringsfond gjord avskrivning återbekommes utan att beskattning för realisationsvinst kan ifrågakomma. Starka skäl ha därvid anförts för en dylik komplettering av lagstiftningen. Särskilt den i ett par remissyttranden framhållna omständigheten att enligt praxis beskattning för realisationsvinst icke anses kunna åsättas den, som säljer en byggnad omedelbart efter uppförandet, om blott marken, varpå byggnaden står, varit i säljarens ägo mer än tio år, synes tala för att en bestämmelse till förhindrande av missbruk bör meddelas.

Å andra sidan kan man icke bortse från att en generell bestämmelse om beskattning av i byggnad investerade fondmedel, i händelse gjord avskrivning sedermera återvinnas, skulle föranleda stora kontrollsvårigheter. Därför

torde den tid, inom vilken sådan beskattning skall ske, böra på något sätt begränsas. Det synes i detta avseende tillräckligt, om beskattning sker i de fall då till investeringsfond avsatt belopp återvinnes inom tio år från utgången av det beskattningsår, varunder medlen tagits i anspråk. Det viktigaste är nämligen att förhindra skattespekulationer i samband med försäljning av byggnader, som uppförts med användning av investeringsfondsmedel, och detta torde i stort sett ske genom en sådan bestämmelse.

Jag förordar sålunda, att i den föreslagna förordningen intages en bestämmelse av innehåll att om ny-, till- eller ombyggnad företagits med anlitan- de av till investeringsfond avsatta medel samt fastigheten därefter — inom tio år från utgången av det beskattningsår, varunder medlen tagits i anspråk — avyttras utan att förutsättningarna för beskattning av realisationsvinst äro för handen, såsom intäkt av rörelse skall upptagas vad som vid avyttringen må hava återbekommits av belopp, för vilka den skattskyldige tillgodonjutt avdrag enligt ifrågavarande förordning. Motsvarande regel bör, som länsstyrelsen i Örebro län särskilt påpekat, gälla vid erhållande av brandskade- ersättning eller dylikt för byggnad.

För att icke vid tillämpningen av denna bestämmelse tveksamhet skall uppstå, hur det genom avyttring återvunna beloppet skall beräknas, torde i författningstexten böra närmare angivas hur beräkningen i detta fall skall ske. Olika metoder äro nämligen härvidlag tänkbara, vilket torde framgå av följande exempel.

Å en fastighet, som för mera än tio år sedan inköpts för 100 000 kronor, uppföres en byggnad för 200 000 kronor, därvid investeringsfond för byggnader tages i anspråk till ett belopp av 100 000 kronor. Fastigheten försäljes nio år efter byggnadens uppförande för 275 000 kronor. Under dessa nio år har vid taxering medgivits avdrag för värdeminskning med 18 000 kronor (2 procent av 100 000 kronor per år). Om man bortsåge från nämnda värdeminskningsavdrag, skulle vid avyttringen ($275\ 000 - 200\ 000 =$) 75 000 kronor beskattas. Om hänsyn däremot toges till åtnjutna värdeminskningsavdrag bleve den skattepliktiga intäkten [$275\ 000 - (200\ 000 - 18\ 000) =$] 93 000 kronor. — Av dessa båda alternativ anser jag det senare böra väljas. I den mån återvinning skett synes det nämligen rimligt, att denna i första hand anses hänförlig till det vid avsättningen till investeringsfond erhållna avdraget.

Författningsmässigt torde den av mig sålunda föreslagna regeln lämpligen kunna uttryckas så att vid avsättning till investeringsfond erhållet avdrag skall anses återvunnet före åtnjutna avdrag för värdeminskning.

Några remissmyndigheter ha ansett, att i författningen borde intagas en uttrycklig bestämmelse om att såsom villkor för rätt till avdrag för avsättning till investeringsfond för byggnader skall gälla, att värdeminskningsplan för befintliga byggnader upprättas. Naturligtvis bör kontroll övas över att avdrag icke åtnjutes för värdeminskning å byggnad, i den mån denna uppförts med anlitan- de av investeringsfond, liksom det bör tillses att vid avyttring av fastighet under förut angivna omständigheter återvunna investeringsfondsmedel bli vederbörligen beskattade. Beskattningsmyndigheterna torde emellertid ha

möjligheter att införskaffa värdeminskningsplan eller annat erforderligt material för sådan kontroll utan särskilda föreskrifter härom.

2. Fondmedlens användning till främjande av bostadsbyggande.

De sakkunniga ha till en början redogjort för Sveriges industriförbunds förut omnämnda skrivelse den 21 december 1943 och däröver infortrade remissyttranden m. m. (se betänkandet s. 64—71). Vidare ha de sakkunniga anfört:

Det är en känd sak, att bostadsbeståndet i stora delar av vårt land är otillfredsställande såväl beträffande tillgången på bostäder i förhållande till antalet bostadssökande som med hänsyn till de tillgängliga bostädernas storlek och kvalitet.

Den rena bostadsbristen är väsentligen en kristidsföreteelse, sammanhängande med att nybyggnadsverksamheten under krigets första år kraftigt minskades och att densamma icke heller därefter kunnat hålla jämna steg med en kraftigt ökad tillströmning av nya bostadssökande inom rikets tätorter. Denna tillströmning är delvis betingad av högkonjunktorens stegrade efterfrågan på arbetskraft.

Bostadsbyggandet i rikets tätorter omfattade under perioden 1935—1939 i medeltal ca 36 000 lägenheter per år och hade under år 1939 uppnått en toppsiffra av ca 45 000 lägenheter. Under krigets första skede minskades byggnadsverksamheten katastrofalt. Sålunda sjönk lägenhetstillskottet under 1940 till omkring 20 000 lägenheter. År 1941 torde ha producerats högst 13 000 till 14 000 lägenheter. Till följd av bland annat statliga åtgärder av subventionskaraktär har emellertid verksamheten därefter ökat. Sålunda tillkommo under år 1942 omkring 23 000, under år 1943 omkring 33 000 och under år 1944 omkring 36 000 lägenheter. Produktionen beräknas under år 1945 — trots verkningarna av materialbristen och konflikten inom verkstadsfacket — komma att stiga till 40 000 lägenheter. För 1946 torde man komma att eftersträva förverkligandet av ett byggnadsprogram om 45 000 lägenheter. Man kan räkna med att den akuta bostadsbristen inom ett fåtal år kommer att avhjälpas inom rikets tätorter, därest produktionsvolymen även i fortsättningen hålles uppe på en tillfredsställande nivå.

Ett program, som går ut på att skapa en tillfredsställande bostadsstandard, är däremot en fråga på lång sikt.

Beträffande de smärre industriernas arbetarebostadsfråga ha de sakkunniga åberopat en av industriens utredningsinstitut år 1944 framlagd, av arkitekten J. Curman verkställd undersökning (Industriens arbetarbostäder) samt i anslutning härtill anfört:

I denna undersökning konstateras att industriarbetarnas bostadsfråga i vissa fall utgör ett problem av annan art än för den stora allmänheten i städer och orter, där en allmän hyresmarknad finnes. På mindre industriorter och särskilt sådana, som domineras av en enstaka industri, föreligger nämligen icke tillräcklig säkerhet i bostadsefterfrågan för att en privat hyresmarknad av tillräcklig omfattning skall komma till stånd. Industriföretagen ha därför sedan gammalt själva måst sörja för sina arbetares bostadsförsörjning på dessa orter.

Det totala antalet av industriföretag upplåtna arbetarebostäder uppskattas i utredningen till ca 60 000 lägenheter. Vid företag, som äro belägna på landsbygden och dominera en Orts näringsliv, bor i genomsnitt var tredje arbetare i sådana bostäder. Detta gäller främst de typiska landsortsindustrierna —

järn och trä. Från början ingingo företagens bostäder vanligen som en naturaförmån i lönen. Under de senaste decennierna har man eftersträvat att få bort naturaförmåner av detta slag ur löneavtalen och att övergå till konstantlön. Den av arbetsgivaren betingade hyran har dock i allmänhet satts så lågt att en indirekt löneförmån för de i företagets hus boende arbetarna kommit att kvarstå. Av en i samband med utredningen företagen rundfråga framgår att hyran i företagslägenheter på 1 rum och kök i genomsnitt är ca 15 kronor för månad å dessa mindre industriorter. Den låga hyran har icke kunnat förränta moderniseringar och förbättringar av lägenheterna, som härigenom eftersatts, och naturligtvis icke heller lämnat överskott för någon nyproduktion av bostäder. I stället för nyproduktion i egen regi ha företagen under de senaste årtiondena sökt att genom subventioner till de anställda stimulera egnahemsbyggandet.

Företagens bostäder äro alltså till största delen belägna i äldre hus. Ungefär 60 procent äro uppförda före 1900. Lägenheterna bestå till $\frac{3}{4}$ av högst ett rum och kök. I allmänhet äro lägenheterna dock förhållandevis rymliga med en lägenhetsyta på 50 å 55 kvadratmeter. Lägenheterna sakna i stor utsträckning moderna bekvämligheter; vatten och avlopp förekomma i endast hälften och wc i 20 procent av lägenheterna. Badrum finnes endast i 5 procent av de av företagen upplåtta lägenheterna.

I undersökningen har gjorts en uppskattning av nybyggnadsbehovet på industriorterna, vilket främst hänför sig till önskvärdheten att ersätta kvalitativt ej fullgoda smålägenheter med sådana som bättre motsvara tidens krav. Antalet kvalitativt undermåliga och ej reparationsdugliga lägenheter uppskattas till 95 000 för hela industriarbetarbefolkningen och till 38 000 på de mindre industriorterna, varav 15 000 utgöras av företagens bostäder. Härtill kommer ett nybyggnadsbehov för höjande av rymlighetsstandarden på ca 50 000 lägenheter för hela industriarbetarbefolkningen, varav 20 000 för de mindre industriorterna.

De sakkunniga ha härefter framhållit, att understöd till bostadsbyggande i olika former lämnades av det allmänna, och i sammanhang härmed erinrat om kungörelsen den 4 september 1935 (nr 512) angående lån och bidrag av statsmedel till främjande av bostadsförsörjning för mindre bemedlade, barnrika familjer, kungörelsen den 27 maj 1938 (nr 247) angående lån och bidrag av statsmedel för beredande av bostäder i egnahem åt dylika familjer samt kungörelsen den 22 juni 1939 (nr 462) angående statsbidrag till pensionärshem. Vidare ha de sakkunniga erinrat om de under kriget tillskapade särskilda låneformer, delvis av subventionskaraktär, som regleras genom kungörelsen den 30 juni 1942 (nr 569) angående tertiär- och tillägglån för vissa bostadsbyggnadsföretag. Slutligen ha de sakkunniga omnämnt vissa motioner i ämnet vid 1945 års riksdag samt vidare anfört:

De sakkunniga vilja i detta sammanhang betona, att bostadsbyggandet och bostadsstandarden betingas av ett flertal olika faktorer. Folkmängds- och inkomstförhållanden, arbetstillgång, företagsamhet, bostadsvanor, tillgång på tomter och byggnadsmaterial samt kreditmöjligheter spela härvid in. Helt allmänt kan sägas att, om bostadsbehovet skall kunna tillgodoses genom en fri marknad utan särskilda stödåtgärder från samhällets sida, måste dels hyran för en ur social synpunkt tillfredsställande bostad kunna förränta det i bostadsbyggandet nedlagda kapitalet, dels inkomstförhållandena möjliggöra för den bostadssökande befolkningens stora flertal att av sina inkomster avstå så stor del av inkomsten, som svarar mot denna hyra. Brista dessa förutsättningar — tillfälligt, lokalt eller för vissa befolkningsgrupper — så

att bostadsbrist uppstår eller bostadsstandarden icke kan hållas uppe på en nivå, som motsvarar rimliga önskemål, kan man söka komma till rätta med frågan genom att antingen stödja bostadsproducenterna i deras verksamhet eller ock direkt understödja de bostadsbehövande. Dagens politik visar, att samhället under nu rådande förhållanden sökt sig fram efter båda dessa linjer.

Beträffande frågan om avsättning till investeringsfonder för bostadsbyggandets främjande ha de sakkunniga framhållit, att samhällets intresse av en väsentlig förbättring i bostadsförsörjningen vore av sådan vikt, att detta intresse vid sidan av konjunkturutmätningssintresset här borde få göra sig i hög grad gällande, samt i övrigt anfört:

Betraktas frågan utslutande ur konjunkturutmätningssynpunkt, kan enligt de sakkunnigas mening icke resas invändning mot att fondavsättningar tillåtas för bostadsbyggnadsändamål på samma sätt som för övrig byggnadsverksamhet, då den konjunkturutmätningseffekten i båda fallen i huvudsak lär vara densamma. Många gånger torde byggandet av bostäder vara ett ur arbetsmarknadssynpunkt särskilt lämpligt arbetsobjekt.

I samma mån som konjunkturutmätningssintresset tillgodoses, främjas även det sociala intresset av bättre bostadsförhållanden. Givetvis kan bostadsfrågan i särskilda fall vara så trängande att dess lösande icke bör uppskjutas till en framtida lågkonjunktur. Att anordningen med investeringsfonder då icke kommer till sin fulla rätt och att då även andra vägar böra beträdas, utgör, enligt de sakkunnigas mening, icke tillräckliga skäl mot fondlagstiftningens införande. Betydelsen av en motsättning mellan konjunkturutmätningssynpunkterna och de bostadssociala hänsynen bör nämligen icke överdrivas, då det som regel icke bör bli omöjligt att förlägga ianspråktagandet av fonden till sådan tidpunkt att båda intressena i tillräcklig grad bliva tillgodosedda.

Mot beredande av nu ifrågavarande skattefördelar i syfte att stimulera bostadsbyggandet kan måhända invändas, att anordningen företrädesvis kommer att gynna orter med bärkraftiga industriföretag, vilket kan leda till att en ojämnhet mellan olika orter i fråga om bostadsförsörjningsmöjligheterna uppkommer eller vidmakthålles. En viss ojämnhet kan för övrigt även komma att framträda på samma ort mellan dem, som härigenom få sin bostadsfråga löst, och övriga skattskyldiga. Enligt de sakkunnigas mening böra emellertid de anförda betänkligheterna få vika, då man likväl bör kunna räkna med att nå ett för samhället värdefullt resultat. Man kan utgå från, att avsättningsmöjligheterna endast komma att utnyttjas av företag å orter där ett bostadssocialt behov av angelägen beskaffenhet verkligen föreligger och endast i den mån avsättningar erfordras för tillgodoseende av detta behov. Det bör vidare framhållas, att om genom investeringsfondernas hjälp bostadsfrågan löses vid vissa företag, många andra företag komma att finna sig föranledda att gripa sig an problemet och söka medverka till en godtagbar lösning. Samhällets uppgift kan då inskränka sig till att söka i övrigt komma till rätta med bostadsfrågan.

På grund av vad sålunda anförts förorda de sakkunniga, att fondavsättningarna även må avse bostadsbyggnadsändamål.

Då det får anses önskvärt att underlätta den form av bostadsbyggande, som i varje särskilt fall anses lämpligast — vilket i icke ringa utsträckning torde vara egnahemsbyggande — föreslå de sakkunniga, att investeringsfond för byggnader även må användas för subventionering av bostadsbyggande, som utföres för personal, anställd vid det ifrågavarande företaget eller detta närstående företag, eller för egnahemsföreningar, bildade huvudsakligen av per-

sonal hos företaget eller närstående företag eller av närstående företag med uppgift att uppföra bostäder åt nämnda personal. Det förutsättes givetvis, att dessa subventioner komma till användning för bostadsändamål på sådan tid och sådant sätt att effekten i arbetsmarknadshänseende och ur bostadssocial synpunkt i huvudsak blir av samma värde som om bolaget ordnat bostadsfrågan i egen regi. Till förhindrande av missbruk bör emellertid enligt de sakkunnigas mening fonden icke få användas för utbetalande av subventioner till tjänstemän i ledande ställning. Med tjänsteman i ledande ställning avses de sakkunniga befattningshavare, som i egenskap av verkställande direktör, styrelseledamot eller eljest kan antagas utöva inflytande å företagets medelsdispositioner för ifrågakvarande ändamål. Beträffande subventionernas beskattning hos de anställda hänvisas till framställningen i det följande.

De sakkunniga hava icke ansett erforderligt att föreslå inrättandet av särskild investeringsfond för bostadsbyggande eller bostadssubventioner utan utgå ifrån att den förut omnämnda fonden för byggnader även skall användas för bostadsändamål. De fördelar, som en särskild fond skulle erbjuda, kunna i huvudsak erhållas genom att arbetsmarknadskommissionen, som på planläggningsstadiet haft tillfälle att inhämta uppgift om ändamålet med verkställd avsättning till fond för byggnader, i sitt register särskilt antecknar om fondavsättningen avser bostadsändamål.

Vad angår beskaffenheten av de arbeten, som böra ifrågakomma, ha de sakkunniga framhållit följande:

Vad nu särskilt angår bostadsbyggandet kan det understundom vara vanskligt att ur bostadssociala och affärsekonomiska synpunkter avväga, huruvida i ett givet fall ett äldre bostadsbestånd skall utdömas och ersättas med helt nya bostäder eller om redan befintliga bostäder lämpligen kunna moderniseras och omändras. Genom det samråd, som förutsättes komma till stånd mellan arbetsmarknadskommissionens organ och de enskilda företagen, har kommissionen tillfälle att härvidlag i viss utsträckning inverka på det enskilda initiativets inriktning. Det är icke ur vägen att arbetsmarknadskommissionen, då den lämnar tillstånd till fondsianspråktagande, även söker medverka till att genom de tilltänkta åtgärderna en tillfredsställande bostadsstandard uppnås.

De sakkunnigas förslag i nu förevarande del har berörts endast i vissa av *remissyttrandena*.

Kammarrätten har icke något att erinra mot att lagstiftningen om investeringsfonder finge utsträckt tillämpning i förevarande avseende på sätt som föreslagits.

Statens byggnadslånebyrå åberopar ett yttrande, som byrån avgivit över industriförbundets framställning den 21 december 1943. I nämnda yttrande hade byrån framhållit att det otvivelaktigt inom landet förefunnes ett synnerligen stort behov av nya bostäder för industrianställda av olika kategorier, varjämte byrån förklarat sig med livlig tillfredsställelse hälsa varje möjlighet att så snart och så långt sig göra läte mildra denna speciella bostadsbrist, även om detta skulle innebära en viss premiering av större välkonsoliderade bolag och deras anställda samt medföra komplikationer med avseende å konkurrensen om arbetskraften företagen emellan (se i övrigt betänkandet s. 70—71). — Byrån anför vidare, att genom de sakkunnigas förslag aktiebolag och ekonomiska föreningar tillförsäkrats sådant statligt

och kommunalt stöd, som borde kunna i större utsträckning än gällande bestämmelser stimulera till fondavsättning till stöd åt bostadsanskaffningen i landet. Förslaget att investeringsfond för byggnader finge tagas i anspråk för avskrivning av kostnader för om- och tillbyggnad torde komma att visa sig värdefullt för ett kommande saneringsprogram för industriens arbetarbostäder.

Statens arbetsmarknadskommission anser också, att fondavsättningar för byggnader borde kunna avse även bostadsbefrämjande åtgärder, samt anföra vidare:

En förbättring och i förekommande fall en utvidgning av bostadsbeståndet är för ett flertal industriorters vidkommande ett önskemål icke minst ur arbetsmarknadssynpunkt. Svårigheterna att anskaffa lämpliga bostäder, särskilt familjebostäder, utgöra i många fall allvarliga hinder för en rationell utjämning av tillgången på arbetskraft. Ur konjunkturutjämningsynpunkt böra även dessa fondavsättningar kunna få betydelse. Dock vill kommissionen framhålla, att vissa svårigheter kunna möta, när det vid fonds ianspråktagande gäller att samordna konjunkturutjämningsynpunkterna och de bostadssociala strävandena. I den mån företagen kunna intresseras för att lägga upp investeringsplaner på längre sikt för det bostadsbyggande, varom här är fråga, komma dock förutsättningar att skapas för fondavsättningarnas ianspråktagande vid sådan tidpunkt, att önskvärd effekt ernås såväl i arbetsmarknadshänseende som ur bostadssocial synpunkt.

Överståthållarämbetet anmärker, att avsikten vore att främja byggandet av nya bostäder men att författningstextens formulering icke begränsade fondmedlens användande till allenast nybyggnader utan medgäve deras utnyttjande till stödjande av varje åtgärd, som förbättrade otillfredsställande bostadsförhållanden, t. ex. genom övertagande av gammal bostad, genom förhyrning eller dylikt. Ämbetet anföra vidare:

En oklarhet synes förekomma i terminologiskt hänseende, då författningsförslaget stundom talar om i tjänst varande arbetare och tjänstemän samt stundom om sådana, vilka äro eller varit anställda hos den skattskyldige.

Införandet av begreppen arbetare, å ena, samt tjänsteman, å andra sidan, synes böra undvikas. Under begreppet arbetare inbegripas i andra författningar ofta ej blott kroppsarbetare utan alla arbetstagare och uttrycket arbetstagare synes överhuvud taget vara att föredraga framför begreppet arbetare eller tjänsteman. Vad särskilt gäller uttrycket »tjänsteman utan ledande ställning» torde detsamma kunna framkalla åtskillig tvekan i tolkningshänseende, även om man beaktar den i motiven givna exemplifikationen.

Länsstyrelsen i Uppsala län anser den begränsningen böra införas, att investeringsfond finge tagas i anspråk för avskrivning endast beträffande sådana byggnader som vore avsedda att huvudsakligen användas i den egentliga rörelsen. I annat fall torde kunna befaras, att vissa skattskyldiga komme att spekulera i skattevinster genom att använda fonderna för nedskrivning av bostadsfastigheter, som till största delen vore avsedda för uthyrning.

Länsstyrelsen i Västerbottens län anföra:

Länsstyrelsen vill — — — icke underlåta att framhålla, att ett liknande bostadsbehov föreligger även för andra befolkningsgrupper än de industri-

ställda och att från statsmakternas sida åtskilliga åtgärder redan vidtagits för en höjning av den allmänna bostadsstandarden — även för industrianställda. Därest nu ifrågasatta skattelättnader komma att medgivas, torde man med fog kunna emotse, att även övriga befolkningsgrupper komma att resa liknande krav på skattelättnader. För kommunernas skatteunderlag och även för det statsfinansiella läget skulle detta kunna tänkas medföra icke önskvärda och avsedda konsekvenser. Vidare må framhållas, att ekonomiskt svaga arbetsgivare måhända skulle se sig nödsakade att acceptera krav om bostadssubvention till de anställda, som — låt vara att de icke kunna anses obilliga med hänsyn till rådande förhållanden å allmänna arbetsmarknaden — kunna leda till icke önskvärda ekonomiska komplikationer. — — —

Oaktat ovan uttalade betänkligheter vill länsstyrelsen tillstyrka de sakkunnigas förslag att medgiva företagen rätt till avdragsgilla avsättningar till investeringsfonder för bostadsbyggnader.

Statskontoret slutligen avstyrker förslaget om särbestämmelser angående avsättning och disposition av medel för bostadsändamål. Statskontoret hade redan i sitt yttrande över industriförbundets skrivelse den 21 december 1943 ställt sig avvisande till dylika åtgärder och därvid erinrat om att även för åtskilliga andra befolkningsgrupper ett liknande behov torde föreligga, att från statsmakternas sida åtskilliga åtgärder vidtagits för en höjning av den allmänna bostadsstandarden, att ett flertal av dessa möjligheter till understöd stode öppna även för industriföretagens anställda, samt att ett utvidgande av rätten för dessa företag att verkställa avdrag vid taxering för avsättningar till investeringsfonder för att därmed tillgodose de anställdas bostadsbehov skulle innebära helt nya former för den statliga bostadspolitiken, former, som för övrigt endast torde komma välkonsoliderade bolags tjänstemän och arbetare till godo. — Numera hade ett hela riket omfattande program för bostadsbyggandet framlagts av bostadssociala utredningen, varför ett ingripande till förmån för personalen vid vissa industriföretag än mindre torde böra ifrågakomma. Vid ett bedömande av spörsmålet särskilt ur investeringslagstiftningens synpunkt borde framhållas, att det knappast torde kunna antagas, att uppförandet av bostäder för industrianställda eller utdelande av bostadssubventioner till desamma skulle vara av större konjunkturutjämnande betydelse än ändring eller nyuppförande av fabriksbyggnader eller anskaffande av maskiner och andra inventarier o. d. med syfte exempelvis att genomföra en omställning av fabrikationen. Ett gynnande av bostadsinvesteringar framför andra placeringsmöjligheter torde följaktligen icke heller ur konjunkturutjämningsynpunkt vara motiverat.

*Departements-
chefen.*

Redan enligt gällande lagstiftning torde investeringsfond för byggnader kunna tagas i anspråk för uppförande av bostäder åt anställda, då bostadsbyggandet ombesörjes av arbetsgivaren själv och byggnaden i fråga är att anse såsom tillhörande rörelsen. En nyhet i förslaget är däremot att investeringsfond för byggnader skall få tagas i anspråk även då bidrag för bostadsbyggande lämnas till annan person.

De sakkunnigas förslag har i förevarande del blivit föremål för allvarigare kritik endast i det av statskontoret avgivna yttrandet. Vad statskontoret där-

vid anfört anser jag emellertid icke utgöra tillräckliga skäl att i förevarande avseende frångå förslaget, som såväl ur konjunkturutjämnings synpunkt som ur bostadssociala synpunkter synes väl motiverat.

Överståthållarämbetet har yttrat, att den ifrågasvarande bestämmelsen medgäve fondmedels användande icke blott till nybyggnader utan även till stödjande av andra åtgärder, som förbättrade otillfredsställande bostadsförhållanden, t. ex. genom övertagande av gammal bostad, genom förhyrning eller dylikt. I anledning därav vill jag framhålla, att enligt min mening fondmedel böra få tagas i anspråk endast för bidrag till ny-, till- eller ombyggnad av bostäder. Jag förordar alltså, att författningstexten jämkas i enlighet härmed. Jag förordar vidare, att i en särskild anvisningspunkt upptages en bestämmelse om att fondmedel må tagas i anspråk såväl för bidrag direkt till personalen som för bidrag till förening eller annan sammanlutning eller till närstående företag med huvudsaklig uppgift att uppföra och tillhandahålla bostäder åt personalen.

Såsom överståthållarämbetet anfört, torde uttrycket »arbetare och tjänstemän» i författningstexten lämpligen kunna ersättas med ordet »arbetstagare». Vad åter angår undantagsstadgandet beträffande den som intager »ledande ställning» torde den av de sakkunniga föreslagna formuleringen kunna godtagas. Emellertid torde det vara lämpligt, att den av de sakkunniga i motiveringen angivna definitionen intages i författningen såsom en anvisningspunkt.

I anledning av ett uttalande av länsstyrelsen i Uppsala län vill jag slutligen framhålla, att investeringsfond för byggnader enligt lagstiftningens allmänna grunder bör få tagas i anspråk för avskrivning endast å sådana byggnader som äro hänförliga till den av vederbörande företag bedrivna rörelsen.

3. Fråga om skattelättnader för bostadsbidrag.

De sakkunniga ha jämväl behandlat vissa i industriförbundets skrivelse den 21 december 1943 framlagda förslag om att genom andra skattereglerande föreskrifter än bestämmelser om avsättning till investeringsfond främja bostadsbyggande. Beträffande förslaget om skattelättnader för bostadsbidrag ha de sakkunniga därvid anfört:

I sin framställning har förbundet ifrågasatt att arbetsgivares subventionering av anställds egnahemsbygge icke skall utgöra skattepliktig inkomst, därest förmånerna under en period av 10 år icke överstiga 4 000 kronor eller 30 procent av anskaffningskostnaden för bostaden. I samband därmed har förbundet framhållit möjligheten av vissa modifikationer av reglerna om värdeminskningssavdrag: sådant avdrag skulle kunna vägras under 10 år, om subventionen överstege 20 procent av byggnadskostnaden, och under 5 år, om subventionen överstege 10 men icke 20 procent, medan avdrag icke skulle vägras om subventionen utgjorde högst 10 procent.

De sakkunniga hålla för sannolikt, att beskattning hos den anställde av subventioner för byggnadsändamål, som denne mottagit från arbetsgivaren, kan verka hämmande på arbetsgivarens benägenhet att lämna dylika subventioner. Detta är desto mer beklagligt, som egnahemsbyggandet torde vara den ur social synpunkt mest önskvärda byggnadsverksamheten för bostadsändamål. De sakkunniga finna det därför vara påkallat, att sådana ändring-

ar av beskattningsbestämmelserna komma till stånd, att dessa icke mera påtagligt hindra eller försvåra denna form av medverkan från arbetsgivarens sida för bostadsförslinjningens ordnande.

För arbetsgivaren äro subventionerna hänförliga till kostnader för personal och följaktligen i beskattningshänseende avdragsgilla. För den anställde torde subventionen, även om beloppet endast erhålles under villkor att det användes för bostadsbyggande, utgöra en skattepliktig löneförmån.

Skäl kunna emellertid anföras för skattefrihet för dylika subventioner. Om arbetsgivaren i stället skulle uppföra bostadsfastigheten, torde denne under nuvarande förhållanden bliva berättigad att i viss utsträckning tillgodoräkna sig s. k. överprisavdrag å byggnaden. Till den del subventionen endast täcker ett dylikt överpris, torde med fog kunna göras gällande, att den icke för mottagaren innebär någon mot arbetsgivarens utgift svarande förmån. I viss mån likartat förhållande föreligger emellertid icke blott under tider med nuvarande höga byggnadskostnader utan även under mera normala förhållanden, då fråga är om uppförande av en bostadsfastighet å en ort, där något allmänt hyresvärde icke kan anses gälla. Så torde i stor utsträckning vara fallet å sådana industriorter, som till väsentlig del äro beroende av ett eller ett fåtal industriföretag, eller just å sådana orter, där bostadssubventioner av arbetsgivaren huvudsakligen förekomma. Då någon allmän fastighetsmarknad i orten icke finnes, saknar egnahemsägaren i regel möjlighet att avyttra fastigheten till ett pris, motsvarande anläggningkostnaden. Även under tider med normala byggnadskostnader måste därför antagas, att den anställde ofta icke erhåller en mot arbetsgivarens utgift för subventionen svarande förmån. Vidare märkes, att om någon löneförmån överhuvud taget tillföres den anställde genom mottagandet av ifrågavarande subvention, denna i allt fall får anses utgöra ersättning för arbete, som tidigare, måhända under en lång följd av år, utförts och framdeles kommer att utföras i företagens tjänst. Men subventionen blir likväl beskattad i sin helhet under det beskattningsår den mottages och drabbas på grund av progressionen därigenom av en tyngre beskattning än vad som rätteligen bör ske.

Å andra sidan kunna givetvis fall inträffa, då de av arbetsgivaren lämnade subventionerna uppgå till så betydande belopp eller förhållandet å bostadsmarknaden i orten utvecklas så, att subventionen kommer att innebära en påtaglig ekonomisk förmån för den anställde. Mot subventionernas undantagande från beskattning kan därför invändas, att detta i vissa fall skulle kunna framstå såsom en oberättigad skatteförmån, särskilt i förhållande till sådana egnahemsbyggare, som icke erhållit subventioner vare sig från det allmänna eller från arbetsgivare utan nödgas bestrida byggnadsföretaget i dess helhet med beskattade sparmedel.

En prövning i varje särskilt fall, huruvida subventionen kan anses innebära någon verklig löneförmån i mottagarens hand, torde icke kunna åläggas beskattningsmyndigheterna och det synes knappast möjligt att utfinna beskattningsregler, som å detta område skapa individuell rättvisa de skattskyldiga emellan. En fördelning av subventionerna till beskattning under flera år skulle emellertid i någon mån bringa beskattningen i bättre överensstämmelse med detta rättvisekrav. Då mottagarens skattekraft vid tiden för subventionens mottagande ofta kan vara särskilt svag på grund av ekonomiska svårigheter i samband med bostadsbyggandet, synes lämpligt att subventionen icke till någon del tages till beskattning för det beskattningsår, utbetalningen sker, utan — i den mån den enligt vad nedan föreslås skall underkastas beskattning — får fördelas å de fem närmast därefter följande beskattningsåren. En längre utsträckning av tidsperioden skulle kunna vålla

svårigheter av taxeringsteknisk natur, vilket även måste befaras bliva fallet vid tillämpning av det av industriförbundet alternativt ifrågasatta förfarandet att inskränka rätten till värdeminskningsavdrag å byggnaden. Om den skattskyldige skulle avlida före utgången av femårsperioden, synes det knappast vara ägnat väcka betänkligheter att efterskänka återstående skatteanspråk. Om den skattskyldige under femårsperioden skulle avflytta till annan kommun, torde beskattningen av återstående belopp av praktiska skäl få ske i den nya hemortskommunen. Det kommunala skatteanspråket i dessa säkerligen mycket sällsynta fall, torde icke vara av sådan betydelse, att särskild taxering av ifrågavarande belopp i utflyttningkommunen kan anses erforderlig. Detta skulle komplicera taxeringsförfarandet och i vissa fall förorsaka att den skattskyldige icke till fullo skulle kunna utnyttja honom vid taxeringen tillkommande avdrag.

Även med en sådan anordning, som ovan ifrågasatts, och även om subventionen skulle få fördelas å exempelvis 10 år, måste emellertid befaras att beskattningen därav komme att förhindra användning i önskvärd omfattning av ifrågavarande form för subventionering av bostadsbyggande. För en ytterligare uppmjukning av beskattningsreglerna tala enligt de sakkunnigas mening sociala skäl av sådan styrka, att beaktande därav vid skattelagstiftningens utformning synes befogat. De sakkunniga vilja därför förorda, att subventionerna till viss del göras skattefria hos mottagaren och att allenast återstoden fördelas till beskattning på sätt ovan ifrågasatts.

Beträffande den närmare utformningen av dessa skattelättnader ha de sakkunniga anfört:

Av praktiska skäl synes det önskvärt att ett visst belopp alltid undantages från beskattning och att det skattefria beloppet således icke sättes i relation till byggnadens storlek. Ett skattefritt belopp av 3 000 kronor, vilket regelmässigt icke torde komma att överstiga ett efter 10 å 15 procent beräknat särskilt avdrag från anskaffningskostnaden för byggnaden, kan åtminstone med hänsyn till nuvarande förhållanden framstå såsom lämpligt.

Det skulle visserligen kunna ifrågasättas, om icke förmånen av skattefrihet borde ifrågakomma endast efter viss behovsprövning av offentlig myndighet. En sådan anordning skulle emellertid verka onödigt tyngande. Innan en företagare offerar kapital på att subventionera ett egnahemsbygge för en anställd, måste han givetvis själv pröva åtgärdens angelägenhetsgrad, och man lär helt visst kunna räkna med att en lagstiftning, som i huvudsak överläter bedömandet av hithörande frågor åt de enskilda företagarna, i stort sett kommer att verka så, att endast de ur bostadssocial synpunkt värdefulla och nödvändiga åtgärderna bliva subventionerade och att resultatet i övrigt bör kunna godtagas ur rättvisesynpunkt. De sakkunniga anse därför att man i varje fall icke för närvarande bar anledning att uppställa behovsprövning av offentlig myndighet såsom villkor för skattefriheten.

Då det bör tillses, att subventionen verkligen leder till ett sådant bostadsbyggande som här åsyftas, bör föreskrivas, att subventionen skall avse byggnadsbidrag, vars huvudsakliga syfte är att bereda tillfredsställande bostad för den skattskyldige och hans familj. Denna formulering är vald med tanke på att skattefrihet skall kunna ifrågakomma dels för byggnadsbidrag för uppförande av föreningshus, i vilka bidragmottagaren beredes bostad under betryggande former, och dels vid vanlig egnahemsbebyggelse, även om en mindre del av fastighetens hela utrymme uthyres i fria marknaden.

Å andra sidan ger nämnda föreskrift möjlighet att förhindra skattefrihet för subventionering av mindervärdiga bostäder — kåkbildning — eller som-marnöjen. I uttrycket »tillfredsställande bostad» ligger även ett krav på att

bostadsutrymmet skall vara av tillräcklig storlek för den skattskyldige och hans familj. Kravet på tillräckliga utrymmen torde få variera med hänsyn till familjens storlek. Hänsyn torde även böra tagas till barn, som kunna tillkomma i familjen. Ju mindre bostaden är, desto större anledning finnes för en restriktiv tillämpning av reglerna om skattefrihet.

Eftersom fråga bör vara om nyuppförda bostäder, är subvention utesluten beträffande i andra hand förvärvade fastigheter.

Har ett företag, som själv uppfört en bostadsfastighet, överlåtit denna till anställd för underpris, lärer en sådan dold förmån enligt nu gällande grunder böra beskattas hos den anställde såsom en beskattningsbar intäkt. Icke heller i en blivande lagstiftning enligt de här angivna linjerna kan en dold förmån av detta slag fritagas från beskattning i vidare mån än beskattningsnämnd finner att förutsättningar för skattebefrielse äro för handen.

Givetvis bör ifrågasvara skattelindring utom i rena undantagsfall allenast tillkomma en och samma skattskyldig såsom engångsförmån från samma arbetsgivare. Det förutsättes emellertid att hinder icke möter för skattelindring vid kontant subvention fördelad på flera år eller vid subvention mot revers, där företaget årligen friskriver den anställde från viss del av skulden. I sådana fall torde de belopp, som först »intjänats», böra hänföras till den skattefria delen av subventionen. Sedan beloppen uppgå till 3 000 kronor, får sålunda resten tagas till beskattning för de beskattningsår, då beloppen enligt vanliga beskattningsregler anses förvärvade, d. v. s. i friskrivningsfallet för det år, då den anställde blir fri från sin skuld till bolaget. Den uppdelning, som de sakkunniga förorda vid kontant subvention under ett enda beskattningsår, torde icke här böra tillämpas.

Då skattefriheten är beroende på beskattningsnämnds prövning, följer härav, att subventionen alltid måste deklarerars och av företaget uppgivas i löneuppgift enligt 33 § a) taxeringsförordningen. Det ligger i sakens natur, att företag, som lämnar löneuppgift om sådan subvention, har anledning att för taxeringsnämnden klarlägga dess beskaffenhet och förutsättningarna för skattebefrielse. Att deklara- och uppgiftsskyldighet föreligger såväl vid dold subvention genom försäljning av fastighet till underpris som vid subvention genom friskrivning av skuld lärer vara otvivelaktigt.

Den förut omnämnda, av de sakkunniga föreslagna möjligheten att fördela subvention utöver förenämnda 3 000 kronor till beskattning på fem år torde icke böra avse hur stora belopp som helst. De sakkunniga anse, att högst 5 000 kronor böra kunna fördelas på detta sätt. Av praktiska skäl torde å andra sidan uppdelning av mindre belopp än 1 000 kronor icke böra tillåtas.

Understiger insatsen 3 000 kronor — vilket ofta torde vara fallet vid förvärf av bostad i föreningshus — kan i enlighet med det förut anförda befrielsen komma att omfatta hela subventionen.

Risken för att den förordade uppmjukningen av beskattningsbestämmelserna skulle utnyttjas för vinnande av obehörig skattelindring förefaller tämligen ringa. Tillräckliga garantier mot missbruk torde vinnas därigenom, att skatteförmånen göres beroende av ansökan, som prövas av beskattningsmyndigheten. Det ligger i sakens natur att genom Kungl. Maj:ts försorg eller statens byggnadslånebyrå riktlinjer kunna angivas till vägledning för de subventionsbeviljande företagen och beskattningsnämnderna vid prövningen av bostädernas utrymmesstandard.

Det torde icke finnas anledning att med skattefrihet hos mottagaren gynna bostadsbyggande för andra anställda än tjänstemän utan ledande ställning eller arbetare. I detta hänseende råder överensstämmelse med vad de sakkunniga tidigare föreslagit i fråga om användande av investeringsfond för förhöjd avsättning till bostadsbyggande.

Beträffande det fallet, att subventioner lämnades till av de anställda bildade egnahemsföreningar, som uppförde bostäderna och överlät dessa till de anställda, eller till av de anställda bildade bostadsföreningar och bostadsrättsföreningar, ha de sakkunniga framhållit, att ytterligare ändring i skattelagstiftningen för möjliggörande av denna subventionsform icke torde erfordras. I detta sammanhang ha de sakkunniga uttalat, att de årliga avdragen för värdeminskning å fastighet, därå värdet med anlitande av investeringsfond blivit nedskrivet, jämlikt anvisningarna punkt 2 till 25 § kommunalskattelagen icke borde beräknas till högre värde än anskaffningskostnaden, minskad med berörda nedskrivning.

Meningarna om de sakkunnigas förslag i förevarande hänseende äro i *re-missyttrandena* delade.

Statens byggnadslånebyrå framhåller önskvärdheten av att skattelättnad för bostadsbidrag finge åtnjutas i den utsträckning hänsynen till det kommunala skatteunderlaget medgäve. Det kunde erinras om att den som med stöd av statligt tertiärlån uppförde eget hem eller tvåfamiljshus hade möjlighet att erhålla en del av tertiärlånet, motsvarande 10 procent av anskaffningskostnaden, ränte- och amorteringsfri under förutsättning att kommunen åtog sig det ekonomiska ansvaret för denna lånedel. Då kommunerna numera kunde sägas allmänt ikläda sig sådant borgensansvar, följde härav, att flertalet egnahemsbyggen komme i åtnjutande av ifrågavarande förmån. Härtill syntes beskattningsnämnderna vid prövning av framställningar om skattelättnad böra i förekommande fall taga hänsyn.

Kooperativa förbundet vitsordar, att de föreslagna bestämmelserna om skattelättnad för bostadsbidrag fyllde ett känt behov och att de säkerligen komme att möjliggöra lämnandet av bostadssubventioner i vidgad omfattning, givetvis under förutsättning att subventionerna hos företaget betraktades som avdragsgill omkostnad.

Länsstyrelsen i Kalmar län anför:

Förslaget torde i och för sig få anses riktigt, men frågan är om det icke i viss utsträckning innebär, att beskattningen blir orättvis därigenom, att de som *utan* något företags medverkan uppföra en byggnad för bostadsändamål, kunna bli lidande. Med hänsyn härtill vore det tänkbart att införa bestämmelser, som vid beskattningen medgäve skattskyldig, som uppfört byggnad utslutande avsedd för bostad för honom själv och hans familj, avdrag för visst överpris. Denna fråga torde dock böra närmare undersökas och utredas.

I Kalmar län hava vissa större industriföretag med avseende på lillgodo-seendet av de anställdas bostadsbehov förfarit på i huvudsak två olika sätt. Antingen hava företagen själva uppfört ett antal byggnader, vilka sedan sålts till de anställda för ett pris som torde hava legat 4 000 å 5 000 kronor under anskaffningsvärdet, eller ock har direkt subvention på i allmänhet 4 000 kronor utbetalats till den anställde för att denne skulle sättas i stånd att uppföra den bostadsbyggnad, varav han vore i behov. I de allra flesta fall synas vissa villkor hava varit en förutsättning för det billigare priset eller subventionen i så måtto, att den anställde måst förbinda sig att icke sälja fastigheten, förrän en viss tid förflutit. Den anställde har dock övertagit

fastigheten med full äganderätt, och det torde icke råda någon tvekan om, att han enligt nuvarande bestämmelser är skattskyldig för det belopp, han erhållit genom att en redan uppförd bostadsbyggnad försålts till honom för ett pris, som understigit produktionskostnaden för byggnaden. I varje fall måste detta anses vara förhållandet beträffande det belopp, som han för bostadsbyggande erhållit i direkt subvention. Slutligen må nämnas att de orter, där företagen äro belägna, äro helt beroende av dessa, och att förhållandena således kunna sägas vara just av den beskaffenhet, som föranlett de sakkunniga att framlägga sitt förslag om visst tillägg till anvisningarna till 32 § kommunalskattelagen.

Enligt *länsstyrelsen i Gotlands län* innebure visserligen införandet av de föreslagna bestämmelserna ett avsteg från gällande inkomstbegrepp och garantier finnes ej för att skattefriheten komme de mest behövande i samhället tillgodo, men med hänsyn till de starka sociala skäl, som de sakkunniga åberopat till stöd för sitt förslag, ville länsstyrelsen icke avstyrka dess genomförande.

Länsstyrelsen i Blekinge län framhåller att länsstyrelsen tidigare i yttrande över industriförbundets skrivelse uttalat betänkligheter mot att skattelättnader av ifrågavarande slag bereddades utan att det allmännas beskattningssynpunkt tillgodosåges genom motsvarande begränsning av rätten till värdeminskningsskatt samt att länsstyrelsen alltjämt icke funne det ur taxeringsynpunkt principiellt tillfredsställande, att direkta skattelättnader vid taxering bereddades vissa grupper av skattskyldiga eller särskilda företagare. Då emellertid stöd från det allmännas sida här måste för vinnande av syftet med den nya lagstiftningen anses önskvärt och icke torde kunna, åtminstone beträffande anställda, lämnas på annat lämpligare sätt än genom skattelättnader, ville länsstyrelsen ej motsätta sig förslaget. — I övrigt framhåller länsstyrelsen önskvärdheten av direktiv för tillvägagångssättet i de fall då investeringsfond skulle tagas i anspråk för bidrag som lämnats ett fastighetsförvaltande dotterföretag till uppförande av byggnader. I ett dylikt fall borde bestämmelserna i 8 § innebära att vid dotterföretagets taxering — för inkomst av annan fastighet — byggnaderna upptoges till sådant värde som om dotterföretaget medgivits nedskrivna byggnadernas anskaffningskostnad med det belopp, varmed investeringsfond tagits i anspråk hos moderföretaget.

Länsstyrelsen i Västmanlands län anser med hänsyn till föreliggande starka sociala skäl för främjande av bostadsbyggandet påkallat, att skattebefrielse för bostadssubventioner medgäves, och tillstyrker därför i princip förslaget härom. Länsstyrelsen ifrågasätter emellertid, huruvida icke skattefrihet för erhållet bostadsbidrag borde föranleda viss nedsättning av det värde, varå värdeminskningsskatt finge beräknas, vilket i så fall syntes böra komma till uttryck i anvisningarna punkt 2 till 25 § kommunalskattelagen.

Länsstyrelsen i Västerbottens län anför:

Ehuru den ifrågasatta skattefriheten för subvention vid bostadsbygge skulle i fråga om viss grupp av skattepliktiga innebära ett frångående av den grundläggande principen att faktiskt åtnjutna löneförmåner böra beskattas, oberoende av i vilken form de åtnjutas, vill länsstyrelsen dock, med hänsyn till samhällets intresse av en väsentlig förbättring i bostadsförsörjningen, icke

avstyrka förslaget härom. På sätt de sakkunniga framhållit lärer man också kunna befara att beskattning hos den anställda av subventioner för bostadsändamål, som denne mottagit från arbetsgivaren, kan verka hämmande på arbetsgivarens benägenhet att lämna dylika subventioner.

De sakkunniga hava upptagit frågan, huruvida icke förmånen av skattefrihet borde ifrågakomma endast efter viss behovsprövning av offentlig myndighet men avvisat tanken på en sådan anordning, då densamma skulle verka onödigt tyngande. Länsstyrelsen vill emellertid ifrågasätta, huruvida icke med hänsyn till de starkt divergerande uppfattningar och åsikter, som hos olika företagare säkerligen komma att göra sig gällande vid bedömningen av dylika åtgärders angelägenhetsgrad, det bör överlåtas åt någon central myndighet att öva tillsyn över den föreslagna bostadssubventionen, så att endast ur bostadssocial synpunkt nödvändiga åtgärder bliva subventionerade.

Frågan, huruvida en subvention må till viss del kunna undantagas från beskattning, kan befaras inom olika taxeringsnämnder bliva föremål för ganska olikartade bedömningar. Länsstyrelsen vill därför med tanke på en rättvis och likformig beskattning uttala önskvärdheten av, att taxeringsnämndens beslut i dessa frågor genom särskilt anmälningsförfarande bringas till vederbörande taxeringsintendentens kännedom.

Länsstyrelsen i Uppsala län ställer sig synnerligen tveksam till förslaget om skattefrihet för bostadsbidrag, då det innebure, att vissa skattskyldiga komme i förmånligare ställning i beskattningshänseende än andra skattskyldiga till och med på samma ort. De företag, som hade råd att lämna sådana bidrag, bleve dessutom gynnade i fråga om anställning av arbetskraft. Då förslaget ej vore begränsat till vissa kategorier skattskyldiga utan avsåge anställda i såväl större som mindre företag och jordbruk, förefunnes risk för att den föreslagna skattebefrielsen komme att utnyttjas för att den anställda tillsammans med arbetsgivaren skulle komma i åtnjutande av skattelindring. I varje fall borde den begränsningen införas, att undantag från skattebefrielsen icke endast borde gälla tjänstemän i ledande ställning utan även anhöriga till sådana. Därest förslaget i denna del genomfördes, borde i anvisningarna angivas, huru realisationsvinst skulle beräknas vid försäljning inom tio år av fastighet, till vilken bidrag lämnats.

Länsstyrelsen i Södermanlands län ställer sig också tveksam, då det berättigade i skattefrihet för bostadsbidrag med hänsyn till andra skattskyldiga möjligen kunde ifrågasättas. Länsstyrelsen ansåge sig emellertid böra tillstyrka förslaget, men ville framhålla att det borde utvidgas till att omfatta även tjänstemän i ledande ställning. Någon inskränkning härvidlag syntes icke erforderlig med hänsyn till att uppburet bidrag skulle kunna undantagas från beskattning endast efter beskattningsnämnds beprövande.

Länsstyrelsen i Kristianstads län framhåller, att sociala skäl talade för den föreslagna anordningen, men att vissa skattskyldiga därigenom erhöle en i viss mån förmånligare ställning än andra. Länsstyrelsen fortsätter:

Bestämmelserna i anvisningspunkten hava emellertid givits större räckvidd än som synes hava avsetts och omfatta samtliga skattskyldiga, vilka såsom tjänstemän utan ledande ställning eller arbetare erhållit dylikt bidrag från arbetsgivare. Sålunda inbegripa bestämmelserna även bidrag, som jordbrukare eller icke näringsidkare lämna anställd arbetare.

Med uttrycket »förvärvande av tillfredsställande bostad för sig och sin familj» hava de sakkunniga avsett förhindra skattefrihet för »subventionering av mindervärdiga bostäder — kåkbildning — eller sommarnöjen». I »tillfredsställande bostad» ligger ett krav på att bostadsutrymmet skall vara av tillräcklig storlek för den skattskyldige och hans familj. De sakkunniga framhålla även, att eftersom fråga bör vara om nyuppförda bostäder subvention är utesluten beträffande i andra hand förvärvade fastigheter. I anledning av dessa uttalanden vill länsstyrelsen framhålla, att, då detta avdrag skall bestämmas efter beskattningsnämnds beprövande, synes mera klarläggande bestämmelser angående förutsättningarna för avdrags erhållande böra inflyta i anvisningarna.

Länsstyrelsen i Värmlands län anmärker, att den av de sakkunniga angivna förutsättningen, att subventionen skulle åsyfta bostadsbyggande och att den skulle vara utesluten beträffande i andra hand förvärvade fastigheter icke syntes hava tillräckligt kommit till uttryck i det föreslagna stadgandet i anvisningarna till 32 § kommunalskattelagen. Formuleringen »bidrag till förvärvande av tillfredsställande bostad för sig och sin familj» syntes icke utesluta ett förvärv exempelvis genom köp av befintlig byggnad. Därför ville länsstyrelsen föreslå en ändrad lydelse såsom t. ex. »bidrag till förvärv i samband med nybyggnad av tillfredsställande bostad etc.».

Överståthållarämbetet uttalar sig i avstyrkande riktning. Ämbetet framhåller, att de föreslagna bestämmelserna skulle innebära ett gynnande av en speciell grupp av arbetstagare framför andra, för vilka i lika måtto ett behov av bostadsfrågans lösande föreläge, samt anför vidare:

Dessutom skulle den föreslagna åtgärden innebära, att man vid sidan av redan vidtagna åtgärder för främjande av bostadsbildandet skulle söka på en annan väg, låt vara i mindre omfattning, främja samma syfte. Det torde vara en allmän erfarenhet, att det i längden icke är lyckligt att på detta sätt från olika utgångspunkter och utan samverkan mellan de olika åtgärderna söka främja en och samma verksamhet.

Utöver dessa allmänna anmärkningar måste ytterligare framhållas, att förslaget i nu avsedda fall bryter mot eljest gällande regler om vad som är att hänföra till skattepliktig inkomst. Det synes icke önskvärt att på detta sätt utan tvingande skäl rubba den principiella grund, varå den nuvarande skattelagstiftningen bygger.

Beträffande förslaget om fördelning av viss del av bidrag till bostadsförvärv på flera beskattningsår synas tillräckligt bärande motiv härför icke vara anförda. Samma resultat ernås utan invecklade lagbestämmelser, därest bidraget lämnas i form av lån, som därefter avskrivs med en femtedel varje år. Överståthållarämbetet håller icke för troligt att verkligheten skall besanna de sakkunnigas uppfattning att det vore sannolikt, att beskattning hos den anställde av subventioner för byggnadsändamål, som denne mottagit från arbetsgivaren, kunde verka hämmande på arbetsgivarens benägenhet att lämna dylika subventioner.

Länsstyrelsen i Skaraborgs län avstyrker förslaget om skattefrihet för bostadsbidrag, då förslagets genomförande kunde antagas föranleda krav på befrielse från skattskyldighet för andra inkomstgruppers inkomster. Ej heller anser sig länsstyrelsen böra tillstyrka förslaget om fördelning av bidraget på flera år vid dess beskattning. Oavsett att kontrollen över bostadsbidragens

uppdelning medförde särskilt besvär för länsstyrelserna borde företagen, som lämnade bidragen, själva kunna verkställa uppdelningen, varför bestämmelsen icke syntes vara av behovet påkallad.

Länsstyrelsen i Gävleborgs län framhåller också, att förslaget i förevarande del skulle innebära en orättvisa mot andra skattskyldiga, samt anför vidare:

En person, som erhåller ett engångsbelopp i stället för årlig pension, t. ex. en reservofficer, är ju omedelbart skattskyldig för hela det belopp, han mottager. Liknande engångsbelopp som i verkligheten motsvara flera års inkomster, förekomma ej sällan, t. ex. engångsutbetald royalty. Även en jämförelse med beskattningen för realisationsvinst synes lämpligen böra göras; en realisationsvinst genom försäljning av t. ex. en fastighet motsvarar mången gång en genom successiv värdestegring uppkommen vinst. Likaså utgör inkomst av skog i samband med försäljning av mark merendels en vinst, icke uppkommen allenast under beskattningsåret utan under en följd av år. Då redan nu gällande ordning för beskattning av dylika, ofta förhållandevis stora intäkter med hänsyn till skatteprogressionen får anses mindre lycklig, framstår det för rättskänslan såsom stötande, om i enlighet med de sakkunnigas förslag bostadssubventioner skulle förlänas en ur beskattningssynpunkt privilegierad ställning. I betraktande härav får länsstyrelsen bestämt avstyrka de sakkunnigas förslag om ändring i anvisningarna till 32 § kommunal-skattelagen. Däremot vill länsstyrelsen förorda att beskattningen av dylika bostadssubventioner, realisationsvinster, engångsutbetalda pensioner och liknande intäkter ordnas på annat sätt än för närvarande är fallet, t. ex. genom utbrytning ur den ordinarie beskattningen, till förhindrande av att beskattningen av sådana intäkter till följd av skatteprogressionen drabbar oskäligt tungt.

Länsstyrelsen i Kopparbergs län avstyrker av liknande anledning förslaget om skattefrihet för bostadsbidrag men tillstyrker att åsyftad skattelättnad beredd på det sätt att skattskyldigheten för bidraget efter beskattningsnämnds beprövande uppdelades på flera år högst fem. En sådan anordning föranledde icke samma principiella invändningar som förslaget att en del av subventionsbeloppet skulle undandragas från beskattning.

Jämväl *länsstyrelsen i Norrbottens län* framhåller, att rättvisan i den föreslagna skattefriheten för bostadsbidrag svårligen torde förstås av skattskyldiga, vilka icke hade förmånen att vara anställda hos ett bidragsbeviljande företag, samt anför i övrigt:

Anvisningarna såsom de föreliggande lämna icke önskvärd klarhet i vad som avses med tillfredsställande bostad ej heller varuti beskattningsnämnds beprövande skall bestå. Förtydliganden härutinnan, liksom för de fall då bidraget utgår under flera beskattningsår torde vara erforderliga såväl för de skattskyldiga som för beskattningsmyndigheterna. Man torde nämligen icke kunna förutsätta att en rätt tolkning av anvisningarna eljest åstadkommes.

Det torde vidare kunna ifrågasättas huruvida icke, med hänsyn till att avskrivning för värdeminskning å bostadsbyggnader i regel sker med viss procent av byggnadsvärdet, särskilda bestämmelser borde utfärdas, som medföra att avskrivningsunderlaget för nu ifrågavarande bostäder icke får beräknas å byggnadsvärdet utan å ett med hänsyn till erhållet skattefritt bidrag reducerat värde.

Kammarrätten anför:

Kammarrätten vill under hänvisning till vad tidigare anförts i fråga om fondmedlens investering i s. k. anläggningsarbeten, med vilken fråga den nu avhandlade uppenbarligen äger ett mången gång intimt samband, framhålla, att allvarliga betänkligheter inställa sig mot förslaget att på sätt som här skett medgiva viss kategori av skattskyldiga skattefrihet för viss löneförmån, ett engångsbidrag till bostadsbyggande till belopp av högst 3 000 kronor. Den argumentering, som de sakkunniga föra i syfte att visa, att nämnda bidrag i själva verket icke utgör någon förmån, synes knappast hållbar.

Förslaget i denna del måste anses på ett högst betänkligt sätt innebära ett brott mot principen om jämlikhet vid beskattningen. Om förslaget lagfästes, måste detsamma befaras framkalla befogat missnöje hos sådana skattskyldiga, vilka icke varit nog lyckligt lottade att tack vare anställning hos ett ekonomiskt bärkraftigt företag, som kunnat utdela dylika bidrag, komma i åtnjutande av ett skatteprivilegium. Dylikt missnöje skulle i sin tur otvivelaktigt snart framkalla krav på häremot svarande compensation, krav som det ur jämlikhets synpunkt lär bli svårt att avvisa.

Dessutom är det icke osannolikt, att anställd, som erhållit subventionsförmån av här ifrågavarande slag, t. ex. på grund av utvecklingen inom den ort, där byggnaden är belägen, kan komma att genom byggnadens försäljning i penningar omsätta subventionen.

Kammarrätten, som livligt behjärtar önskvärdheten av att stimulera bostadsbyggandet för industriföretagens anställda, måste dock av här anförda skäl bestämt avstyrka, att detta sker medelst metoder av angivet slag.

Kammarrätten har däremot icke något att erinra mot förslaget, att den anställdes skattskyldighet för ett större engångsbidrag fördelas till beskattning på förslagsvis fem beskattningsår. Den föreslagna skattebefrielsen för dödsbo efter anställd, som fått sitt bidrag fördelat till beskattning på flera år, finner sig kammarrätten likväl böra av ovan angivna principiella skäl avstyrka.

Kammarrätten anser sig icke heller böra underlåta att framhålla, att kammarrätten icke är beredd att instämma i vissa av de sakkunniga gjorda uttalanden om att egnahemsförening skulle utan särskild föreskrift i förevarande avseende likställas med anställda.

De sakkunniga uttala (betänkandet s. 79), att den skattesubvention, varom där talas, blott får avse nyuppförda bostäder. Kammarrätten ifrågasätter, om icke den föreslagna ändringen av punkt 3 av anvisningarna till 32 § kommunalskattelagen bör ur denna synpunkt förtydligas.

Statskontoret slutligen avstyrker de sakkunnigas förslag i förevarande del.

*Departements-
chefen.*

De sakkunnigas förslag till bestämmelser om skattelättnader beträffande bostadsbidrag har blivit utsatt för kritik i flera av de avgivna remissyttrandena. Även enligt min mening kunna invändningar göras mot de föreslagna bestämmelserna. Att av sociala eller liknande skäl i den allmänna skattelagstiftningen införa bestämmelser, som strida mot grundprinciperna för denna lagstiftning, synes vara ägnat att väcka betänkligheter, särskilt när bestämmelserna i fråga skulle avse allenast en så begränsad grupp av skattskyldiga. Därtill kommer att de föreslagna bestämmelserna även i sina detaljer torde kunna göras till föremål för vissa anmärkningar.

Vad angår tillämpningsområdet för de föreslagna bestämmelserna är det sålunda oklart, om endast i förvärvskällan rörelse sysselsatta arbetstagare

avses skola komma i åtnjutande av förmånen i fråga. I vart fall torde även i andra förvärvskällor, t. ex. jordbruksfastighet, anställda kunna åberopa liknande skäl för åtnjutande av skattefrihet för mottaget bostadsbidrag. Vidare må anmärkas, att de sakkunniga icke angivit huru förfaras skall, därest flera bidrag lämnas till samma person vid olika tidpunkter. Ej heller ha de angivit hur värdeminskningssavdrag skola bestämmas för byggnad, som uppförts med användning av skattefritt bidrag, eller hur en eventuell realisationsvinst skall beräknas vid försäljning av sådan byggnad. Slutligen synes begreppet »tillfredsställande bostad» vara i behov av närmare förklaring.

De sakkunniga torde ha avsett att överlämna lösningen av dessa problem eller åtminstone vissa av dem åt beskattningsnämnderna. En lagstiftning, enligt vilken åt beskattningsnämnderna överlåtes diskretionär prövningsrätt i dylika frågor, bör emellertid om möjligt undvikas.

I detta sammanhang vill jag erinra om den bidragsverksamhet, som av det allmänna bedrivs för beredande av hyresbilliga bostäder åt vissa familjer. Sålunda kan enligt kungörelsen den 4 september 1935 (nr 512) om lån och bidrag av statsmedel till främjande av bostadsförsörjning för mindre bemedlade, barnrika familjer till vederbörande kommun eller, under förmedling av denna, till s. k. allmännyttigt bostadsföretag av statsmedel utgå bland annat familjebidrag för att såsom hyresavdrag (30—70 procent av viss fastställd standardhyra) tillgodokomma familjer med minst tre minderåriga barn. Förmån av sådant hyresavdrag är enligt en särskild förordning (den 15 juni 1935, nr 319) befriad från skatteplikt. Vidare kan jämlikt kungörelsen den 27 maj 1938 (nr 247) om lån och bidrag av statsmedel för beredande av bostäder i egnahem åt mindre bemedlade, barnrika familjer dessa beviljas familjebidrag i form av eftergifter å för meddelade lån fastställda ränte- och annuitetsbelopp (med belopp motsvarande 30—70 procent av normal årlig bostadskostnad).

Enligt ett av bostadssociala utredningen avgivet betänkande (SOU 1945: 63) föreslås den statliga bidragsverksamheten skola ytterligare utbyggas. Bland annat föreslås, att till egnahem skall utgå byggnadsbidrag med i allmänhet 4 000 kronor på landsbygden och 2 000 kronor i städerna. Därest nämnda förslag föranleder lagstiftning, kan därigenom frågan om den skatterättsliga behandlingen av bidrag av olika slag komma att bli aktuell. Jag vill i detta sammanhang även erinra om att riksdagen i skrivelse den 29 juni 1946, nr 436, anhållit att Kungl. Maj:t ville låta verkställa en översyn av reglerna om skattefrihet för vissa slag av intäkter i syfte att åvägabringa en samordning mellan dessa regler och de sociala förmånerna.

Vad särskilt angår den föreslagna bestämmelsen om fördelning av bostadsbidrag till beskattning på vissa år efter det, varunder bidraget uppburits, torde kunna ifrågasättas om en dylik bestämmelse överhuvud taget är erforderlig. Som i ett par yttranden framhållits synes nämligen samma effekt kunna uppnås genom att en lämpligare form väljes för utbetalningen av bidraget.

På grund av vad jag sålunda anfört anser jag mig icke böra förorda, att de sakkunnigas förslag till ändring i punkt 3 av anvisningarna till 32 § kom-

munalskattelagen nu förelägges riksdagen. Jag vill härvid understryka, att de ifrågasatta bestämmelserna om skattelättnader för mottagare av bostadsbidrag icke i och för sig ha samband med frågan om utformningen av lagstiftningen angående investeringsfonder.

Investeringsfond för inventarier.

Investeringsfond för inventarier skall enligt förslaget få tagas i anspråk för avskrivning å maskiner och andra för stadigvarande bruk avsedda inventarier. Anskaffningskostnaden för inventarier, som av den skattskyldige förvärvats av annan rörelseidkare, med vilken han är förbunden i väsentlig ekonomisk intressegemenskap, får därvid medräknas endast om tillgången tillverkats under beskattningsåret.

De sakkunniga ha angående sitt förslag i denna del anfört:

Till inventarier räknas i taxeringshänseende även sådana fasta maskiner, för vilka särskilt maskinvärde åsättes enligt kommunalskattelagens bestämmelser.

Vid beställning av maskiner och andra inventarier hos inhemska företag förbättras sysselsättningsgraden hos dessa, men en konjunkturstimulerande verkan kan också erhållas vid beställarens företag, i den mån inventarieanskaffningen där medför ökad sysselsättning.

Vid beställning utomlands är den förstnämnda av dessa verkningar icke för handen. Det kunde därför måhända synas motiverat, att i dylika fall icke medgiva ianspråktagande av fonden. Emellertid torde anskaffning av utländska maskiner ofta utgöra ett nödvändigt led i uppförandet av en fabriksanläggning. Att i sådana fall utbryta de utländska maskinerna ur anläggningen och underkasta dem en särskild behandling i beskattningshänseende vore därför men även av andra skäl olämpligt. Även i andra fall måste emellertid fondens ianspråktagande för inköp av utländska maskiner anses befogat, exempelvis om det gäller en nyckelmaskin, som är nödvändig för driftens rationella upprätthållande eller utvidgning och följaktligen är av värde för sysselsättningen. Tänkbart är vidare, att maskinbeställningar utomlands kunna få betydelse för utrikeshandeln och därmed även för vårt näringsliv. På grund härav hava de sakkunniga icke ansett sig böra föreslå någon uttrycklig begränsning i nu föreliggande avseende. För att de konjunkturutjämnande synpunkterna skola behörigen tillgodoses, bör emellertid fordras att företaget, då det vill taga fonden i anspråk, skall uppgiva, var beställningen eller inköpet skall ske. Skall en mera betydande anskaffning ske utomlands, läser häri ligga en anledning att särskilt granska frågan ur olika synpunkter.

Värdet av en maskinpark, den må räknas som fast eller lös, representerar icke sällan det väsentliga värdet av en fabriksanläggning. På grund av det samband som i produktionstekniskt avseende föreligger mellan själva byggnaden och maskinparken bör för dylika fall frågan om ianspråktagande av fond för byggnader och fond för inventarier ofta bedömas i ett sammanhang.

Då fartyg äro att hänföra till inventarier, läser nu ifrågavarande slag av investeringsfond bliva av betydelse även för rederinäringen och för sysselsättningen inom vår varvsindustri.

I denna del har förslaget blivit föremål för erinringar endast i ett par *remissyttranden*.

Redareföreningen anser nödvändigt, att sådan ändring vidtages i författningsförslaget, att rederier medgivas rätt att använda investeringsfond för inventarier till inköp av secondhand-tonnage.

Länsstyrelsen i Malmöhus län anmärker, att i 5 § omförmäld avskrivning å inventarier torde vara avsedd att begränsas till nyinköpta maskiner och inventarier, men att detta icke fullt tydligt framginge av den formulering lagrummet fått.

Vid utformandet av lagstiftningen om investeringsfonder bör, som förut angivits, i första hand anläggas konjunkturpolitiska synpunkter. Vid sådant förhållande bör investeringsfond få tagas i anspråk endast för avskrivning å nytillverkade maskiner eller inventarier. Enligt den av de sakkunniga föreslagna lagtexten skulle emellertid hinder icke föreligga att använda medel ur investeringsfond för inventarier även till inköp av begagnade föremål, såvida inköpet icke sker från rörelseidkare med vilken köparen är förbunden i väsentlig ekonomisk intressegemenskap. Lagtexten (5 §) bör därför förtydligas i detta hänseende.

Det av redareföreningen framförda önskemålet att rederierna skola äga rätt att använda investeringsfondsmedel för inköp av secondhand-tonnage anser jag mig — med hänsyn till lagstiftningens allmänna grunder — icke böra biträda.

I övrigt har jag intet att erinra mot de sakkunnigas förslag i förevarande del.

Investeringsfond för varulager.

Investeringsfond för varulager skall enligt förslaget liksom enligt gällande lagstiftning få tagas i anspråk för nedskrivning av råvaror samt hel- och halvfabrikat med högst ett belopp, motsvarande kostnaden för tillverkning eller anskaffning av dylika tillgångar. Om särskilda skäl därtill föreligga skall Kungl. Maj:tt dessutom kunna medgiva skattskyldig, som själv eller genom dotterföretag driver rörelse i utlandet, att taga investeringsfond för varulager i anspråk för reglering av kostnader, ämnade att förbättra avsättningen utomlands av varor, som den skattskyldige tillverkar. Anskaffningskostnaden för varulager, som av den skattskyldige förvärvats av annan rörelseidkare, med vilken han är förbunden i väsentlig ekonomisk intressegemenskap, får liksom beträffande inventarier medräknas endast om tillgången tillverkats under beskattningsåret.

De sakkunniga ha till en början (betänkandet s. 83—84) erinrat om dels ett betänkande den 27 september 1944 av kommissionen för ekonomisk efterkrigsplanering, däri undersökts möjligheterna att påverka företagens lagerrhållningspolitik i konjunkturutjämnande syfte, dels ock en vid samma betänkande fogad promemoria av professorn Karin Koek rörande samma ämne. Härefter ha de sakkunniga framhållit, att investeringsfonder för varulager

kunde förordas, enär företagens investeringar i lager under en lågkonjunktur ägde en konjunkturstimulerande effekt, vilken torde vara störst inom konjunkturkänsliga branscher, samt vidare anført:

Exportindustriens möjligheter att hålla verksamheten i gång även om efterfrågan på dess produkter skulle gå tillbaka torde härvid träda i förgrunden. Men även i övrigt kan en produktion på lager under en depressionsperiod vara av betydelse. Även om produktion på lager endast kan eller bör ske i begränsad omfattning, bör värdet av en sådan produktion icke underskattas, bl. a. med hänsyn till betydelsen av att företagen i en vikande konjunktur kunna sysselsätta den egna arbetskraften i vanlig ordning till dess att andra sysselsättningsfrämjande åtgärder kunna igångsättas. Även de indirekta verkningar, som varufondernas ianspråktagande å ett område utövar på andra områden, torde vara av betydelse ur sysselsättningssynpunkt. De farhågor, som kunna hysas för en alltför långt driven lagerökning, torde man kunna bortse ifrån, då det bör ligga i företagets intresse att tillse, att rimliga gränser för ökningen ej överskridas.

Med hänsyn till varufondernas betydelse för exportindustrien och hithörande företags betydande storleksordning torde huvudparten av dessa fonders utjämningsverkan erhållas inom detta område av näringslivet. Av det redan anförda framgår emellertid, att de sakkunniga icke anse nämnda förhållande utgöra tillräckligt skäl för att begränsa avsättningsrätten till dessa företag. Även andra producentföretag torde här kunna göra betydelsefulla insatser. Av samma skäl torde det ej heller finnas anledning att inskränka fonderna till blott producenter. Även på varudistributionens område bör därför fondavsättning få ske. Några olägenheter härav torde knappast vara att befara. Med den utformning lagstiftningen erhåller läser man nämligen kunna utgå ifrån, att i stort sett endast sådana rörelseidkare, vilka kunna lämna lämpligt bidrag till en konjunkturutjämning, skola använda sig av lagstiftningen.

De sakkunniga hava sålunda icke funnit anledning frångå den nuvarande lagstiftningens ståndpunkt i nu förevarande avseende.

För företagaren är det ekonomiska värdet av att investeringsfond för varulager upplägges beroende av de regler, som gälla i taxeringshänseende i fråga om varuvärderingen. Frågan hur denna värdering skall ske blir av betydelse för skatteförmånens värde och därmed också i viss mån för avsättningarnas omfattning. Även i övrigt kan frågan om varuvärderingen här vara av intresse. Därest varulagret för visst beskattningsår fått särskilt nedskrivnas med anlitande av dylik fond, kan sålunda liksom hittills fråga uppstå, huru varuvärderingen skall ske i ett kommande bokslut. Då emellertid varuvärderingen ligger utanför området för de sakkunnigas uppdrag och då för övrigt densamma läser vara föremål för behandling i annan ordning, hava de sakkunniga icke ansett sig böra närmare ingå på dessa frågor.

Angående den föreslagna bestämmelsen, att fond för varulager efter Kungl. Maj:ts medgivande skulle få tagas i anspråk för främjande av varuomsättningen utomlands, ha de sakkunniga framhållit, att som skäl härför åberopats de särskilda förhållanden, som ofta rådde beträffande denna försäljning, och att åtgärder för hävdande och befrämjande av den svenska exportens ställning på de utländska marknaderna särskilt i en depression kunde vara av stor betydelse. De sakkunniga ha ansett dessa skäl vara värda beaktande samt vidare anført:

Då emellertid ett generellt medgivande att använda fondmedel för dylika åtgärder möjligen skulle kunna missbrukas, läser något sådant icke lämpligen böra lämnas. I sådana fall, där man med skäl kan räkna med, att de planerade åtgärderna skola leda till ett godtagbart resultat ur konjunktur-utjämnings synpunkt, finnes emellertid enligt de sakkunnigas mening ingen anledning att motsätta sig en användning av fondmedlen för dylikt ändamål. De sakkunniga hava därför ansett sig böra förorda, att Kungl. Maj:t, om särskilda skäl därtill föreligga, må kunna lämna medgivande åt skattskyldig, som själv eller genom dotterföretag driver rörelse i utlandet, att taga investeringsfond för varulager i anspråk för åtgärder, som kunna leda till en ur sysselsättningssynpunkt önskvärd, ökad avsättning utomlands av den skattskyldiges varor.

Till slut ha de sakkunniga gjort följande uttalande:

I fråga om ianspråktagandet av varufonderna kunna vid sidan av de konjunkturutjämnande synpunkterna även andra samhällsintressen kräva beaktande. Vid lagring av exportvaror kunna problem av handelspolitisk karaktär uppstå. Beträffande vissa varuslag kan en produktion på lager eller upphandling för ökad lagerhållning vara av särskild betydelse ur försörjningssynpunkt. I den mån dylika frågor anmäla sig, böra de självfallet vinna tillbörligt beaktande, då det gäller fondernas utnyttjande.

I de flesta *remissyttrandena* ha de sakkunnigas förslag i förevarande del icke särskilt berörts. I några av yttrandena har emellertid behovet av fond för varulager ifrågasatts på grund av den vid taxeringen tillämpade rätten till fri lagervärdering.

Sålunda framhåller *länsstyrelsen i Stockholms län*, att det icke kunde antagas att de skattskyldiga, så länge frihet till lagernedskrivning förelåge, skulle ådagalägga något större intresse för fondavsättningar för varulager. Därest emellertid möjligheten för vissa skattskyldiga att genom lagervärdering reglera resultatredovisningen vid taxeringen begränsades, syntes det sannolikt, att fondavsättningar skulle komma till stånd i ökad omfattning. Det vore lämpligt att spørsmålen om avsättning till investeringsfond för varulager och om rätt till nedskrivning av varulager upptoges till behandling i ett sammanhang.

Länsstyrelsen i Uppsala län anser bestämmelserna om investeringsfond för varulager kunna utgå, då dylika fonder torde få mycket liten praktisk betydelse så länge de skattskyldiga hade rättighet till fri värdering av varulager. Nedskrivning å varulagret bleve nämligen förmånligare, då någon ränta å den därigenom uppkomna skatteskulden icke i något fall behövde erläggas. Där emot torde det vara motiverat, att viss avsättning finge göras i de fall, då lagret minskats på grund av eldsvåda eller dyl., ett spørsmål som dock de sakkunniga förutsatt skola lösas i annat sammanhang.

Länsstyrelsen i Kristianstads län anser investeringsfond för varulager obehörlig annat än i undantagsfall, så länge rätt till fri lagervärdering förefunnnes. Skulle ifrågasatt inskränkning i denna rätt föreskrivas, vore anledning antaga, att investeringsfonder för varulager i större utsträckning komme att

utnyttjas. Lagbestämmelser mot obehörig investeringsavsättning torde under sådana förhållanden kunna bli erforderliga.

Länsstyrelsen i Norrbottens län anför, att ianspråktagande av investeringsfond för varulager i och för sig torde kunna ha konjunkturstimulerande verkan men att, om ett företag under lågkonjunktur verkställde lagerinvesteringar i större utsträckning, därav sannolikt torde följa att produktionen med hänsyn till avsättningsmöjligheterna måste hållas nere ett kommande år. Några fördelar av större betydelse torde vid sådant förhållande icke uppkomma för företaget, särskilt som produktion »på lager» finge anses medföra ränteförlust för företaget. På grund därav och då företagen i första hand torde komma att utnyttja möjligheterna till fri lagernedskrivning, syntes det bli föga lockande för företagen att verkställa avsättning till investeringsfond för varulager.

Jämväl *länsstyrelserna i Älvsborgs, Jämtlands och Västerbottens län* ifrågasätta behovet av investeringsfond för varulager. Enligt sistnämnda länsstyrelse borde i varje fall denna fråga lämpligen upptagas till avgörande först i samband med problemet om rätten till lagernedskrivning.

*Departements-
chefen.*

Även om behovet av investeringsfonder för varulager i vissa fall icke är särskilt framträdande med hänsyn till gällande regler för lagervärdering vid inkomsttaxeringen, torde dessa fonder likväl icke vara obehövlige.

Gentemot de sakkunnigas förslag har anmärkts, att spörsmålet om avsättning till investeringsfond för varulager borde upptagas i samband med en omprövning av frågan om rätten till nedskrivning å varor vid inkomsttaxeringen. Även enligt min mening hade det varit fördelaktigt om så kunnat ske. Emellertid är jag icke beredd att nu taga ställning till frågan om en eventuell revision av reglerna angående varunedskrivning vid inkomsttaxeringen. Å andra sidan är det önskvärt, att frågan om investeringsfonder för varulager upptages redan i förevarande sammanhang. Några egentliga olägenheter torde icke heller följa av ett dylikt förfaringssätt.

På grund härav och då jag i övrigt intet har att erinra mot vad de sakkunniga anført, biträder jag förslaget även i denna del.

Investeringsfond för arbeten i gruva.

Investeringsfond för arbeten i gruva skall enligt förslaget få tagas i anspråk för reglering av kostnader för undersökningsarbete, förberedande arbete och tillredningsarbete i gruva, stenbrott eller annan liknande fyndighet.

De sakkunniga ha till en början (betänkandet s. 86—87) redogjort för förenämnda skrivelse den 27 maj 1944 från kommerskollegium och Sveriges geologiska undersökning, däri framhållits bland annat, att möjligheten att göra skattefria avsättningar till investeringsfond för arbeten i gruva, vars primära syfte varit ett utjämnande av de stora fluktuationerna i sysselsättningen inom gruvindustrin, kunde få stor betydelse jämväl ur synpunkten

att genom undersökningsarbeten skapa en vidgad grund för bedömande av malmtillgångarnas omfattning, på grund varav förordades ytterligare utsträckning och utvidgning av lagstiftningen i förevarande hänseende. Här-
efter ha de sakkunniga anfört:

De sakkunniga vilja för sin del understryka, att den svenska gruvdriften framför allt på grund av sitt både direkta och indirekta starka beroende av utländska marknadsförhållanden utmärkes av en mycket stor konjunkturkänslighet. Det ligger i sakens natur, att en lagstiftning om investeringsfonder icke bör förbise denna näringsgrens speciella förhållanden. Investeringsfond för byggnader, för inventarier och för varulager kunna visserligen komma till användning även inom gruvdriften men tillgodose icke gruvdriftens behov i en lågkonjunktur av undersökningsarbete, förberedande arbete och tillredningsarbete. De sakkunniga hava därför all anledning tillstyrka, att fond, som möjliggör avsättning till sådana slag av arbeten, bibehålles även i en blivande lagstiftning. — — —

Då den nya lagstiftningen öppnar en allmän möjlighet för den skattskyldige att efter särskild prövning få använda investeringsfond för annat ändamål än det, för vilket fonden blivit avsatt, torde den för närvarande gällande rättigheten att taga investeringsfond för inventarier och varulager i anspråk för arbeten i gruva och att taga fond för arbeten i gruva i anspråk för investering i inventarier och varulager kunna upphöra. — — —

I diskussionen om de mellansvenska malmtillgångarna har vid åtskilliga tillfällen framhållits önskvärdheten av åtgärder, som gå ut på att säkra den svenska kvalitetsindustriens tillgång på fosforrena och manganhaltiga malmer. De sakkunniga utgå ifrån att undersökningsarbetenas underlättande genom skattefri avsättning här kan hava viss betydelse. I den mån andra åtgärder härutöver äro av behovet påkallade, ligger frågan utanför de sakkunnigas uppdrag.

Sveriges geologiska undersökning tillstyrker förslaget i förevarande del. De sakkunniga hade tagit hänsyn till gruvarbetenas speciella karaktär i den utsträckning så varit förenligt med den föreslagna lagstiftningens allmänna grundprinciper.

Svenska gruvföreningen, vars yttrande återopas jämväl av *Jernkontoret*, anför:

För gruvhanteringens del äro sådana åtgärder för reglering av konjunkturväxlingarnas ogunstiga inflytande, som med den föreslagna lagstiftningen åsyftas, ur såväl det allmännas som företagens synpunkt särskilt önskvärda. Undersökningsarbeten, förberedelser och tillredningsarbeten bliva av lättförklarliga skäl ofta eftersatta under högkonjunktur, då malmbrytningen till varje pris måste forceras och brist på vana gruvarbetare råder. Det är därför välbetänkt att skattelagstiftningen utformas så, att betryggande avsättningar kunna göras för sådana, under högkonjunkturen eftersatta arbeten. Bestämmelser i detta syfte äro jämförbara med skogsvårdslagstiftningens föreskrifter för tryggande av återväxten. Om man begränsar jämförelsen i tidshänseende, kunna undersökningar och andra åtgärder, varigenom gruvägarens kännedom om malmförekomsternas läge och utsträckning vidgas, anses såsom likvärdiga med skogsägarens arbeten för återväxtens tryggande. Åtgärderna syfta för hådas vidkommande till samma mål, ett bibehållande av naturtillgångens kapitalvärde. Eftersättas dessa åtgärder, bliva visserligen exploateringskostnaderna lägre och en tillfällig mervinst uppstår. Men denna har utvunnits genom en förbrukning av naturtillgångarnas kapitalvärde. Den är

därför av fiktiv karaktär och bokföringstekniskt sett kompenseras den enklast genom avsättning till en fond, med vars tillhjälp de eftersatta arbetena kunna företagas även vid ett försämrat avkastningsläge.

Även i *övriga yttranden* lämnas förslaget i förevarande del utan erinran.

*Departements-
chefen.*

Mot de sakkunnigas förslag till bestämmelser om investeringsfond för arbeten i gruva har jag intet att erinra.

Fråga om investeringsfonder för mötande av förlust å i utlandet bedriven rörelse.

De sakkunniga ha redogjort för innehållet i förenämnda skrivelse från telefontiebolaget L. M. Ericsson av den 19 maj 1945, i vilken skrivelse förslagsits inrättande av fonder för mötande av vissa förluster på utländska investeringar (betänkandet s. 105—106). De sakkunniga, som icke ansett sig böra framlägga förslag om inrättande av dylika fonder, ha härom anfört:

Den av bolaget aktualiserade frågan är självfallet av stor betydelse för de svenska företag, vilka hava nedlagt och nedlagga kapital i större industriella investeringar utomlands. Att investeringar, nedlagda i ett flertal utländska stater av växlande struktur och stabilitet, i högre grad än vad fallet är med investeringar här i riket löpa risk för hastig värdeförsämring och förstörelse, sammanhänger i första hand med de osäkra faktorer av bl. a. politisk natur, varmed företag vilka utöva dylik investeringsverksamhet måste räkna som en tämligen normal företeelse. Även de risker, som i allmänhet förekomma inom affärlivet, kunna emellertid för dessa företag bli särskilt kännbara.

När det gäller att bedöma om till mötande av framtida förluster av angivet slag i beskattningshänseende avdragsgilla avsättningar till särskilda fonder böra medgivas, må till en början framhållas, att antalet företag, som skulle komma att upplägga dylika fonder, är ringa och att frågan om sådan fondbildning i första hand i detta sammanhang bör bedömas med hänsyn till fondbildningens betydelse för sysselsättningen och produktionen inom vårt eget land. Behovet av särskilda fonder för detta ändamål minskas i viss utsträckning därigenom att ett företag, som vill säkra framtida investeringar i Sverige såsom ersättning för utomlands förlorade, enligt de sakkunnigas förslag har möjlighet att göra detta genom att upplägga sådana fonder, som de sakkunniga i övrigt förordat, därvid i detta sammanhang fonder för byggnader, för inventarier och för varulager komma i beaktande. Även om investeringar i ett utländskt koncessionsbolag för telefondrift skulle medföra gynnsamma verkningar å arbetstillgången vid de svenska telefonfabrikerna, synes dock tillräcklig anledning icke föreligga att utbygga systemet med fonder för dylika investeringar i utlandet.

Om utöver de möjligheter, som enligt de sakkunnigas förslag komma att stå till buds för tillgodoseendet av det inhemska konjunkturintresset, något bör åtgöras för att tillgodose de nu berörda företagens särskilda intressen, kan man överväga att gå fram på en annan och troligen lämpligare linje, nämligen att söka anpassa den taxeringsmässiga inkomstberäkningen efter dessa företags speciella förhållanden och risker. Frågan skulle härigenom förvandlas från ett konjunkturutjämningsproblem till att huvudsakligen bli en fråga om inkomstberäkningen vid taxering. Denna fråga kunde måhända

finna sin lösning därigenom att på utländsk marknad arbetande företag tillerkännas vidgade möjligheter att avskryva värdet av placeringar i utlandet, särskilt sådana vilka skett i form av aktier i utländska dotterföretag. Detta spörsmål torde emellertid icke böra lösas i förevarande sammanhang och de sakkunniga hava därför icke tagit ståndpunkt till detsamma.

I *remissyttrandena* har denna fråga berörts endast av näringslivets skattedelegation och kommerskollegium.

Näringslivets skattedelegation framhåller, att detta vore en för vår exportindustri och därmed för det allmänna välståndet i landet utomordentligt betydelsefull fråga, samt anför vidare:

De världsomfattande företag, som här avses, nödgas räkna icke blott med de här i landet allmänt förekommande affärsriskerna utan ock, enligt vad en dyrköpt erfarenhet giver vid handen, därutöver med de betydande särskilda risker, som äro förbundna med praktiskt taget varje i utlandet bedriven rörelse. Den svenska exportindustrien har drabbats av upprepade svåra bakslag och krävt mycket kapital. Det är en lycka för vårt folk att den, även efter de kännbara förlusterna under senaste världskriget, alltjämt kan hävda sig å världsmarknaden. Utan den vilja att taga stora risker och pröva nya vägar, som besjälade svenska företagare, hade detta betydelsefulla bidrag till vår försörjning varit obefintligt. Förlusterna ha varit så omfattande och ofta återkommande att det är ägnat att förvåna, att erforderligt kapital ställts till förfogande för så riskfyllda investeringar. Anledningen härtill är emellertid uppenbarligen den, att en så god avkastning å kapitalet kunnat påräknas, att det framstått såsom affärsmässigt försvarbart att taga dessa risker.

I en den 21 september 1944 dagtecknad, till 1944 års allmänna skattekommitté ingiven promemoria ha vi påvisat, hurusom vid en förräntning av det egna kapitalet i ett planerat aktiebolag med omkring 10 procent, med hänsyn till den nuvarande, bolaget och dess delägare åvilande skattebelastningen allenast en behållen inkomst av omkring 2,5 procent av det insatta kapitalet kan påräknas av aktieägare i inkomstläget mellan 10 000 kronor och 20 000 kronor. Att mot erbjudande av det ekonomiska vederlag, som kommer till uttryck i sistnämnda eller, såvitt angår inkomsttagare i högre inkomstskikt, än lägre procentsats, uppbringa kapital för så riskfyllda placeringar som här är i fråga, torde icke vara möjligt, och det förefaller icke troligt, att om samma skattetryck varit rådande under den tid, då vår exportindustri uppbyggdes, för ändamålet erforderligt kapital kunnat anskaffas.

Om vår exportindustri skall kunna vidmakthållas är det därför nödvändigt, att dessa företag beredas tillfälle till en så stark konsolidering, att de utan tillskott av främmande kapital kunna ersätta mycket betydande förluster av katastrofkaraktär. Såsom de sakkunniga ock synas anse äro de fondbildningar, som enligt den föreslagna lagstiftningen medgivas, icke tillräckliga för detta ändamål och frågan är därför tyvärr alltjämt olöst.

De sakkunniga framhålla emellertid, att denna fråga måhända kunde finna sin lösning därigenom, att på utländsk marknad arbetande företag tillerkändes vidgade möjligheter att avskryva värdet av placeringar i utlandet, särskilt sådana, vilka skett i form av aktier i utländska dotterföretag.

Vi vilja för vår del understryka angelägenheten av att detta spörsmål, vilket de sakkunniga synas hava ansett ligga utanför det dem lämnade uppdraget, snarast måtte bringas till sin lösning.

Kommerskollegium understryker vad näringslivets skattedelegation anför. Allt stöd torde såväl under nu rådande förhållanden som framdeles böra givas

den svenska exportindustrien för att densamma skulle kunna hävda sig på världsmarknaden. Med hänsyn härtill borde frågan om avdragsgilla avsättningar till särskilda fonder för mötande av framtida förluster av katastrofartad natur beträffande på utländsk marknad arbetande företag göras till föremål för särskild utredning.

Departements-
chefen.

Investeringsfonder av här angivet slag skulle bli av annan karaktär än övriga fonder bl. a. därför att fondmedlen skulle användas även för täckande av icke avdragsgilla förluster. Det ändamål, som fonderna skulle tillgodose, kan med andra ord icke anses ligga inom ramen för lagstiftningens syfte.

Jag delar därför de sakkunnigas mening, att lagstiftningen icke bör utbyggas med bestämmelser angående investeringsfonder av förevarande slag.

Begränsning av avdragsrätten till vissa grupper av skattskyldiga.

Enligt nuvarande bestämmelser tillkommer avdragsrätt beträffande avsättning till investeringsfond — om man bortser från fonder av de slag, vilka enligt de sakkunnigas förslag icke längre skola finnas — endast svenskt aktiebolag och svensk ekonomisk förening, som tillgodonjuter fri avskrivning å maskiner eller andra inventarier för stadigvarande bruk. Härifrån gäller emellertid det undantaget, att rätt till avdrag för avsättning till investeringsfond för arbeten i gruva tillkommer alla svenska aktiebolag och ekonomiska föreningar.

Enligt *de sakkunnigas* förslag skall varje svenskt aktiebolag och svensk ekonomisk förening ha rätt att i förvärvskällan rörelse göra avdrag för avsättning till investeringsfond. De sakkunniga ha härom anfört:

Det ligger i sakens natur, att endast företag av viss storleksordning kunna väntas lämna bidrag av betydelse för konjunkturutjämningen. Dessa företag drivas i allmänhet såsom aktiebolag eller ekonomiska föreningar. På grund härav kan man räkna med, att ett utsträckande av lagstiftningen till andra kategorier av skattskyldiga icke kommer att få någon större betydelse ur konjunkturutjämningsynpunkt, såvitt angår inkomst av rörelse. Att lagstiftningen även i fortsättningen kan anses i viss mån befinna sig på ett försöksstadium utgör ännu en anledning att gå fram med försiktighet i nu förevarande avseende. Ett ytterligare skäl för att lagstiftningen icke bör omfatta andra skattskyldiga än aktiebolag och ekonomiska föreningar ligger däri, att dessa andra skattskyldiga, i motsats till aktiebolag och ekonomiska föreningar, äro underkastade progressiv beskattning och att man därför icke på dem lämpligen kan tillämpa det förenklade efterbeskattningsförfarande, som de sakkunniga av skäl, som i det följande angivas, komma att förorda. Ett utsträckande av lagstiftningen till nya kategorier skattskyldiga skulle vidare medföra, att de statliga organen betungades av tillsyn över fonderna och ökat arbete vid taxeringen.

De sakkunniga ha därför, såvitt angår inkomst av rörelse, ansett sig böra stanna för att lagstiftningen endast bör omfatta aktiebolag och ekonomiska föreningar.

Beträffande aktiebolagen och de ekonomiska föreningarna kan ifrågasättas, huruvida den nuvarande föreskriften att skattskyldig för rätt till fond-

avsättning skall tillgodonjuta fri avskrivning bör bibehållas i den blivande lagstiftningen. Enligt de sakkunnigas mening bör det icke möta svårigheter att i sådan avskrivningsplan angående inventarier, som skall bifogas deklARATIONEN, redovisa den av investeringsfonden möjliggjorda nedskrivningen såsom ett extra avdrag. Enligt vad de sakkunniga inhämtat äro vissa konjunkturkänsliga företag för närvarande utestängda från att använda lagstiftningens möjligheter på grund av att de icke kunna övergå till fri avskrivning. De sakkunniga föreslå på grund härav, att villkoret om fri avskrivning utgår i en blivande lagstiftning.

De sakkunnigas förslag i detta avseende har blivit föremål för erinringar i flera *remissyttranden*.

Länsstyrelsen i Stockholms län anser sålunda förslaget att utsträcka avdragsrätten till alla aktiebolag och ekonomiska föreningar i och för sig riktigt, men avdrag borde medgivas endast då vederbörande bolag eller förening förde ordnade räkenskaper. Länsstyrelsen ifrågasätter därför huruvida icke i fall, där vederbörande icke åtnjöte rätt till fri avskrivning, avdragsrätten borde göras beroende av beskattningsnämnds beprövande.

Länsstyrelsen i Uppsala län anser den föreslagna utvidgningen av den krets av skattskyldiga, som kunde få avdrag för avsättning till investeringsfond, motiverad med hänsyn till att många företag för närvarande icke hade möjlighet att övergå till fri avskrivning på grund av avsaknad av disponibla medel och de höga skattesatserna. Emellertid borde samma förutsättning uppställas för erhållande av avdrag för avsättning till investeringsfond, som gällde för erhållande av fri avskrivning, nämligen att ordnade räkenskaper funnes. Mindre familjebolag och föreningar saknade ofta ordentliga räkenskaper, varigenom kontroll av att en avsättning till investeringsfond användes för avsett ändamål försvårades.

Länsstyrelsen i Blekinge län anför:

Den utvidgning av avsättningsrätten, som föreslagits, innebär att förordningen blir tillämplig i fråga om ett ej obetydligt antal företag, vilka knappast kunna väntas föra sina räkenskaper eller upprätta sina deklARATIONER på ett fullt tillfredsställande sätt. Länsstyrelsen vill ej förorda bibehållande av tidigare bestämmelse om den fria avskrivningen som ett villkor för fondavsättning, då företag med i stort sett välordnad bokföring av olika anledningar kunna finna det ej vara med sin fördel förenligt att övergå till fri avskrivning. För att förhindra missbruk av rätten till avsättning till investeringsfond bör emellertid som en förutsättning för att avdrag för sådan avsättning må medgivas vid taxering stadgas, att skattskyldig företer utredning, som gör det möjligt för beskattningsnämnd att godtaga av den skattskyldige upplagda, på anskaffningskostnad baserade avskrivningsplaner att tillämpas vid inkomsttaxeringen. I fråga om inventarier torde detta få anses innebära krav på samma utredning, som fordras av skattskyldig vid övergång till fri avskrivning.

Länsstyrelsen i Kalmar län å andra sidan ifrågasätter, huruvida icke den förmån, som enligt förslaget skulle beredas aktiebolag och ekonomiska föreningar, jämväl borde komma enskilda företagare inom jordbruk, handel och industri till del. Länsstyrelsen anför:

Såsom de sakkunniga i sitt betänkande framhållit är frågan om det rent skattemässiga förfarandet vid återförandet av en gång avsatta medel mycket svårlöst, därest den tillämnade lagstiftningen skulle komma att gälla jämväl för fysiska personer, beroende på det för sådana personer stadgade progressiva skattesystemet. Det synes dock enligt länsstyrelsens uppfattning ur rättvisesynpunkt vara högeligen önskvärt, att de stora grupper skattskyldiga, det här rör sig om, kunde beredas möjligheter till ett utnyttjande av de nu föreslagna förmånerna. Med hänsyn till att de i betänkandet nämnda fonderna i vissa fall skola få tagas i anspråk för sådana investeringar i respektive företag, för vilka avdrag vid taxering eljest icke är medgiven, synas de sakkunniga i viss utsträckning ha frångått en av de viktigaste principerna i vår nuvarande skattelagstiftning, nämligen den att all taxering skall vara i möjligaste måtto likformig och rättvis. Att avsatta fondmedel skulle få tagas i anspråk för nyss nämnt ändamål torde till sin effekt vara liktydigt med en direkt subvention — — —.

Enligt de sakkunnigas förslag skulle en enskild näringsidkare eller jordbrukare icke kunna komma i åtnjutande av någon dylik subvention, trots att det mången gång skulle kunna visa sig vara mera berättigat, att en förmån av här angiven art tillgodokomme den enskilde företagaren, än vad fallet kan tänkas vara. såvitt angår aktiebolag eller ekonomisk förening. Även om de föreslagna bestämmelserna i och för sig få anses vara synnerligen önskvärda, torde det dock med hänsyn till nu nämnda konsekvenser och på grund av att rättvisekravet vid all taxering bör upprätthållas få anses angeläget, att man, innan den nu föreslagna lagstiftningen kommer till stånd, måtte ytterligare undersöka möjligheterna för att göra densamma tillämplig jämväl å enskilda företagare inom handel, industri och jordbruk. Att de sakkunniga såsom skäl mot en dylik avdragsrätt, så vitt angår jordbrukare bl. a. anført, att dessa icke äro bokföringsskyldiga, är givetvis i och för sig riktigt, och det torde icke råda delade meningar därom att kraven på en korrekt redovisning av avsatta fondmedel måste ställas mycket högt, men att av skäl, som de sakkunniga sålunda anført, helt vägra sistnämnda kategori av skattskyldiga avdrag för avsättning till investeringsfonder, kan enligt länsstyrelsens uppfattning knappast anses rättvist, utan måste under sådana omständigheter andra utvägar sökas för frågans lösande.

Även länsstyrelsen i *Norrbottnens län* anser, att det ur rättvisesynpunkt varit önskvärt att de skattelättnader, som skulle tillförsäkras aktiebolag och ekonomiska föreningar, kunnat beredas även andra skattskyldiga.

Handelskammaren i Göteborg vill icke bestrida, att de sakkunnigas förslag om lagstiftningens begränsning till aktiebolag och ekonomiska föreningar hade ett starkt stöd särskilt i argumentet att lagstiftningens tillämpning å skattskyldiga, som vore underkastade progressiv beskattning, skulle nödvändiggöra mera komplicerade regler i fråga om fonderade medels återförande till beskattning. Handelskammaren anför vidare:

Emellertid synes det handelskammaren som om icke enbart lagens konjunkturutjämnande syfte och de lagtekniska svårigheter som föreligga böra få vara utslagsgivande vid denna frågas lösning. Ur rättvisans synpunkt ter det sig sålunda stötande, att icke enskilda handelsfirmor, handelsbolag och enkla bolag komma i åtnjutande av samma möjligheter att göra skattefria avsättningar till investeringsfonder, som genom lagen skulle beredas aktiebolag och ekonomiska föreningar. I åtskilliga fall torde företag inom den förstnämnda kategorien ha lika stort behov av rättigheten till sådana avsätt-

ningar som många mindre aktiebolag och ekonomiska föreningar. Också det förhållandet, att den nu föreslagna lagstiftningen betecknas såsom permanent, ehuru ännu på ett försöksstadium, gör det enligt handelskammarens mening önskvärt att samtliga företag som bedriva affärs- eller industrirörelse erhålla möjlighet att begagna sig av lagstiftningen. Därest man icke anser sig kunna gå så långt, att samtliga företag inbegripas under lagstiftningen, borde en sådan lösning av frågan kunna övervägas, att de företag som nu ej äro innefattade under de sakkunnigas förslag, efter särskild prövning genom de myndigheter som avses skola utöva närmaste tillsyn över lagens tillämpning tillåtes göra skattefria avsättningar till investeringsfonder av de slag lagen anger.

Sveriges köpmannaförbund uttalar också önskvärdheten av lagstiftningens utsträckning till enskilda skattskyldiga, varav många dreve ganska betydande företag, samt anför härefter:

De företag, som det här gäller, ha i regel ordnad bokföring, varför några sådana svårigheter ur taxerings- och kontrollsynpunkt, som av de sakkunniga åberopats beträffande jordbruket, icke föreligga. Det kan visserligen invändas, att de här ifrågavarande skattskyldiga beskattas progressivt till skillnad mot aktiebolag och ekonomiska föreningar, men det synes förbundet vara möjligt att här genom spärregler göra en avvägning av den skatteförlust, som på grund av progressionen skulle uppkomma, gentemot de fördelar, som man skulle vinna i konjunkturutjämnande syfte, om även enskilda rörelseidkare innefattades i lagstiftningen. Man skulle exempelvis kunna tänka sig en spärregel innebärande, att skattevinst på grund av progression alltid skall tilläggas vid uträkning på skatten i här berörda sammanhang.

Köpmannaförbundet uppgiver vidare, att det otvivelaktigt förhölle sig så att många rörelseidkare skulle behöva verkställa om- och tillbyggnader av affärsfastigheter men att de på grund av brist på byggnadsmaterial icke kunnat erhålla tillstånd härtill. Även nödigt underhåll hade i viss mån måst eftersättas. Avsättningar till investeringsfonder för byggnader och inventarier i dylika fall torde vara av betydelse för utjämnning av en eventuell fredskris och skulle kunna verka konjunkturutjämnande även under normala förhållanden. Vad nu sagts om byggnader kunde direkt tillämpas i fråga om inventarier. Många enskilda rörelseidkare skulle otvivelaktigt behöva förnya och modernisera sina inventarier och sin inredning. Om de erhöle rätt att göra avdrag för avsättning till investeringsfond för inventarier, skulle man måhända kunna öka möjligheterna till konjunkturutjämnning, som då skulle komma tillverkare av inventarier etc. till godo.

Sveriges grossistförbund föreslår, att under den föreslagna lagstiftningen måtte inrymmas även handelsbolagen. Förbundet anför:

Trots att aktiebolaget är den numera förhärskande form, under vilken handelsrörelse bedrives, finnas dock fortfarande många enskilda handelsbolag, av vilka en del driva en mycket betydande rörelse. Vissa skäl ha anförts i betänkandet emot en utvidgning av lagbestämmelserna att omfatta även andra företagsformer än aktiebolagen och de ekonomiska föreningarna. Det synes oss emellertid att de vanliga handelsbolagen blivit orättvist behandlade därigenom att de ställts åt sidan. Vi anse det heller icke

uteslutet, att de betänkligheter, som anförts i betänkandet, äro överdrivna. Även om de ändringar i föreskrifterna, som vi här ovan föreslagit, bli genomförda, torde nämligen endast de mer betydande handelsföretagen i vårt land komma att begagna sig av möjligheten att avsätta medel till investeringsfonder.

Kommerskollegium finner det visserligen tänkbart att låta lagstiftningen omfatta andra skattskyldiga än aktiebolag och ekonomiska föreningar men anser det tveksamt om det nu vore lämpligt att på så sätt utvidga lagstiftningens område. Sedan erfarenhet vunnits om verkningarna av den nya lagstiftningen, torde även andra skattskyldiga kunna ifrågakomma.

Sveriges lantbruksförbund slutligen anser, att lagstiftningen om investeringsfonder även borde omfatta fysiska personer och med dem i beskattningshänseende likställda.

*Departements-
chefen.*

De sakkunniga ha föreslagit, att den krets av skattskyldiga, som avses skola medgivas rätt till avdrag för avsättning till investeringsfond, utvidgas till att omfatta alla svenska aktiebolag och ekonomiska föreningar, varemot andra skattskyldiga ansetts icke böra äga sådan rätt. Häremot har invänts å ena sidan att avdragsrätt borde medgivas endast svenska aktiebolag och ekonomiska föreningar med viss kvalificerad bokföring och å andra sidan att avdragsrätten borde utsträckas även till fysiska personer. Sveriges grossistförbund har särskilt framhållit, att handelsbolagen borde inrymmas under den föreslagna lagstiftningen.

Vad angår yrkandena, att som villkor för avdragsrätt måtte uppställas krav på viss kvalificerad bokföring, torde därmed åsyftas att samma krav skola gälla beträffande rätt att göra avsättning till investeringsfond, som redan gälla beträffande rätt till fri avskrivning. För att skattskyldig skall äga övergå till fri avskrivning kräves enligt punkt 4 av anvisningarna till 29 § kommunalskattelagen att de tillgångar, varom fråga är, samt avskrivningar å dessa skola i den skattskyldiges räkenskaper redovisas på sådant sätt, att trygghet föreligger att vid avyttring av tillgångarna framdeles uppkommande vinster ej skola undgå taxering. Motsvarande krav bör ställas på skattskyldig, som gör avsättning till investeringsfond. Det synes lämpligt att en uttrycklig bestämmelse härom intages i förordningen. Jag förordar sålunda, att till 1 § fogas en bestämmelse att, då skattskyldig icke tillgodonjuter fri avskrivning, avdragsrätt för fondavsättningar icke må åtnjutas med mindre beskattningsnämnd, efter därom framställt yrkande, lämnat den skattskyldige särskilt medgivande därtill. Vidare bör i en till 1 § fogad anvisningspunkt föreskrivas att såsom villkor för medgivande av dylik rätt skall gälla, att fondavsättningarna i den skattskyldiges räkenskaper och i företedd utredning redovisas på sådant sätt att tillfredsställande kontroll kan utövas över fondmedlens användning

Vad därefter angår yrkandena, att avdragsrätten måtte ytterligare utsträckas, delar jag de sakkunnigas mening att en sådan utsträckning icke bör ske, i vart fall icke för närvarande. Vad särskilt angår handelsbolagen synas

dessa av taxeringstekniska skäl icke böra behandlas på annat sätt än fysiska personer, eftersom handelsbolagen icke beskattas som särskilda rättssubjekt utan deras inkomst hänföres direkt till delägarnas inkomst.

Avsättningarnas storlek och deras inverkan på skatteunderlaget.

Enligt *de sakkunnigas* förslag är avsättningen maximerad endast i förhållande till det skattskyldiga företagens årsvinst, däremot icke — såsom för närvarande är fallet i fråga om aktiebolag — i förhållande till både företagens årsvinst och aktiekapital. Avdrag för avsättning får, oavsett om avsättningen sker till en eller flera fonder, för visst beskattningsår ej överstiga 20 procent av årsvinsten. Överstiger emellertid årsvinsten för beskattningsåret medeltalet av motsvarande vinster för de två näst föregående beskattningsåren, må avdraget ökas med hälften av det överskjutande beloppet, dock högst med 15 procent av vinsten under förstnämnda beskattningsår. Vidare föreslås att Kungl. Maj:t skall äga att på ansökan av skattskyldig förordna, att högre avdrag må av den skattskyldige tillgodonjutas, såvitt angår fond för byggnader, därest den skattskyldige avser att med anlitande av fonden förbättra otillfredsställande bostadsförhållanden för sina arbetare och tjänstemän utan ledande ställning och förhöjd avsättning erfordras med hänsyn till de planerade åtgärdernas omfattning, samt, såvitt angår fond för arbeten i gruva, om sådant avdrag på grund av särskilda förhållanden påkallas av mera angeläget undersökningsarbete, förberedande arbete eller tillredningsarbete i gruva, stenbrott eller annan liknande fyndighet.

De sakkunniga ha anfört:

Vid utformandet av en lagstiftning om investeringsfonder är det angeläget tillse att den icke medför en besvärande minskning av skatteunderlaget framför allt för den kommunala beskattningen.

Med hänsyn till detta förhållande torde vissa s. k. spärregler vara nödvändiga, som närmare reglera avsättningarnas storlek.

Beträffande detta problem må till att börja med framhållas, att konjunkturerens utjämnande icke endast ligger i statens intresse utan även är av betydelse för den kommunala hushållningen. Uppnås genom lagstiftningen en konjunkturutjämning, erhålles därmed också ett jämnare skatteunderlag och de särskilda svårigheter, som kommunerna ha att dragas med under depressionstider genom skatteunderlagets hopkrympning, lättas. Det är därför i och för sig både rimligt och lämpligt, att kommunerna liksom staten få vidkännas viss minskning i skatteunderlaget under högkonjunktur till förmån för underlaget under vikande konjunktur.

Emellertid kunna självfallet vissa olägenheter framträda för kommunerna genom lagstiftningen. Det kan sålunda ifrågasättas, om ej avsättning till investeringsfonder i undantagsfall kan för den enskilda kommunen medföra en minskning av skatteunderlaget utan att en motsvarande fördel ur konjunktursynpunkt vinnes för kommunen.

För att komma till rätta med denna fråga vore det måhända önskvärt om avdrag för avsättning till investeringsfond endast kunde medgivas vid den statliga taxeringen. Att avsätta till investeringsfond bleve emellertid härigenom icke lika förmånligt för de skattskyldiga, vilket kunde befaras menligt på-

verka anslutningen till lagstiftningen. Fördelen av att i ett högkonjunkturläge kunna i viss mån utjämna det kommunala skatteunderlaget till förmån för depressionstider skulle även förloras genom ifrågavarande anordning. Härtill komme taxeringstekniska svårigheter. Man skulle få upprätta två olika rörelsebilagor — en för den kommunala och en för den statliga taxeringen. Även om denna svårighet kunde övervinnas, skulle förfarandet i varje fall medföra att avskrivningsobjektet erhöles två i taxeringshänseende gällande värden — ett för den kommunala beskattningen och ett för den statliga. Två olika avskrivningsplaner finge upprättas med allt vad detta för med sig i fråga om ökat arbete för de skattskyldiga och taxeringsnämnderna. Ifrågavarande förslag till lösning av frågan hava de sakkunniga därför ansett sig böra avvisa.

En minskning av skatteunderlaget utan motsvarande konjunkturutjämning kan för en kommun uppkomma vid avsättning till fond av sådan skattskyldig, som driver rörelse på skilda orter.

Vid bedömandet av det intrång, som i dylika fall kan orsakas en kommun, bör hållas i minnet, att antalet skattskyldiga, som driva rörelse på flera orter, är ringa i förhållande till antalet övriga skattskyldiga.

Avdraget för avsättning till investeringsfond i en rörelse betraktas i taxeringshänseende som en omkostnad i rörelsen och kommer vid fördelning efter gängse grunder av den till kommunal inkomstskatt skattepliktiga inkomsten att påverka taxeringen inom alla kommuner, där rörelsen drives. Med detta förhållande för ögonen kunde det göras gällande, att, om en byggnadsinvestering skulle utföras inom en kommun eller en annan investering hade huvudsaklig betydelse för viss kommun, det kunde synas mindre motiverat att övriga kommuner skulle få vidkännas en minskning i skatteunderlaget, då dessa ju icke finge del av den berörda konjunkturutjämningen.

Det skulle därför kunna övervägas, att man i hithörande fall toge hänsyn till den planerade investeringens lokalisering antingen omedelbart vid fördelningen av den till kommunal inkomstskatt skattepliktiga inkomsten eller genom att konstruera avdraget icke som ett omkostnadsavdrag utan som ett allmänt avdrag, som finge åtnjutas i den kommun, där investeringen skulle ske.

Betydelsen av denna fråga får emellertid icke överdrivas. Det bör beaktas, att den konjunkturstimulerande effekten icke med säkerhet kommer att inträda blott inom den kommun, där investeringen företages, och att det under sådana förhållanden kan synas mindre lämpligt att låta investeringens lokalisering inverka på fördelningen av den till kommunal inkomstskatt skattepliktiga inkomsten. Särskilt när det gäller investering i lager torde det icke alltid vara möjligt att angiva den eller de kommuner, som får nytta av investeringen.

Även bortsett från att tillstånd i särskilda fall förutsattes komma att meddelas om ianspråktagande av fonderade medel för annan investering än som ursprungligen avsetts, skulle det således ofta möta betydande svårigheter att i varje fall redan vid avsättningen avgöra, inom vilken eller vilka kommuner avdraget rätteligen borde ske. I de fall, då den blivande investeringen vore avsedd att äga rum inom flera kommuner, bleve det nödvändigt att, sedan den kommunalskattepliktiga inkomsten enligt de i kommunalskattelagen föreskrivna grunderna fördelats mellan samtliga de kommuner, vari rörelsen bedrivits, verkställa en särskild fördelning mellan vissa av dessa av det till investeringsfond avsatta beloppet. Såväl deklarations- som taxeringsarbetet skulle därigenom kompliceras.

Förutom dessa svårigheter av praktisk natur kan mot den ifrågasatta anordningen att konstruera avdraget såsom allmänt avdrag invändas, att dessa

avdrag tillkommit i syfte att tillgodose avdragsrätten i sådana fall, då de utgifter avdragen avse icke äro hänförliga till viss förvärvskälla, och att det skulle strida mot vedertaget betraktelsesätt att i dessa avdrag inrymma avsättningar till investeringsfonder, som regelmässigt komma att leda till avskrivning å investeringar i förvärvskällan rörelse.

Icke heller i den nuvarande lagstiftningen om investeringsfonder har det ansetts nödvändigt med särskilda regler för fördelning av ifrågavarande avdrag vid kommunalskatttaxeringen. Frånvaron av sådana regler har, såvitt de sakkunniga kunnat finna, icke vållat nämnvärd olägenhet.

På grund av det anförda hava de sakkunniga icke ansett sig böra föreslå särskilda regler för avdragets fördelning.

Vid ett återförande av investeringsfond till beskattning kunna, eftersom inkomsten vid kommunalskatttaxeringen i regel fördelas med hänsyn till inom varje kommun tillverkade varors värde, handelsomsättningens storlek, antalet där sysselsatta arbetare eller annat likartat förhållande, andra fördelningsgrunder gälla än för det beskattningsår, då motsvarande avsättning skett. Det kunde ifrågasättas om det ej finnes anledning att fördela det återförda beloppet efter de grunder, som tillämpades, då avdrag för fondavsättningen beviljades. En dylik särskild fördelning skulle dock i allmänhet icke få större betydelse med hänsyn till att avvikelserna i fråga om fördelningsgrunderna från det ena året till det andra i allmänhet torde vara små. Frågan skulle för övrigt bliva aktuell endast i det fåtal fall, då sådan återföring kunde ifrågakomma. Då härtill kommer, att det skulle bliva besvärligt såväl för de skattskyldiga som för taxeringsnämnderna att fördela det återförda beloppet efter sådana särskilda grunder, anse de sakkunniga, att det icke heller i fråga om fondavsättningens återförande till beskattning finnes anledning att tillämpa särskilda fördelningsregler vid den kommunala beskattningen.

De sakkunniga ha härefter övergått till att behandla frågan om hur begränsningen av avsättningarna tekniskt bör genomföras. De ha härom anført:

Enligt gällande lagstiftning hava avsättningsbeloppen för fond för byggnader och fond för inventarier och varulager — samt arbeten i gruva — bestämts oberoende av varandra och avsättningarnas storlek har därvid ställts i förhållande såväl till aktiekapitalet som till årsvinst.

Vad till att börja med angår aktiekapitalet är detta icke en riktig och tillförlitlig mätare på bolagets storleksordning, som här bör tillmätas betydelse. Såsom sådan mätare skulle företagets egna kapital, d. v. s. skillnaden mellan tillgångar och främmande skulder, vara att föredraga. Men icke heller det egna kapitalet bör, enligt de sakkunnigas mening, få vara avgörande för fondavsättningarna. Företag, som hava stora vinster i förhållande till det egna kapitalet, skulle härigenom komma i sämre ställning än företag med förhållandevis mindre vinster, ett resultat, som enligt de sakkunnigas mening icke kan stödjas på godtagbara skäl.

Mest naturligt synes vara, att avsättningarna endast ställas i förhållande till företagets faktiska vinstresultat under beskattningsåret. Härvid synes det ligga närmast till hands att låta årsvinstens storlek bliva avgörande. Härigenom skulle i en ny lagstiftning, i motsats till vad som nu är fallet, aktiebolagen och de ekonomiska föreningarna bliva jämställda.

Angående begreppet årsvinst saknas vägledande föreskrifter i 1938 och 1942 års förordningar. I ett vid kungörelsen den 12 juni 1942, nr 372, fogat formulär A förstås med årsvinst enligt vederbörligen fastställd balansräkning, även om det ej direkt framgår av vinst- och förlusträkningen, vinsten efter

avdrag av avskrivningar, tantiemer m. fl. poster, vilka rätteligen äro att hänföra till omkostnader i rörelsen (jämväl om de formellt utgått av vinstmedel), men utan avdrag för avsättning till reservfond, dispositionsfond, investeringsfond (konjunkturinvesteringsfond) m. fl. fonder, donationer o. dyl. Av ett avgörande i regeringsrätten den 5 januari 1945 (RÅ 1945 ref. 1) framgår vidare, att vid årsvinstens beräkning avdrag skall ske för under beskattningensåret erlagda skatter men däremot icke för avsättning till skattefond. De sakkunniga hava icke anledning att i detta sammanhang föreslå, att årsvinsten bestämmes efter andra grunder än dem, vilka här angivits.

Den nuvarande anordningen att hava särskilda spärrföreskrifter beträffande fonder för byggnader och fonder för inventarier och varulager (samt arbeten i gruva) torde i en blivande lagstiftning lämpligen böra utgå och summan av avsättningarna i stället sättas i förhållande till årsvinsten. Härigenom beredes den skattskyldige bättre möjlighet än för närvarande att inom ramen för ett givet, av hänsyn till beskattningsintresset avvägt maximum utnyttja avsättningsmöjligheterna med hänsyn till vad som ur olika synpunkter är lämpligast för honom.

Enligt nu gällande regler begränsas avsättningen till fond för byggnader till 10 procent och till fond för inventarier och varulager till 20 procent av årsvinsten. Om man bortser från aktiekapitalspärren, förefinnes alltså möjlighet att avsätta sammanlagt intill 30 procent av årsvinsten. I verkligheten har emellertid denna möjlighet ingalunda alltid till fullo utnyttjats i de fall, där fondavsättning ägt rum, dels emedan aktiekapitalspärren inverkat och dels emedan behov icke förelegat att avsätta till båda slagen av fonder. Ett maximum av 20 procent skulle för skattskyldiga, vilka hittills huvudsakligast haft intresse av att avsätta till investeringsfond för byggnader, innebära en förbättrad avsättningsmöjlighet.

Fondavsättningsreglerna enligt sin hittillsvarande utformning hava i stort sett icke medfört olägenhet för det kommunala skatteunderlaget. — — —

Erfarenheterna på detta område äro dock icke alltför omfattande. I enstaka fall hava fondavsättningarnas inverkan på skatteunderlaget varit av sådan storleksordning att den icke utan vidare kan lämnas åsido. Detta förhållande bör mana till viss försiktighet, då det gäller att med utgångspunkt från gällande spärrföreskrifter och med beaktande av förut angivna uppmjukningar avgöra avsättningsmaximum enligt de nya reglerna. Härvid är det givetvis även av betydelse, att spärrföreskrifterna icke onödigtvis hämma avsättningar, som ur konjunkturutjämnings synpunkt böra komma till stånd. Ur sådan synpunkt vore det självfallet önskvärt, att de hittills tillämpade maximaltalen ytterligare höjdes.

Med beaktande av de sålunda framhållna synpunkterna hava de sakkunniga funnit sig böra förorda en differentierad behandling av de skattskyldiga på det sätt, att företag, som visa stigande årsvinster, med därav följande ökade bidrag till kommunens skatteunderlag skola få vidgade möjligheter till avdrag. — — —

Att införa särbestämmelser för det fall att årsvinsternas ökning uppnåtts genom teckning av nytt kapital synes knappast erforderligt. Nystartat företag torde därför i detta hänseende kunna likställas med sådant bestående företag, som icke uppvisat några vinster under två år näst före det aktuella beskattningsåret. Härigenom komma de nystartade företagen oftast att kunna utnyttja den högre avdragsrätten vilket får anses lämpligt med hänsyn till dessa företags behov av konsolidering.

Vidare ha de sakkunniga förklarat sig utgå från att Kungl. Maj:t, vid medgivande av rätt att åtnjuta högre avdrag för avsättning till bostadsbyggande

eller för arbeten i gruva än som normalt må ske, skulle behörigen beakta kommunens berättigade intresse.

Vad särskilt angår förhöjt avdrag för avsättning till bostadsbyggande ha de sakkunniga framhållit, att de för vanliga fall stadgade procenttalen för avsättningarnas storlek i vissa fall kunde vara för små för att en för dylikt ändamål bildad investeringsfond för byggnader inom rimlig tid skulle få tillräcklig storlek, varför Kungl. Maj:t borde kunna godkänna högre avdrag. Sådant avdrag vore motiverat, om den skattskyldige avsåge att med anlitande av fonden förbättra otillfredsställande bostadsförhållanden för sina arbetare och tjänstemän utan ledande ställning och förhöjd avsättning erfordrades med hänsyn till de planerade åtgärdernas omfattning. Härigenom komme vissa mera betydande fondavsättningar för bostadsbyggande under Kungl. Maj:ts särskilda prövning.

Vad slutligen angår avdrag för avsättning till investeringsfond för arbeten i gruva ha de sakkunniga anfört:

Det vore självfallet önskvärt, att man för arbeten i gruva kunde, med beaktande av gruvdriftens speciella förhållanden, fastställa särskilda grunder för bestämmande av fondavsättningens storlek. Emellertid möta för en sådan särreglering betydande svårigheter. Förhållandena vid olika gruvfält äro nämligen mycket växlande och svårbedömbara. Under det att vid vissa regelbundna malmförekomster malmareans storlek kan uppskattas ned till exempelvis 100 meter under den nivå där malmen är blottad, kunna andra fyndigheter redan vid ett tiotal meters avsänkning uppvisa oberäkneliga och avsevärda förändringar. Det är därför vanskligt att lägga fyndighetens på detta sätt beräknade storlek till grund för avsättningsbehovet. För övrigt kan behovet växla med hänsyn till det slag av arbete, som för en viss gruva är mest aktuellt. Behovet kan sålunda för undersökningsarbeten få bedömas efter andra grunder än för arbeten med malmfyndighetens blottläggande.

Vad särskilt angår undersökningsarbeten kunde det ligga nära till hands att utgå från ett visst antal årsbrytningar såsom norm för avsättningen. En annan möjlighet vore att ställa avsättningsbehovet för samtliga arbeten i relation till gruvans årliga avsänkning, en beräkningsgrund som dock torde vara mindre lämplig, då förhållandena i detta avseende icke äro jämförbara mellan å ena sidan järnmalmer och å andra sidan sulfidmalmer. Det kunde även ifrågasättas att grunda beräkningarna av avsättningarnas storlek på den genomsnittliga malmfångsten under ett visst antal år under hänsynstagande tillika till de kända malmtillgångarnas storlek.

Det är klart, att man vid ett bedömande av avsättningsbehovet kan komma till olika resultat om prövningen skall göras uteslutande ur gruvteknisk synpunkt eller om arbetsmarknadssynpunkter därvid skola få spela en avgörande roll. Produktionen vid vissa gruvor kan vara mer konjunkturkänslig än vid andra. Vid en del gruvor kan sysselsättningen vara tämligen säkrad för den närmaste framtiden, men undersökningsarbeten vara av behovet starkt påkallade, under det att för andra företag förhållandena kunna ligga till på annat sätt. Det måste dock alltid ligga i linje med sysselsättningsintresset, att gruvtillgångarna undersökas så att gruvdriftens förutsättningar på lång sikt kunna bedömas.

De sakkunniga ha uttalat att de icke funnit det möjligt att framlägga förslag om särskilda grunder för fondavsättningarnas begränsning i förevaran-

de avseende. De förut angivna generella avsättningsreglerna borde därför i huvudsak gälla även här. Då emellertid en enligt dessa regler bestämd avsättning understundom torde vara otillräcklig för de stora behov, som kunde uppstå inom gruvdriften med hänsyn till bl. a. dess särskilda konjunkturkänslighet, borde Kungl. Maj:t kunna medgiva avdrag med högre belopp än sagda regler möjliggjorde, om sådant avdrag påkallades av mera angeläget undersökningsarbete, förberedande arbete eller tillredningsarbete.

Vid remissbehandlingen ha mot de föreslagna allmänna bestämmelserna om begränsning av avsättningarna erinringar framställts av några länsstyrelser samt av kammarrätten.

Länsstyrelsen i Östergötlands län framhåller sålunda att, om fondavsättningarna skulle få någon betydelse för företagen ur skattesynpunkt och därför inbjuda till användning i större utsträckning än hittills, procentsatsen borde vara tillräckligt hög. Enligt förslaget medgåves visserligen avsättning med 20 procent av årsvinsten, men när vid vinstens beräkning skulle avdragas på året belöpande skatter, bleve i realiteten avsättningen snävare begränsad. Det kunde ifrågasättas, om icke årsvinsten borde beräknas utan avdrag för på året belöpande skatter.

Länsstyrelsen i Västerbottens län ifrågasätter — med hänsyn till att enligt förslaget avsättningar under ett obegränsat antal år skulle få ske — om det ej kunde anses påkallat att jämväl föreskriva en gräns, som avsatta belopp tillsammantagna icke finge överstiga. Företag med goda inkomster kunde eljest bliva i allt för hög grad gynnade. De begränsningar, som i sådant hänseende erfordrades, behövde icke erhålla en sådan räckvidd, att syftet med upplägandet av investeringsfond därigenom äventyrades.

Länsstyrelsen i Uppsala län anmärker, att i den föreslagna lagtexten ej finnes angivet vad som skulle förstås med årsvinst. De upplysningar som vore intagna i det nuvarande formuläret för avsättning till investeringsfonder (formulär A) vore ej fullständiga. Länsstyrelsen anför vidare:

Sålunda finnes bland annat ej angivet, huru skall förfaras beträffande avsättning till pensionsstiftelser och dylikt. Dessutom upplyses, att avdrag ej skall göras för på årsvinsten belöpande skatteavsättning. Enligt ett utslag av regeringsrätten skall emellertid avdrag göras för under beskattningsåret erlagda skatter. Den av regeringsrätten intagna ståndpunkten strider dock mot reglerna för bokföringsmässig inkomstberäkning. Enligt den nya aktiebolagslagen skall vidare avsättning för varje år göras för de på året belöpande skatterna. Härtill kommer, att vid genomförandet av det nya uppbördsförfarandet det även ur praktisk synpunkt blir lämpligare att såsom omkostnad räkna med de på året belöpande skatterna. För undvikande av ovisshet synes det därför vara nödvändigt, att i lagtexten eller anvisningarna detaljerade bestämmelser införas om vad som skall menas med årsvinst.

Liknande anmärkning framställes av *länsstyrelserna i Stockholms, Kalmar, Kristianstads och Västmanlands län*.

Länsstyrelsen i Blekinge län framhåller, att den föreslagna spärregeln torde komma att verka i hög grad ojämnt för olika företag, samt anför vidare:

Har ett företag exempelvis betydande inkomster av kapital — aktieutdelning, obligationsräntor och dylikt — kan årsavsättningen, oaktat maximeringsbestämmelserna, bliva så stor, att den helt eliminerar nettointäkten av rörelse eller i varje fall uppgår till en betydande del av denna. Inom en koncern kan ett företags vinst få läggas till grund för beräkning av avsättning till investeringsfond hos såväl företaget självt som, i den mån utdelning sker, hos ett eller flera andra till koncernen hörande företag. I fråga om ett företag, som icke har inkomst av annan förvärvskälla än rörelse, kan maximeringsregeln, särskilt om skattebelastningen av en eller annan orsak blivit exceptionellt stor, komma att verka i hög grad restriktivt. I vissa företag torde också tveksamhet kunna uppstå om vad som avses med årsvinsten. Storleken av avsättningen till investeringsfond kan ej bestämmas, innan ett företags bokslut föreligger i det närmaste klart. Det bör då föreligga möjlighet att jämväl beräkna företags nettointäkt av rörelse.

Jämväl *länsstyrelsen i Kronobergs län* anser, att praktiska hänsyn talade för att avsättningarna borde ställas i relation till nettointäkten, i vilket fall likväl vederbörlig justering borde ske i fråga om den procentsats, efter vilken avsättning enligt förslaget skulle få äga rum. I varje fall borde för undvikande av tvister uttryckliga bestämmelser meddelas om hur årsvinsten skulle beräknas.

Kammarrätten förklarar sig biträda förslaget om slopande av den spärrregel, som ställde avsättningarna i relation till aktiekapitalet, då denna regel syntes irrationell, samt anför vidare:

Företag med betydande vinster kunna arbeta med relativt obetydligt aktiekapital. Det motsatta förhållandet torde även förekomma. Att i ifrågavarande hänseende utbyta aktiekapitalet som måttstock mot det s. k. egna kapitalet torde på av de sakkunniga anförda skäl måhända även vara mindre lämpligt. Kvar såsom spärr står då allenast bestämmelsen, att fondavsättningarna ej få överstiga viss del av årsvinsten. Denna spärrregel torde framdeles komma att få desto större betydelse som aktiekapitalspärren enligt de sakkunniga tidigare varit den verksammaste. Emellertid vill kammarrätten framhålla, att vissa invändningar kunna göras mot att sätta årsvinsten som måttstock. Till en början är årsvinsten beroende av de bokföringsmässiga avskrivningar och andra liknande åtgärder, som av den skattskyldige kunna vidtagas. Vidare utgör den bokföringsmässiga årsvinsten en mindre lämplig måttstock, då den skattskyldige har flera olika förvärvskällor. Sålunda skulle i företag med inkomst ej blott av den förvärvskälla, vari avsättning skall ske, utan även av andra förvärvskällor, t. ex. inkomst av kapital eller av jordbruksfastighet, om det avsättningsbara beloppet beräknades i förhållande till hela årsvinsten, en opåkallat stor avsättning få äga rum. Det kan rent av tänkas, att företags hela i viss kommun skattepliktiga inkomst kunde få avsättas till investeringsfond. Det synes angeläget att få en mera rationell måttstock, exempelvis nettointäkten av den förvärvskälla, vari avsättning skall ske, med tillägg av avsättningen.

I detta sammanhang må påpekas de sakkunnigas uttalande å s. 62 i betänkandet, enligt vilket ett nystartat företag skulle med avseende å fondavsättningarnas storlek vara likställt med sådant tidigare bestående företag, som icke uppvisat några vinster under två år näst före det aktuella beskattningsåret. Kammarrätten, som icke har något att erinra mot att de nystartade företagen tilläggas denna förmån, får dock framhålla, att formuleringen av 2 § i den föreslagna förordningen knappast ger fog för en sådan tolkning.

Beträffande den föreslagna särbestämmelsen om avsättningar till investeringsfond för arbeten i gruva understryker *svenska gruvföreningen* — i vars yttrande *jernkontoret* instämmer — de sakkunnigas uttalande, att behovet av sådana avsättningar vore synnerligen växlande. Även om särskilda för gruvdriftens speciella förhållanden lämpade spärregler därför varit att föredraga, syntes utformningen och tillämpningen av sådana bestämmelser vålla betydande svårigheter. Det därmed åsyftade resultatet borde även kunna uppnås genom den föreslagna möjligheten att erhålla en individuell prövning av avsättningsbehovet. Av vikt vore emellertid, att de särskilda omständigheter, som i det föreliggande fallet inverkade på detta behov, därvid vunne beaktande. Gruvföreningen anför vidare:

Berörda omständigheter växla från tid till annan, beroende på marknadsförhållanden, varierande organisationsformer etc. Här må allenast erinras om att flertalet av de mellansvenska gruvorna antingen äro direkt anslutna till järnverksrörelse eller organiserade som andelsgruvor, under det att allenast ett mindre antal äro helt självständiga företag. Om gruvdriften utgör endast en del av företagets verksamhet och behov av fonderingar för annat ändamål än gruvdriften, exempelvis uppförande av viss fabriksanläggning, är av den storleksordning, att det konsumerar tjugo procent av årsvinsten, bör avsättning till gruvdriftens investeringsfond kunna ske genom tillämpning av ifrågavarande dispensbestämmelse. Så bör ock vara fallet, om kända malm-tillgångar endast representera ett ringa antal årsbrytningar och omfattande undersökningsarbeten av denna anledning äro erforderliga för säkerställande av fortsatt gruvdrift. Icke sällan torde en tillfredsställande grund för beräkningen av avsättningsbehovet kunna erhållas genom att såsom utgångspunkt använda värdet å den genomsnittliga malmfångsten under ett visst antal år under hänsynstagande tillika till de kända malmtillgångarnas storlek.

Vi förutsätta, att vid handläggning av nu ifrågavarande ärenden den av bergmästarna representerade sakkunskapen kommer att utnyttjas. Det må i detta sammanhang framhållas, att uppgift om malmfångstens storlek ingår i den officiella statistik, som varje gruvägare årligen har att ingiva till bergmästareämbetet, och att vederbörande bergmästare även i övrigt regelmässigt äger ingående kännedom om gruvföretagen inom distriktet.

Vad slutligen angår rederiernas avsättningsbehov framhåller *redareföreningen*, vars yttrande härutinnan biträdades av *kommerskollegium*, att rederierna borde äga rätt att årligen avsätta större belopp än som vore medgivet för andra näringsföretag (jfr s. 32 o. f.).

Departements-
chefen.

Mot förslaget att för aktiebolagens vidkommande maximera avsättningen enbart i förhållande till vinsten och icke som nu jämväl i förhållande till aktiekapitalet har vid remissbehandlingen icke någon invändning gjorts. Dessamma gäller förslaget att låta den föreskrivna maximigränsen avse den skattskyldiges sammanlagda avsättning — oavsett om avsättningen sker till en eller flera fonder — i stället för som nu viss fond. Icke heller jag har något att erinra mot vad de sakkunniga föreslagit i dessa avseenden.

Länsstyrelsen i Västerbottens län har ifrågasatt fastställandet av en gräns, som de under olika år avsätta beloppen tillsammans tagna icke skulle få överstiga. Något egentligt behov av en dylik bestämmelse synes emellertid, såvitt nu kan bedömas, knappast föreligga.

Det har vidare anmärkts dels att det rådde oklarhet om vad som menades med årsvinst och dels att med hänsyn härtill och av andra angivna skäl begränsningen av avsättningarna i stället borde ske efter nettointäkten av den förvärvskälla, däri avsättningen skedde.

Tillräckliga skäl synas emellertid icke föreligga att frågå det nuvarande systemet med avsättningens beräkning efter årsvinsten enligt vederbörligen fastställd balansräkning. Det synes dock lämpligt att i en anvisningspunkt till 2 § meddela vissa föreskrifter angående vad som i detta sammanhang skall förstås med årsvinst. I nära överensstämmelse med anvisningarna å ett av Kungl. Maj:t den 22 april 1944 fastställt formulär för redovisning av investeringsfond torde sålunda böra stadgas, att med årsvinst förstås årsvinsten enligt vederbörligen fastställd balansräkning efter avdrag av avskrivningar, tantiemer m. fl. poster, vilka rätteligen äro att hänföra till omkostnader i rörelsen — jämväl om de formellt utgått av vinstmedel — men utan avdrag för avsättning till reservfond, dispositionsfond, investeringsfond m. fl. fonder o. d. Vidare bör stadgas, att vid årsvinstens beräkning avdrag icke skall ske för de på årsvinsten belöpande skatterna, vare sig de erlagts preliminärt eller icke, varemot avdrag skall ske för annan under året erlagd skatt (inklusive fastighetsskatt).

Kammarrättens anmärkning, att den föreslagna avfattningen av 2 § knappast gäve fog för den av de sakkunniga angivna tolkningen beträffande nystartade företag, att ett sådant företag vid avsättningens beräkning vore att likställa med tidigare bestående företag, som icke uppvisat några vinster under de närmast föregående åren, har jag ansett böra föranleda ett förtydligande tillägg till 2 mom. andra stycket i nämnda paragraf.

Redareföreningens yrkande, att rederierna måtte tillerkännas rätt att göra avdrag för avsättning till investeringsfond med större belopp än som vore medgivet för andra näringsföretag, har jag däremot ansett mig icke böra biträda. Den enligt förslaget medgivna avsättningen, som under stigande konjunkturen kan uppgå till 35 procent av årsvinsten, torde få anses godtagbar även för rederiernas vidkommande.

Tillsyn över investeringsfonder m. m.

Skattskyldig, som gjort avsättning till investeringsfond, skall enligt förslaget vid självdeklaration för taxering till statlig inkomst- och förmögenhets-skatt för det beskattningsår, då avsättningen ägt rum, ävensom för varje påföljande beskattningsår, intill dess de avsatta medlen avförts ur fonden, föga särskild uppgift i tre exemplar rörande avsättning av medel till fonden samt fondens användning och avveckling. Vederbörande taxeringsnämnd skall i sitt protokoll förteckna skattskyldiga, som avgivit eller bort avgiva sådan uppgift. Snarast möjligt efter det taxeringsnämnderna avslutat sitt arbete, skall länsstyrelsen översända två exemplar av uppgifterna till arbetsmarknadscommissionen, som skall ha tillsyn över gjorda avsättningar, föra regis-

ter över fonderna och i övrigt genom samråd med vederbörande skattskyldig verka för att fonds ianspråktagande i erforderlig utsträckning planlägges. Skattskyldig, som avsatt medel till investeringsfond, är skyldig att till arbetsmarknadskommissionen lämna de uppgifter i fråga om fonden, som ur arbetsmarknadssynpunkt kunna anses erforderliga.

Kungl. Maj:t eller myndighet, som Kungl. Maj:t bestämmer, äger besluta, att investeringsfond inom viss tid och under villkor i övrigt, som läget å arbetsmarknaden påkallar, skall eller må tagas i anspråk. Sådant beslut må avse samtliga företag av alla slag eller av viss beskaffenhet eller ock vissa eller visst företag. Fråga om fonds ianspråktagande kan väckas förutom av arbetsmarknadskommissionen och den skattskyldige även av vederbörande kommun och näringsorganisation.

Har investeringsfond icke tagits i anspråk i enlighet med härom meddelat beslut kan arbetsmarknadskommissionen föreskriva, att fondavsättning helt eller delvis skall återföras till beskattning. Ha fondmedel ej fått av den skattskyldige tagas i anspråk senast under det beskattningsår, för vilket taxering sker under tionde taxeringsåret efter det, då avdrag för avsättningen ägt rum, skola medlen detta taxeringsår återföras till beskattning. Denna tidsfrist kan emellertid efter Kungl. Maj:ts medgivande utsträckas med högst fem år. Har skattskyldig trätt i likvidation verkställs återföring till beskattning för det beskattningsår, då likvidationen skett. Det ankommer på arbetsmarknadskommissionen att, när den stadgade tioårsfristen gått till ända och medlen skola återföras till beskattning, lämna underrättelse till den skattskyldige samt via länsstyrelsen till vederbörande beskattningsnämnd.

Beträffande den föreslagna anordningen med särskild tillsyningsmyndighet ha de sakkunniga framhållit, att de ansåge det nödvändigt att låta ett statligt organ få överinseende över fonderna närmast under Kungl. Maj:t och att med hänsyn till lagstiftningens huvudsyfte arbetsmarknadskommissionen borde anförtros uppgiften att vaka över fonderna och deras användning. De sakkunniga ha vidare anfört:

Vid behandlingen av arbetsmarknadskommissionens ställning och befogenheter i detta avseende hava de sakkunniga till en början övervägt, huruvida det nuvarande systemet med beskattningsnämnderna såsom prövande organ för konstaterande av att de i författningen angivna förutsättningarna för rätt till fondavsättning föreligga bör ersättas av en anordning, där arbetsmarknadskommissionen delvis fullgör dessa funktioner. Vid ett beträdande av denna väg kunde i författningen inrymmas rätt och skyldighet för arbetsmarknadskommissionen att i det särskilda fallet pröva om en tilltänkt avsättning tillgodosåge konjunkturutmätningens intresset. Endast därest så vore fallet skulle tillstånd till avsättningen givas, varefter beskattningsnämnderna hade att pröva förefintligheten av övriga förutsättningar för densamma och verkställa avdraget vid taxeringen.

Valet mellan de två vägar, som här stå till buds, är en lämplighetsfråga. Det bör därvid till en början beaktas att, såvitt de sakkunniga kunna bedöma, den nuvarande anordningen med beskattningsnämnderna som prövande organ för konstaterande av förutsättningarna för rätten till avsättning i stort sett fungerat tillfredsställande, och någon anledning att antaga att så ej

skulle i fortsättningen bliva fallet med den i vissa avseenden strängare utformning av lagstiftningen, som de sakkunniga ha för avsikt att föreslå, förefinnes icke. Ett inkopplande av arbetsmarknadskommissionen redan på detta tidiga stadium skulle leda till att både arbetsmarknadskommissionen och beskattningsnämnderna finge taga befattning med samma fråga, då först arbetsmarknadskommissionen skulle pröva åtgärden ur konjunktursynpunkt och beskattningsnämnderna sedermera ur taxeringssynpunkt. Förfarandet skulle, utan någon egentlig vinst i sak, bliva tungrott och tidsödande och skulle sannolikt medföra att avsättningarnas antal minskades. De sakkunniga hava därför icke ansett sig böra föreslå någon individuell förhandsprövning av arbetsmarknadskommissionen.

Beträffande planläggningen av fondmedlens användning ha *de sakkunniga* anført:

Sedan arbetsmarknadskommissionen och genom kommissionens försorg länsarbetsnämnderna underrättats om fondavsättningen bör, om så ej tidigare skett, investeringsåtgärden planläggas och förberedas så att den kan genomföras, när konjunkturförhållandena så kräva. Denna planläggning bör självfallet åligga den skattskyldige, men härvid bör ett visst samarbete ske med vederbörande länsarbetsnämnd under tillsyn av arbetsmarknadskommissionen. Med hänsyn till den förtrogenhet som länsarbetsnämnderna redan erhållit vid handhavandet av tidigare investeringsfrågor — en förtrogenhet som torde komma att öka — hålla *de sakkunniga* före, att några närmare föreskrifter om detta samarbete icke äro av behovet påkallade. Det torde därför vara tillräckligt med en föreskrift om att det under planlägningsarbetet liksom även eljest, då så påfordras, bör åligga företaget att lämna de upplysningar, som kommissionen ur arbetsmarknadssynpunkt finner erforderliga. De sakkunniga utgå från att goda förutsättningar för ett förtroendefullt samarbete mellan företagare och länsarbetsnämnd föreligga. Det bör, utan särskilda föreskrifter härom, kunna förväntas, att företaget lojalt fullgör förberedelsearbetet. Sker ej så, får vederbörande räkna med att, om investering ej kan komma till stånd, då konjunkturförhållandena så motivera, fonden jämte den ränta, som för dylika fall är bestämd, återföres till beskattning.

Det planlägnings- och förberedelsearbete, som bör utföras, ställer sig självfallet olika, om fråga är om investeringsfond för byggnader eller om fonder för andra ändamål. Särskilt i fråga om byggnader är det angeläget att planlägningsarbetet ej eftersättes.

Om tillsynen över avsatta medel ha *de sakkunniga* framhållit följande:

Sedan avsättning till viss fond skett, bör det tillses att den skattskyldige ej använder fondmedlen på obehörigt sätt. Risker härför torde icke vara stor, då den skattskyldige ju får räkna med att det allmänna kommer att påfordra fondens inanspråktagande vid härför ur konjunktursynpunkt lämplig tidpunkt och att han, om han brister i fullgörandet av den från det allmännas sida påräknade motprestationen, kommer att beskattas för fondmedlen med ränta. Man bör därjämte kunna utgå från att länsarbetsnämnderna vid sitt sysslande med fonderna tillse, att missbruk ej förekommer. För att fullt tillfredsställande garantier skola erhållas föreslå *de sakkunniga* därjämte, att den skattskyldige i sin deklaration årligen skall lämna uppgift om förändringar i fonden under beskattningsåret samt fondens storlek vid beskattningsårets början och slut. I deklaration till hemortskommunen böra uppgifterna lämnas i tre exemplar. Två exemplar böra efter taxeringsarbetets avslutande

överlämnas till arbetsmarknadskommissionen, därav kommissionen sedermera tillställer länsarbetsnämnden det ena. Har fond tagits i anspråk på obehörigt sätt, ankommer det på den skattskyldige att till beskattning i sin deklaration uppgiva beloppet med ränta. Taxeringsnämnden har att vaka över att fond icke obehörigen tages i anspråk och om så skett att beskattning äger rum. Har arbetsmarknadskommissionen själv eller genom länsarbetsnämnden erhållit kännedom om dylikt missbruk, åligger det kommissionen att härom underrätta beskattningsorganen.

Vad angår rätten att föreskriva att fond skall eller må tagas i anspråk ha *de sakkunniga* framhållit följande:

På Kungl. Maj:t synes liksom hittills böra i princip ankomma att avgöra, när fond skall tagas i anspråk. Denna rätt bör emellertid kunna av Kungl. Maj:t överlåtas å härför lämpligt organ. Då det är önskvärt, att tillstånden att taga fond i anspråk smidigt kunna anpassas efter de från tid till annan växlande förhållandena på olika platser, inom olika näringsgrenar eller för varje enskild skattskyldig och att lagstiftningen så handhaves att den även blir ett medel att höja effektiviteten inom näringslivet genom att god och jämn sysselsättning ernås, föreslå de sakkunniga, att Kungl. Maj:ts beslutanderätt må under de villkor, Kungl. Maj:t kan finna lämpliga, överlämnas till arbetsmarknadskommissionen, som genom sitt sysslande med arbetsmarknadsfrågor bör vara väl skickad för uppgiften. De sakkunniga förutsätta att sådan delegation kommer att ske i betydande utsträckning.

Genom sina lokalorgan — länsarbetsnämnderna — äger arbetsmarknadskommissionen goda möjligheter att träda i förbindelse med näringslivets representanter och träffa sådana dispositioner, vilka i varje situation äro de lämpligaste för fondernas nyttiggörande. De sakkunniga förutsätta därför, att kontakten mellan samhällets organ och de enskilda skattskyldiga i första hand skall förmedlas av länsarbetsnämnderna. Hos dessa nämnder bör i enlighet härmed initiativ till fondernas ianspråktagande i stor utsträckning kunna tagas.

Initiativ till beslutet bör kunna tagas av såväl arbetsmarknadskommissionen som företaget. Därjämte torde initiativrätt böra tillerkännas vederbörande kommun och sådan näringsorganisation, som företräder den skattskyldiges intressen. Då länsarbetsnämnderna understundom hava de bästa förutsättningarna för bedömande av arbetsmarknadsläget inom länet och behovet av arbetens igångsättande, böra nämnderna hos arbetsmarknadskommissionen kunna påkalla fonds ianspråktagande.

Liksom hittills läser Kungl. Maj:t i frågor av principiell vikt vilja inhämta yttrande av kommerskollegium och fullmäktige i riksbanken. Särskilda föreskrifter härom torde emellertid icke behöva inflyta i den nya författningen. Det ligger i sakens natur, att Kungl. Maj:t i sådana principiella frågor även kan höra andra myndigheter, som kunna hava intresse i saken, exempelvis investeringsrådet, statens byggnadslånebyrå m. fl.

Det kan även förutsättas, att om arbetsmarknadskommissionen på grund av Kungl. Maj:ts delegation handlägger frågor, som äro av stor ekonomisk räckvidd eller äro av större betydelse för andra intressen än konjunkturutmättningsfrågan, kommissionen kommer att bereda andra myndigheter och näringsorganisationer, som här hava intressen att bevaka, tillfälle att yttra sig i ärendet. Likaledes kan förutsättas, att kommissionen om den härtill finner anledning — så torde understundom bliva fallet i vissa frågor av betydelse för utrikeshandeln — icke begagnar sig av eventuellt föreliggande, av Kungl. Maj:t given fullmakt att avgöra ärendet utan hänskjuter detsamma till Kungl. Maj:ts eget avgörande.

Det beslut, som fattas av Kungl. Maj:t eller av arbetsmarknadskommissionen, torde allt efter det aktuella arbetsmarknadsläget böra gå ut på att fond antingen *skall* eller *må* tagas i anspråk. Tillstånd bör allt efter lägets krav kunna lämnas för samtliga fonder av visst slag, för viss grupp av dessa fonder eller för viss enskild fond. En av ett enskilt företag gjord ansökan att få taga fond i anspråk bör ej avslås, om ej detta påkallas av läget på arbetsmarknaden.

Enligt nuvarande bestämmelser skall medgivande att taga investeringsfond i anspråk avse minst två beskattningsår i följd. Det synes icke nödvändigt eller lämpligt att i en blivande lagstiftning binda tillståndsgivningen till visst eller vissa beskattningsår. Det kan, utan uttryckliga regler härom, förutsättas, att den skattskyldige kommer att beredas skäligt rådrum för investeringens igångsättande och genomförande.

Vid tillstånds lämnande torde det även i övrigt böra ankomma på den beslutande myndigheten att meddela sådana villkor, som kunna påkallas av arbetsmarknadsläget.

Sedan tillstånd lämnats, bör det åligga arbetsmarknadskommissionen att via länsarbetsnämnderna tillse, att de vid tillståndet lämnade föreskrifterna följas.

Vad särskilt angår den tidpunkt då fond för arbeten i gruva må tagas i anspråk ha de sakkunniga omnämnt en inom svenska gruvföreningen upprättad promemoria, däri gjorts gällande att företagen själva borde få träffa avgörandet, samt vidare anfört:

Med hänsyn till lagstiftningens huvudsakliga syftemål synes det icke möjligt att tillmötesgå detta önskemål. Om det konjunkturutjämnande syftet skall uppnås, bör det allmänna här liksom beträffande övriga fonder ha ett avgörande inflytande. Då man kan utgå från att vid den nya lagstiftningens tillämpning Kungl. Maj:t eller, om ärendet avgöres av arbetsmarknadskommissionen, denna kommer att taga vederbörlig hänsyn även till ett företags särskilda intressen vid ianspråktagandet, öppnas härigenom en möjlighet att inom vissa gränser beakta de svårigheter, som ett genomförande av investeringsplanen kan medföra från gruvteknisk synpunkt.

Angående rätten för arbetsmarknadskommissionen att föreskriva att fond medel skola återföras till beskattning ha de sakkunniga yttrat:

Såsom förut framhållits inträder för närvarande efterbeskattning icke förrän den normala tiden för fondavsättningen gått till ända — i regel 6 år — såvida icke investeringsfonden dessförinnan använts på oriktigt sätt, då sådan beskattning omedelbart äger rum. Denna anordning finna de sakkunniga icke tillfredsställande i en ny lagstiftning. För att understryka samhällets krav på att företagarens motprestation skall lojalt uppfyllas föreslås, att, om investeringsföretaget icke påbörjats och genomförts inom föreskriven tid eller övriga vid tillståndet fogade villkor eftersatts, arbetsmarknadskommissionen bör kunna, om den finner skäl härtill, föreskriva att beskattning skall äga rum. Meddelande om sådant beslut bör av kommissionen lämnas den skattskyldige och anmälan göras hos länsstyrelsen. Såsom förut anförts, bör den skattskyldige i påföljande deklARATION uppgiva vederbörligt belopp jämte ränta till beskattning.

I fråga om bestämmelsen, att fond måste ha tagits i anspråk inom vissa år, ha de sakkunniga slutligen anfört:

Det kan ifrågasättas, om efter genomförandet av de sakkunnigas förslag att arbetsmarknadskommisionen äger föreskriva efterbeskattning och räntepåföring, för den händelse investeringen icke rättidigt utföres, anledning finnes att bibehålla den gällande lagstiftningens föreskrift om viss tid, inom vilken investeringsfond skall tagas i anspråk vid äventyr av efterbeskattning. Borttages denna regel, kunna emellertid investeringsfonderna komma att fortbestå under en längre följd av år, ett förhållande som bör undvikas bl. a. med hänsyn till de administrativa besvär dessa långfristiga avsättningar skulle förorsaka och till att den ränta, som skall beaktas vid efterbeskattningen, stiger och slutligen kan komma att uppgå till betydande belopp. De sakkunniga anse därför, att fonderna böra hava tagits i anspråk inom viss tid och att, om så ej skett, fonderna därefter böra tagas fram till beskattning. Emellertid måste den för närvarande gällande tidsfristen anses väl kort. En förlängning av tidsfristen skulle medföra, att lagstiftningen vunnit i smidighet och effektivitet. Då de sakkunniga samtidigt framlägga förslag om ett summariskt efterbeskattningsförfarande — vilket kan verkställas utan ledning av deklARATION för det taxeringsår, då avdrag för avsättning beviljades — bortfalla de betänkligheter, som i taxeringstekniskt hänseende kunna möta mot den nuvarande tidsfristens förlängning. Fristen torde lämpligen kunna sättas till 10 år.

Om under ifrågavarande 10-årsfrist icke någon lågkonjunktur inträffar, synes det önskvärt att fonden under ytterligare någon tid, förslagsvis högst 5 år, må kunna kvarstå för mötande av depression, som efter 10-årsperioden kan inträffa. De sakkunniga vilja därför föreslå, att ifrågavarande tidsfrist må efter beslut av Kungl. Maj:t kunna förlängas i ytterligare högst 5 år. Sådant beslut bör kunna meddelas för visst företag eller mera generellt. Sker sådan förlängning, skall underrättelse härom lämnas arbetsmarknadskommisionen.

De sakkunniga hava även diskuterat ett förslag att skattskyldig, som gjort avsättning till investeringsfond men icke erhållit tillstånd att taga fonden i anspråk före den bestämda tidsfristens slut, skulle äga rätt att under viss tid därefter, exempelvis tre år, taga fonden i anspråk. Om emellertid investeringen härigenom komme till utförande under en högkonjunktur, skulle en sådan anordning leda till att lagstiftningens syfte delvis förfelades. De sakkunniga hava därför ansett sig icke böra förorda ett dylikt förslag. Någon större olägenhet av denna ståndpunkt torde icke behöva uppkomma, då de sakkunniga räkna med att fond endast i undantagsfall ej fått tagas i anspråk under tidsfristen.

Skulle företaget träda i likvidation före utgången av berörda tid om 10 eller högst 15 år, torde sådant återförande till beskattning, varom här är fråga, böra verkställas redan för det beskattningsår, under vilket likvidationen beslutats.

För taxeringsnämnderna bleve det besvärligt att vaka över att investeringsfond tages till beskattning, när tidsfristen tilländalupit. De sakkunniga föreslå därför, att arbetsmarknadskommisionen ålägges lämna påminnelse härom till länsstyrelsen för att tillställas taxeringsnämnden i den skattskyldiges hemortskommun under det år, då sådan beskattning skall ske.

Arbetsmarknadskommisionens uppgiftsskyldighet till taxeringsnämnd torde kunna inskränkas till att endast gälla taxeringsnämnden i den skattskyldiges hemortskommun; denna taxeringsnämnd har att underrätta övriga nämnder om vidtagna beskattningsåtgärder.

De föreskrifter av administrativ karaktär, som visa sig önskvärda och lämpliga för systemets smidiga funktion, bör det ankomma på Kungl. Maj:t att meddela.

De sakkunnigas förslag i förevarande del har berörts i ett flertal *remissyttranden*. I en del av dessa ha vissa erinringar framställts.

Statens arbetsmarknadskommission anser sig — trots att tveksamhet kunde råda huruvida Kungl. Maj:t borde få överlåta sin beslutanderätt i fråga om fondernas ianspråktagande i den utsträckning som ifrågasatts — med hänsyn till lagstiftningens syfte och värdet av att ärenden rörande såväl den enskilda som den allmänna investeringsreserven handhades av samma myndighet böra i princip ansluta sig till förslaget. Kommissionen anför vidare:

Kommissionen vill understryka vikten av att planläggningen av investeringarna icke eftersättes. I förslaget till förordning utsäges, att det ankommer på arbetsmarknadskommissionen att genom samråd med skattskyldig, som gjort avsättning till investeringsfond, verka för att fondens ianspråktagande i erforderlig utsträckning planlägges. Huruvida i förordningen bör införas ett mera direkt åläggande för skattskyldig att verkställa planläggning för fondens ianspråktagande förtjänar enligt kommissionens mening bli föremål för ytterligare övervägande.

De sakkunniga framhålla, att en av ett enskilt företag gjord ansökan att få taga fond i anspråk ej bör avslås, om ej detta påkallas av läget på arbetsmarknaden. Kommissionen vill i samband härmed endast understryka, att det givetvis måste förutsättas att fondens ianspråktagande vid ifrågavarande tidpunkt ej strider mot lagstiftningens allmänna syftemål.

Länsstyrelsen i Kalmar län anser den föreslagna tillsynen välbetänkt, då den torde vara av stor betydelse för utjämning av konjunkturväxlingarna. De skattskyldiga torde icke genom denna anordning förorsakas några mera betydande olägenheter.

Länsstyrelsen i Kristianstads län anför:

Sammankopplingen med arbetsmarknadskommissionen och dess organ länsarbetsnämnderna såsom övervakande myndighet anser länsstyrelsen lycklig. Arbetsmarknadskommissionen bör framför andra vara skickad att här träffa de rätta avgörandena. En förutsättning för ett rätt genomförande av lagstiftningen är ett förtroendefullt samarbete emellan företagen och de statliga organen. Här hava särskilt länsarbetsnämnderna en viktig uppgift. I frågan om fonds ianspråktagande synes emellertid initiativrätt jämväl böra tillkomma länsstyrelserna.

Länsstyrelsen i Malmöhus län yttrar:

Ehuru ingen tvekan kan råda därom, att arbetsmarknadskommissionen för närvarande är den myndighet som bäst är skickad att handhava överinseendet över de gjorda fondavsättningarna, måste man dock hysa vissa betänkligheter mot att till detta organ överföres viss beslutanderätt i beskattningsfrågor. Tillsvidare torde dock ingen bättre lösning stå att ernå. Därest emellertid det ofta framkastade projektet om en riksskattenämnd en gång skulle bliva förverkligat, skulle länsstyrelsen vilja förorda, att beslutanderätten i hithörande frågor överflyttades till denna nämnd, dock med föreskrift för nämnden att därutinnan överlägga med arbetsmarknadskommissionen.

Handelskammaren i Göteborg anser i princip intet vara att erinra mot den föreslagna anordningen, särskilt som arbetsmarknadskommissionen och länsarbetsnämnderna med hänsyn till lagstiftningens sysselsättningspolitiska in-

nebörd borde vara de som hade bästa möjligheter att bedöma de frågor vilka uppkomme i samband med fondernas utnyttjande. Det vore dock av vikt att samarbetet mellan företagen och myndigheterna bleve så litet formbundet som möjligt.

Kooperativa förbundet anför:

Det i 4 § avsedda samarbetet mellan företag, som ämna taga investeringsfonder i anspråk, och arbetsmarknadskommissionen bör i allmänhet ske under frivillighetens form. Det vore säkerligen olyckligt och ägnat att motverka lagstiftningens syfte, om en sådan ordning utbildade sig att företagen för sina tilltänkta investeringar allmänt behövde i förväg söka tillstånd av kommissionen. Denna torde säkerligen i allmänhet lättast nå det angivna syftet av tillfredsställande samhällelig planering av ifrågavarande med investeringsfonder finansierade anläggningar genom att med stöd av det nyupprättade fondregistret på ett smidigt sätt utöva rådgivande verksamhet utan att därvid störande ingripa i företagens egen planering av tilltänkta arbeten.

Näringslivets skattedelegation anför:

Det ligger i sakens natur, att ju större säkerhet som skapas för att de avsatta medlen få av vederbörande företag disponeras för ur dess synpunkt önskvärda investeringar vid en för företaget lämplig tidpunkt, desto större anslutning till lagstiftningen bör kunna påräknas från företagens sida.

Det synes oss med hänsyn härtill kunna ifrågasättas, huruvida det icke vore möjligt att överlåta åt företagen att själva bestämma tidpunkten för fondernas ianspråktagande. På sätt de sakkunniga anfört ha flera storföretag oberoende av gällande lagstiftning uppgjort eller uppgöra investeringsplaner, som äro avsedda att genomföras, om rörelsen skulle behöva inskränkas. Såsom de sakkunniga ock framhålla föreligger i regel på längre sikt icke något motsatsförhållande mellan de allmänna och de enskilda intressena i fråga om konjunkturutjämningen. Man synes därför kunna förvänta, att den smidiga samverkan mellan allmänna och enskilda intressen, de sakkunniga eftersträvat, i huvudsak skulle vinnas utan att rätten till fondernas ianspråktagande reglerades genom särskilda tvingande bestämmelser. — — —

Den grundläggande bestämmelsen rörande fondernas ianspråktagande har kommit till uttryck i 4 § första stycket i författningsförslaget, enligt vilket Kungl. Maj:t eller myndighet, som Kungl. Maj:t bestämmer, äger besluta, att investeringsfond inom viss tid och under villkor i övrigt, som läget å arbetsmarknaden påkallar, skall eller må tagas i anspråk för sitt ändamål. En så smidig tillämpning av denna bestämmelse, att den icke verkar hämmande å företagens villighet att använda sig av lagstiftningen, torde utgöra det första villkoret för vinnande av den åsyftade konjunkturutjämningen. De sakkunnigas vägledande uttalanden rörande det samarbete mellan samhällsorganen, i första hand länsarbetsnämnderna, och företagen, som de sakkunniga förutsätta skola komma till stånd, är i detta hänseende av största intresse.

De sakkunniga förutsätta, att den ifrågavarande bestämmelsen skall tillämpas så smidigt att praktiskt taget varje investeringsfond, som avsatts i syfte att användas för investeringar med konjunkturutjämnande verkningar, även skall av vederbörande företag få utnyttjas för avsett ändamål. Genom en effektiv upplysningsverksamhet, vid vilken näringsorganisationernas medverkan torde kunna påräknas, rörande den sålunda avsedda tillämpningen av författningen, bör det vara möjligt att väcka företagens intresse för avsättningar av ifrågavarande slag i så stor utsträckning att en god konjunkturutjämnande effekt även genom den föreslagna lagstiftningen ernås, särskilt om bestämmelserna rörande räntepåföring i sådana fall som avses i 11 § bleve slopade.

Redareföreningen uttalar en liknande uppfattning i fråga om önskvärdheten av att företagen ägde frihet att själva bestämma när fondmedlen skola disponeras. Föreningen anför vidare, att kommerskollegium borde utses såsom tillsynsorgan beträffande rederierna, enär arbetsmarknadskommisionen, som saknade erforderlig kunskap om sjöfartsförhållandena i allmänhet, icke vore ett lämpligt organ för tillsynen beträffande dessa företag. Kommerskollegium hade tillgång till fartygsregistret och ägde i övrigt den ingående kännedom om sjöfartsnäringen, som vore erforderlig för ett tillsyns- och kontrollorgan.

Jämväl *Sveriges grossistförbund* uttalar den uppfattningen, att det borde överlåtas åt näringsidkarna själva att bestämma, när ianspråktagande av fondmedel skulle ske. Utan tvivel skulle man genom en sådan anordning erhålla en smidigare anpassning av systemet till konjunkturväxlingarna, vilket skulle lända till båtnad för det med lagstiftningen avsedda syftet.

Kommerskollegium understryker vad näringsorganisationerna anfört. För vinnande av den åsyftade konjunkturutjämnningen torde ett så smidigt samarbete mellan vederbörande kontrollerande myndighet och företagen som möjligt böra eftersträvas. Av ett enskilt företag gjord ansökan att få taga fond i anspråk borde — som de sakkunniga förutsatt — icke avslås, om ej detta påkallades av läget på arbetsmarknaden. Beträffande redareföreningens förslag, att kommerskollegium skulle utgöra tillsynsmyndighet för rederierna kunde lämpligheten härav måhända ifrågasättas, då arbetsmarknadskommisionen hade större erfarenhet av arbetsmarknadsfrågor. Om det med hänsyn till de speciella förhållanden inom rederinäringen, som kunde böra beaktas med avseende å tid och sätt för användning av rederiernas investeringsfonder, skulle anses lämpligast att anförtro dylika avgöranden åt kollegium, ville ämbetsverket emellertid icke motsätta sig detta.

Statskontoret framhåller, att den föreslagna utsträckningen av statsmyndigheternas rätt att besluta om investeringsfondernas disposition kunde befaras verka därhän, att företagen avhölle sig från att göra avsättningar. Med hänsyn härtill och då ett samordnande av statens och enskildas åtgärder till mildrande av en depressions verkningar torde kunna åstadkommas även utan att staten erhöle den formella beslutanderätten rörande fonddispositionen, kunde ifrågasättas, huruvida icke övervägande skäl finge anses tala för att den nya lagstiftningen i förevarande avseende utformades på samma sätt som gällande författningar. Uttrycklig bestämmelse om att beslut angående investeringsfonds anlåtande skulle meddelas efter hörande av kommerskollegium och fullmäktige i riksbanken borde som hittills vara intagen i förordningen.

Lantbruksstyrelsen anser icke att de föreslagna bestämmelserna vore ägnade att främja den avsättning till investeringsfonder, som i sista hand vore avgörande för huruvida lagstiftningen finge någon betydelse eller ej. I varje fall skulle den press på företaget, som enligt förslaget skulle utövas av vederbörande kommun och näringsorganisation, motverka syftet ur allmän synpunkt, varför 4 § sista stycket i den föreslagna förordningen borde

helt utgå. Vederbörande kommun och organisation torde nämligen ha möjlighet att ändock göra sina synpunkter kända hos arbetsmarknadskommissionen. Vid tillämpningen torde därjämte stadgandet i nämnda paragraf om samråd mellan arbetsmarknadskommissionen och skattskyldig, som gjort fondavsättning, för planläggning av fondens ianspråktagande böra tillmätas den största betydelse. Fördelarna för den skattskyldige av avsättning till investeringsfond syntes nämligen vara så relativt små, att det för flertalet företagare torde förefalla mera tilltalande att låta i vanlig ordning beskatta den uppkomna årsvinsten för att sedan utan utomstående organs kontroll kunna disponera företags medel.

Länsstyrelsen i Blekinge län ifrågasätter, om det icke borde meddelas en bestämmelse om vilken myndighet som skulle avgöra hur förfaras skulle med fond då väsentliga förändringar skett i fråga om vederbörande företags verksamhet och organisation (överlåtelse av rörelse, ändrad verksamhetsort m. m.) och alltså de förutsättningar, som legat till grund för avsättningens medgivande, ej längre föreläge.

Kammarrätten anmärker, att förslaget innebure, att arbetsmarknadskommissionen finge att fatta beslut, vilkas rättsverkningar bleve av avsevärd betydelse för den skattskyldige, samt anför vidare:

Sålunda skulle bland annat kunna föreskrivas, att investeringsfond måste vid visst tillfälle tagas i anspråk för sitt ändamål vid äventyr, att kommissionen eljest kunde förordna, att fondmedlen skulle tagas till omedelbar beskattning (4 § jämförd med 9 § i den föreslagna förordningen). De sakkunniga utgå ifrån att ett gott samarbete mellan kommissionen och de skattskyldiga bör kunna komma till stånd. Kammarrätten vill dock framhålla, att det ingalunda synes uteslutet med meningsskiljaktigheter i fråga om den rätta tiden för påbörjandet av en investering. I detta läge uppkommer frågan, vilka rättsmedel som stå den skattskyldige till buds gentemot arbetsmarknadskommissionens beslut. Den föreslagna förordningen innehåller icke några bestämmelser om rätt att över kommissionens beslut anföra besvär. Av 27 § i den för kommissionen gällande instruktionen (SFS nr 326/1940) framgår emellertid, att över kommissionens beslut må, där ej genom särskild författning är annorlunda stadgat, klagan föras hos Kungl. Maj:t genom besvär, dock att beslut av kommissionen skall lända till efterrättelse utan hinder av förd klagan, där ej annat föreskrives i beslutet eller av Kungl. Maj:t. Kammarrätten ifrågasätter, om icke i den föreslagna förordningen genom uttryckligt stadgande bör angivas, hur besvärsrätten skall i förevarande avseende regleras. Kammarrätten vill därvid särskilt fästa uppmärksamheten på frågan om lämpligheten av att nyssnämnda bestämmelse i instruktionen därom, att kommissionens beslut skall lända till efterrättelse utan hinder av förd klagan, skall äga tillämpning å beslut, som kommissionen fattat jämlikt 9 § i den föreslagna förordningen.

Liknande anmärkningar framställas av *länsstyrelsen i Kopparbergs län*, som även anser, att bestämmelsen i 4 § att vederbörande kommun skulle äga påyrka ianspråktagande av investeringsfond borde kunna utgå. Föreskrift om på vad sätt kommunen skulle erhålla kännedom om fondens existens saknades och vederbörande länsarbetsnämnder och därmed arbetsmarknadskommissionen torde äga sådan kännedom om arbetstillgången å respektive orter att kommissionen kunde tillvarata kommunernas intressen.

Länsstyrelsen i Västmanlands län slutligen framhåller, att den i 14 § öm-förmälda uppgiften borde innehålla försäkran om att samtliga under veder-börande år inträffade förändringar i investeringsfond blivit redovisade i upp-giften. Det kunde även ifrågasättas, att någon påföljd borde stadgas för un-derlåtenhet att avlämna dylik uppgift.

För att syftet med lagstiftningen om investeringsfonder skall bliva på bästa sätt tillgodosett synes det nödvändigt att från det allmännas sida övas till-syn över användningen av avsatta medel. Tillsynen bör därvid icke gå längre än som är erforderligt men å andra sidan göras så omfattande, att det av-sedda resultatet nås. Departements-
chefen.

De föreslagna anordningarna för åstadkommande av tillsyn över fonder-nas användning synas ur nämnda synpunkter vara i stort sett väl avvägda. Det torde sålunda vara tillräckligt att arbetsmarknadskommissionen sätter in sin övervakande och planläggande verksamhet först sedan avsättningarna gjorts, under det att prövningen huruvida förutsättningarna för rätt till av-sättning föreligga som hittills överlämnas åt beskattningsnämnderna.

Beträffande detaljerna i de föreslagna bestämmelserna om tillsynen får jag anföra följande.

Mot förslaget att arbetsmarknadskommissionen skall närmast under Kungl. Maj:t anförtros uppgiften att vara tillsyningsmyndighet har endast anmärkts — av redareföreningen — att kommerskollegium borde vara tillsyningsorgan beträffande rederierna. Kommerskollegium synes emellertid icke vara övertygat om lämpligheten av en sådan anordning. Enligt min mening är arbets-marknadskommissionen bäst lämpad att handhava övervakningen även i vad angår rederierna. Givetvis bör arbetsmarknadskommissionen därvid sam-råda med kommerskollegium, då så befinnes erforderligt eller lämpligt.

Beträffande planläggningen av fondmedlens användning och tillsynen över medlen, innan de tagas i anspråk för sitt ändamål, kan jag instämma i vad de sakkunniga anført. I första hand synes planläggningen böra ankomma på den skattskyldige själv och det övervakande organet inskränka sig till råd-givande verksamhet. Att i författningen införa ett uttryckligt åläggande för den skattskyldige att verkställa dylik planläggning synes emellertid knappast nödvändigt.

Vad angår föreskriften att investeringsfond icke får tagas i anspråk förrän Kungl. Maj:t eller efter Kungl. Maj:ts bestämmande arbetsmarknadskom-missionen meddelat beslut att så skall eller må ske, ha vissa av näringslivets representanter framhållit, att det borde överlåtas åt näringsidkarna själva att bestämma när ianspråktagande av fondmedel skulle ske. I anledning härav vill jag framhålla, att även enligt min mening bestämmanderätten över fond-medlens användning bör i möjligaste mån tillkomma den skattskyldige själv, men att syftet med lagstiftningen å andra sidan skulle äventyras om icke det allmänna hade möjligheter att påverka den skattskyldige i syfte att fram-tvinga användning av medlen då så med hänsyn till konjunkturförhållan-dena befunnes påkallat. Emellertid synes det föreligga all anledning antaga,

att ett i huvudsak friktionsfritt samarbete skall kunna åvägbringas mellan vederbörande tillsyningsorgan och den skattskyldige.

Om investeringsfond icke tagits i anspråk i enlighet med härom meddelat beslut äger arbetsmarknadskommissionen enligt de sakkunnigas förslag föreskriva, att fondavsättning skall återföras till beskattning. Ett sådant beslut kan jämlikt 27 § instruktionen för arbetsmarknadskommissionen överklagas hos Kungl. Maj:t i socialdepartementet men länder till efterrättelse utan hinder av förd klagan, där ej annat föreskrives i beslutet eller av Kungl. Maj:t. Kammarrätten har ifrågasatt lämpligheten av sistnämnda bestämmelse. Vidare har kammarrätten ifrågasatt, om icke i förordningen om investeringsfonder borde meddelas bestämmelser angående besvärsrätten.

Vad först angår förslaget att särskild föreskrift skall kunna meddelas om fondmedels återförande till beskattning, därest de icke tagits i anspråk i enlighet med meddelat beslut, skulle kunna ifrågasättas om en dylik bestämmelse överhuvud taget är erforderlig. Ha fondmedel icke tagits i anspråk enligt därom meddelat beslut, bör nämligen påföljden regelmässigt bli att medlen beskattas. Å andra sidan kan en dylik påföljd te sig opåkallad i vissa fall, då investeringsföretaget genomförts men den skattskyldige därvid åsidosatt ett vid tillståndet fogat villkor. Med hänsyn härtill anser jag mig böra biträda de sakkunnigas förslag, att medlens återförande till beskattning i dessa fall skall vara beroende på arbetsmarknadskommissionens beslut.

Vad angår besvär över arbetsmarknadskommissionens beslut synes det lämpligt att bestämmelser härom meddelas i den föreslagna förordningen. Klagan torde böra föras hos Kungl. Maj:t i finansdepartementet. Föreskrift att kommissionens beslut skall lända till efterrättelse utan hinder av förd klagan torde icke böra meddelas.

Utöver de nu behandlade erinringarna förekomma i remissyttrandena endast anmärkningar av mindre betydelse. Ingen av dem anser jag vara av beskaffenhet att böra föranleda ändring i de föreslagna bestämmelserna. Vad särskilt angår länsstyrelsens i Västmanlands län påpekande att den i 14 § i de sakkunnigas författningsförslag omförmälda uppgiften borde innehålla försäkran om att under beskattningsåret inträffade förändringar i investeringsfond blivit vederbörligen redovisade, vill jag framhålla att denna uppgift torde vara att anse som bilaga till den deklaration, varvid den fogas, och sålunda innefattas i den sanningsförsäkran, som tecknas å deklarationen.

Fondavsättningars återförande till beskattning.

Enligt gällande regler blir skatteförmånen definitiv, om investeringsfonden användes på avsett sätt. Brister denna förutsättning, omräknas taxeringen för det år, då avdrag för avsättningen medgivits. De ytterligare skatter, som härvid skola utgå, påföras den skattskyldige jämte ränta å dessa skattebelopp genom s. k. efterbeskattning. Sådan beskattning göres utan dröjsmål, om fonden tagits i anspråk på felaktigt sätt eller företaget likviderat, och räntan

beräknas då efter 3 procent om året. I annat fall verkställs ifrågavarande beskattningsåtgärd vid sjätte taxeringsåret efter det, då avdrag för avsättningen beviljats, dock att beträffande under åren 1938 och 1939 verkställda fondavsättningar sådan efterbeskattning skall påföras 1947. Räntheberäkningen sker härvid efter 2 procent om året, om den föreskrivna tidsperioden gått till ända utan att fond fått tagas i anspråk, och eljest efter 3 procent.

Enligt *de sakkunnigas* förslag skola fondmedel återföras till beskattning under i stort sett samma förutsättningar som enligt gällande lagstiftning. Återföringen skall emellertid icke ske genom efterbeskattning för det år, varunder avdrag för avsättningen beviljats, utan genom upptagande av vederbörligt belopp som skattepliktig intäkt vid löpande taxering så snart det konstaterats att förutsättningarna för återförande till beskattning äro förhanden. Härvid är dock kvittning mot eventuellt föreliggande förlust eller ej utnyttjat procentavdrag förhindrad därigenom att nettointäkten respektive den till kommunal inkomstskatt uppskattade inkomsten av den förvärvskälla, varom fråga är, ej må upptagas lägre än det till beskattning återförda beloppet jämte ränta. Beträffande beräkning av ränta överensstämmer förslaget med nu gällande bestämmelser utom såtillvida att ränta för skattskyldig, som trätt i likvidation, skall beräknas efter 2 procent i stället för som nu efter 3 procent.

De sakkunniga ha i detta sammanhang först berört frågan om beräkning av ränta på till beskattning återförda medel. De ha härvid framhållit, att spørsmålet, huruvida ränta skulle uttagas, vore tveksamt, samt vidare anfört:

Detta problem ter sig olika, om beskattning sker vid fristens slut utan att fonden fått tagas i anspråk, eller om beskattning sker i följd av att fonden ej nyttjats enligt givna föreskrifter.

Beträffande det förstnämnda fallet kunna enligt *de sakkunnigas* mening goda skäl åberopas såväl för som mot ränta. Det kan sålunda å ena sidan med fog göras gällande, att den skattskyldige i detta fall gjort en vinst genom att disponera det icke skattebelagda beloppet under en följd av år. Å andra sidan har den skattskyldige genom sin avsättning under fristen lämnat ett bidrag till konjunkturutjämnningen, som skulle varit av värde om depression inträffat av sådan art att fonden behövt tagas i anspråk. För övrigt torde blotta existensen av avsättning hava varit av betydelse under perioden, då härigenom en viss garanti mot arbetslöshet erhållits. För en eftergift av ränteanspråket skulle därjämte kunna åberopas, att de skattskyldigas benägenhet för fondavsättningar torde öka om ränteförpliktelsen bortföle.

Man kan emellertid i detta sammanhang icke bortse från att en på detta sätt utformad frihet från ränta skulle i undantagsfall kunna utnyttjas på ett obehörigt sätt av vissa skattskyldiga. Då de sakkunniga avvisat tanken på att arbetsmarknadskommissionen genom en förhandsgranskning av varje särskild avsättning skall söka utmönstra ur konjunkturutjämningsynpunkt måhända betydelselösa avsättningar, är det icke helt uteslutet att avsättning till fond kan komma att ske utan att konjunkturintresset gagnas. Blev så fallet, komme troligen sådan fond att ej tagas i anspråk under perioden och den skattskyldige erhöle då en opåkallad skattekredit. Med beaktande härav och för att sålunda förhindra spekulation av antydd art, synes det riktigast att bibehålla den nuvarande lagstiftningens ståndpunkt att ränta skall utgå.

För den företagare, som i lojalt syfte gör avsättningar, torde denna ståndpunkt icke vara till nämnvärt men, då man torde kunna räkna med att den under fristen eller dess eventuella förlängning beredes tillfälle att taga fonden i anspråk, varigenom räntespråket försvinner. Att ränta i särskilda undantagsfall kan komma att uttagas torde vid nu angivna förhållanden icke behöva i nämnvärd grad verka hämmande på de lojala företagens villighet att avsätta till investeringsfonder.

Beträffande räntesatsen ha de sakkunniga vidare anfört:

Vad härefter angår den räntesats, som för nu ifrågakommet fall (fristen har gått till ända utan att fonden fått tagas i anspråk) bör gälla, torde till att börja med få övervägas, huruvida räntan skall göras fast eller växla med det allmänna ränteläget. Då även om vissa skäl kunna åberopas för rörlig ränta, denna skulle för företagen innebära ett osäkerhetsmoment, som kunde göra dem mindre benägna till fondavsättningar, och då vidare taxeringsarbetet skulle kompliceras, om man måste räkna med olika räntesatser för olika perioder, hava de sakkunniga ansett övervägande skäl tala för ett bibehållande av fast ränta.

Beträffande räntans höjd vilja de sakkunniga till en början erinra om att den ränta, som nu tillämpas, då fristen för fondavsättningen tilländagår utan att tillstånd till ianspråktagande lämnats, är 2 procent. Vid bedömandet av räntans storlek bör ihågkommas, att den tills vidare skattefria fondavsättningen i den skattskyldiges hand lämnat avkastning. Denna avkastning har emellertid varit föremål för inkomstbeskattning, vilket medfört att det kapital, som den skattskyldige fått behålla, icke vuxit med hela denna avkastning. Eftersom man genom räntepåföringen bör eftersträva, att den skattskyldige i föreliggande fall skall sättas i samma ekonomiska läge, som om han icke gjort avsättning till investeringsfond, synes det därför motiverat att här räkna med en lägre räntesats än den, till vilken fondmedlen kunna förräntas.

Om man exempelvis utginge ifrån att investeringsfondens medel kunnat förräntas efter 3 procent — utan hänsyn till skatterna — skulle — — — förräntningen efter skatternas betalning bliva 1,836 procent. Om man vidare utginge från att investeringsfondens medel årligen växte med ränta på ränta under det att liksom enkelt ränteberäkning skulle äga rum i samband med fondens återförande till beskattning, finge räntesatsen sättas något högre vid återföring efter längre tid än ett år. Skedde återföringen efter 10 år, skulle sålunda den årliga räntan under angivna förutsättningar få sättas till 1,995 procent och efter 15 år till 2,09 procent.¹

Att vid ifrågavarande beskattning tillämpa annan än enkel ränteberäkning läser icke böra komma i fråga.

Det möter själfallet svårigheter att riktigt bedöma den avkastning, som ett företag kan skaffa sig å avsatta medel. Någon undersökning av huru fondmedlen hitintills placerats hava de sakkunniga ej verkställt. Placerades medlen i långfristiga obligationer, torde en avkastning av knappt 3 procent erhållas. Det förefaller osannolikt, att företagare skulle i någon större utsträckning vilja placera medlen på detta sätt. Skulle medlen placeras i banktillgodohavanden, erhöles lägre förräntning. Sålunda utgör affärsbankernas inlåningsränta för närvarande å kapitalräkning med 4 månaders uppsäg-

¹ Enligt formeln

$$K \times 0,612 \times 1,01836^n = K \times 1,01836^n - K \times 0,388 \times \left(1 + n \times \frac{r}{110}\right);$$

där K är det förräntade fondkapitalet, n det antal år under vilket kapitalet förräntas och r den sökta räntesatsen.

ning 2 procent intill ett belopp på 300 000 kronor och på uppsägningsräkning med 45 dagars uppsägning $\frac{1}{2}$ procent. En placering i sparbankskulle i allmänhet giva $2\frac{1}{2}$ procent. Fondmedlen torde emellertid icke kunna betraktas såsom lämpliga sparbanksinsättningar och även sättningsmaximum torde hindra dylika insättningar, i varje fall av större storleksordning. I allmänhet torde de företag, som så kunna komma att, i den utsträckning så är möjligt, använda medlen till reglering av sina skulder. Även ett nyttiggörande på annat sätt i rörelsen torde i den utsträckning så lämpligen kan ske komma att eftersträvas. Den avkastning, som företaget på dessa vägar kan erhålla, är emellertid svår att på förhand bedöma.

Med beaktande av de nu och tidigare vid bedömandet av om ränta överhuvud taget borde utgå framhållna synpunkterna hava de sakkunniga stannat för att det i varje fall icke med nuvarande ränteläge finnes tillräckliga skäl att frångå den i gällande lagstiftning stadgade räntan om 2 procent.

Skulle det nuvarande ränteläget komma att undergå en mera väsentlig förändring, som kan beräknas bliva långvarig, kan det finnas skäl upptaga frågan till förnyat övervägande för avsättningar, som därefter göras.

Det problem, som här behandlats, har vissa drag gemensamma med frågan om ränteberäkning i beskattningshänseende av dolda reserver i varulager. Utan att närmare ingå på denna senare fråga, hålla de sakkunniga före, att de överväganden, som kunna komma att göras i fråga om ränteberäkning för sådana reserver, även kunna komma att få betydelse för det nu avhandlade ränteproblemet.

Angivna ränta om 2 procent torde skäligen böra tillämpas även på företag som träder i likvidation före tidsfristens utgång.

Vad härefter angår räntefrågan för det fall att den skattskyldige underlåtit att taga fond i anspråk i enlighet med vad de statliga myndigheterna påfordrat eller utan medgivande tagit fond i anspråk för annat ändamål än det, för vilket avsättning skett, torde denna fråga få bedömas från andra utgångspunkter. Företagaren har för dylika fall underlåtit att fullgöra den motprestation, som samhället haft rätt att fordra, och därmed även handlat i strid mot lagstiftningens syfte. Vid sådant förhållande och för att samhället skall kunna räkna med att tillfredsställande effekt uppnås med lagstiftningen, bör en sådan företagare drabbas av en högre ränta. Då förhållandena kunna efter fondavsättningen så förändras, att företaget kan, utan att självt önska frångå investeringens genomförande, se sig nödsakat använda fonden för andra ändamål, torde denna ränta dock icke böra sättas alltför hög. Den nu utgående räntan om 3 procent torde därför vid nuvarande ränteläge vara lämplig för nu omförmälda fall.

De sakkunniga ha härefter övergått till frågan om ordningen för investeringsfonds återförande till beskattning och härom anfört:

Den i nuvarande lagstiftning föreskrivna särskilda beskattningsformen har hittills kommit till användning i ett fåtal fall — ett förhållande som dock bör sammanställas därmed att fristen för fondmedlens ianspråktagande ännu icke utlöpt. Man torde kunna räkna med, att en motsvarande beskattning i en kommande lagstiftning endast sällan skall behöva tillgripas. Även om så blir fallet, vilket man dock icke med säkerhet nu kan bedöma, utgör »efterbeskattningen» enligt nuvarande grunder ett ohanterligt förfarande, som måste tynga taxeringsarbetet, bland annat därför att beskattningsnämnderna skola infordra uppgifter om de utskylder, som genom efterbeskattning skola uttagas inom de olika kommuner, municipalsamhällen, pastorat o. d., vilka beröras av åtgärden.

För att undgå dessa svårigheter föreslå de sakkunniga att den strikta efterbeskattningen utbytes mot en anordning, som innebär, att fonden tages till beskattning för det beskattningsår, då den återföres eller då den genom lagstiftningen stadgade tidsfristen tilländalupit, och att räntan på de efterbeskattade utskylderna utbytes mot räntepåföring beträffande det återförda beloppet.

Mot denna förenkling torde icke kunna riktas någon erinran under förutsättning att man endast har att röra sig med en proportionell inkomstbeskattning med år efter år oförändrade skattesatser. Skatten blir då i huvudsak densamma, oavsett om man förfar på det ena eller det andra sättet.

I den mån skattesatserna variera från år till år, blir resultatet att den skattskyldige genom det summariska förfarandet gör en skattevinst vid fallande och en förlust vid stigande skattesatser allt i förhållande till resultatet enligt det strikta efterbeskattningsförfarandet. Men den skattskyldige kan i allmänhet icke veta på vad sätt uttaxeringen kommer att växla. Skatten kan mycket väl vara lika hård eller hårdare, då avsättningen skall återföras till beskattning, som då avsättningen gjordes. Man torde därför icke behöva befara spekulationer i fallande skattesatser. Man bör för övrigt i detta sammanhang hålla i minnet, att det väsentliga syftemålet med lagstiftningen är, att investeringar skola planläggas under högkonjunkturer och bringas till utförande under lågkonjunkturer, då skatteunderlaget regelmässigt är lägre och i varje fall den kommunala skattetungan icke sällan är hårdare.

Det förenklade efterbeskattningsförfarandet skulle emellertid kunna föranleda till den erinringen, att om motverkande föreskrifter ej infördes, det öppnade en möjlighet för de skattskyldiga att taga investeringsfond i anspråk under förlustår och sålunda kunna kvitta vinst mot förlust. Investeringsfonderna skulle härigenom få blandad karaktär. De skulle bliva fonder icke endast för konjunkturutjämning utan även för sådan kvittning.

Ur konjunkturutjämningssynpunkt kunde en sådan sammankoppling av två element måhända tillstyrkas, om man kunde räkna med att företagens villighet att göra avsättningar till investeringsfond genom ifrågavarande anordning skulle ökas så att den skatteförlust, som uppstode genom ett kvittningsmedgivande, uppvägs av den allmännyttan som vunnas genom att sådant medgivande medförde ökat antal slutligen fullföljda investeringsföretag och härigenom ökad konjunkturutjämning.

Då emellertid frågan om kvittning av vinstår mot förlustår är ett skatteproblem av central karaktär, som torde ligga utanför de sakkunnigas uppdrag, hava de sakkunniga stannat vid att det förenklade efterbeskattningssystemet icke må utnyttjas till sådan kvittning. I författningsförslaget har detta kommit till uttryck genom en föreskrift, att nettointäkten för det beskattningsår, för vilket avsättning till investeringsfond återföres till beskattning, icke må upptagas lägre än det återförda beloppet jämte ränta.

De sakkunniga ha ock tagit under övervägande, huruvida de beträffande kommunalbeskattningen gällande bestämmelserna rörande garantibeskattning nödvändiggöra ytterligare en föreskrift, liknande den som i nästföregående stycke föreslagits. Garantibeskattningen utgör en kombination av fastighets-skatt och inkomstskatt. Sålunda erlägges för annan fastighet än jordbruksfastighet fastighetsskatt med fem skatteören för varje etthundra kronor av fastighetens taxeringsvärde. Vid beräkningen av den kommunalskattepliktiga inkomsten av den förvärvskälla, vari fastigheten användes, tillgodoföres den skattskyldige ett mot fastighetsskatten svarande avdrag, vilket sålunda, såvitt annan fastighet angår, utgör 5 procent av fastighetens taxeringsvärde. Detta s. k. procentavdrag innebär, att om inkomsten av förvärvskällan rörelse uppgår till eller överstiger 5 procent av taxeringsvärdet å den skattskyldi-

ges i rörelsen använda fastigheter, fastighetsskatten icke föranleder någon merbelastning för den skattskyldige. Procentavdraget blir i ett dylikt fall till fullo utnyttjat. Men om förlust uppstått å förvärvskällan eller inkomsten därav understigit nämnda procentsats, så att procentavdraget icke alls eller allenast delvis kunnat utnyttjas, innebär fastighetsskatten en merbelastning för den skattskyldige. Om inkomsten under det beskattningsår, för vilket avsättning till investeringsfond återföres till beskattning, understiger procentavdraget, skulle den skattskyldige, för den händelse särskilda bestämmelser som reglerade ett dylikt fall icke infördes, undgå denna merbelastning genom att få tillgodoräkna sig procentavdraget från den med avsättningen ökade inkomsten. Den återförda avsättningen bleve icke taxerad till kommunal inkomstskatt i den mån den konsumerades av procentavdraget. Även om vissa skäl kunna anföras för en dylik utjämning av procentavdragen mellan olika beskattningsår, ha de sakkunniga ansett att avsättningen i sin helhet bör upptagas till beskattning jämväl till kommunal inkomstskatt och därför föreslagit en bestämmelse, att då avsättning till investeringsfond återföres till beskattning, den enligt kommunalskattelagen uppskattade inkomsten av ifrågasvarande förvärvskälla icke må upptagas till lägre belopp än den återförda avsättningen.

Vid remissbehandlingen ha vissa representanter för näringslivet samt en länsstyrelse framställt erinringar mot förslaget, att ränta å till beskattning återförda fondmedel alltid skall utgå.

Sålunda framhåller *näringslivets skattedelegation*, att de sakkunnigas skäl för räntepåföringen, då den föreskrivna tidsfristen utgått utan att fondmedel fått disponeras, endast vore att avhålla skattskyldiga från att på obehörigt sätt utnyttja avsättningsrätten för att få uppskov med beskattningen, samt anför vidare:

Att de skattskyldigas benägenhet för fondavsättningar i konjunkturutjämnande syfte skulle öka, om ränteförpliktelsen bortföle, är påtagligt och vitsordas även av de sakkunniga. Bestämmelsens hämmande inverkan å villigheten att verkställa fondavsättningar måste tyvärr befaras bli väsentligt större än den jämförelsevis ringa risken för beskattning och därmed förbunden räntepåföring jämlikt ovannämnda författningsrum i och för sig måhända borde föranleda. Bestämmelsen om ränta efter 2 procent om året innebär, att företaget genom fondavsättningen ikläder sig en förpliktelse att under vissa förutsättningar efter en tidrymd av 10 år erlagga skatt, icke blott för det avsatta beloppet utan ock för en i räkenskaperna obefintlig inkomst av 20 procent å avsättningen. Denna skatteplikt inträder, trots att någon företaget åliggande skyldighet icke åsidosatts. Även om företagsledaren personligen är övertygad om att de facto föga risk för en dylik beskattning föreligger, kan han icke bortse från denna förpliktelse. — — —

Det vore beklagligt, om den konjunkturutjämnande effekten av lagstiftningen skulle äventyras genom en dylik bestämmelse av prohibitiv art. Även om det på sätt de sakkunniga anført icke skulle vara helt uteslutet att avsättning till investeringsfond någon gång kunde komma att ske utan att konjunkturintresset gagnades och i undantagsfall en opåkallad skattecredit därigenom erhöles, för den händelse ifrågasvarande räntepåföring slopades, äger dock tillsynsmyndigheten möjlighet att förhindra tilläventyrs uppkommande missbruk i berörda hänseende genom att föreskriva att viss fond skall tagas i anspråk och om så icke sker, att den jämlikt 10 § tillika med där föreskriven högre ränta skall tagas till beskattning. För övrigt torde enbart den om-

ständigheten, att en skattskyldig, som verkställt avsättning till investeringsfond enligt den föreslagna lagstiftningen, har att räkna med att tillsynsmyndigheten kommer att begära upplysning om det ändamål för vilket fonden är avsett, att medföra de prohibitiva verkningar, som med ifrågavarande räntebestämmelse åsyftas. Med den utformning, den föreslagna lagstiftningen erhållit, ha de skäl, som föranlett införande av motsvarande bestämmelse i gällande förordning, sålunda i huvudsak bortfallit. Hellre än att genom räntebestämmelsen i 11 § minska den konjunkturutjämnande effekten vore det enligt vår mening välbetänkt att, åtminstone tills vidare och intill dess erfarenhet vunnits om lagstiftningens praktiska tillämpning, åtnöjas med de prohibitiva bestämmelser i berörda avseende, lagstiftningen i övrigt inrymmer.

Vi förstå väl de synpunkter, som varit vägledande vid de sakkunnigas ståndpunkttagande till förevarande fråga, men hava ansett oss icke böra underlåta att framhålla, att enligt vår mening en bättre konjunkturutjämnande effekt av lagstiftningen skulle vinnas, om den i 11 § föreslagna bestämmelsen rörande räntepåföring utginge.

Sveriges grossistförbund framhåller, att bestämmelserna om ränteberäkning vore ägnade att i hög grad minska näringslivets intresse för att avsätta medel till investeringsfonder. Särskilt i de fall där en lång tid förflöte mellan den tidpunkt, då avdraget för avsättning skedde och beloppet taxerades, måste räntepåföringen komma att verka mycket betungande. Då räntepåföringen ur statsfinansiell synpunkt måste sakna så gott som varje betydelse, syntes starka skäl tala för att ränta icke beräknades.

Kooperativa förbundet anför:

Mot den i 11 § ifrågasatta beskattningen av beräknad ränta, då fondavsättning återföres till beskattning därför att fonderna ej fått tagas i anspråk före tioårsperiodens slut, önskar styrelsen rikta en gensaga. Visserligen kan det tänkas att rätten till skattefri fondering skulle kunna missbrukas, men dylika fall torde bli ytterligt sällsynta och kunna säkerligen effektivt motverkas av tillsynsmyndigheten. Däremot skulle ränteplikten i alla de fall, då fondavsättning skett i lojalt syfte, av de skattskyldiga uppfattas som en orättvisa och därför vara ägnad att motverka lagstiftningens ändamål. Motsvarande bestämmelser gäller i den hittillsvarande förordningen och har utan tvivel bidragit till att fondavsättningar skett relativt sparsamt. Det vore därför önskvärt att ifrågavarande stadgade nu finge utgå.

Sveriges köpmannaförbund anser att vid beskattning av fondavsättning hänsyn bör tagas till om avsättningen kunnat utnyttjas till avdrag eller ej. Därest den skattskyldige icke kunnat utnyttja gjord avsättning vid den kommunala taxeringen på grund av procentavdrag, innebure förslaget om ränteberäkning en uppenbar orättvisa.

Skånes handelskammare, som utgår från att även den föreslagna lagstiftningen vore att betrakta som ett försök, framhåller att, ehuru frågan om ränta borde påföras den skattskyldige även då denne saknat tillfälle att inom stadgad frist utnyttja avsättningen kunde ställas under diskussion, handelskammaren dock med hänsyn till lagstiftningens försökskaraktär ej ansett sig för närvarande böra påkalla längre gående lättnader än vad i förslaget förordats.

Kommerskollegium ifrågasätter, huruvida icke bestämmelsen om räntepåföring, då fondmedel ej fått tagas i anspråk, skulle kunna utgå ur förslaget, enär en dylik åtgärd troligen skulle vara ägnad att öka företagarnas villighet att göra avsättningar till investeringsfonder.

Länsstyrelsen i Malmöhus län anser det hårt, att den skattskyldige skulle få vidkännas ränteutgift för sådana till beskattning återförda medel, vilka han icke varit i tillfälle taga i anspråk för det ändamål som med avsättningen ursprungligen åsyftats. Som en uppenbar orättvisa skulle ett dylikt stadgande framstå för den händelse skattesatserna vid tiden för beskattningen överstege de vid avsättningen gällande. Det kunde ifrågasättas om icke förslaget i denna del borde mildras.

Några länsstyrelser ha särskilt berört frågan om ordningen för investeringsfonds återförande till beskattning.

Länsstyrelsen i Östergötlands län anför härom:

Då enligt vad de sakkunniga anfört risken för efterbeskattning samt ovissheten om tidpunkten då fonderna få tagas i anspråk medfört en jämförelsevis ringa tillämpning av hittills gällande föreskrifter, synes det vara av betydelse att enligt den nya lagstiftningen ovisshetsmomenten i görligaste mån minskas. Sådana komma dock alltid att kvarstå om taxering skall ske för återföringsåret som beskattningsår men torde vidlåda varje system som syftar till vinstutjämning. Endast en beskattning å avsättningsåret läser effektivt undanröja företagens ovisshet om skattebeloppets storlek och är jämväl ägnad att förhindra spekulation i fallande skattesatser genom frivillig återföring. De påtalade olägenheterna med det föreslagna systemet synas alltså i viss mån ofrånkomliga.

Länsstyrelsen i Gotlands län ifrågasätter, om icke utöver den föreslagna föreskriften i syfte att förhindra kvittning av vinst mot förlust den ytterligare begränsningen borde uppställas, att det föreslagna efterbeskattningssystemet icke finge utnyttjas för att täcka underskott i annan förvärvskälla eller för att täcka övriga, som allmänna avdrag upptagna poster.

Länsstyrelsen i Kristianstads län anser den föreslagna metoden för återföring av fondavsättning till beskattning vara att föredraga framför nuvarande system men framställer samma anmärkning som länsstyrelsen i Gotlands län.

Länsstyrelsen i Västmanlands län framhåller däremot, att skattskyldig enligt förslaget kunde komma att drabbas av hårdare beskattning än om eftertaxering skett i vanlig ordning, vilket vore oskäligt då återföring till beskattning berodde därpå att fondmedel ej fått av den skattskyldige tagas i anspråk under den därför stadgade tiden. En sådan bestämmelse kunde även befaras menligt påverka anslutningen till lagstiftningen, i synnerhet beträffande sådana skattskyldiga som vid beräkning av den kommunalskattepliktiga inkomsten av rörelsen regelmässigt icke alls eller endast delvis kunde utnyttja procentavdraget. Det vore därför önskvärt att, då fonds återförande till beskattning skedde av berörda anledning, bestämmelsen uppmjukades till förmån för sistnämnda skattskyldiga.

Länsstyrelsen i Kopparbergs län anmärker, att om procentavdraget vid avsättningen icke kunnat helt utnyttjas, återföringen icke borde omfatta den del av fondavsättningen, som motsvarade icke utnyttjat procentavdrag.

Länsstyrelsen i Örebro län anför:

Bestämmelserna i 9 § torde avse endast det fall, att investeringsfond trots att den enligt Kungl. Maj:ts påbud skolat tagas i anspråk, likväl icke tagits i anspråk. Däremot torde bestämmelserna i denna paragraf icke kunna tillämpas i det fall att investeringsfond *må* hava tagits i anspråk men likväl icke tagits i anspråk. Det torde vara de sakkunnigas avsikt att investeringsfond i så fall får kvarstå till dess tioårsperioden förflutit eller ovillkorligt beslut lämnas av Kungl. Maj:t. I annat fall torde distinktionen mellan »skall» och »må» tagas i anspråk (4 §) bliva meningslös. Detta fall regleras emellertid icke i författningens föreslagna lydelse eftersom 11 § endast avser det fall att investeringsfond icke *fått* tagas i anspråk.

*Departements-
chefen.*

Liksom enligt gällande lagstiftning skall enligt förslaget vid återföring av avsatta medel till beskattning det återförda beloppet ökas med därå beräknad ränta. Denna ränta utgör två procent för år om avsatta medel ej fått tagas i anspråk under den därför stadgade perioden och eljest tre procent.

Mot bestämmelsen om att ränta skall beräknas då återföring sker av belopp, som icke fått tagas i anspråk under den därför avsedda tiden, ha näringslivets representanter gjort invändningar. Jag anser emellertid dessa icke vara av den beskaffenheten, att de sakkunnigas förslag om ränteberäkningen bör frångås. Som jag förut framhållit är avsikten med lagstiftningen om investeringsfonder icke att direkta skattelättnader skola beredas de skattskyldiga utan endast att en förskjutning i fråga om beskattningsåret skall kunna ske. I konsekvens härmed bör ränta beräknas även å belopp, som återföres till beskattning på grund av att det icke under den stadgade tiden fått tagas i anspråk. För övrigt torde sådana fall bliva mindre vanliga, då meningen givetvis är att gjorda avsättningar vid vikande konjunktur skola få tagas i anspråk i enlighet med förordningens bestämmelser. Det föreslagna stadgandet om beräkning av ränta synes därför — med hänsyn jämväl till den relativt låga räntesatsen — icke böra i nämnvärd grad verka avskräckande på de företag, som ämna göra avsättning till investeringsfond.

Sveriges köpmannaförbund har gjort gällande, att hänsyn vid ränteberäkningen borde tagas till om den skattskyldige icke kunnat utnyttja avsättningen till avdrag vid den kommunala taxeringen på grund av honom tillkommande procentavdrag. Att för dessa förmodligen sällsynta fall belasta lagstiftningen med särskilda bestämmelser, som skulle komplicera dess tillämpning, anser jag emellertid icke lämpligt. Av olika skäl anser jag det icke heller kunna komma i fråga att, som länsstyrelsen i Malmöhus län föreslagit, meddela speciella bestämmelser med avseende å det fall att skattesatserna vid tiden för beskattningen överstiga de vid avsättningen gällande.

Vad angår ordningen för investeringsfonds återförande till beskattning anser jag mig böra biträda de sakkunnigas förslag att övergå från metoden med efterbeskattning för det år, då avdrag för avsättningen erhållits, till ett

förfarande enligt vilket återfört belopp upptages som intäkt vid löpande taxering när beloppet återföres till beskattning. Denna ändring synes vara ägnad att förenkla tillämpningen av lagstiftningen, och några nämnvärda olägenheter därav torde — såsom förslaget i övrigt utformats — icke vara att befara.

Beträffande den i samband härmed föreslagna bestämmelsen i 10 §, som avser att hindra kvittning av vinst under goda år mot förlust under dåliga (respektive mot utnyttjat procentavdrag), vill jag framhålla, att lagstiftningen om investeringsfonder, såsom redan tidigare anmärkts, i första hand bör utformas enbart med tanke på konjunkturutjämningspunkter. Ett ytterligare skäl mot att nu konstruera lagstiftningen så att den jämväl skulle bli ett medel för utjämnning av vinstår mot förlustår är att, enligt vad jag inhämtat, sistberörda fråga torde komma att i hela sin vidd upptagas till behandling av 1944 års allmänna skattekommitté. Jag biträder sålunda de sakkunnigas förslag i denna del.

Två länsstyrelser ha ifrågasatt om icke föreskrifter erfordrades jämväl i syfte att förhindra att fondmedel användes för att täcka underskott i annan förvärvskälla än den, i vilken fondavsättningen skett, eller för att täcka andra allmänna avdrag, vartill den skattskyldige må vara berättigad. Dyliga föreskrifter skulle emellertid komplicera lagstiftningen särskilt beträffande de fall, då förvärvskällorna vore hänförliga till olika kommuner. Vid sådant förhållande och då jag icke är övertygad om att något egentligt behov föreligger av de ifrågasatta föreskrifterna, anser jag mig icke nu böra framlägga förslag därom.

I överensstämmelse med den ståndpunkt jag sålunda intagit till nyssberörda spörsmål anser jag mig icke kunna förorda det av ett par länsstyrelser väckta förslaget att vid fonds återförande till beskattning hänsyn skulle tagas till, huruvida vid fondavsättningen föreliggande rätt till procentavdrag kunnat utnyttjas eller ej. I detta avseende åberopar jag även vad jag förut anfört om beräkningen av ränta i dylika fall.

Däremot anser jag mig i anledning av en anmärkning av länsstyrelsen i Örebro län böra föreslå en omformulering av 11 § med avseende å det fall att en investeringsfond, som enligt meddelat beslut »må» tagas i anspråk, återföres till beskattning därför att den ej disponerats under tioårsperioden.

Övergångsbestämmelser.

De sakkunniga ha föreslagit, att den nya lagstiftningen om investeringsfonder skulle träda i kraft den 1 januari 1947. I samband härmed ha de sakkunniga föreslagit vissa övergångsbestämmelser. De ha härom anfört:

Då det är önskvärt, att den nya lagstiftningen snarast möjligt bringas i tillämpning, men detta icke lär kunna ske före den 1 januari 1947, föreslå de sakkunniga, att lagstiftningen skall träda i kraft nämnda dag och sålunda tillämpas vid 1947 års taxering. I samband härmed torde rätten att vid denna taxering göra avsättning till investeringsfonder enligt 1942 års förordning

för byggnader, för inventarier och varulager samt för arbeten i gruva böra upphöra att gälla.

De enligt hittills gällande föreskrifter bildade konjunkturinvesteringsfonderna och investeringsfonderna för byggnader och för inventarier och varulager samt investeringsfonderna för arbeten i gruva fylla i stort sett samma syfte som motsvarande fonder i den nya lagstiftningen. Dessa äldre fonder uppgå nu — — — till omkring 41 miljoner kronor. Ur konjunktursynpunkt är det önskligt, att dessa fonder, som hitintills icke behövt tagas i anspråk, kunna disponeras enligt den nya lagstiftningens föreskrifter. Om så sker, vinnes även vissa praktiska fördelar ur administrativ synpunkt. Någon olägenhet av att såväl äldre som nyare fonder regleras genom enhetliga bestämmelser torde i stort sett ej uppkomma. I ett par avseenden torde dock vid en dylik anordning vissa särbestämmelser vara önskvärda.

Den tidsfrist om tio år, inom vilken dessa äldre fonder böra hava tagits i anspråk, bör sålunda ej räknas från den nya lagstiftningens ikraftträdande utan från det år, avsättningen skedde, då i annat fall tidsfristen bleve väl lång med ty åtföljande olägenheter vid bl. a. tillämpning av räntebestämmelserna. Den nu angivna övergångsbestämmelsen innebär även med denna utformning en ej obetydlig förlängning av den äldre tidsfristen. Skulle, för den händelse en utpräglad högkonjunktur kommer att fortbestå under de närmaste åren, en ytterligare förlängning vara önskvärd, äger Kungl. Maj:t medgiva dylik förlängning intill fem år. — — —

En övergång till den nya lagstiftningen skulle i vissa fall kunna bliva till nackdel för en företagare. Vid det förhållandet att skattesatserna höjts efter 1938 kunna de nya bestämmelserna om återförande till beskattning av framför allt fondavsättningar, som skett under de första åren efter den äldre lagstiftningens tillkomst, komma att drabba den skattskyldige hårdare än de äldre bestämmelserna. På grund härav och då en företagare ej bör drabbas av hårdare beskattning än han vid avsättningen kunnat räkna med, föreslå de sakkunniga att vid återförande av sådant fondbelopp, för vilket avdrag skett före den 1 januari 1947, äldre regler skola tillämpas. Särskilda bestämmelser rörande den tid, varunder självdeklarationer, avgivna av bolag och ekonomiska föreningar, vilka använt sig av nu gällande lagstiftning, skola förvaras, torde vid sådant förhållande bliva erforderliga.

Att den skattskyldige enligt den nya förordningen får underkasta sig tillsyn av statlig myndighet kan med hänsyn till den gällande lagstiftningens syfte och det sätt, varpå tillsyn kommer att anordnas, icke utgöra skäl mot den nya lagstiftningens tillämpning på de äldre fonderna; detta desto mindre som de föreslagna bestämmelserna, i motsats till vad som nu gäller, bereder den skattskyldige möjlighet att efter särskild ansökan få använda viss fond för sådant ändamål, vartill andra fonder äro avsedda.

De nuvarande fonderna för inventarier och varulager komma i den nya lagstiftningen att ersättas med särskilda fonder för inventarier och för varulager. Med hänsyn härtill bör företagare, som avsatt till fond för inventarier och varulager enligt äldre regler, äga välja huruvida han vill redovisa denna fond såsom fond för varulager eller fond för inventarier eller om han vill uppdelas den befintliga fonden på båda slagen av fonder enligt de nya reglerna. Denna valrätt bör utövas senast den 1 oktober 1946 genom till arbetsmarknadskommissionen ställd skrivelse. Lämnar skattskyldig ej sådant meddelande böra fondmedlen med lika belopp uppdelas på de två fonderna.

Med dessa ändringar och tillägg föreslås, att de nya bestämmelserna skola tillämpas i fråga om fonder för byggnader, för inventarier och varulager samt för arbeten i gruva, som finnas vid den nya lagstiftningens ikraftträdande.

Beträffande investeringsfonder för ersättande av förkrigslager och för fartyg, vilka fonder enligt förslaget skola upphöra, ha de sakkunniga anfört:

Enligt 1942 års förordning får avdrag för avsättning till ifrågavarande fonder ske även vid 1947 års taxering.

Genom att 1942 års förordning tillämpas vid 1947 års taxering såvitt angår dessa två slags fonder blir det möjligt för skattskyldig att samtidigt avsätta till dessa fonder enligt 1942 års förordning och till den nya lagstiftningens fonder. Sådan avsättningsrätt till samtliga slag av fonder har med nedan nämnda undantag emellertid funnits enligt den hittillsvarande lagstiftningen utan att nämnvärda olägenheter härav visat sig. Vid sådant förhållande torde det icke vara erforderligt att införa särskilda regler i syfte att maximera avsättningarna under det övergångsår som nu är i fråga. Det i 1942 års förordning stadgade förbudet att samtidigt göra avdrag för avsättningar till fond för fartyg och till fond för inventarier och varulager — där ej den skattskyldige förutom rederirörelse även driver annan rörelse — bör dock äga motsvarande tillämpning vid 1947 års taxering.

Med hänsyn till de förbättringar i varutillförsel, varmed man så småningom torde kunna räkna, synes anledning icke föreligga att nu föreslå förlängning av giltighetstiden för 1942 års förordning i vad angår fonder för ersättande av förkrigslager.

I fråga om fonder för fartyg torde det möjligen kunna anses tveksamt hurvida den svenska, i utrikes fart gående handelsflottan vid 1946 års utgång kommer att hava nått sådan kapacitet att vidare avsättning till detta slag av fonder därefter är överflödigt. Frågan om en förlängning av 1942 års förordning för detta slag av fonder kan emellertid lämpligen uppskjutas till 1947 års riksdag och då få bli beroende av i vad mån läget vid denna tidpunkt med hänsyn till då rådande förhållanden påkallar fortsatt provisorisk lagstiftning på området.

Då det icke är utslutet att tidigare gällande bestämmelser för skattskyldig, som driver rederirörelse, kunna beträffande fonder för inventarier och varulager samt fartyg leda till större avsättningar än den nya förordningen, torde sådan skattskyldig vid 1947 års taxering böra beträffande dessa fonder tillerkännas valrätt vid beräkning av avsättningarnas storlek mellan i äldre lagstiftning angivna beräkningsgrunder och beräkningsgrunderna enligt denna förordning.

Beträffande nuvarande bestämmelser om avsättning till investeringsfond för inventarier och varulager i händelse av eldsvåda m. m., vilka bestämmelser enligt förslaget också skola upphöra att gälla, ha de sakkunniga slutligen framhållit följande:

Om skattskyldig på grund av statligt förfogande, eldsvåda eller därmed jämförlig, av den skattskyldiges åtgöranden oberoende anledning under beskattningsåret uppburit ersättning för maskiner eller andra för stadigvarande bruk avsedda inventarier, må enligt gällande lagstiftning avsättning till investeringsfond till inventarier och varulager, utan hinder av eljest gällande spärregler, ske med högst det belopp, varmed ersättningen ingår i den skattepliktiga inkomsten för ifrågavarande år. Rätt till avdrag på grund av sådan avsättning tillkommer jämväl annan skattskyldig än aktiebolag och ekonomisk förening som åtnjuter fri avskrivning. I den mån fråga är om sådan avsättning, må fonderna tagas i anspråk under den för fondavsättningen gällande tidsfristen och särskilt tillstånd till fonds ianspråktagande behöver således i detta fall icke avvaktas.

Nu ifrågavarande regler äro icke av den beskaffenhet, att de böra inflyta i den permanenta, av konjunktursynpunkter motiverade lagstiftningen. Behov av särskilda bestämmelser för undanröjande av obilliga verkningar av beskattningsbestämmelserna i de fall, varom här är fråga, föreligger otvivelaktigt, även om detta behov kan antagas bli mindre framträdande vid en återgång till mera normala försörjningsförhållanden. Då detta behov av reglerande bestämmelser för fall av eldsvåda och därmed jämförliga händelser emellertid torde kunna förväntas få sin lösning i annat sammanhang, hava de sakkunniga här endast velat förorda, att den provisoriska förordningens föreskrifter i dessa delar skola tillämpas med avseende å avdrag för fondavsättningar, som av angiven anledning verkställts eller verkställas till och med 1947 års taxering.

De sakkunnigas förslag till övergångsbestämmelser har berörts endast i ett par *remissyttranden*.

Köpmannaförbundet, i vars yttrande *kommerskollegium* instämmer, framhåller vikten av att någon motsvarighet skapas till nu gällande bestämmelser angående avsättning till investeringsfond för inventarier och varulager, då skattskyldig på grund av statligt förfogande, eldsvåda eller därmed jämförlig anledning uppburit ersättning för maskiner eller andra för stadigvarande bruk avsedda inventarier. Likartade bestämmelser angående ersättning för varulager vid eldsvåda eller därmed jämförliga händelser torde jämväl vara erforderliga. Det syntes förbundet angeläget, att dessa frågor löstes inom en snar framtid, så att man icke, när de nuvarande bestämmelserna upphörde att gälla, saknade bestämmelser i ämnet.

Näringslivets skattedelegation uttalar liknande synpunkter.

*Departements-
chefen.*

Den nya lagstiftningen bör träda i kraft så snart ske kan och tillämpas jämväl med avseende å 1947 års taxering. Mot de föreslagna övergångsbestämmelserna synes i och för sig icke vara något att anmärka. Emellertid synes det föreslagna stadgandet angående för rederier vid 1947 års taxering tillåtna avdrag kunna såsom obehövt utgå, varjämte den omständigheten, att den nya förordningen icke kan utfärdas så tidigt som de sakkunniga tänkt sig, bör föranleda vissa justeringar.

Sålunda bör det av de sakkunniga under punkt 2 i övergångsbestämmelserna föreslagna stadgandet att taxeringsnämnd, som hade ått år 1946 till statlig inkomst- och förmögenhetsskatt taxera aktiebolag och ekonomiska föreningar, skulle i sitt protokoll förteckna vid utgången av 1945 eller motsvarande beskattningsår kvarstående avsättningar till vissa fonder själfvallet utgå. Avsikten med denna bestämmelse var, att länsstyrelsen med ledning av taxeringsnämndernas protokoll skulle kunna i förväg lämna arbetsmarknadskommissionen uppgifter å de fonder, som skulle stå under kommissionens tillsyn. För att ändock möjliggöra dessa uppgifters lämnande har genom ämbetskrivelse den 6 april 1946 samtliga landskamrerare anmodats föranstalta om att en förteckning över dylika fonder upprättades vid taxeringen år 1946.

Vidare bör den under punkt 3 av de föreslagna övergångsbestämmelserna

intagna föreskriften att skattskyldig, som verkställt avsättning till fond för inventarier och varulager, i den mån fonden icke utgjorde s. k. eldsvådefond, ägde att före den 1 oktober 1946 till arbetsmarknadskommissionen inkomma med anmälan, huruvida kvarstående fondavsättningar komme att av honom redovisas såsom fond för varulager eller såsom fond för inventarier eller med angivna belopp uppdelas å dessa fonder, ändras så att tidpunkten för denna anmälan framflyttas, lämpligen till den 1 juni 1947.

Vad slutligen angår frågan om s. k. eldsvådefonder samt om investeringsfonder för fartyg anser jag mig i vart fall för närvarande böra begränsa mig till att biträda de sakkunnigas förslag om fortsatt tillämpning av de äldre bestämmelserna jämväl vid 1947 års taxering.

Departementschefens hemställan.

Med iakttagande av vad jag i det föregående anfört har inom finansdepartementet upprättats förslag till *förordning om investeringsfonder*.

Föredragande departementschefen hemställer härefter, att förenämnda författningsförslag måtte genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Rolf Arfwedson.

De sakkunnigas förslag
till
förordning om vissa investeringsfonder.

1 §.

Vid beräkning av nettointäkt av rörelse enligt kommunalskattelagen och förordningen om statlig inkomst- och förmögenhetsskatt må svenskt aktiebolag så ock svensk ekonomisk förening njuta avdrag i enlighet med bestämmelserna i denna förordning för belopp, som av årsvinsten avsättes till investeringsfond.

2 §.

1 mom. Investeringsfonder som i denna förordning avses äro

- a) investeringsfond för byggnader,
- b) investeringsfond för inventarier,
- c) investeringsfond för varulager, samt
- d) investeringsfond för arbeten i gruva.

2 mom. Avdrag enligt 1 § må, utom i fall, varom nedan förmåles, oavsett om avsättning sker till en eller flera fonder, för visst beskattningsår ej överstiga tjugo procent av årsvinsten.

Överstiger årsvinsten för beskattningsåret medeltalet av motsvarande vinster för de två näst föregående beskattningsåren, må avdraget ökas med hälften av det överskjutande beloppet, dock högst med femton procent av vinsten under förstnämnda beskattningsår.

Kungl. Maj:t må på ansökan av skattskyldig förordna, att högre avdrag än nu sagts må av denne tilgodonjutas

såvitt angår fond för byggnader, därest den skattskyldige avser att med anlitande av fonden förbättra otillfredsställande bostadsförhållanden för sina arbetare och tjänstemän utan ledande ställning och förhöjd avsättning erfordras med hänsyn till de planerade åtgärdernas omfattning, samt

såvitt angår fond för arbeten i gruva, om sådant avdrag på grund av särskilda förhållanden påkallas av mera angeläget undersökningsarbete, förberedande arbete eller tillredningsarbete som i 5 § första stycket avses.

3 §.

Till investeringsfond enligt denna förordning gjorda avsättningar skola stå under tillsyn av statens arbetsmarknadskommission.

4 §.

Kungl. Maj:t eller myndighet, som Kungl. Maj:t bestämmer, äger besluta, att investeringsfond inom viss tid och under villkor i övrigt, som läget å arbetsmarknaden påkallar, skall eller må tagas i anspråk för sitt ändamål.

Beslut må avse samtliga företag av alla slag eller av viss beskaffenhet eller ock vissa eller visst företag.

Det ankommer på arbetsmarknadskommissionen att genom samråd med skattskyldig, som gjort avsättning till investeringsfond, verka för att fondens ianspråktagande i erforderlig utsträckning planlägges.

Fråga om fonds ianspråktagande må väckas förutom av arbetsmarknadskommissionen och den skattskyldige även av vederbörande kommun och näringsorganisation.

5 §.

Investeringsfond må efter beslut enligt 4 § tagas i anspråk för ändamål, varom här nedan sägs:

investeringsfond för byggnader: för avskrivning av kostnader för ny-, till- eller ombyggnad eller bidrag till bostadsbyggande för arbetare eller i 2 § angivna tjänstemän, vilka äro eller varit anställda hos den skattskyldige eller hos honom närstående företag;

investeringsfond för inventarier: för avskrivning å maskiner och andra för stadigvarande bruk avsedda inventarier;

investeringsfond för varulager: för nedskrivning av råvaror samt hel- och halvfabrikat med högst ett belopp, motsvarande kostnaden för tillverkning eller anskaffning av dylika tillgångar; samt

investeringsfond för arbeten i gruva: för reglering av kostnader för undersökningsarbete, förberedande arbete och tillredningsarbete i gruva, stenbrott eller annan liknande fyndighet.

Kungl. Maj:t må, om särskilda skäl därtill föreligga, medgiva skattskyldig, som själv eller genom dotterföretag driver rörelse i utlandet, att taga investeringsfond för varulager i anspråk för reglering av kostnader, ämnade att förbättra avsättningen utomlands av varor, som den skattskyldige tillverkar.

Bokföringsåtgärder, varom i denna paragraf förmålas, skola verkställas under det beskattningsår, varå de kostnader, åtgärderna avse, helt eller delvis belöpa.

Anskaffningskostnaden för inventarier och varulager, som av den skattskyldige förvärvats av annan rörelseidkare, med vilken den skattskyldige är förbunden i väsentlig ekonomisk intressegemenskap, må medräknas endast om tillgången tillverkats under beskattningsåret.

6 §.

Tillstånd må av Kungl. Maj:t eller av myndighet som Kungl. Maj:t bestämmer lämnas skattskyldig att taga fond, som avsatts för visst ändamål, i anspråk för annat i 5 § omförmålt ändamål.

7 §.

Kungl. Maj:t må, om särskilda skäl härför föreligga, medgiva att investeringsfond för byggnader får tagas i anspråk för avskrivning av kostnader för vägarbete, anordnande av vatten- och avloppsledningar, iordningställande i övrigt av tomtområde för bebyggelse samt liknande arbeten.

8 §.

För beskattningsår, under vilket medel, avsatta till investeringsfond, tagits i anspråk jämlikt denna förordning, må vid taxeringen avdrag för i 5 § avsedd avskrivning å byggnader eller inventarier eller för där omförmåld nedskrivning av varulager eller för där angiven reglering av kostnader för arbeten i gruva med belopp svarande mot fondens minskning ej ske, men skall, där medlen tagits i anspråk för avskrivning eller nedskrivning, den ifrågavarande tillgången anses i beskattningsavseende åsatt ett värde så bestämt som om för sagda år dylikt avdrag medgivits.

9 §.

Har investeringsfond icke tagits i anspråk i enlighet med härom meddelat beslut, äger arbetsmarknadskommisionen föreskriva, att fondavsättning helt eller delvis skall återföras till beskattning.

Underrättelse om sådan föreskrift skall av kommissionen lämnas dels den skattskyldige, dels ock, för att tillställas vederbörande beskattningsnämnd, länsstyrelsen i det län, där den skattskyldige skall taxeras till statlig inkomst- och förmögenhetsskatt.

10 §.

Har skattskyldig tagit investeringsfond i anspråk utan tillstånd eller har arbetsmarknadskommisionen beslutat fondavsättningens återförande till beskattning, skall beloppet snarast möjligt upptagas såsom skattepliktig intäkt av rörelse. Till beloppet skall därvid läggas ränta, beräknad efter tre procent om året för det antal taxeringsår, som förflutit efter det, då avdraget för avsättningen skett, till och med det, då beloppet taxeras.

Vid nu nämnd återföring må nettointäkten av rörelse och den till kommunal inkomstskatt uppskattade inkomsten av den förvärvskälla, varom fråga är, för beskattningsåret icke upptagas lägre än den till beskattning återförda fondavsättningen jämte ränta.

11 §.

Hava medel, som avsatts till investeringsfond, ej fått av den skattskyldige tagas i anspråk senast under det beskattningsår, för vilket taxering sker under tionde taxeringsåret efter det, då avdraget för avsättningen ägt rum, skola medlen detta taxeringsår återföras till beskattning.

Vad i 10 § sägs skall därvid äga motsvarande tillämpning, dock att vid sådan beskattning ränta skall beräknas efter allenast två procent.

Har skattskyldig trätt i likvidation, skall fonden för det beskattningsår, då så skett, återföras till beskattning jämte ränta efter två procent om året enligt nu angivna grunder.

Kungl. Maj:t äger medgiva, att tioårsperioden må utsträckas med högst fem år.

Det ankommer på arbetsmarknadskommisionen att, när medlen jämlikt första stycket skola återföras till beskattning, lämna underrättelser i enahanda ordning, som i 9 § andra stycket sägs.

12 §.

Vid tillämpning av denna förordning skola tidigare till investeringsfond avsatta medel anses hava tagits i anspråk före senare avsättningar.

13 §.

Har taxeringsnämnd påfört taxering enligt 10 eller 11 §, skall ordföranden i den taxeringsnämnd, som verkställer taxering till statlig inkomst- och förmögenhetsskatt, till taxeringsnämndsordförandena i övriga taxeringsdistrikt lämna erforderliga meddelanden till ledning vid taxeringen inom dessa distrikt.

14 §.

Skattskyldig, som gjort avsättning till investeringsfond enligt denna förordning, är pliktig att vid självdeklaration för det beskattningsår, då avsättningen ägt rum, ävensom för varje påföljande beskattningsår, intill dess de avsatta medlen avförts ur fonden, foga uppgift å formulär, som fastställes

av Kungl. Maj:t, rörande avsättning av medel till fonden samt fondens användning och avveckling. Sådan uppgift skall vid självdeklaration för taxering till statlig inkomst- och förmögenhetsskatt avlämnas i tre exemplar.

Skattskyldig, som avsatt medel till investeringsfond, är skyldig att till arbetsmarknadskommissionen lämna de uppgifter i fråga om fonden, som ur arbetsmarknadssynpunkt kunna anses erforderliga.

15 §.

Det åligger taxeringsnämnd, som har att till statlig inkomst- och förmögenhetsskatt taxera aktiebolag eller ekonomiska föreningar, att i sitt protokoll förteckna de skattskyldiga, som för året avgivit eller bort avgiva uppgifter enligt 14 § första stycket.

16 §.

Länsstyrelsen har att snarast möjligt efter det taxeringsnämnderna avslutat sitt arbete till arbetsmarknadskommissionen översända två exemplar av de jämlikt 14 § första stycket avlämnade uppgifterna. Om ändring i meddelat beslut rörande avdrag för avsättning till investeringsfond därtill föranleder, skola erforderliga tilläggsuppgifter ofördröjligen genom länsstyrelsens försorg tillställas kommissionen.

17 §.

Hos arbetsmarknadskommissionen skall föras register över investeringsfonderna.

18 §.

För tillämpningen av denna förordning i övrigt erforderliga föreskrifter meddelas av Kungl. Maj:t.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1947.

Förordningen skall äga tillämpning jämväl å nämnda dag befintliga konjunkturinvesteringssonder och investeringssonder för byggnader, för inventarier och varulager samt för arbeten i gruva, vilka bildats enligt förordningarna den 17 juni 1938, nr 384,¹ och den 12 juni 1942, nr 371,² dock med undantag för sådana avsättningar till fond för inventarier och varulager, som avses i 2 § 3 mom. första stycket förordningen den 12 juni 1942, beträffande vilka de i sistnämnda förordning meddelade bestämmelserna skola gälla.

Beträffande nu ifrågavarande fonder skall dock iakttagas:

1. Den i 11 § denna förordning angivna tidrymden skall räknas från och med det taxeringsår, då avdrag för avsättning skett enligt äldre bestämmelser.

2. Taxeringsnämnd, som har att år 1946 till statlig inkomst- och förmögenhetsskatt taxera aktiebolag och ekonomiska föreningar, skall i sitt protokoll förteckna i deklaraationshandlingarna redovisade, vid utgången av beskattningsåret kvarstående avsättningar till ovan omförmälda fonder.

Det åligger länsstyrelsen att snarast möjligt efter det att taxeringsnämnderna år 1946 avslutat sitt arbete till arbetsmarknadskommissionen i två exemplar lämna uppgift om storleken av dessa avsättningar och om taxeringsår, varå de belöpa, samt att, om ändring i meddelade beslut rörande fondavsättningar enligt äldre bestämmelser därtill föranleder, ofördröjligen tillställa arbetsmarknadskommissionen erforderliga tilläggsuppgifter.

3. Skattskyldig, som verkställt avsättning till fond för inventarier och varulager, äger att före den 1 oktober 1946 till arbetsmarknadskommis-

¹ Senaste lydelse se SFS 1944, nr 277.

² Senaste lydelse se SFS 1944, nr 279.

nen inkomma med anmälan, huruvida kvarstående fondavsättningar komma att av honom redovisas såsom fond för varulager eller såsom fond för inventarier enligt denna förordning eller med angivna belopp uppdelas å dessa fonder samt huruvida avsättning verkställts jämlikt 2 § 3 mom. första stycket förordningen den 12 juni 1942. Avlämnas icke sådan anmälan, skola fondavsättningarna av arbetsmarknadskommissionen fördelas med lika belopp å de båda fonderna, därom kommissionen har att underrätta den skattskyldige och länsstyrelsen.

4. Vid återförande till beskattning av fondavsättning, som skett enligt de äldre förordningarna, skola de däri meddelade bestämmelserna rörande efterbeskattning tillämpas, därvid dock ränta å påförda utskylder skall utgå för det antal år, som föranledes av bestämmelserna i 10 § denna förordning, jämförda med punkt 1 här ovan.

5. I övriga här ovan ej särskilt angivna delar skola förordningarna den 17 juni 1938 och den 12 juni 1942 upphöra att gälla den 31 december 1946, såvitt angår fonder för byggnader, för inventarier och varulager och för arbeten i gruva.

Vid 1947 års taxering må skattskyldig, som driver rederirörelse, beräkna avsättningar till fonder för inventarier och varulager samt fartyg enligt äldre bestämmelser, därest härigenom större avdrag än enligt denna förordning skulle erhållas.

Deklarationer, avgivna av skattskyldig, som åtnjutit avdrag för avsättning till konjunkturinvesteringsfond eller investeringsfond enligt äldre bestämmelser, må icke förstöras, förrän fonden tagits i anspråk för sitt ändamål eller efterbeskattning ägt rum.

De sakkunnigas förslag

till

ändrad lydelse av punkt 3 av anvisningarna till 32 § kommunalskattelagen.

Såsom intäkt — — — för den anställdes räkning (jfr dock punkt 8 här nedan).

Angående värdesättningen — — — därmed minskas.

Vad skattskyldig såsom bidrag till förvärvande av tillfredsställande bostad för sig och sin familj uppburet av den, hos vilken han såsom tjänsteman utan ledande ställning eller arbetare är eller varit anställd, eller av denne närstående företag må efter beskattningsnämnds beprövande undantagas från beskattning i vad det uppburna bidraget icke överstiger 3 000 kronor. Återstoden av bidraget, dock lägst 1 000 kronor och högst 5 000 kronor, må på ansökan av skattskyldig, som ovan avses, efter beskattningsnämnds beprövande fördelas till beskattning på de fem beskattningsår, som infalla närmast efter det, då bidraget blivit för denne tillgängligt för lyftning. Om den skattskyldige avlidit före utgången av nämnda tidsperiod, skola belopp, som enligt omförmälda fördelning belöpa å det beskattningsår, varunder dödsfallet skett, och senare beskattningsår, icke tagas till beskattning.

Innehållsförteckning.

	Sid.
Förslag till förordning om investeringsfonder	2
Inledning	9
Gällande bestämmelser	13
Investeringsfondernas ekonomiska betydelse för den skattskyldige.....	17
Utfallet av den nuvarande lagstiftningen	19
Den föreslagna lagstiftningens huvudgrunder.....	23
Det tekniska förfarandet. Fråga om skyldighet att insätta fondmedel i riks- banken	40
I vilka förvärvskällor och för vilka ändamål bör avsättning till investerings- fond få ske?	43
Fråga om investeringsfonder i förvärvskällan jordbruksfastighet	47
Fråga om investeringsfonder i förvärvskällan annan fastighet	64
Investeringsfond för byggnader. Fråga om skattefrihet för bostadssubvention åt anställd	66
1. Allmänna ändamål, för vilka fondmedlen må tagas i anspråk.....	66
2. Fondmedlens användning till främjande av bostadsbyggande	75
3. Fråga om skattelättnader för bostadsbidrag.....	81
Investeringsfond för inventarier	92
Investeringsfond för varulager	93
Investeringsfond för arbeten i gruva	96
Fråga om investeringsfonder för mötande av förlust å i utlandet bedriven rörelse	98
Begränsning av avdragsrätten till vissa grupper av skattskyldiga.....	100
Avsättningarnas storlek och deras inverkan på skatteunderlaget	105
Tillsyn över investeringsfonder m. m.	113
Fondavsättningars återförande till beskattning	124
Övergångsbestämmelser	133
Departementschefens hemställan	137
Bihang	138